

<http://www.jyu.fi/library/tutkielmat/294/>

VIESTINTÄ YSTÄVYYSSUHTEESSA

**Ystävyysuhteiden viestinnän
teoreettista tarkastelua**

Puheviestinnän pro gradu -tutkielma

Syksy 1997

Viestintätieteiden laitos

Niina Jääskeläinen

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä Jääskeläinen, Niina	
Työn nimi VIESTINTÄ YSTÄVYYSSUHTEESSA Ystävyyssuhteiden viestinnän teoreettista tarkastelua	
Oppiaine Puheviestintä	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Syksy 1997	Sivumäärä 128
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Tämän tutkielman aiheena on ystävyyssuhteen viestintä. Tärkeä syy tutkimusaiheen valintaan oli se, ettei ystävyyssuhdetta olla juurikaan tutkittu Suomessa. Tutkielman tavoitteena oli kartoittaa ja analysoida ystävyyssuhteiden viestinnän tutkimuksia. Tutkielma pohjautui suurelta osin Yhdysvalloissa ilmestyneisiin raportteihin ystävyyssuhteiden viestinnästä. Analyysissa kiinnitettiin huomiota tutkimuksen ansioihin ja puutteisiin ja pyrittiin löytämään sen yleisiä kehityslinjoja. Tutkielmassa kritisoiitiin tutkimuksia ja kiinnitettiin huomiota niihin ystävyyssuhteiden viestinnän alueisiin, joilta tutkimusta on vain vähän.</p> <p>Tutkielma ei ole täysin teoreettinen, vaan siinä käytettiin vertailukohtana teorialle ryhmäkeskustelumenetelmällä kerättyä aineistoa. Tällä pyrittiin saamaan aikaan keskustelua kahden näkökulman, teorian ja ihmisten käsitysten välille. Tutkielmassa pyrittiin havaitsemaan, missä suhteessa ihmisten kokemukset ystävyyssuhteista olivat samansuuntaisia tai ristiriidassa esitettyjen teorioiden ja tutkimustiedon kanssa.</p> <p>Tutkielmassa suoritettuna analyysin pohjalta ystävyyssuhteiden tutkimuksen lähtökohtina voidaan pitää attraktioteorioiden ja läheisten interpersonaalisten suhteiden tutkimuksia. Tästä syystä näitä aiheita käsitellään tutkielmassa. Tutkielmassa on annettu varsin paljon tilaa ystävyyssuhteiden määrittelylle, koska ystävyys on hyvin vaikeasti määriteltävissä oleva ilmiö ja vaatii siksi monipuolista tarkastelua. Tutkielmassa esitellään ja arvioidaan myös interpersonaalisen viestinnän tutkimuksissa vaikuttavia ideologisia tekijöitä sekä viestinnän muuttumisen, itsestäkertomisen, myönnyttämisen ja konfliktien tutkimuksia. Nämä alueet otettiin mukaan tutkimukseen, koska ne olivat analysoidun kirjallisuuden perusteella hyvin tärkeitä ja yleisiä ystävyyssuhteen viestinnän alueita. Myös metakommunikaatio on otettu mukaan tutkielmaan keskeisyytensä vuoksi, vaikka sitä ei juuri ole ystävyyssuhteisiin liittyen tutkittu.</p> <p>Tutkimuksen pohjalta esitetään monia jatkotutkimushaasteita. Ryhmäkeskustelumenetelmästä interpersonaalisten suhteiden, kuten ystävyys, tutkimuksessa saatiin rohkaisevia tuloksia.</p>	
Asiasanat Ystävyys, ystävyyssuhde, viestintä, ryhmäkeskustelumenetelmä.	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto/Tourulan kirjasto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1 TUTKIELMAN TAVOITTEET	1
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	3
2.1 Tutkimusten analyysi	3
2.2 Ryhmäkeskustelut	4
2.2.1 Ryhmäkeskustelun valinta aineistonkeruumenetelmäksi	4
2.2.2 Ryhmäkeskusteluun osallistuneet henkilöt	7
2.2.3 Tilanteen eteneminen	8
2.2.4 Aineiston käsittely	10
3 YSTÄVYYDEN KÄSITTEESTÄ	11
4 YSTÄVYYSSUHTEEN VIESTINNÄN LÄHTÖKOHTIA	25
4.1 Attraktioteoriat	25
4.2 Ystävyysuhteen ominaisuudet	30
5 YSTÄVYYSSUHTEEN VIESTINNÄN ALUEITA	37
5.1 Viestinnän säännöt ja ihannekuva	38
5.2 Viestinnän muuttuminen	45
5.3 Itsestäkertominen	56
5.4 Myönnyttäminen	71
5.5 Konfliktit	87
6 YHTEENVETO JA POHDINTA	107
7 TUTKIELMAN ARVIOINTIA	124
KIRJALLISUUS	129

1 TUTKIELMAN TAVOITTEET

Tämän pro gradu-tutkielman aiheena on ystävyysuhteen viestintä. Ystävyysuhteet kaikessa moninaisuudessaan ja vaihtelevaisuudessaan ovat hyvin mielenkiintoinen ja kaikkia ihmisiä koskettava tutkimuksen aihe. Interpersonaalisista suhteista ystävyysuhteita ei ole kuitenkaan tutkittu läheskään niin paljon kuin pariviestintää. Suomessa ystävyysuhteen viestintää ei juuri ole tutkittu. Tärkeä syy tämän aiheen valintaan olikin juuri se, että ystävyysuhteen viestintä on uusi tutkimusaihe Suomessa. Tämä tutkielman tarkoituksena on ystävyysuhteen viestinnän tutkimusten analysointi. On tärkeää kartoittaa ja analysoida ystävyysuhteen viestintää ja sitä koskevaa tutkimusta ensin, jotta jatkotutkimuksissa voitaisiin sitten perehtyä tarkemmin johonkin kapeampaan alueeseen ystävyysuhteen viestintää, esimerkiksi suostutteluun.

Tutkielma pohjautuu suurelta osin jo olemassaoleviin raportteihin ystävyysuhteen viestinnästä. Tutkielmassa analysoidaan lähinnä Yhdysvalloissa ilmestynyttä ystävyysuhteen viestinnän tutkimusta. Analyysissa kiinnitetään huomiota tutkimuksen ansioihin ja puutteisiin ja pyritään löytämään sen yleisiä kehityslinjoja. Tarkastelun pääpaino on 1980- ja 1990 -luvulla ilmestyneissä tutkimuksissa, mutta mukana on runsaasti myös aikaisemmin julkaistuja tutkimuksia. Tutkielmas- sa pyritään analysoimaan koko ystävyysuhteen viestinnän tutkimuksen kirjoja menemättä erityisen syvälle yhteenkään sen osa-alueeseen. Tavoitteena on löytää ystävyysuhteen tutkimusten kaikkein yleisimmät ja keskeisimmät alueet ja niiden tulokset, tutkijoiden käsityksiä niistä sekä mahdollinen niitä kohtaan esitetty kritiikki. Tutkielmassa pyritään myös löytämään tutkimustuloksista hedelmällisiä ristiriitoja ja vastakkainasetteluja sekä arvioimaan, mihin suuntaan tutkimus on eri ystävyysuhteen viestinnän alueilla menossa. Tutkielmassa kritisoidaan olemassa- olevia tutkimuksia ja kiinnitetään huomiota tärkeisiin ystävyysuhteen viestinnän alueisiin, joiden tutkimusta on vain vähän.

Tutkielma ei ole täysin teoreettinen, vaan siinä käytetään vertailukohtana teorialle ryhmäkeskusteluista saatavaa aineistoa. Tarkoituksena on saada aikaan mielenkiin- toista keskustelua teorian ja ihmisten käsitysten ja kokemusten ystävyysuhteista välille. Tutkielmassa pyritään havaitsemaan, miltä osin ihmisten kokemukset ja

käsitykset ystävyysuhteidensa viestinnästä vastaavat esitettyjä teorioita ja missä määrin nämä kaksi ovat ristiriidassa.

Vaikka ystävyysuhteen viestinnän tutkimus on vielä varsin nuorta, sitä on ilmestynyt runsaasti. Merkillepantavaa tutkimuksissa on myös se, että niissä korostuvat vain muutamat viestinnän alueet toisten jäädessä lähes huomiotta. Ystävyysuhteita on tutkittu kahdenkymmenen viime vuoden aikana hyvin paljon sosiaalipsykologiassa ja psykologiassa, ja jonkin verran myös sosiologiassa. Tällöin kiinnostuksen kohteena ei ole useinkaan ollut nimenomaan viestintä, vaan itse suhde. Toisaalta ilman viestintää ei suhdetta ole. Viestinnän kautta suhde syntyy, sitä ylläpidetään ja se rikkoontuu. Viestintä on näin ollen sekä suhteiden toimimisen "väline" että sisältö. Näin ollen on tärkeää tarkastella ystävyysuhteiden viestinnän prosesseja.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tutkimusten analyysi

Koska aiempaa tutkimusta ystävyysuhteen viestinnästä ei juuri Suomessa ole, on paikallaan tehdä analyysi olemassaolevista tutkimuksista (ks. Grönfors 1985: 42-45, Lincoln & Guba 1985: 41). Ystävyysuhteiden tutkimusta on nimittäin jo hyvin paljon varsinkin Yhdysvalloissa. Ystävyysuhteiden tutkimus alkoi aluksi sosiaalitieteissä, ja vasta viestintätieteiden tutkijoiden kiinnostuttua ystävyysuhteista alettiin varsinaisesti tutkia viestintää niissä.

Tämän tutkielman tekemisen alkuvaiheessa tutkija pyrki mahdollisimman ennakkoluulottomasti etsimään tutkimuksia ystävyysuhteen viestinnästä. Koska tarkoituksena oli analysoida olemassaolevaa tutkimusta, tarkasteltavia viestinnän alueita ei päätetty etukäteen, vaan tutkielmassa käsiteltävät ystävyysuhteen viestinnän alueet nousivat läpikäydystä aineistosta. Mukaan otettiin ne alueet, jotka tarkastellun kirjallisuuden ja tutkijan omien kokemusten perusteella vaikuttivat keskeisiltä ystävyysuhteen viestinnässä ja sen tutkimuksessa. Myös tutkimusaiheiden suosio oli yhtenä kriteerinä niiden valinnalle mukaan tutkielmaan. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan käytetty kvantitatiivisia menetelmiä eri tutkimusalueiden yleisyyden mittaamiseksi, vaan luotettiin amerikkalaisten tutkimusten raporteista löydettyihin arvioihin ja kartoituksiin eri ystävyysuhteen viestinnän alueiden suosiosta.

Ryhmäkeskusteluilla kerätystä aineistosta poimitut otteet keskusteluista on sijoitettu tutkimusraporttiin vasta teoriapohdintojen kirjoittamisen jälkeen. Ryhmäkeskusteluotteet on sijoitettu tutkimuksessa samoihin lukuihin, rinnakkain teorian kanssa. Tällä rinnakkain asettelulla pyritään saamaan tutkimustieto ja ihmisten kokemukset ystävyysuhteista "keskustelemaan" keskenään. Ihmisten käsityksiä ja teoriaa on myös helpompaa ja luontevampaa vertailla keskenään, kun molemmat aineistot ovat nähtävillä samanaikaisesti. Teorian ja ryhmäkeskustelun rinnakkain asettelu auttaa lisäksi lukijaa kritisoimaan tutkijan keskusteluista tekemiä tulkintoja.

2.2 Ryhmäkeskustelut

2.2.1 Ryhmäkeskustelun valinta aineistonkeruumenetelmäksi

Tässä tutkielmassa käytetystä aineistonkeruumenetelmästä voidaan käyttää nimitystä ryhmähaastattelu tai ryhmäkeskustelu. Tässä käytetään jälkimmäistä, koska ryhmäkeskustelu kuvaa paremmin käytetyn menetelmän avoimuutta ja tutkijan roolia aineistonkeruussa.

Kontrolloitua ryhmäkeskustelua (focus group research) on käytetty aineistonkeruumenetelmänä erityisesti markkinointitutkimuksissa, mutta se alkaa tulla suosittumaksi myös viestinnän tutkimuksissa (Fontana & Frey 1994: 364, Rubin, Rubin & Piele 1996: 223). Ryhmäkeskustelu on lähellä avointa, strukturoimatonta haastattelua (ks. Hirsjärvi & Hurme 1982:30-35). Hirsjärven ja Hurmeen (1982: 31) mukaan avoin haastattelu sopii käytettäväksi silloin, kun eri henkilöiden kokemukset tutkittavasta aiheesta vaihtelevat suuresti tai tutkittava asia on heikosti tiedostettu. Täten se sopii todennäköisesti ystävyysuhteen viestinnän tutkimiseen, koska ystävyysuhteita voi olla hyvin erilaisia ja koska tutkimuksissa on todettu, että ystävykset eivät yleensä ainakaan eksplisiittisesti pohdi suhdettaan. Blieszner ja Adams (1992: 38) korostavat, että observointi ja strukturoidut haastattelut sekä kyselyt ovat puutteellisia ystävyysuhteen tutkimuksessa. Heidän mukaansa pitäisi käyttää kvalitatiivisia menetelmiä, joissa kysytään avoimia kysymyksiä ystävyysuhteen viestinnästä ja merkityksistä joita osapuolet liittävät siihen.

Ryhmäkeskustelu on kvalitatiivinen aineistonkeruumenetelmä jossa tutkija ohjaa interaktiota joko hyvin strukturoidusti tai strukturoimattomasti, riippuen päämäärästään. Tutkijalta vaadittavat taidot ovat samat kuin yksityishaastatteluissakin eli hänen on oltava esimerkiksi joustava, objektiivinen, empaattinen, suostutteleva ja hyvä kuuntelija. Lisäksi tutkijan on osattava rohkaista kaikkia osallistujia puhumaan, estettävä jotakuta dominoimasta ryhmää ja pyrittävä saamaan vastauksia kaikilta osallistujilta. (Fontana & Frey 1994: 365.)

Avoimella haastattelun kaltaisella keskustelulla on monia etuja. Avoimet kysymykset mahdollistavat sen, että tutkija jää keskustelussa taka-alalle ja saa näin tietoonsa osallistujien näkökulmat, käsitykset, tiedot ja tunteet ilman että etukäteen päättäisi kysymyskategoriat (Kytömäki 1992: 41, Patton 1990: 24-25, Sulkunen 1990: 264). Näin tutkija ei etukäteen rajoita esille tulevia aiheita, vaan ne nousevat spontaanisti keskustelijoista itsestään. Kvalitatiivisessa haastattelussa haastateltavat saavat kertoa aiheesta omin sanoin (McCracken 1988: 34). Kysymyksiä nostetaan esiin vain jos aiheesta ei muuten tule puhetta (McCracken 1988: 35-36). Ryhmähaastattelun voi olettaa olevan hyvä aineistonkeruumenetelmä ystävyysuhteiden tutkimuksissa siitä syystä, että kaikilla ihmisillä on paljon käsityksiä ja kokemuksia ystävyysuhteista, jolloin keskustelua syntyy "luonnostaan", keskustelijoista käsin. Keskustelu mahdollistaa myös mahdollisimman monenlaisien mielipiteiden esilletulon.

Keskustelunomaista ryhmähaastattelua verrataan menetelmäkijallisuudessa usein muihin haastattelutyyppeihin. Ryhmäkeskustelussa haastattelijan rooli jää pienemmäksi eikä siten vaikuta niin paljon haastateltavien vastauksien aiheisiin ja tyyliin kuin muissa haastattelumuodoissa, esimerkiksi teemahaastattelussa. (Sulkunen 1990: 264.) Mäkelän (1990: 51) ja Sulkusen (1990: 265) mukaan ryhmäkeskustelut ovat sopiva tutkimusmenetelmä silloin, kun halutaan tarkastella kulttuurisesti yhteisiä asioita, normeja ja ihanteita. Tämän perustelun mukaan ryhmäkeskustelut voisivat olla toimivia ystävyysuhteiden tutkimuksessa, etenkin kun tarkastellaan ystävyuden käsitettä sekä viestinnän sääntöjä ja ihannekuvaa ystävyysuhteissa. Näihin ystävyysuhteen alueisiinhan kulttuuri ja vallitseva ystävyuden ideologia vaikuttavat merkittävästi. Grönfors (1982: 109) toteaa ryhmäkeskustelun eduksi yksityishaastatteluun verrattuna myös sen, että haastateltavat ovat paljon luontevampia ja vapautuneempia, kun paikalla on useampia henkilöitä.

Ryhmä voi auttaa osallistujaa esimerkiksi toimimalla muistin virkistäjänä. Ryhmä voi myös auttaa väärinkäsitysten korjaamisessa. Toisaalta ryhmä voi myös estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esilletulon. Ryhmässä voi olla dominoivia henkilöitä, jotka pyrkivät määräämään keskustelun suunnan. Nämä seikat on otettava huomioon tuloksia tulkittaessa ja johtopäätöksiä tehtäessä. (Fontana & Frey 1994:365, Grönfors 1982: 109, Hirsjärvi et al. 1997: 207.) Tässä tutkimuksessa on etuna se, että ryhmäkeskusteluun osallistujat ovat puheviestinnän opiske-

lijoita, joilla on todennäköisesti keskimääräistä paremmat ryhmäviestintätaidot. Tällaisessa ryhmässä osallistujat todennäköisesti ovat varsin tasapuolisia keskenään ja huolehtivat siitä, että kaikki voivat osallistua täysipainoisesti keskusteluun.

Kytömäen (1992: 41) mukaan ryhmäkeskustelu soveltuu erittäin hyvin tutkimukseen, jossa pyritään kartoittamaan aiemmin vähän tunnettua aihepiiriä. Ystävyys-suhteiden viestinnän tutkimukseen tämä aineistonkeruumenetelmä soveltunee tältä osin siis hyvin. Ryhmäkeskustelulla on aineistonkeruumenetelmänä myös omat heikkoutensa. Ensinnäkin tällaisessa tutkimuksessa suhtaudutaan osallistujien luotettavuuteen informanteina, sekä siten koko tutkimuksen reliabiliteettiin ennakkoluuloisesti. Kuitenkin juuri puheen ja keskustelun kautta ihmisillä on parhaat mahdollisuudet tulla ymmärretyiksi. (Kytömäki ja Savinen 1993: 2-3.) Ongelmallisena on pidetty myös ryhmäkeskusteluaineistojen tulkintaa ja analyysia. Ensinnäkin tietoa voi tulla yhdessä puheenvuorossa monista eri teemoista samanaikaisesti. Vastausta ei saada täsmällisesti tiettyyn esitettyyn kysymykseen. (Lunt & Livingstone 1996: 94-95.)

Avoimen keskustelullinen haastattelun haittapuolena on lisäksi se, että se on vaativampi haastattelijalle kuin strukturoidumpi haastattelu. Lisäksi keskustelu herkästi laajenee ja sen aiheet vaihtelevat liikaa, jolloin se voi viedä hyvin paljon aikaa. (Patton 1990: 281-282.) Keskustelu ryhmässä on kuitenkin tehokkaampi tiedonkeruun muoto kuin yhden henkilön kanssa kerrallaan tehtävä haastattelu, koska ryhmäkeskustelussa saadaan samalla tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997: 207, Sulkunen 1990: 264). Ryhmäkeskustelua voi kuitenkin pitkittää keskustelijoiden liian suuri lukumäärä (Sulkunen 1990: 264).

Tässä tutkimuksessa, kuten laadullisessa tutkimuksessa yleensäkin, ei pyritä yleistettävyyteen, vaan vain pääsemään mahdollisimman hyvin "käsiksi" käsiteltävään asiaan. Ryhmän ei tarvitse edustaa laajempaa ryhmää. Tutkimuksen kautta ei haluta tietää, miten monilla ihmisillä tai miten yleisiä ovat tietyt ominaisuudet, vaan halutaan saavuttaa kulttuurisia kategorioita ja oletuksia (McCracken 1988: 17.)

2.2.2 Ryhmäkeskusteluun osallistuneet henkilöt

Ryhmäkeskusteluun valittiin puheviestinnän pääaineopiskelijoita, joilla jokaisella oli suoritettuna vähintään aineopinnot puheviestinnästä. Näin pyrittiin varmistamaan, että haastateltaviksi saadaan henkilöitä, jotka ovat valmiita ja halukkaita keskustelemaan aiheesta. Koska ystävyysuhteen viestinnän asiat ovat usein hyvin huonosti tiedostettuja ja ystävyysuhteen viestinnästä puhuminen ystäväysten kesken on usein tabuaihe, pidettiin tärkeänä sitä, että ryhmäkeskusteluun osallistujilla on takanaan puheviestinnän opintoja. Puheviestintää opiskelevat henkilöt todennäköisesti kiinnittävät huomiota omaan ja läheistensä viestintään enemmän kuin muut ihmiset, jolloin heidän kanssaan keskustellessa voidaan päästä ehkäpä "syvemmälle" aiheeseen kuin satunnaisotannan perusteella valittujen ihmisten kanssa. Puheviestinnän opiskelijoiden kanssa oli myös mahdollista keskustella puheviestinnän teoriasta koskien ystävyysuhteita (esim. attraktioteorioista), koska opiskelijoilla on ainakin jonkin verran teoreettista tietoa interpersonallisista suhteista.

Metodikirjallisuudessa on esitetty eriäviä mielipiteitä siitä, onko haastateltavien suotavaa olla tutkijalle tuttuja ennestään. Jotkut ajattelevat, etteivät tutkija ja haastateltavat saisi tuntoa entuudestaan toisiaan (Hirsjärvi 1991: 27, McCracken 1988: 37). Tätä perustellaan sillä, että tutkija ei ehkäpä pysty suhtautumaan haastateltavaan neutraalisti ja objektiivisesti. Kuitenkin jotkut (ks. esim. Anderson 1987: 300, Grönfors 1985: 109) pitävät henkilökohtaisten kontaktien käyttämistä antoisana. Tässä tutkimuksessa ryhmäkeskusteluun osallistuneet henkilöt valittiin harkinnanvaraisen otannan perusteella. Keskusteluun osallistujiksi valittiin henkilöitä, jotka kaikki olivat ainakin jossain määrin tuttuja toisilleen entuudestaan. Tämä auttoi tutkijaa luomaan vapautunutta ja epämuodollista ilmapiiriä, jossa keskusteluun osallistuvien on helppo ilmaista mielipiteitään myös silloin, kun ne poikkeavat muiden osallistujien mielipiteistä. Tässä tutkimuksessa myös tutkija ainakin jotakuinkin tunsi kaikki osallistujat.

Ryhmäkeskusteluun osallistuviin henkilöihin otettiin yhteyttä sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Samalla jokaiselle osallistujalle kerrottiin, millaisesta tutkimuksesta on kysymys ja millaiseksi ryhmäkeskustelujen odotetaan muodostu-

van sekä miksi juuri hänen osallistumisensa tutkimukseen on tärkeää. Kaikki pyydyt olivat suostuttelematta kiinnostuneita tutkimusaiheesta ja halukkaita osallistumaan ryhmäkeskusteluun. Ainoastaan sopivan ajankohdan sopiminen tuotti joidenkin osallistujien kohdalla hieman vaikeuksia.

Ryhmäkeskusteluja järjestettiin kaksi, joihin molempiin osallistui tutkijan lisäksi neljä henkilöä. Ryhmäkeskusteluun pyrittiin saamaan sekä naisia että miehiä tasapuolisesti mukaan, mutta koska puheviestinnän opiskelijoiden joukossa on vain vähän miehiä, heitä saatiin mukaan vain kaksi. Keskustelijat olivat 22-25 -vuotiaita. Keskusteluun osallistujat jaettiin kahteen ryhmään lähinnä osallistujien oman aikataulun perusteella. Ryhmiin jakamisessa tutkija kuitenkin huolehti siitä, ettei samaan ryhmään pantu henkilöitä, joiden tutkija tiesi olevan läheisiä ystäviä. Näin meneteltiin, koska voidaan olettaa, että ystävän läsnäollessa on vaikeampi puhua ystävyys-suhteidensa viestinnästä. Molemmat keskustelut käytiin tutkijan kotona arki-iltoina.

2.2.3 Tilanteen eteneminen

Keskusteluja varten laadittiin karkeahko runko, johon oli ranskalaisin viivoin koottu ne asiat, joista haluttiin saada aikaan keskustelua. Keskustelurunko oli seuraava:

- Ystävyys, ystävyys-suhte käsitteinä
- Attraktioteoriat
- Ystävyys-suhteen ominaisuudet: kontrolli, läheisyys, luottamus
- Viestinnän säännöt ja ihannekuva
- Viestinnän muuttuminen
- Itsestäkertominen
- Myönnyttäminen
- Konfliktit

Keskustelurunko koottiin ystävyys-suhteiden viestinnän tutkimusten analysoinnin jälkeen, jolloin tutkijalla oli jo käsitys keskeisimmistä ystävyys-suhteen viestinnän alueista. Keskustelurungon aihealueet ovat näin ollen samat kuin tutkimusten analyysissa esiin tulleet ystävyys-suhteen viestinnän alueet.

Keskustelut käytiin keittiön kahvipöydän ääressä tutkijan kotona. Keskustelupaikan valinnalla pyrittiin osaltaan luomaan epämuodollista ja mahdollisimman avoimeen mielipiteenvaihtoon rohkaisevaa ilmapiiriä. Keskustelut nauhoitettiin ääninauhalle.

Ennen keskustelun aloittamista tutkija vielä kertasi osallistujille tutkimuksen tarkoituksen ja kertoi ryhmäkeskustelun etenemisestä ja omasta roolistaan siinä. Tutkija aloitti ryhmäkeskustelun ehdottamalla, että ensiksi pohdittaisiin, mitä keskustelijat tarkoittavat ystävyydellä ja ystävyysuhteella. Tutkija yleensäkin ehdotti siirtymistä seuraavaan aihealueeseen siinä vaiheessa, kun edellisestä ei enää syntynyt uusia, kiinnostavia mielipiteitä eikä ryhmä päässyt sujuvasti siirtymään toiseen aiheeseen. Aihealueiden sisällä molempien ryhmien keskustelut etenivät luontevasti, kaikki ryhmän jäsenet osallistuivat tasapuolisesti keskusteluun ja tutkija ohjaili vain vähän keskustelua haluamaansa suuntaan.

Molemmissa ryhmissä esimerkiksi myönnyttäminen oli aihe, joka ei noussut keskustelijoiden puheenvuoroista spontaanisti, vaan tutkija nosti sen keskustelun aiheeksi. Tutkija esimerkiksi kehotti osallistujia kuvailemaan tilanteita, joissa he ovat pyrkineet suostuttelemaan ystävänsä tai olleet itse suostuteltavina. Aihepiiristä toiseen siirtymisen lisäksi tutkija ohjasi keskustelua myös halutessaan keskustelijoiden ottavan kantaa joihinkin keskeisiin ystävyysuhteiden viestintää koskeviin tutkimustuloksiin ja hypoteeseihin. Tällaisia tutkijan esille nostamia kysymyksiä olivat samanlaisuuden vaikutus attraktioon, kontrolli ystävyysuhteissa, itsestäkertomisen vastavuoroisuus, myönnyttämisstrategioiden valinta ja konfliktitaktiikat. Nämä erityiskysymykset nostettiin esille vasta siinä vaiheessa, kun aihepiiristä ei enää syntynyt keskustelua. Kaiken kaikkiaan tutkijan keskustelua kontrolloiva rooli jäi keskusteluissa varsin pieneksi. Tarkoituksena oli mahdollisimman vähän rajoittaa osallistujien käsitysten ja kokemusten moninaisuuden esilletuloa.

Kvalitatiivisissa tutkimuksissa pidetään usein tärkeänä sitä, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt saavat toimia myös operationaalistajina (ks. Hirsjärvi & Hurme 1991: 41). Koska ystävyysuhteiden epäinstitutionaalisuutensa vuoksi on hyvin vaikeasti määriteltävä suhde, myös ryhmäkeskusteluun osallistuvat henkilöt saivat eri vaiheissa keskustelua osallistua paitsi itse ystävyysuhteen, myös eri

ystävyyssuhteen viestintään liittyvien käsitteiden (kuten konflikti, läheisyys) määrittelyyn.

Ryhmäkeskustelujen päätyttyä osallistujia pyydettiin vielä kirjoittamaan tutkijalle muistiin ikänsä. Ensimmäinen keskustelu kesti 2 h 35 min ja toinen 2h 15 min.

2.2.4 Aineiston käsittely

Tutkija aloitti ryhmäkeskustelujen käsittelyn kuuntelemalla nauhoja ensin läpi ja tekemällä niistä muistiinpanoja. Ryhmäkeskustelut litteroitiin muutamia aiheen kannalta merkityksettömiä puheenvuoroja lukuunottamatta. Samalla pohdittiin, mihin ystävyyssuhteen viestinnän osa-alueeseen kukin keskustelun osa liittyy. Keskustelun osien valinnassa kiinnitettiin huomiota niiden suhteeseen analysoidun teorian kanssa. Keskusteluista etsittiin käsityksiä, mielipiteitä ja kokemuksia, jotka ovat keskeisiä ystävyyssuhteiden viestinnän teorian ja tutkimusten kannalta, käsityksiä, jotka kuvaavat analyysissä käsiteltyjä ystävyyssuhteen viestinnän tutkimuksen alueita. Haluttiin myös löytää ajatuksia ja käyttäytymistapoja, jotka ovat ristiriidassa tutkimustiedon kanssa. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, nouseeko keskusteluista sellaisia ystävyyssuhteen viestinnän alueita, joita tutkimuksissa ei ole tarkasteltu.

Käsittelyssä ei pyritty keskustelijoiden mielipiteiden määrälliseen raportointiin, vaan pyrittiin ennen kaikkea kvalitatiivisesti kartoittamaan ja kuvailemaan osallistujien erilaisia käsityksiä ja kokemuksia ystävyyssuhteista. Pyrkimyksenä oli saada mahdollisimman paljon osallistujien ystävyyssuhteiden moninaisuutta esiin.

Seuraavissa luvuissa ryhmäkeskustelukatkelmat on sijoitettu siten, että ne kuvaavat tai ovat ristiriidassa tutkimuksia analysoivan tekstin kanssa. Keskustelukatkelmat on sisennetty ja kirjoitettu pienemmällä pistekoolla kuin teoreettinen pohdinta. Yksittäiset puheenvuorot on merkitty ranskalaisin viivoin ja samaan keskusteluun kuuluvat puheenvuorot ovat peräkkäin. Eri kohtaa keskusteluista poimittujen, samaan aiheeseen liittyvien katkelmien erottamiseksi on jätetty suurempi väli. Koska tutkijan rooli ryhmäkeskusteluissa jäi hyvin vähäiseksi, hänen puheenvuorojaan ei ole kirjoitettu näkyville.

3 YSTÄVYYDEN KÄSITTEESTÄ

Mitä tarkoitamme, kun puhumme ystävydestä? Sanaa ystävyys on käytetty hyvin väljästi ja yleisesti arkipuheessa ja sosiaalitieteissä kuvaamassa hyvin monenlaisia suhteita. Ystävä voi olla joku, jonka kanssa pelaa sulkapalloa kerran viikossa, tai jolle kertoo yksityiset ajatukset ja tunteensa; sellainen jota tapaa päivittäin, tai joka asuu toisella puolen maailmaa; joku jonka on juuri tavannut, tai jonka on tuntenut vuosikymmeniä. Ystävyysluonne ja rakenne vaihtelevat paljon eri elämänvaiheissa (Dickens & Perlman 1981), eri sosiokulttuuristen taustojen mukaan (Allan 1979) ja eri sukupuolten välillä (Winstead 1986), kuten myös suhteen eri kehitysvaiheissa (Hays 1985, LaGaipa 1977).

Suurin osa ystävyysuhteiden tutkimuksesta on tehty viimeisten 20-25 vuoden aikana. Monet käsitteelliset ja metodologiset asiat ovat tutkimusten suuresta määrästä huolimatta kuitenkin jääneet ratkaisematta. (Blieszner & Adams 1992: 3, Cappella & Street 1985: 3.) Ystävyysuhteiden tutkimuksen käsitteellisistä ongelmista perustavanlaatuisin on itse ystävyys käsite. Siitä huolimatta, että ystävyysuhteet ovat merkittävässä asemassa ihmisten elämässä, niitä on pyritty määrittelemään hyvin vähän. On hyvin vaikeaa löytää yleensä minkäänlaisia selkeitä ystävyysuhteiden määritelmiä tutkimuskirjallisuudesta. Luultavasti tärkeä syy tähän on se tosiasia, että ystävyyttä on vaikeaa määritellä tyydyttävästi. Voimme kukin määritellä ystävyysuhteen miten haluamme ja olla ystäviä kenelle haluamme (Blieszner & Adams 1992: 2, Cohen & Rajkowski 1982: 261-264, Matthews 1986: 22). Lisäksi sanojen ystävä ja ystävyys funktiot vaihtelevat; niitä käytetään eri yhteyksissä eri merkityksissä. Myös kulttuuri vaikuttaa ihmisten käsityksiin siitä, millaista suhdetta kutsutaan ystävydeksi. Näistä syistä ystävyysuhteen ja sen viestinnän määritelmät ovatkin keskenään varsin erilaisia ja painottavat eri dimensioita suhteessa. Tämä määritelmien erilaisuus on vain hyväksyttävä, sillä ystävyyttä kaikessa moninaisuudessaan on luultavasti mahdotonta määritellä yksiselitteisesti ja tyhjentävästi.

On kuitenkin havaittavissa tiettyjä piirteitä, jotka toistuvat ystävyysuhteen ja ystävyysuhteen viestinnän määritelmissä. Yksi tällainen toistuva piirre on käsitys ystä-

vyyssuhteen ei-institutionaalista ja vapaasta luonteesta. Toisin kuin esimerkiksi avioliitto tai perhesuhteet, ystävyysuhde ei ole institutionaalinen ja kategorinen tai sukulaisuuteen perustuva, vaan vapaa suhde (Allan 1979: 34, 39; 1989: 2-4, Blieszner & Adams 1992: 2-3, Fischer 1982: 114-115, Jerrome 1984: 696-697, Lutfiyya 1990, Matthews 1986: 59, Palisi & Ransford 1987, Rawlins 1989: 165, 1991: 101, Scult 1989: 204, Solano 1986: 227-229, Wright 1984: 119). Tästä seuraa, että ei voida vetää selvää rajaa ystävien ja ei-ystävien välille. Pikemminkin voidaan puhua jatkumosta tuttavat - ystävät. Määriteltäessä ystävyysuhde ennen kaikkea epäinstituionaaliseksi suhteeksi ei oteta useinkaan huomioon sitä, että institutionaalinen avioliitto ei ole ainoa parisuhteen muoto. Esimerkiksi avioliitto on myös epäinstituionaalinen ja vapaa suhde ystävyysuhteen tapaan.

Ystävyysuhdetta eivät sido niin paljon muodolliset sosiaaliset voimat kuten avioliittoa, ja ystävyysuhde aloitetaan, sitä pidetään yllä ja se hajoitetaan vapaaehtoisesti, toisin kuin perhesuhteet (Allan 1989: 4, Rawlins 1991: 101). Esimerkiksi henkilön äiti on lapselleen edelleen äiti, vaikka tämä katkaisisi suhteensa äitiinsä. Ystävät ovat ystäviä vain niin kauan, kun osapuolet pitävät toisiaan ystävänsä. Ystävyysuhdetta ei myöskään juhlita muodollisella tavalla, eikä ystävyysten sidettä vahvisteta rituaaleilla tai muilla julkisilla tapahtumilla (Allan 1989: 4, Rawlins 1991: 101). Poikkeuksena tästä ovat kuitenkin etenkin lasten ystäviensä kanssa tekemät ikuisen ystävyuden "verivalat". Koska muodollisia suhdetta ylläpitäviä voimia on kuitenkin niin vähän, ystävyysuhdetta pidetään yllä vain siitä syystä, että suhteen osapuolet haluavat pysyä suhteessa välillään olevan positiivisen tunnesiteen (affective bond) vuoksi (Hess 1972: 359-360, Kalbleisch 1993b: 189, Kurth 1970: 142, LaGaipa 1977: 251-252, Reisman 1981: 206). Tutkimuskirjallisuudessa esiintyviä käsityksiä ystävyysuhdesta tiivistäen voidaan ystävyysuhde kuvailla ei- instituionaaliseksi, vapaaehtoiseksi, epämuodolliseksi ja henkilökohtaiseksi suhteeksi. Ryhmäkeskustelijat korostivat ystävyuden määrittelyssään vastavuoroisuutta ja läheisyyttä.

- Se semmonen läheisyys, saattaa tuntee tosi suuria tunteita sitä ystävää kohtaan.
- Nii vaikka se ei ois fyysisesti läsnä.
- Kyllä sitä voi sanoo, että rakastaa niitä ystäviä, se voi olla tosi läheinen se paras ystävä.
- Oisko semmonen että yhteydenpito tapahtuu jotenkin vuorotellen... aika usein niitten ystävien kanssa jotka on eri paikkakunnalla, menee niin että suurinpiirtein silleen vuorotellen otetaan yhteyttä.

- Jos se menee siihen että toinen aina ottaa yhteyttä niin se ei...
- Niin jonkin verran tasapuolisuutta oltava siinä jutussa.
- Siinä halukkuudessa.
- Ei se enää oo ystävyyttä sitte jos vaan toinen antaa ja toinen ei välitä yhtään.
- Kyllä sen pitäis olla sen suhteen semmonen tasapuolinen, että kumpikin osaltaan osallistuu ja autetaan toista ja että menee niinku jotenkin reilusti se panostaminen siihen ystävyyteen.
- Entä jos niiltä kysyy, niin sanoisko ne teidät ystävikseen?
- Toivon ainakin, kyllä sitä ajattelee että nekin sanois.
- Mutta voisko niin käydä?
- Et se sun ystävä ei pitäiskään sua ystävänä. Ei kai se sitten ois ystävyysuhde.

Allan (1989: 3) kuitenkin muistuttaa, että vapaus ystävyysuhteissa ei ole niin suuri kuin miltä se aluksi vaikuttaa. On normeja siitä, kenet valitsemme ystäviksemme, miten kohtelemme häntä ja mitä voimme odottaa hänen käyttäytymiseltään (Rubin 1990: 94). Lisäksi ystävyysuhteen määritelmässä on se heikkous, että ne olettavat ystävien olevan samanikäisiä (ks. Blieszner & Adams 1992) ja ei-sukulaisia (ks. Kalbleisch 1993b: 191). Ihmisillä on kuitenkin eri ikäisiä ja perheeseen tai sukuun kuuluvia ystäviä. Monet esimerkiksi pitävät aviopuolisoaan tai rakastettuaan parhaana ystävänä (Hendrick & Hendrick 1993, Rubin 1990: 129). Useat ryhmäkeskustelijoista kuvailivat perhesuhteitaan ystävyysuhteiksi. He myös kertoivat, että suurin osa heidän ystävistään on suurinpiirtein samaa ikäluokkaa heidän kanssaan. Joillakin keskustelijoista on kuitenkin itseään huomattavasti vanhempiakin ystäviä.

- Mun isä [...], kun ei oo enää holhoussuhdetta, niin onko se läheinen ystävä jo sitte, kun ei oo enää vastuussa sille mistään. [...] Mun sisko on mulle niinku kaveri tai ystävä, en mä sitä oo silleen siskona pitäny ikinä.
- Mä kans mun veljen ja siskon kanssa, voi puhua ystävyysuhteesta, koska kun mun sisko tulee tänne, niin mä voin ihan hyvin sanoa myös että se on mun ystävä.
- Mullon niinku semmonen tilanne että me ollaan tosi läheiset meidän äidin kanssa, ja se on sellaista kummastusta aiheuttanu, kun me ollaan jossain yhdessä, sitä joutuu selittämään kaikille.
- Ei sillä iälläkään oo väliä, vaikka tietysti oman ikäsiä on eniten.
- Mutta ikäero ei kyllä paljo oo.
- Nii kyllä melkein samanikäisiä on ne ystävät enimmäkseen.
- Nii jos muutaman vuoden marginaalilla ajattelee niin samanikäisiä ne ystävät on.
- Mul on omaa ikäluokkaa ja kaks on sitte vanhempia.
- Ja ystävyys ei myöskään oo ikärajoitteinen, mulla itelläniki on ainaki kaheksankymmentävuotiaita ystäviä.
- Kyllä mulla tyttöjä on kaikki ne mun ystävät, että ehkä pari poikaa, ja ehkä pari vuotta vanhempia.

Vaikka ryhmäkeskustelijat korostivat, että perhesuhteet voivat olla ystävyysuhteita, he toivat esille, että ympäristön ihmiset usein kummeksuvat vaikkapa äidin nimeämistä parhaaksi ystäväksi. Tämän perusteella voidaan ajatella, että kulttuurissamme ystävyysuhteet usein mielletään erillisiksi pari- ja perhesuhteista, eikä ajatella, että ystävyuden voisi mieltää myös ikään kuin kattokäsitteeksi, jonka alle mahtuu hyvin monenlaisia ihmissuhteita.

Useimmissa ystävyysuhteen tutkimuksissa myös oletetaan ystävysten olevan samaa sukupuolta. Useimmat ystävyysuhteet ovatkin samaa sukupuolta olevien välillä (Jones et al. 1990). Jonkin verran on tutkittu kuitenkin myös eri sukupuolta olevien ystävyysuhteita (ks. Jones et al. 1990, Madden et al. 1985, O'Meara 1989, Sapadin 1988). Ystävyysuhte eri sukupuolta olevan henkilön kanssa voi auttaa paremmin ymmärtämään vastakkaista sukupuolta (Sapadin 1988). Vaikka ystävyysuhteen määritelmässä korostetaan ystävyuden epäseksuaalisuutta, Sapadin (1988) havaitsi, että varsin monissa eri sukupuolta olevien ystävyysuhteissa seksuaalisuus aiheutti ongelmia ystävyysuhteessa. Ryhmäkeskusteluissa tuli esiin, että useimmilla osallistujilla oli eri sukupuolta olevia ystäviä. Miehet kertoivat, että heidän kaikki ystävänsä ovat naisia. Seksuaalisuuden ei kuitenkaan koettu kuuluvan ystävyysuhteisiin tai sen ainakin nähtiin vaarantavan ystävyuden.

- Kyl mulla jos miettii mitä tulee mieleen sanasta ystävä, niin kyllä mun kaikki kaverit on samaa sukupuolta kun mä, mutta sillon mä en laske [poikaystävän nimi] ystäväks, vaikka se kuitenkin on varmasti mun poika"ystävä".

- Mutta on mulla eri sukupuoltaki olevia ystävyysuhteita, että läheisiks ystäviks ajattelin ainakin yhen joka on siis mua melkein viistoista vuotta vanhempi mies ja me ollaan aika läheisiä ystäviä eikä oo siis kysymys mistää entisestä parisuhteesta tai semmosesta...

- Kyllä mäkin kuitenkin voin useita poikia löytää joita mä voin kuitenki sanoo ystäviksi, että kyllä mulla on kumpaaki sukupuolta.

- Mulla ei kenenkään miespuolisen henkilön kanssa oo semmosta joka täyttäis ystävyysuhteen kriteerit... mulla on miespuolisia kavereina, mutta kaikki ystävät on naisia [mies].

- Mulla enimmäkseen ystävät on tyttöjä ja vaan yks on poika.

- Kun aattelee puhdasta ystävyyttä, niin se ei oo sukupuolirajoitteinen, mutta ystävyteen ei mun mielestä liity seksuaalinen suhde... Mutta ystävyysuhte voi kestää myös seksuaalisen suhteen.

- Kyllä se seksi voi tuhotakin sen ystävyysuhteen

- Ja tietysti seksuaalinen kiinnostus ja semmonen ei niinkun mun kohdalla ainaakaan liity ystävyysuhteeseen.

- Ois aika vaikee ystävyysuhte jos se kuuluis siihen, ois varmaan paljo ongelmia.

Paitsi vapautta, ei-institutionaalisuutta ja ystävysten sukupuolta, ystävyyden määritelmässä korostetaan usein ystävyyden ehtona suhteen palkitsevuutta ja vapaaehtoista keskinäistä riippuvuutta osapuolten välillä. Ystävyyssuhteet ovatkin monella tavalla palkitsevia, ja sitä kautta tärkeitä ihmisen hyvinvoinnin ja erilaisten inhimillisten tarpeiden tyydyttymisen kannalta. Ystävyyssuhteet lisäävät onnellisuutta ja tyytyväisyyttä elämään (Duck 1991: 8-11, Hendershott et al 1992, Ishii-Kuntz 1987, 1990), auttavat hallitsemaan stressiä, pysymään terveenä ja elämään pitkään (Duck 1991: 18-21, Hobfoll & Stokes 1988: 497, Winstead et al 1992). Lisäksi ystävyyssuhteet tarjoavat tietoja ja taitoja sekä fyysisistä ja psyykkistä tukea (Duck 1991: 18-21, Kahn & Antonucci 1980, Leatham & Duck 1990, Sterk-Elifson & Elifson 1992, Wright 1984: 120), antavat yhteenkuuluvuuden tunnetta, itsearvostusta ja mahdollisuuksia auttaa (Duck 1991: 11-12; 21-28), tarjoavat mahdollisuuksia viestiä itsestä sekä auttavat persoonallisuuden kehityksessä ja sosiaalistumisessa läpi elämänkaaren (Berndt 1981, Duck 1991: 16-18, Hess 1972: 382-389). Kyvyttömyys luoda ja säilyttää ystävyyssuhteita on useimmissa luokittelusysteemeissä merkki psykopatologiasta (Davis & Todd 1985: 21).

Määritelmässä usein korostetaan että ystävien keskeisen riippuvuuden tärkein päämäärä on sosiaalis-emotionaalinen eikä instrumentaalinen. Toisin sanoen ystävät saavat tyydytystä itse interaktiosta eivätkä niinkään siitä että olisi muita, suhteen ulkopuolisia motiiveja. (Hays 1988: 393, Wright 1984, 1985: 66.) Fischerin (1982a) mukaan sosiaalisuus eli juttelu ja yhteiset aktiiviteetit (sociability) on tärkein kriteeri, jonka mukaan jotakuta nimitetään ystäväksi. Samoin nauttiminen toisen seurasta on havaittu tärkeäksi ominaisuudeksi suhteessa tutkimuksissa, joissa on pyydetty vastaajia määrittelemään sana ystävyys (ks. Crawford 1977, Weiss & Lowenthal 1975: 55-56). Verratessaan ystävyys-, sukulaisuus- ja kollegasuhteita, Argyle & Furnham (1982: 260-261) havaitsivat, että ystävien interaktio on vähiten tehtäväsuuntautunutta ja liittyy lähinnä vapaa-ajan aktiviteetteihin kuten syöminen, juominen ja puhuminen. Ystävyyssuhteen sosioemotionaalinen perusta ei sulje pois sitä tosiasiaa, että ystävyys voi palvella myös instrumentaalisia tavoitteita (auttamista jne.), ne vain eivät ole päätavoite. Allan (1979: 43) sanookin että henkilöt voivat olla hyödyllisiä, koska he ovat ystäviämme, mutta he eivät ole ystäviämme siitä syystä, että he ovat hyödyllisiä. Wrightin (1974: 93) mukaan vapaaehtoinen keskinäinen riippuvuus on tärkein ystävyyssuhteiden käyttäytymiskriteeri :

Two people are friends to the degree that the plans, activities and decisions of one of them are contingent upon those of the other in the absence of constraints toward interaction that are external to the relationship itself.

Samoin Hartup (1975: 11) määrittelee ystävät seuraavasti:

[...] people who spontaneously seek the company of one another; furthermore, they seek proximity in the absence of strong social pressure to do so.

Hartup korostaa määritelmässään ystävyuden vapaaehtoisuutta ja ystävien pyrkimystä olla yhdessä. Nämä ystävyyssuhteen ominaisuudet korostuivat myös ryhmäkeskusteluissa. Keskustelijat kuitenkin kiinnittivät muualla keskustelussa huomiota siihen, että ystävyyssuhteessakin on toisinaan hetkiä, jolloin toisen kanssa ollaan ja tätä tuetaan vain velvollisuudesta. Tässä huomiossa on havaittavissa selvästi ero ystävyyssuhteen ihanteellisen ja todellisen viestinnän välillä.

- Se on just että ei oo sitä velvollisuuden tunnetta.
- Nii ei oo mitenkään pakko ottaa yhteyttä tai olla sen toisen kanssa.
- Jos tuntuu että tulee niinku velvollisuutta, niin silloin se ei ainakaan voi kovin syvä se ystävyysuhde olla, että "voi että kun on pakko soittaa sille".

- Ystävää pitää velvollisuudesta kuunnella vaikka ite ois sisällään että yäk.
- Pitää kuunnella ja nyökytellä, vaikka ei kiinnostais yhtään, mutta kun se on sille toiselle niin tärkeitä.
- Eiköhän se oo nyt se ystävyuden määritelmä että kuuntelee vaikka kuinka yö köttäis.
- Mä katon ystävän koira-albumeita.
- Joo, ja matkavideoita!
- Kyllä sen sitten kestää kun se on su ystävä

Ystävyyssuhdetta on usein pyritty määrittelemään vertaamalla sitä parisuhteeseen. Tässä vertailussa on taustalla ajatus, että ystävyyssuhteessa on kyse toisesta pitämisestä ja parisuhteessa rakastamisesta. Ainakin seuraavanlaisia eroja näiden kahdentyyppisen suhteen välillä on havaittu: Ensinnäkin ystävyyssuhteet ovat vähemmän poissulkevia (exclusive) kuin parisuhteet (Davis 1985: 24, Kalbleisch 1993b: 191). Toisin sanoen ystävyyssuhteessa sallitaan toiselle muitakin ystävyyssuhteita, mutta parisuhteessa ei yleensä suhteen ulkopuolisia romanttisia tai seksisuhteita. Esimerkiksi Milardon (1983: 964) mukaan ihmiset sitoutuneissa parisuhteissa viettävät harvemmin ja vähemmän aikaa suhteen ulkopuolisten

henkilöiden kanssa kuin ne, joiden suhde ei ole niin sitoutunut. Kuitenkin monissa ystävyysuhteissakin on mustasukkaisuutta ja omistushalua. esimerkiksi Lutfiyyan (1990) mukaan ystävyysuhtekin voidaan määritellä poissulkeväksi suhteeksi. Ryhmäkeskusteluissa osallistujat korostivat, että ystävyysuhteen erottaa parisuhteesta jälkimmäiseen liittyvä mustasukkaisuus. Kuitenkin keskustelun aikana nousi esiin useita tilanteita, joissa keskustelijat olivat olleet mustasukkaisia ystävästään. Mustasukkaisuuden tunteita herättää ryhmäläisten mukaan esimerkiksi ystävänsä uskoutuminen jollekin toiselle ihmiselle tai ystävänsä jonkun toisen kanssa viettämä vapaa-aika.

- Ja jos mä saan kuulla joltain muulta semmosia mun ystävänsä asioita joita se ei oo kertonu mulle, et ajatus "miks se ei oo kertonu mulle".... kyllä sitä odottaa että ne ystävänsä kertois mulle kaikki asiat.... tulee semmonen olo, että enks mä ookaan se hyvä ystävä, jolle se kertoo.

- Sitä sallii ettei se ystävä kerro sulle, kunhan se ei sitten kerro kellekään muullekaan.

- Saattaa olla että sä jonain viikonloppuna et tee mitään, yksin kotona makaat ja kukaan ei ota yhteyttä ja kaikki on tosi ookoo ja hirveen hauskaa mutta maanantaina kun sä saat kuulla et se sun ystävänsä on ollu ulkona juhlimassa muitten kanssa niin sitten se on niiku "voi saatana", jos se ystävä ei oo vaan sua varten, jos se tekee jotain muutakin.

Ryhmäkeskusteluissa tulivat voimakkaasti esille osallistujien kokemukset siitä, että ystävänsä sallitaan paljon enemmän erilaisuutta ja negatiivisia piirteitä kuin mikä on hyväksyttävää parisuhteessa. Ystävänsä ei myöskään arvostella yhtä herkästi kuin vaikkapa aviopuolisoa. Tähän nähtiin syynä se, ettei ystävänsä kanssa olla jatkuvasti niin tiiviisti yhdessä kuin puolison kanssa, jolloin negatiiviset piirteetkin tuntuvat siedettävimmältä. Ystävyysuhteessa toisen osapuolen negatiivisia piirteitä siedetään keskustelijoiden mukaan enemmän myös siksi, että pari yleensä mielletään ulkopuolisten silmissä "yksiköksi", kun taas ystävyksiin suhtaudutaan enemmän yksilöinä. Tällöin ystävänsä ei-toivottuina pidetyt piirteet eivät kosketa niin henkilökohtaisesti kuin vastaavat piirteet puolisoilla.

- Nii ja antaako sitä ehkä ystävänsä enemmän anteeks kun sille poikaystävänsä, että niin kauan kun joku poika on sun ystävänsä niin ei haittaa yhtään vaikka se kulkee salihousuissa tai jossain [...] mutta sit kun sä rupeet seurustelemaan sen kanssa niin sä rupeet heti kitkemään siitä irti ne jutut jotka ei yhtään haitannu kun se oli ystävänsä.

- On niinku sallivampi siinä ketkä hyväksyy ystäviks kun puolisoiks.

- Nii ja se riippuu yhteiskunnasta, että ystäviä ei lasketa niinku yksiköks, mutta parihan on niinku yksilö muiden silmissä.

- Nii parisuhteessa on niinku sun toinen puolikkaas.
- Mutta ehkä ystävät jos viettää aikaa paljo yhdessä ja liikkuu yhdessä niin sillon ehkä... niinku mieltää ystävät yksiköks, mutta se ehkä oli enempi sillon nuorempa-na.
- Sun ei tarvii kaikesta siinä ystävässä pitää, eihän sitä eläkään koko päivää sen kanssa, siinä saa olla vikaa, saa olla holtiton rahan suhteen ja se ei haittaa, sille niinku sallii huonoja piirteitä.
- Siinä tulee siihen parisuhteeseen eroa, kun siinä ei niitä vikoja niin paljoo siedä kun niitten kanssa joutuu joka päivä elämään.
- Ystävälle sallii paljon enemmän.

Ystävyysuhteissa ei ole niin paljon emotionaalisuutta, viehätystä (fascination), vaatimuksia lojaaliudelle ja halulle auttaa sekä toisesta huolehtimista ja intiimiyttä kuin parisuhteissa (Davis 1985). Kolmanneksi katsotaan usein, että rakkauden erottaa pitämisestä seksuaalinen komponentti (Davis 1985: 25-26, Forgas 1985: 250). Parhaiden ystävien suhde on luonteeltaan itseään ylläpitävä (self sustaining, Wright 1984: 127), mikä voi mahdollistaa suhteen jatkumisen elämäntyylien vaihtuessa ja vaikka suhteen osapuolet asuisivat kaukana toisistaan (Rubin 1990: 94). Tällaiset dramaattiset muutokset sen sijaan usein vahingoittavat romanttisia suhteita (Kalbleisch 1993b: 191). Ryhmäkeskusteluissa tuli esille ajatus ystävyysuhteen itseään ylläpitävästä luonteesta. Useimmat osallistujat kuitenkin korostivat ystävyysuhteen vaalimisen ja ylläpidon tärkeyttä.

- Joo ystävä on läsnä vaikka se ei oiskaan fyysisesti läsnä.
- Kun ottaa yhteyttä niin sitte on hirveen helppo olla taas aikojen päästä yhdessä.
- Joo mulle tuli tosta mieleen että tosiystävälle on niinku tarve pitää sitä yhteyttä mutta jos, joskus on niitä ystäviä jotka on ollu sulle tuttuja jo ala-asteelta asti, niinku paras ystävä... niin vaikka menis niinku pitkiä aikoja ja etten mä vaikka vuosiin näkis tai kuulis siitä mitään niin se ystävyys ja niinku se millä taajuudella ollaan keskenämme, niin se ei oo hävinny minnekään... sä jatkat niinku sen kans samasta kohtaa ja synkkaa niinku heti.
- Nii ei se ystävyysuhteen niinku mihinkään lakkaa vaikka yhteydenpito ois vähäisempiki.
- Kyllä sitä ystävyysuhtetta pitää kumminkin vaalia, eihän se ihan itsellään pysy... kyllä niistä sun ystävästä... kyllä ne voi taas taantua niinku kavereiks eikä enää haluakaan niitten kanssa jotenki enää jakaa niitä asioita.

Ryhmäläisten käsityksissä ystävyysuhteen itseään ylläpitävästä luonteesta olivat varsin ristiriitaisia. On mahdollista, että tässä keskustelussa mielipiteisiin vaikuttaa ystävyysuhteen viestinnän ihanne, jonka mukaan ystävyysuhteen kestäminen erossa on ja yhteydenpidon puutteen. Suhteen itseään ylläpitävyyttä saatetaan pitää

yhtenä ystävyyssuhteen määrittäjistä. Kuitenkin monet ryhmäkeskustelijoista tunsivat, että ystävyyssuhdetta täytyy ainakin jonkin verran vaalia ja pitää yllä, jotta se kestäisi. Tämän myönsivät keskustelun kuluessa muutamat sellaisetkin keskustelijat, jotka aluksi korostivat ystävyysriippumattomuutta kontaktin määrästä.

Vaikka monet tutkijat väittävät, että erot pitämisen (liking) ja rakastamisen (loving) välillä ovat kvantitatiivisia (rakkaus on positiivisen attraktion intensiivisempi muoto). Rubin (Knappin ja Vangelistin (1992: 203-204) mukaan 1973) uskoo, että on myös kvalitatiivisia eroja. Pitämisessä on hänen mukaansa kaksi peruskomponenttia, affektio (affection) ja kunnioitus (respect). Pitäminen perustuu molemminpuoliseen lämpimään, läheiseen ja miellyttävään interaktioon. Kunnioitus perustuu toisen ihailtaviin ominaisuuksiin. Rakkauden komponentit ovat kiintymys (attachment), huolehtiminen (caring) ja intiimiys (intimacy). Kiintymys koostuu voimakkaasta halusta olla toisen lähellä, ottaa fyysinen kontakti, olla toisen hyväksymä ja välittämä. Huolehtimisessa sen sijaan on kyse rakkauden antamisesta enemmän kuin tarvitsemisesta. Toisen tyytyväisyys ja turvallisuus ovat tärkeitä toisesta huolehdittaessa. Hyvin harvat kyseenalaistavat affektio merkityksen ystävyyssuhteessa ja monet tutkijat pitävät sitä yhtenä ystävyysmäärittäjänä (ks. esim. Kalbleisch 1993b: 190, LaGaipa 1977: 251-252, Lutfiyya 1990, Rawlins 1982: 344).

Davisin (1985) mukaan rakkaudella ja ystävyyssuhteella on monia samoja ominaisuuksia, mutta myös merkittäviä eroja. Kummassakin suhteessa on seuraavat ominaisuudet: nauttiminen (enjoyment), hyväksyminen (acceptance), luottamus (trust), kunnioitus (respect), molemminpuolinen auttaminen (mutual assistance), uskoutuminen (confiding), ymmärtäminen (understanding) ja spontaanisuus (spontaneity). Näiden lisäksi rakkaussuhteessa on vielä intohimo (passion) ja huolehtiminen (caring). Muutkin tutkimukset tukevat tätä väitettä. Toisaalta tulee kuitenkin mieleen, että huolehtiminen ja välittäminen kuuluvat myös useisiin ystävyyssuhteisiin. Merkillepantava ristiriita interpersonaalisten suhteiden teorian ja tutkimuksen välillä on kuitenkin siinä, että vaikka teoriassa usein korostetaan ystävyyssuhteen erilaisuutta suhteessa esimerkiksi perhe- ja parisuhteeseen, tutkimuksissa kaikkia läheisiä suhteita useimmiten käsitellään kuitenkin yleisesti, ikään kuin erot eivät olisikaan mitenkään merkittäviä.

Ystävyys-suhteen viestinnän tutkimuksen alkuaikoina ystävyyttä pidettiin lähinnä jokseenkin vakaana asiointilana. Nykyisissä tutkimuksissa ystävydestä korostetaan usein ystävyuden prosessiluonteisuutta (ks. Blieszner & Adams 1992, Clark & Reis 1988, Duck 1985, 1990, 1995 Duck & Pittman 1994, Duck & Perlman 1985, Duck & Sants 1983). Tämän ajattelutavan mukaan ystävyys-suhteet kehittyvät ja kokevat muutoksia jatkuvasti. Jotkut suhteet voivat silti vakiintua esimerkiksi tietylle läheisyyden tasolle, mutta ne eivät silti ole staattisia. Ystävyys on hyvin joustava, dynaaminen monidimensionaalinen prosessi, jonka rakenne ja toiminta voi vaihdella riippuen ympäristön kontekstista, osapuolista suhteessa, ja ystävyuden kehitystasosta. (Hays 1988: 391.) Vaikka ystävyys-suhteen prosessuaalinen luonne on havaittu, on kuitenkin hyvin vähän tutkimuksia, joissa tutkittaisiin prosesseja, joiden avulla vakiintuneita suhteita pidetään yllä ja kehitetään. Ystävyys-suhteiden ylläpitoa ja kehitystä tutkitaan useimmiten vertaamalla eri ikäisiä ystävyys-suhteita keskenään tai tarkastelemalla kutakin ystävyys-suhdetta tietyssä, lyhyen ajanjaksona. Sen sijaan todennukaisemman kuvan ystävyys-suhteidenmuutoksista antavaa pitkittäistutkimusta on hyvin vähän. Hays (1988: 395) määrittelee ystävyys-suhteen prosessina seuraavasti:

[...] voluntary interdependence between two persons over time, that is intended to facilitate social-emotional goals of the participants, and may involve varying types and degrees of companionship, intimacy, affection, and mutual assistance.

Monet ystävyys-suhteen tutkijat ovat jaotelleet ystävyys-suhteita niiden läheisyyden mukaan. Jako todellisten ystävien ja muiden tuttujen kesken on yleinen (ks. Berger & Bradac 1982: 97, Duck, Rutt, Hurst & Strejc 1991, Rawlins & Holl 1987: 351-353, Rawlins, Leibowitz & Bochner 1986). Hays (1989) on jakanut suhteet läheisiin ja satunnaisiin (close and casual relationships), Rose ja Serafica (1986) parhaaseen, läheisiin ja satunnaisiin (best, close and casual relationships), Wright (1984) pinnallisiin ja kehittyneisiin (superficial and developed relationships). Rawlins ja Holl (1987) ovat jakaneet ystävät ryhmiin parhaat (best friends), läheiset (close friends), keskiverto-ystävät (average friends), erityiset (specialized) ja mahdolliset (pool of possible friends) ystävät. Tutkimusten mukaan kaikista ystävyys-suhteista läheisin, ainutlaatuisin ja emotionaalisesti eniten tukeva suhde on parhaan ystävänsä kanssa (Kalbleisch 1993b: 190).

Eräs keskeisimmistä ominaisuuksista ystävyysuhteissa on niiden dyadisuus. Toisin kuin monissa muissa sosiaalisissa organisaatioissa, dyadissa jäsenten määrä ei vaihtele. Koska dyadissa on vain kaksi jäsentä, se tekee sen erityisen haavoittuvaksi, sillä yhden jäsenen menettäminen hajottaa koko organisaation. Dyadissa on siis aina kiusana sen kuolevaisuus. Tämä kiusa lisää tunteiden merkitystä suhteessa ja rohkaisee erilaisten interpersonaalisten siteiden luomista suhteen ylläpitämiseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi sitoutumisen ja kiintymyksen siteet. (McCall & Simmons 1991, 70.) On kuitenkin muistettava, että ystävyysuhde ei ole ainoa dyadinen suhde. Esimerkiksi parisuhteessa on myös kyseessä dyadi. Tästä huolimatta on usein niin, että parisuhteessa elävät henkilöt uskaltavat ottaa riskejä suhteessaan enemmän kuin ystävykset. Tästä voidaan päätellä, että ystävyysuhde on dyadina herkempi ja haavoittuvampi kuin parisuhde, minkä vuoksi siinä saatetaan toimia "varovaisemmin" kuin parisuhteessa. Ystävyysuhteiden haavoittuvuus pari- ja perhesuhteisiin nähden korostui voimakkaasti ryhmäkeskusteluissa osallistujien verratessa näitä kahta suhdetta toisiinsa. Keskustelijat kertoivat pelkäävänsä konfliktien vahingoittavan ystävyysuhdettaan ja siksi välttelevänsä konflikteja paljon enemmän ystävyys- kuin parisuhteessaan. Esimerkiksi yhdessä asuminen koettiin uhkaksi ystävyysuhteelle, koska se saattaa lisätä konfliktien määrää suhteessa.

- Kun on sisko tai veli joka on ystävä, niin hänen kanssaan pystyy selvemmin sanomaan että nyt meni raja yli, että älä viitti, tulee paljon herkemmin sanottua.
- Onko siinä sitten sama kun parisuhteessa.
- Että se on mun mies tai sisko eikä se siitä mihinkään lähe.
- Siskon kans voi niinku erilailla, ei tarte varoo sitä.
- Sitä ei sitä ystävyyttä uskalla varantaa sillä lailla kun tämmöstä pysyvää, sisaruussuhdetta, sitä ei uskalla koetella nii kovasti.

- Mä viimeeseen asti ystävien kanssa vältän konflikteja, koska mä tiedän etten mä sitten osaa kontrolloida niitä omia vihan tunteita, mä viimeeseen asti vältän ettei mun tarviis ruveta tappelemaan, että jos mulla ystävän kanssa menee napit vastakkain, niin se on se ystävyys sitte siinä, mä pelkään että se niiku leviää käsiin.

- Ystävyysuhde ainakin joutuu tosi koetukselle jos asutaan samassa kämpässä.
- Ei se helppoo olis.
- Mulle oli yks ystävä tulossa tänne, puhuttiin, että asutaan sitten yhdessä... vois olla vaikee, pitäis kai opetella tappelemaan.

Wilmotin (1987: 15) mukaan suurin osa, tai jopa kaikki laadullisesti korkeista ja läheisistä suhteistamme ovat dyadisia. Miller ja Steinberg (1975: 12-22, 55-57) ovat esitelleet korkealaatuisten suhteiden ominaisuuksia. Ensimmäkin korkealaatui-

sisä suhteissa informaatio toisesta osapuolesta on myös psykologista (tieto toisen asenteista, päämäärästä ja peloista), ei vain helposti hankittavaa kulttuurista tai sosiologista informaatiota (tieto sukupuolesta, iästä, koulutuksesta jne.). Toiseksi korkean laadun suhteissa suhteen säännöt ovat lähinnä osapuolten luomat, eivät tradition. Kolmanneksi korkealaatuisissa suhteissa roolit ovat muotoutuneet lähinnä osapuolten luonteenpiirteiden eivätkä tilanteiden perusteella. Neljänneksi korkealaatuisissa suhteissa pääpaino on lähinnä yksilöllisissä valinnoissa ja käyttäytymisessä, ei vakiintuneiden sääntöjen seuraamisessa. Millerin ja Steinbergin korkealaatuisten suhteiden kuvaus on hyvin yhteneväinen sosiaalisen penetraation teorian (Altman & Taylor 1973) kanssa.

Vaikka ystävyysuhde onkin dyadinen suhde, se ei ole muusta osapuolten toiminnasta erillinen. Ystävyysuhdeiden tutkimuksissa kuitenkin usein jätetään huomiotta, se tosiasia, että ystävyysuhdekin on osa henkilön viestintäverkostoa. Ystävyysuhde vaikuttaa osapuolten muihin suhteisiin ja nämä ulkopuoliset suhteet taas vaikuttavat ystävyyteen. Jonkin verran on tutkittu ystävyysuhde ja parisuhteen vaikutusta toisiinsa. On esimerkiksi havaittu, että avioliiton ulkopuoliset ystävyysuhdeet voivat joskus lisätä henkilön negatiivisuutta puolisoaan kohtaan (Robertson et al. 1991) tai henkilö saattaa kokea niiden vahingoittavan parisuhdetta (Engel 1989). Kuitenkin Parks ja Adelman (1983) havaitsivat tutkimuksessaan, että henkilöt haluavat pysyä suhteessaan puolisonsa kanssa todennäköisemmin, jos he ovat paljon yhteydessä puolisonsa ystäviin ja perheeseen ja jos he saavat tukea parisuhteelleen omalta perheeltään ja ystäviltaan. Parisuhteen ja perhesuhteiden lisäksi ystävyysuhdeeseen vaikuttavat myös henkilön muut ystävyysuhdeet. Muutamilla ryhmäkeskustelijoista oli kokemuksia siitä, että eri sukupuolta olevien ystävyysuhdeiden saattaa hajottaa toisen puolison mustasukkaisuus. Eri sukupuolta olevien läheisiin suhteisiin liitetään usein seksuaalisuus, vaikka kyse olisi puhtaasti ystävyysuhdeesta. Jotkut keskustelijoista myös kertoivat ystäviensä olevan mustasukkaisia heistä. Ystävyysuhdeiden ulkopuoliset suhteet vaikuttavat ystävyysuhdeeseen keskustelijoiden mukaan myös siten, että ystävänsä kanssa puhutaan usein omista perhe- ja parisuhdeista. Ystäväille kerrotaan erityisesti sellaisia parisuhteen asioita, joita ei haluta jostain syystä käsitellä oman puolison kanssa. Tällaisia ovat esimerkiksi tyytymättömyys parisuhteeseen ja puolison pettäminen.

- Poikakaveri tuntee sen ystävän, alussa oli semmosta, että [poikaystävä sanoi] "yrittääks toi jätkä iskee sua"?
- Sukupuoli voi kyllä vaikuttaa ystävyyssuhteeseen, mulla on monta entistä ystävää, jotka on alkanu seurustella [...] vieläki hämmittaa kun on jääny hyviä ystävyyssuhteita kun sen toisen puoliso on niin mustasukkanen.
- Mulla on taas että kyllä ystävien kanssa niistä traumaista joita on perheessä ja muista puhuu paljo enemmän kun mitä mä puhun mun perheen kanssa, et mulla taas on sitte toisinpäin, että mun on helpompi puhua niistä ystävien kanssa, kun perheessä, jossa se voi olla niinku liian läheinen aihe.
- Me puhutaan paljo tän ystävän parisuhteesta. Mutta siitä ei voi puhua heti. Ensin puhutaan kaikki muut ja molemmat tietää että siitä tullaan vielä puhumaan, että kaikki on päin helvettä tai nyt on ihan hyvin asiat.
- Mulla on semmonen rooli muutaman mun ystävän kanssa että ne kertoo mulle semmosta mitä ne ei kerro sille kumppanilleen, semmosia tuntemuksia mitä ei rohkene kertoa sille omalle kumppanille, jos se ois vaikka sille suhteelle, jos se toinen ei ymmärtäis.
- Jos vaikka on tykästyny johonki toiseen niin kertoo ystävälle, kun ei voi kertoa omalle puolisolille, kun se vaarantais sen suhteen.
- On sitte semmosiakin, että voi kertoa jos on ongelmia tai jotain poikakaverin kanssa, jos ei halua ottaa sitä uudelleen ja uudelleen esille sen poikakaverin kanssa, sitte sen purkaa sen toisen kanssa.
- Kun se ystävä ei oo siinä tunnesiteessä sille on hyvä kertoo niistä, se voi monesti sanoo jotain apua siihen sitten.
- Niin kun se ei oos iinä sen puolison kanssa siinä tilanteessa.

Koska parisuhde vaikuttaisi olevan hyvin tärkeä puheenaihe ystävysten keskinäisessä viestinnässä, tämä kannattaisi ottaa paremmin huomioon parisuhteiden tutkimuksessa. Tarkasteltaessa esimerkiksi tyytyväisyyttä parisuhteessa kannattaisi ottaa huomioon, mitä parisuhteen osapuolet kertovat suhteestaan ystävilleen. Voidaan myös olettaa, että ystävyyssuhteista puhutaan parisuhteessa olevien kesken. Vaikka ystävyyssuhteen dyadisuus tunnustetaan, on otettava huomioon myös henkilön viestintäverkostot ja niiden vuorovaikutus ystävyyssuhteen kanssa.

Ystävyysmäärittelyssä on hyvin keskeisenä ongelmana se, kuka ystävyysmäärittää. On olemassa tiettyjä kulttuurisia kriteerejä, joiden mukaan ystävyys voidaan määrittellä suhteen ulkopuolelta käsin. Toisaalta voidaan ajatella, että ystävyys on vain jokaisen henkilön itsensä arvioitavissa, koska ihmisten käsitykset siitä, mitä on ystävyys, vaihtelevat. Täysin objektiivinen ystävyysmäärittely ei voi kertoa kaikkea oleellista ystävyyydestä, sen luonteesta ja toiminnasta. Toisaalta myöskin kunkin omat käsitykset ystävyyydestä ovat aina jonkin verran sidoksissa kulttuuriin, sen ihanteisiin ja arvostuksiin.

Ystävyysuhteen määritteleminen erottamalla se pari- ja sukulaisuussuhteista tai rajaamalla se samanikäisiin ja samaa sukupuolta oleviin ei ole perusteltua. Ystävykset saattavat olla yhtä hyvin isä ja tytär kuin kaksi keski-ikäistä naista. Ystävyys voidaan ajatella ikään kuin "kattokäsitteeksi", jonka alle voidaan sijoittaa hyvin monenlaisia suhteita, joita synnyttävät pitävät yllä hyvin monenlaiset ihmiset.

4 YSTÄVYSSUHTEEN VIESTINNÄN LÄHTÖKOHTIA

Henkilökohtaisten ihmissuhteiden systemaattisen tutkimuksen historia on yllättävän lyhyt, kun ottaa huomioon näiden suhteiden suuren merkityksen ihmisen elämässä. Sosiaalisia ja henkilökohtaisia suhteita ovat tutkineet mm. sosiologit, psykologit, sosiaalipsykologit ja viestintätieteilijät. Monissa aikaisemmista tutkimuksissa ei käsitellä viestintää lainkaan. Ensimmäiset yritykset tutkia läheisiä suhteita koostuivat lähinnä laboratoriokokeista, joissa osallistujina olivat toisilleen vieraat ihmiset, jolloin todellisen elämän suhteista ei saatu todenmukaista kuvaa. (Duck 1985: 655-656.)

Tässä luvussa käsitellään attraktioteorioita ja ystävyyssuhteen ominaisuuksia, jotka tutkielmassa tehdyn tutkimusten analyysin perusteella voidaan nähdä ystävyyssuhteen viestinnän lähtökohtina. Attraktioteoriat tarkastelevat läheisten ihmissuhteiden syntymiseen vaikuttavia tekijöitä, mutta eivät vielä olemassaolevaa suhdetta ja sen viestintää. Ystävyyssuhteen ominaisuuksien, kuten kontrollin, läheisyyden ja luottamuksen, tarkastelu on tärkeää ystävyyssuhteen viestinnän ymmärtämisen kannalta. Suhdetta ja viestintää ei voida erottaa toisistaan, ja suhteen ominaisuudet tulevat esille ystävyyssuhteen viestinnän eri alueilla. Esimerkiksi suhteen läheisyys vaikuttaa konflikteihin, myönnyttämiseen ja itsestäkertomiseen ystäväysten välillä.

4.1. Attraktioteoriat

Ihmissuhteiden tutkimus alkoi sosiaalipsykologiassa 1950-luvun paikkeilla. 1950-luvun lopulla Don Byrne (1971: 47) alkoi työskennellä seuraavan kysymyksen parissa: Mikä saa ihmiset pitämään toisistaan? Byrnen näkökulman mukaan kaikki läheiset vapaaehtoiset suhteet kasvavat alun attraktion pohjalta. Tutkimuksissaan Byrne keskittyi asenteiden samanlaisuuden tutkimiseen.

Attraktiota on vaikea tutkia, koska se on hyvin hankalasti operationaalistettavissa ja määriteltävissä. Huston (1974, 11) tarjoaa yhden harvoista interpersonaalisen attraktion määritelmistä, jonka mukaan interpersonaalinen attraktio voidaan määritellä seuraavasti:

[...] a constellation of sentiments which comprise the evaluative function of one person toward another.

Useat tutkijat tuntuvat pitävän termiä attraktio synonyymisenä termin "pitäminen" (liking) kanssa, eivätkä pyrikään määrittelemään attraktiota muutoin.

Byrnen ensimmäisistä tutkimuksista lähtien aina tähän päivään saakka attraktioon vaikuttavat tekijät ovat saaneet osakseen hyvin paljon tieteellistä kiinnostusta. Suurin osa attraktiotutkimuksista keskittyy siihen, millainen vaikutus ihmisten eri ominaisuuksien (kuten asenteiden, ulkonäön jne.) samanlaisuudella on attraktioon. Bercheidin ja Walsterin (1969: 69-91) mukaan samanlaisuutta voi esiintyä kuudella eri dimensiolla, jotka ovat asenteet, persoonallisuus, fyysiset ominaisuudet, sosiaaliset ominaisuudet, älykkyys ja koulutus. Näitä kaikkia on tutkittu huomattavan paljon, mutta selvästi eniten on tutkittu asenteiden samanlaisuuden ja attraktion välistä suhdetta (ks. Cappella & Palmer 1990, Park & Flink 1989, Sunnafrank 1983, 1984, 1985, 1991, Sunnafrank & Miller 1981). Useimpien tutkijoiden mukaan on nähtävissä vahvoja todisteita siitä, että asenteiden samanlaisuus on yhteydessä interpersonaaliseen attraktioon suhteiden alkamisessa (esim. Cappella & Palmer 1990: 161). Sen sijaan jotkut tutkimukset ovat kyseenalaistaneet tämän väitteen (ks. Park & Flink 1989, Sunnafrank 1983, 1992, Sunnafrank & Miller 1981). Esimerkiksi Sunnafrank (1992: 177) väittää, että kun ihmiset ovat saaneet mahdollisuuden interaktioon, oletetuilla samanlaisilla tai erilaisilla asenteilla ei ole enää juurikaan merkitystä.

Jonkin verran on ilmestynyt myös tutkimuksia joiden mukaan attraktion ja samanlaisuuden suhde onkin käänteinen verrattuna siihen, mitä tähän asti on oletettu (ks. esim. Marks, Miller & Maruyama 1981). Esimerkiksi Bochner (1991: 487-489) esittää hypoteesin, jonka mukaan attraktio suhteessa lisääkin samanlaisuutta. Toisin sanoen toisesta pitäminen voi lisätä käsitystä osapuolten samanlaisuudesta eri dimensioilla. Ryhmäkeskustelijat kuitenkin puolustivat ajatusta, jonka mukaan ainakin tiettyjen ominaisuuksien, kuten asenteiden, arvostusten ja tausto-

jen samanlaisuus on erittäin tärkeä tekijä ystäväystymisessä. Keskustelijat toivat molemmissa ryhmissä esille sen, että eri ystävyysuhteissa ystäväystymiseen vaikuttaneet seikat vaihtelevat. Erityisen merkittäväksi yhdistäväksi asiaksi nousi samanlainen huumorintaju.

- Mun ystävillä on usein samanlainen tausta, vedänpö mä puoleeni sitten semmosia ihmisiä joilla on samanlainen perhetausta, huomaa että on niitä yhteisiä juttuja, että ei oo ihan eri planeetoilta, on samoja kiinnostuksen kohteita...
- Vähän samantyyllisiä ihmisiä... on oltu niikun samassa koulussa... mutta siitä porukasta niinku samantyylinen.... on jotain samoja kiinnostuksen kohteita, on ne sitten harrastuksia tai muuten. Mitä se nyt sitten on, "arvomaailmakin" on vähän abstrakti...
- Kyl meillä niinku jos ajattelee ystäviä, niin on niinku samanlaisia luonteenpiirteitä niitten kanssa, jotain yhdistäviä juttuja.
- Ehkä niinku samanlainen tapa reagoida asioihin, että pitää samoja juttuja tärkeinä.
- Kun mä mietin niin oikeestaan ne joitten kanssa mä oon ystävä on oikeestaan aika erilaisia kun minä. Mutta vaikka tuntuu että päällisin puolin on hirveen erilaisia niin on sitte jotain mikä on meissä yhteistä.

- Jokasessa ystävässä on niinku erilaisia piirteitä ja sellasia syitä miks on sen ystävä, jonkun kanssa on yhteinen perhetausta ja on päässy puhumaan syvällisesti, aattelee samalla lailla, toisen kanssa taas vaikka on kasvanu yhteen pienestä saakka.... ei sillä lailla että tietyn tyyppiet ihmiset ois mun parhaita ystäviä.

- Sitä on jotenkin samalla aaltopituudella, semmonen samalainen huumorintaju, samanlaisia juttuja, jutut synkkaa hyvin.
- Se huumorintaju on kyllä, että millata juttua sä voit heittää ja se toinen taju... taju jos sä heität vitsinä.
- Tosi nolo jos sä heität jotain ja se toinen ei älyä... kyllä se melkein kaatuu siihen.
- Se on se huumori kyllä se mikä pitää olla sama.
- Joo mulla kans se kaikkein yhteisin, tärkein tekijä.
- Niinku tällä kaveriasteella tuntuu että ne jotkut on samanlaisia ja meistä varmaan tulis ystäviä jos oltais enemmän yhdessä, se että on hauskaa yhdessä
- Hauskuus, se viihtyminen on siinä ystäväystymisvaiheessa.

Vaikka asenteiden samanlaisuuden tutkimus on ollut vilkkainta, on tutkittu myös monia muita attraktion aiheuttajia. Ilmeisin attraktion determinantti on geografinen läheisyys (Forgas 1985: 209). Toisin sanoen esimerkiksi lähekkäin asuminen lisää attraktion todennäköisyyttä. Tähän on nähty syynä esimerkiksi se, että lähekkäin asuminen lisää mahdollisuutta viestintään ja sitä kautta attraktioon. Bercheidin (1985: 445) mukaan yhteys läheisyyden ja attraktion välillä on yksi parhaiten todistettuja. Ryhmäkeskusteluissa tuli esiin osallistujien kokemuksia siitä, miten suuri merkitys fyysisellä läheisyydellä on ystäväystymisessä. Useimmat keskustelijoista mainitsivat ystäväystymisensä alkusysäykseksi tilanteen, jossa he ovat joutuneet "pakosta" tekemisiin tulevan ystävänsä kanssa. Tällaisia tilanteita ja olosuhteita ovat esimerkiksi lähekkäin asuminen, yhteinen harrastus, samalla koululuokalla oleminen ja samassa paikassa yöpyminen. Ryhmäkeskustelijat

kertoivat myös yhteisten koettelemusten tai yhteisten tuttavien vaikuttavan myönteisesti ystäväystymiseen.

- On ne semmoset ihmiset joitten kanssa on muuten tullu oltua paljon ja pikku hiljaa niistä on tullu ystäviä.
- On ollu samassa paikassa usein ja sitte siitä...
- On asuttu suurinpiirtein samalla alueella, ollu yhteinen harrastus, tai niinku kulkenu samoissa paikoissa.... sitten on siitä muuttunu ystäväks.
- Monesti että on ollu samalla luokalla tai täällä yliopistossa.
- Ja aika suuri osa ystäivistä on tullu niinku ystäväältä, kaverin kautta, on ollu jonkun kaveri ja sitten on tullu sen kaverista ystävä.
- Harrastuksen parista, yhteisiä intressejä ne yleensä on aina ollu.
- Mulla ainakin yks ystävä oli kun käytiin samassa pyykkituovassa [...] ja käveltiin kouluun samaa matkaa [...] se on siitä sitten tullu ystävyysuhteeks.

- Yhteiset koettelemukset yhdistää kauheesti... mulle tuli heti armeija mieleen, koskaan en oo ystäväystyny niin nopeesti kun armeijassa, toinen tulee vaikka eri maasta, eri sosiaalisista taustoista, on ihan erilainen... silti menee päivä tai kaks ja kuljetaan melkein käsi kädessä kassun pihalla.
- Meillon kanssa, me mentiin sen mun ystäväen kanssa valokuvauskurssille johonki niinku kansanopistoon keskelle lunta ja oltiin tota viikko siellä [...] se oli semmonen kokemus että sen jälkeen pidettiin enemmän yhteyttä.
- Mullon monesti, oikeestaan mun kaikki ystävät on ollu semmosia joitten kanssa mä oon ollu yötä.. sen toisen ihmisen näkeminen sen kaikissa toimissa, joka hetkenä, se on lähentäny kaverin ystäväksi.

Geografisen läheisyyden tutkimus ei ole ottanut vielä huomioon ystäväystymistä tietoverkon tai kirjeenvaihdon kautta. Ihmiset voivat nykyään saada läheisiäkin ystäviä tapaamatta näitä kertaakaan ystäväystymisen aikana. Geografinen läheisyys ei siis ole välttämätön edellytys ystävyuden syntymiselle, vaikka se voikin usein olla hyvin tärkeä ystävyuden syntyyn vaikuttava tekijä.

Geografisen läheisyyden lisäksi on tutkittu esimerkiksi fyysisen viehättävyyden, tarpeiden toisiaan täydentävyyden ja suhteen palkitsevuuden, kompetenssin, itsetunnon, positiivisten luonteenominaisuuksien ja persoonallisuuden sekä itsestäkertomisen vastavuoroisuuden vaikutuksia attraktioon (Forgas 1985: 209-212, 227-241). Yleensä tutkimuksissa on päädytty siihen että näiden tekijöiden ja attraktion välillä on positiivinen yhteys. Ryhmäkeskustelijat ottivat puheeksi sen, että usein saatetaan ystäväystyä henkilön kanssa siksi, että tällä on jokin positiivisena pidetty piirre, kuten rohkeus tai sosiaalisuus, jonka haluaisi itselleen. Tällöin motiivina ystäväystymiselle voi olla nimenomaan hyöty, suhteen palkitsevuus. Halutaan esimerkiksi ystäväystyä, jotta saataisiin uuden ystäväen avulla taas uusia ystäviä.

- Mä oon joskus kuullu ja kokenutkin tämmösen että paitsi että on sama tausta niin sama ominaisuus. Niin voi ystävyystyä toisen kanssa siksi että siinä on joku ominaisuus mitä haluaisi itsessään olevan. Siinä ollaan vähän vaarallisilla vesillä koska se mahdollisuus kipailuasetelmaan on niin suuri, tämmönen kateus on aika lähellä, opportunististahan se kanssa on.
- Voihan ystävällä olla joku ominaisuus jonka toivois itsellään olevan mutta ei se niinku, voihan sitä olla toisen ystävä ja ihailia jotain sen ominaisuutta.
- Voi olla myös semmonen piirre, että ei ikinä ite uskaltais tehdä jotain ja se toinen uskaltaa.
- Onhan monesti toinen ystävästä tosi puhelias ja toinen hiljanen, ja ne on tosi hyviä ystäviä, ujon on helppo olla mukana ja tutustua ihmisiin, se tasapainottaa tilannetta että ollaan erilaisia.

Monet tutkijat ovat korostaneet, että eri attraktiodeterminantit ovat tärkeitä eri vaiheissa suhteen kehitystä (Forgas 1985: 245, Hatfield & Rapson 1992: 209, Knapp & Vangelisti 1992: 141). On katsottu esimerkiksi fyysisen viehättävyyden olevan tärkeintä juuri pinnallisen kontaktin syntyessä, mutta menettävän merkitystään suhteen kehittyessä läheisemmäksi (Forgas 1985: 245). Vaikka nämä suhteen syntymiseen vaikuttavien tekijöiden tutkimukset ovatkin kiinnostavia ja suosittuja, niissä on kuitenkin monia rajoituksia. Huomattava ongelma attraktiotutkimuksissa on se, että niissä on taustalla ajatus toisiinsa tutustuvista ihmisistä passiivisina toisen osapuolen tarjoamiin ärsykeisiin reagoijina. Attraktiotutkimuksissa ei oteta huomioon, että tutustuvat ihmiset voivat toimia hyvinkin strategisesti ja tavoitetietoisesti (Berger & Bradac 1982: 152, Duck 1985: 675-681, 1987: 281, 288).

Lisäksi attraktiotutkimukset jättävät monia kysymyksiä viestinnästä vastaamatta. Esimerkiksi Byrne keskittyi klassisissa tutkimuksissaan (ks. esim. Byrne 1971) vain asenteiden tutkimiseen. Hän ei kuitenkaan tutkinut asenteiden viestimistä tai havaitsemista, vaan pelkästään asenteiden vaikutuksia (attitudinal effects). Jotkut tutkijat (ks. esim. Infante, Rancer & Womack 1990: 287, 1993: 300) kuitenkin painottavat, että asenteiden vaikutus attraktioon perustuu oletuksille ja käsityksille toisesta osapuolesta, eikä todellisille, olemassaoleville piirteille. Vaikka Byrnen työ kertoo asenteiden samanlaisuuden merkityksestä suhteen syntymiselle, se ei kerro mitään ystävyysuhteen viestinnästä, niistä prosesseista, joiden avulla asenteista viestitään toisen kanssa. (Duck 1985: 659.) On yllättävää, että attraktiotutkimusten taustalla on oletus, että ystävykset eivät vaikuta toistensa käyttäytymiseen ja viestintään (Duck 1987: 281). Attraktiotutkimuksissa jäävätkin ratkaisematta esimerkiksi kysymykset siitä, kuinka viestijät yrittävät aloittaa suhteen, millaisia attribuutioita näissä tilanteissa tehdään ja millainen suhde seuraa näistä

alun interaktioista (Kalbleisch 1993a: 4), miten osapuolten tarpeet, ajatukset, tavoitteet ja viestintä tutustumistilanteessa vaikuttavat attraktioon, miten samanlaisuutta tai attraktiota viestitään suhdetta aloitettaessa ja miten attraktiodeterminantit näkyvät ystävyysuhteen viestinnässä (Duck 1987: 281, Duck & Perlman 1985: 15, Kalbleisch 1993a: 4-5).

Byrne oletti virheellisesti, että suhteet toimivat vain yhden ominaisuuden, asenteiden samanlaisuuden mukaan, joka määrää suhteen synnyn ja laadun. Sitäpaitsi osapuolten ominaisuudet eivät pysy samanlaisina koko suhteen ajan. Esimerkiksi asenteet voivat muuttua vaikkapa koulutuksen tai elämäkokemusten myötä. Olisikin tarpeen tutkia, miten ihmiset pysyvät ystävinä eikä vain sitä, miten tai miksi heistä tuli ystäviä (Duck 1985: 680). Interpersonaalisten suhteiden tutkimuksen painopisteet ovatkin muuttuneet monella tavoin. Alkuvaiheessa ollut kiinnostus kuka pitää kenestä on vaihtunut kiinnostukseen pitkien suhteiden kehittymisestä, jota ystävyksiin liittyen on tutkinut esimerkiksi Hays (1984, 1985). Samanaikaisesti on tapahtunut muutos esimerkiksi Byrnen harjoittamista laboratoriotutkimuksista "todellisten" ihmisten tutkimiseen. Koska attraktiota on yleensä tutkittu toisilleen vieraiden henkilöiden kesken, monet tutkijat ovat huomauttaneet, että ne ovat sovellettavissa vain henkilöiden tutustumisvaiheeseen, eivät olemassaoleviin ystävyysuhteisiin.

4.2 Ystävyysuhteen ominaisuudet

1960-luvun lopulla nopeasti kasvavat tutkimukset interpersonaalisesta attraktiosta ovat antaneet hyvin vähän tuloksia mistään tietystä läheisen suhteen muodosta, kuten seurustelusta, avioliitosta tai ystävydestä. Suositut metodologiset ja teoreettiset lähestymistavat ovat keskittyneet attraktion aiheuttajiin ja vain hyvin vähän on kiinnitetty huomiota tietyn suhteen ominaisuuksiin. Mielenkiintoista on se, että vaikka monissa tutkimuksissa (ks. esim. Davis 1985) korostetaan esimerkiksi pari- ja ystävyysuhteen eroja, suurin osa läheisiä suhteista koskevasta kirjallisuudesta käsittelee niitä "yleisesti", ikään kuin eri suhteet olisivat keskenään samanlaisia. Kuitenkin voidaan olettaa, että eri tyyppisissä suhteissa eri viestinnän ominaisuudet korostuvat ja ovat tärkeitä.

Ystävyyssuhteita ja viestintää niissä on jaettu tutkimuksissa ulottuvuuksiksi, joista tässä tutkielmassa analysoidun kirjallisuuden perusteella näyttävät esiintyvän useimmin läheisyys (intimacy), luottamus (trust) ja kontrolli (control). Näiden kolmen lisäksi on tarkasteltu jonkin verran muitakin suhteen dimensioita, kuten sitoutuneisuutta (ks. Rusbult & Buunk 1993). Millarin ja Rogersin (1976: 90, 1987: 119) mukaan läheisyys, luottamus ja kontrolli ovat kuitenkin suhteen tärkeimmät dimensiot. Tutkijoiden välillä tuntuu olevan kiistaa siitä, mikä näistä kolmesta on suhteita määriteltäessä tärkein. Nimenomaan kiistellään siitä, onko läheisyys suhteen laadun ja viestinnän tärkein ennustaja (ks. Millar & Rogers 1987: 123, Roloff 1987a) vai voidaanko eri tyyppiset suhteet erotella pikemminkin kontrollidimension mukaan (ks. Marwell & Hage 1970: 897).

Kontrolli

Eniten suhteen ominaisuuksista on tutkittu kontrollia. Kontrollilla tarkoitetaan halua ja kykyä vaikuttaa ympäröivään sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön (Parks 1994: 592-593, Spitzberg & Cupach 1989: 18). Interpersonaalisissa suhteissa kontrolli on hyödyllisintä määritellä tavoitteiden saavuttamisen prosessiksi (Spitzberg & Cupach 1989: 18-19). Läheisissä suhteissa osapuolilla on paljon vaikutusta toisiinsa (Bercheid 1987: 82-83). Tämän voi olettaa johtuvan ainakin osaltaan siitä, että läheisissä suhteissa, kuten ystävyyssuhteessa, osapuolet ovat ainakin jossain määrin riippuvaisia toisistaan. Tästä johtuen toisen osapuolen käyttäytymisen vaikuttaa usein myös toisen käyttäytymiseen.

Kontrollidimensio kuvaa osapuolten etäisyyttä "pystysuorasti" ja viittaa siihen prosessiin, jossa vahvistetaan oikeus määritellä, ohjata ja rajoittaa dyadin toimintaa juuri kyseisellä hetkellä. Kontrolli on useiden tutkijoiden mukaan perustavanlaatuisin ja dynaamisin kolmesta suhteen ominaisuudesta, koska oikeus määritellä suhdetta on aina neuvoteltava muuttuvien olosuhteiden mukaan. Positiivisia käsityksiä kontrollista ovat vapauden ja oikeudenmukaisuuden tuntemukset suhteessa. Toinen osapuoli ei saa sitoa liikaa toista ja osapuolilla on oltava tunne, että toinen antaa suhteeseen yhtä suuren panoksen kuin toinen. (Millar & Rogers 1987: 120.)

Kontrolli voidaan jakaa kahteen ulottuvuuteen, dominanssiin (dominance) ja alistumiseen (submission). Kontrollidimensio lisää usein vastakkaista käyttäytymistä siten, että toisen osapuolen alistuva käyttäytyminen lisää toisen dominoivaa käyttäytymistä. (Tubbs & Moss 1991: 84.) Monet tutkijat ovat kuvailleet erilaisia kontrollin malleja suhteissa. Näitä tiivistäen voidaan sanoa, että suhteet jakautuvat kontrollidimension perusteella komplementaarisiin, symmetrisiin ja paralleelisiin (Burgoon, Hunsaker & Dawson 1994: 284-289, Rogers & Millar 1988: 294). Komplementaarisisissa suhteissa toinen osapuoli omaksuu dominoivan roolin ja toinen alistuvan roolin, symmetrisissä suhteissa molemmat osapuolet kokevat olevansa yhtä oikeutettuja käyttämään kontrolliaan ja paralleelisissa suhteissa kummallakin on omat osa-alueensa joilla heillä on kontrolli. Jokaisessa näistä kontrollin malleista on omat etunsa ja haittansa suhteen viestinnän kannalta. (Burgoon et al 1994: 284-289.) Paralleelinen rakenne on joustavin, koska se mahdollistaa parhaiten uusien tilanteiden vaatimuksiin sopeutumisen (Tubbs & Moss 1991: 218).

Kontrollia voidaan osoittaa suhteessa eri tavoin. On tutkittu mm. keskeyttämistä (ks. Wiemann 1985), tyylin ja puheenaiheen vaihtamista (ks. Palmer 1989, Palmer & Lack 1993, Scotton 1985) sekä erilaisia nonverbaalisia vihjeitä (ks. Edinger & Patterson 1983, Patterson 1985, Patterson, Powell & Lenihan 1986) kontrollin ilmentäjinä. Ystävyyssuhteiden osapuolten kontrolliasetelmalla on lisäksi suuri merkitys tutkittaessa esimerkiksi myönnyttämistä ja konflikteja näissä suhteissa, ja näissä tutkimuksissa kontrolli onkin yleensä voimakkaasti esillä. Kuitenkin useimmilla ihmisillä on käsitys, että kontrolli ei liity ystävyyssuhteeseen. Luultavasti tämä ei johdu kontrollin puuttumisesta, vaan siitä, että usein ihmiset eivät vain osaa havaita kontrollin vaikutusta suhteisiinsa. Esimerkiksi tässä tutkielmassa käydyissä ryhmäkeskusteluissa osallistujien oli hyvin vaikeaa muistaa tilanteita, joissa he olisivat osoittaneet kontrollia suhteessaan. Hetken pohdiskelun jälkeen kaikki kuitenkin muistivat esimerkiksi kokemiaan suostuttelutilanteita. Jotkut olivat sitä mieltä, että ystävyyssuhde on tasa-arvoinen suhde, jossa ei siksi haluta kontrolloida toisen käyttäytymistä. Koska kontrollin läsnäoloa ystävyyssuhteissa pidetään yleensä selvästi negatiivisena asiana, sen ei haluta ajatella kuuluvan ystävyyssuhteeseen.

Läheisyys

Paitsi kontrollia, myös yksityisten interpersonaalisten suhteiden läheisyyttä on tutkittu paljon. Monet tutkijat pitävät sitä synonyymisenä itsestäkertomisen kanssa (ks. Cline 1983: 396). Läheisten suhteiden kehittymistä kuvaavien teorioiden, kuten sosiaalisen penetraation teorian (Altman & Taylor 1973) mukaan suhde kehittyy läheiseksi juuri itsestäkertomisen lisääntymisen ja syvenemisen kautta. Läheisyys onkin hyvin olennainen suhteen ominaisuus tutkittaessa itsestäkertomista ja ystävyyssuhteen kehittymistä sen avulla. Läheisyys vaikuttaa myös esimerkiksi myönnyttämiseen, puheenaiheisiin ja konfliktien ratkaisuun ystävyyssuhteissa. Ryhmäkeskusteluissa osallistujat korostivat useaan otteeseen läheisyyden merkitystä ystävyyssuhteessa. Heidän mukaansa läheisyys on yksi ystävyyssuhteen keskeisistä määrittäjistä. Läheisyyden suhteen ystävyyttä pidettiin pitkälti parisuhteen kaltaisena. Läheisyyden kasvuun keskustelijat liittivät syvällisen itsestäkertomisen määrän kasvamisen.

- Musta se on jollain lailla niinku semmosta sitoutumistakin tavallaan, et musta niinku vois jotenki verrata sitä tavallaan parisuhteeseen kuitenkin, että sä niinku tietyllä tavalla kuitenkin jaat intiimejä asioitaki sen sun ystävän kanssa, että niinku annat sille ja saat siltä paljo.

- Kyllä se jos aattelee pitemmällä tähtäimellä niin kyllä jos useempaan kertaan kertoo intiimejä asioita niin kyllä se on jo ystävyyttä.

- Nii, eli se idea on siinä että se ystävä tietää susta hirveesti asioita, tietää susta paljo ja tuntee sut tosi hyvin, läpikotasin, ja sä tiedät siitä.

- Kyllä mä nyt kun aattelen niitä mun kaikkein parhaita ystäviä, niin ne on just niitä ainoita ihmisiä joitten kanssa mä oon pystynyt puhumaan mun niistä kaikkein vaikeimmista asioista...

- Nii kyllä mullaki ne ystävät on niitä jotka on kertonu mulle tosi paljo itsestään ja lapsuudestaan ja itekki on kertonu kaikista omista jutuistaan, taustoistaan.

Läheisyys voidaan määritellä seuraavasti:

Intimacy is an interpersonal process within which two interaction - partners experience and express feelings, communicate verbally and nonverbally, satisfy social motives, augment or reduce social fears, talk and learn about themselves and their unique characteristics, and become 'close' (psychologically and often physically: touching, using intimate names, tones of voice, perhaps having sex. (Reis & Shaver 1988: 387.)

Tässä määritelmässä tulee esiin monia läheisyyden määritelmissä yleensä esiintyviä seikkoja. Läheisyys on avoimuuden ja tuttuuden tila (state) (Metts & Bowers 1994: 535), suhteen prosessi, jossa tutustutaan toisen sisäisiin, subjektiivisiin piirteisiin ja ollaan itse tällaisen tutustumisen kohteena (Rolloffin (1987a: 18) mukaan Chelune, Robison & Kommor 1984: 14). Läheisyys liittyy yhteisyyden ja erillisyyden tunteisiin. Metaforisesti se voidaan kuvata suhteen "syvyydeksi". Ei ole olemassa selkeästi läheisyyttä osoittavaa käyttäytymistä, mutta on olemassa eräitä toimintoja, joita pidetään olennaisina läheisyyden kehittymisen kannalta. (Millar & Rogers 1987: 123-124.) Tällaisia ovat esimerkiksi kosketus, katse, hymy, itsestäkertominen ja avoimuus, lempinimien käyttö, suhteesta puhuminen ja avun pyytäminen (ks. Dindia 1985, Guerrero & Andersen 1991, Jones & Yarbrough 1985, Knapp & Vangelisti 1992: 270-273, 277-282, Millar & Rogers 1987: 123-124, Reis & Shaver 1988: 372-373, Rolloff 1987a).

Intiimiydellä (intimacy) on Rolloffin (1987a: 18) mukaan vakiintunut ja yhteinen merkitys ihmisten keskuudessa. Ihmisten käsitykseen intiimiydestä kuuluu tunteiden, uskomusten, haaveiden, kiinnostuksen kohteiden, tavoitteiden ja taustojen jakaminen. Seksuaalisuutta ei yleensä pidetä osana yleistä intiimiyden määritelmää (Waring, Tillman, Frelick, Russell & Weisz 1980: 472). Nämä käsitykset intiimiydestä ovat amerikkalaiseen kulttuuriin liittyviä, eivätkä sinällään ole siirrettävissä suomalaiseseen puhelukulttuuriin. Sana läheisyys soveltuu suomen kielessä paremmin kuvaamaan ystävyysuhteita kuin sana intiimiyys, johon suomenkielinen henkilö useimmiten liittyy myös seksuaalisuuden. Ihmisillä on usein kokemuksia läheisistä ystävyysuhteista, joihin ei liity seksiä.

Luottamus

Luottamus voidaan metaforisesti kuvailla vaakasuoraksi etäisyydeksi osapuolten välillä. Luottamukseen liittyy ajatus siitä, että toisen teot tulevaisuudessa ovat ennustettavia ja halutun kaltaisia (Hinde 1981: 20, Johnson-George & Swap 1982: 1306-1307, Millar & Rogers 1987: 122-123, Rogers & Millar 1988: 295). Nämä oletukset tuovat turvallisuuden ja varmuuden tunnetta, joiden vuoksi uskalletaan tehdä lupauksia ja päätöksiä tässä hetkessä. (Millar & Rogers 1987: 122.) Luottamuksessa on kyse siitä, että suhteen osapuoli olettaa toisen arvostavan tämän

hyvinvointia ja olettaa toisen kykeneväksi pitämään lupauksensa (Canary & Stafford 1993: 239). Luottamuksesta käytettyjä positiivisia ilmauksia ovat esimerkiksi vilpittömyys ja rehellisyys (Millar & Rogers 1987: 122.) Luottamus on tärkeä huomioon otettava ystävyyssuhteen ominaisuus tutkittaessa esimerkiksi itsestäkertomista, myönnyttämistä tai suhteen kehittymistä.

Luottamus on hyvin tärkeä ominaisuus toimivissa suhteissa (Argyle & Henderson 1985: 79, Canary & Stafford 1993: 239, Rempel, Holmes & Zanna 1985). Tutkimukset osoittavat, että luottamus on voimaakkaasti yhteydessä esimerkiksi suhteen laatuun (Canary & Cupach 1988: 309). Vastaavasti epäilykset ja luottamuksen puute heikentävät suhdetta (Canary ja Staffordin (1993: 239) mukaan Argyle & Henderson 1984, VanYperen & Buunk 1990). Tämä pitää arkikokemuksen ja myös tutkielmaa varten käytyjen ryhmäkeskustelujen perusteella hyvin paikkansa ystävyyssuhteissa. Usein ystävyyssuhteen rikkoontumisen syynä on toisen osapuolen luottamuksen pettäminen.

- Se luottamus on ainakin semmonen mikä ensimmäisenä tulee mieleen, että ystävät on niiku niitä joihin mävoim luottaa kaikissa tilanteissa jos mä tarviin jotain tai mulla menee huonosti nii mä tiedän että ne on niinku loppuun asti mun tukena.
- On se luottamus varmaan se tärkein.
- Mullon yks semmonen kokemus, että tosi hyvä ystävä, et mä en enää voi kuvitella että se ois mun ystävä, koska se petti mut totaalisesti, että mä en enää anna sitä anteeks.
- Mullon samanlainen tapaus [...] oli hyvä ystävä joka petti sitten oikein kunnolla [...] mä en pysty enää, mun ylpeys ei anna periks.
- Se on kyllä että ei siitä ystävyudessa olevasta luottamuksesta voi luopua. Ei se sitten voi olla ystävä enää se toinen, jos ei voi edes luottaa siihen.

Kontrollin, läheisyyden ja luottamuksen vaikutusta ystävyyssuhteissa on hankala tutkia jo siitä syystä, että niiden läsnäolo eri viestintätilanteissa ei aina ole ulkopuolisen havaittavissa. Tutkittaessa ystävyyssuhteen viestinnän ominaisuuksia suhteen ulkopuolisen näkökulmasta hyvin paljon tärkeää tietoa voi jäädä saavuttamatta. Esimerkiksi ystävyysten käyttämät yhteiset sanonnat tai viestintätyylit saattavat ilmaista heidän suhteensa läheisyyttä, mutta jäädä ulkopuoliselta tarkkailijalta huomaamatta tai tulla tulkituksi virheellisesti. Toisaalta itse ystävyyssuhteen osapuolien voi olla vaikeaa havaita tietoisesti vaikkapa kontrollin olemassaoloa

suhteessaan ja sen viestinnässä. Kontrollia kuitenkin käytetään kaikissa ystävyys-suhteissa, vaikkakin usein tiedostamattomasti.

Dialektinen näkökulma suhteiden tutkimuksessa

Monet tutkijat ovat kritisoineet interpersonaalisten suhteiden tutkimuksessa vallitsevaa läheisyyden ideologiaa (ks. Burgoon 1995: 468-476, Fitch 1994, Lannamann 1991). Interpersonaalisella ideologialla tarkoitetaan joukkoa premissejä, itsestään selvinä pidettyjä oletuksia, joista käsin suhteita tutkitaan (Fitch 1994: 116). Esimerkiksi läheisyyden ideologia korostaa läheisten suhteiden avoimuutta, läheisyyttä ja itsestäkertomista (Parks 1995: 485-487), eikä ota huomioon niihin liittyviä negatiivisia piirteitä, kuten kateutta tai tuen antamisen rasittavuutta. Yksityisten interpersonaalisten suhteiden tutkimuksessa on kuitenkin alkanut ilmestyä tutkimuksia, joissa suhteen eri ominaisuuksien merkitystä suhteen viestinnälle tarkastellaan dialektisesta perspektiivistä (ks. Baxter 1988a, 1990, Baxter & Simon 1993, Duck 1990, Goldsmith & Parks 1990, Rawlins 1989, 1992, Wood, Dendy, Dordek, Germany & Varallo 1994). Dialektisessa perspektiivissä ystävyys-suhde nähdään erilaisten vastakohtaisuuksien muovaamana ja organisoimana. Suhteita ei siis nähdä suoraviivaisesti kohti suurempaa läheisyyttä, sitoutumista ja luottamusta johtavina, vaan prosesseina, joissa viestintä vaihtelee esimerkiksi itsenäisyyden ja yhteisyyden (autonomy - connection), avoimuuden ja sulkeutuneisuuden (openness - closedness) sekä uutuuden ja ennakoitavuuden (novelty - predictability) jatkumoilla (Baxter 1988a, 1990). Dialektinen näkökulma mahdollistaa esimerkiksi ystävyys-suhteen positiivisten ja negatiivisten ominaisuuksien tarkastelun.

Tässä tutkielmassa käydyissä ryhmäkeskusteluissa nousi selvästi esille ristiriita interpersonaalisen ideologian ja todellisen ystävyuden välillä. Keskustelijat määrittelivät ystävyys-suhteen läheiseksi, luottamukselliseksi ja kaikin tavoin positiiviseksi suhteeksi, mutta toisaalla keskusteluissa tuli kuitenkin ilmi, että heidän ystävyys-suhteisiinsa sisältyy toisinaan myös negatiivisina pidettyjä ominaisuuksia, kuten kateutta, mustasukkaisuutta ja kyllästymistä.

5 YSTÄVYSSUHTEEN VIESTINNÄN ALUEITA

Luvussa 4.2 tarkastellut ystävyyssuhteen ominaisuudet voidaan nähdä yhtä hyvin ystävyyssuhteen *viestinnän* ominaisuuksina. Aikaisemmissa tutkimuksissa ystävyyttä tarkasteltiin kuitenkin viittaamatta lainkaan viestintään, jolloin esimerkiksi kontrollia, läheisyyttä ja luottamusta tarkasteltiin nimenomaan ystävyyssuhteen piirteinä. Kuitenkin näitä ystävyyssuhteen ominaisuuksia ei voida ajatella viestinnästä erillisiksi.. Esimerkiksi läheisyyttä on joko verbaalisesti tai nonverbaalisesti viestittävä, ennen kuin se voi tulla osaksi ystävyyssuhdetta. Tässä luvussa tarkasteltavat ystävyyssuhteiden viestinnän alueet liittyvät kiinteästi aikaisemmin tarkasteltuihin ystävyyssuhteiden (viestinnän) ominaisuuksiin. Esimerkiksi läheisyys on tärkeä huomion otettava suhteen ominaisuus tutkittaessa vaikkapa itsestäkertomista tai konflikteja ystävyyssuhteissa.

Tässä tutkielmassa ystävyyssuhteen viestinnän alueiden tarkastelussa ovat mukana ne alueet, jotka ovat tutkijan tekemän tutkimusten analyysin ja tutkijan omien kokemusten mukaan keskeisiä ja jotka ovat näkyvimmin esillä ystävyyssuhteiden viestinnän teorioissa ja tutkimuksissa. Kuitenkin analyysissa viitataan myös niihin ystävyyssuhteen viestinnän alueisiin, joilta tutkimusta on vain vähän tai joilta se puuttuu kokonaan. Tässä tutkielmassa tarkasteltavia ystävyyssuhteiden viestinnän tutkimusalueita ovat seuraavat:

- viestinnän säännöt ja ihannekuva
- viestinnän muuttuminen
- itsestäkertominen
- myönnyttäminen
- konfliktit

Ystävyyssuhteiden viestinnässä tärkeät alueet, kuten puheenaiheet ja metakommunikaatio, käsitellään muiden tutkimusalueiden yhteydessä. Puheenaiheet liittyvät kaikkiin edellä mainittuihin tutkimusalueisiin. Metakommunikaatio käsitellään itsestäkertomisen yhteydessä, koska omasta ja toisen viestinnästä viestimisen voidaan ajatella olevan itsestäkertomista.

5.1 Viestinnän säännöt ja ihannekuva

On tiettyjä piirteitä, joita pidämme erityisen toivottuina ystävillemme, sekä tiettyjä ominaisuuksia, joita vaadimme ystävillemme (Duck 1991: 7). Davis ja Todd (1985, ks. myös Kahn & Antonucci 1980, LaGaipa 1977: 250-255, Miell & Duck 1986: 133-137) selvittivät tutkimuksessaan, että odotamme ystävän olevan rehellinen ja avoin, tunteensa osoittava ja luotettava. Ystävän pitää kertoa ongelmansa ja salaisuutensa, luottaa meihin ja antaa apua tarvittaessa. Ystävä myös viettää paljon aikaa kanssamme, kunnioittaa ja arvostaa meitä ja on valmis tekemään töitä erimielisyyksien selvittämiseksi. On myös olemassa varsinaisia sääntöjä ystävyys-suhteelle. Näitä ovat esimerkiksi salaisuuksien pitäminen, julkisen kritiikin välttäminen sekä palvelusten ja velkojen takaisin maksaminen (Argyle & Henderson 1985, Argyle, Henderson & Furnham 1985, Wright 1985: 71). Ryhmäkeskustelijat toivat esille lisäksi ajatuksen, jonka mukaan ystävyys-suhteessa on tärkeää osoittaa toiselle osapuolelle, että pitää tästä. Puheeksi tulivat myös säännöt, joiden mukaan ystävän luottamusta ei saa pettää eikä ystävää saa kadehtia liikaa.

- Ystävään voi luottaa.
- Pystyy kertomaan asioista... tietää ettei se tuu muualta sitten takasin.
- Tietää ettei se käytä niitä sua vastaan, ettei se loukkaa sua jos sä oot itsestä heikkoja kohtia esitelty.
- Ystävän kans jotenki osottaa, että se tykkää susta, se joko sanoo sen suoraan tai jotenkin sen huomaa jostain.
- Ottaa yhteyttä.
- Muistaa asioita, tulee semmoinen olo että se on kuunnellu.

- Luottamusta, jos mä saisin kuulla että ystävä on kertomu mulle arkoja asioita ja ne tulee mulle jostain muualta.
- Se on kauheen vahva, luotan siihen että se ystävä tietää että mitkä asiat on niin henkilökohtasia että niitä ei saa kertoa, en mä niitä erikseen sano, että "nyt kerron semmosta mitä ei saa kertoa kenellekään muulle".

- Mulla olis semmoinen ystävä jonka kanssa oltiin tosi paljo yhdessä [...] sitte mulla meni kauheen lujaa [...] se alkoki sitte, se käänti kaiken mua vastaan [...] se ei halunnu myöntää että mulla menee paremmin kun sillä. Se siitä meni sitten se ystävyys, sitä rupes niin se ärsyttämään.

Ystävyys-suhte, jossa kaikki nämä ystävyys-säännöt toteutuvat, on hyvin harvinaisen ja edustaa lähinnä kulttuurista ja filosofista ideaalia. Näitä ominaisuuksia on eri suhteissa eri asteita ja joitakin näistä ominaisuuksia ei ole suhteessa välttämättä ollenkaan (Davis & Todd 1985: 20). Siitä huolimatta ystävyys-suhte on

vapaaehtoinen suhde kahden ihmisen välillä ja nämä ideaalit voidaan nähdä kirjoittamattomana lakina osapuolten välillä. Niiden rikkominen voi johtaa suhteen hajoamiseen. (Wright 1985: 78) Yleisimmät ystävyys hajoamiseen johtaneet sääntörikkomukset olivat Wrightin tutkimuksen mukaan mustasukkaisuus ja kriittisyys ystävän muita ihmissuhteita kohtaan sekä luottamuksellisen tiedon paljastaminen suhteen ulkopuolisille (Wright 1985: 78). Nämä ystävyys rikkoontumisen syyt tulivat esille myös ryhmäkeskusteluissa. Ryhmäläiset kritisoivat myös "täydellisen" ystävyys suhteiden mahdollisuutta. Heidän mukaansa ystävyys suhteisiin ja ystäviin liittyy aina jonkin verran myös negatiivisia piirteitä, kuten epärehellisyttä. Ryhmäkeskustelijat toivat esiin myös ajatuksen, ettei täysin virheetön ystävä olisikaan paras mahdollinen, vaan oikeaan ystävyys suhteeseen kuuluu aina myös epätäydellisyttä.

- Ei tommosta [täydellistä] ystävää oo olemassa, ei tommosta täydellistä ystävää oo olemassa, en usko että on, kukaan ei oo joka tilanteessa avoin, kukaan ei oo joka tilanteessa rehellinen.
- Mutta ei se mun mielestä oo edes se optimaali, et se ystävä olis täydellinen että se ois sun ystävä, ei kai meistä kukaan oo täydellinen.
- Nii en mä usko että noiden kaikkien täytyy olla ehdottoman tosi että ois joku sun ystävä.

- Ei se rehellisyys aina oo sen merkki että onko joku sun ystävä.
- No voiko sitte olla epärehellinen ystävä?
- No periaatteessa voi jossain asioissa, ei tietysti ihan epärehellinen voi olla kaikissa asioissa.
- Periaatteessa kyllä sille ystäväälle antaa aika paljon anteeksi asioita.

Suurin osa ystävyys suhteiden sääntöjä ja normeja käsittelevästä kirjallisuudesta on amerikkalaista, joten on otettava huomioon, että kaikki ystävyys säännöt eivät luultavasti ole suoraan yleistettävissä suomalaiseen puhekulttuuriin. Kuitenkin monet amerikkalaisen tutkimuksen esille nostamat säännöt nostettiin esille myös ryhmäkeskusteluissa. Tällaisia sääntöjä olivat esimerkiksi "ystävää ei saa kadehtia liikaa", "ystävää täytyy tukea" ja "ystävän luottamusta ei saa pettää". Ystävyys suhteiden sääntöjen ja odotusten kulttuurierojen tutkimusta on hyvin vähän. Kuitenkin esimerkiksi Wright (1985:84, ks. myös Goodwin & Tang 1991) havaitsi tutkimuksessaan, että japanilaiset eivät odota ystävyys suhteiden olevan niin läheisiä kuin italialaiset, englantilaiset ja hongkongilaiset. Mielenkiintoinen tutkimusaihe olisikin, millaisia eroja ystävyys suhteiden säännöissä on esimerkiksi amerikkalaisten ja suomalaisten välillä.

"Läheisyyden ideologia"

Useimmat tutkijat pitävät myös itsestäkertomista normatiivisena käyttäytymisenä (Bowers, Metts & Duncanson 1985: 528). Vastavuoroisuuden normi onkin erittäin suosittu tutkimusaihe itsestäkertomisen tutkimuksissa. Normin mukaista on myös suuri itsestäkertomisen määrä suhteessa (Bowers et al. 1985: 529). Kuitenkin on havaittu, ettei itsestäkertomista tapahdu niin usein kuin tutkimuksissa oletetaan (ks. Duck, Rutt, Hurst & Strejc 1991, 1995: 215) ja on väitetty, että suurin osa keskustelusta ystävien kesken on pinnallista juttelua (ks. Duck & Miell 1986: 141, Duck et al. 1991: 228, Duck et al. 1995: 215). Tämä onkin hyvin todennäköistä. Useinhan ystävykset vain viettävät aikaansa yhdessä, jolloin tärkeintä ei välttämättä ole keskustelun syvällisyys, vaan pelkkä yhdessäolo. Ryhmäkeskustelijat korostivat myös sitä, etteivät kaikki ystävyysuhteet ole läheisiä, ja että samankin ystävyysuhteen läheisyys vaihtelee. Tätä läheisyyden vaihtelua keskustelijat eivät pitäneet kielteisenä asiana, vaan totesivat sen olevan luonnollinen piirre ystävyysuhteiden kehityksessä.

- Ystävyysuhteet, ne kehittyi jokainen ihan eri tavalla, jotkut syvenee ja jotkut ei, riippuu siitä miten usein sä näät sitä toista.

- Nii ja ei sitä kaikkien ystävienkään kanssa oo aina niin läheinen. Voi olla on kaks ihan yhtä hyvää ystävää vaikka sen toisen kanssa ei oookkaan niin avoin ja ei oo niin läheinen se suhde kun sen toisen kanssa.

- Sitte taas niinku vaikka yhteydenpidon määrä voi vähentyä sen takia että ei ollakaan sitten enää samalla paikkakunnalla. Tavallaan se läheisyys on ehkä erilainen, mutta ei se tarkoita että jos se läheisyys laskee, niin se ystävyysuhte katkeaa.

- Yhen ystävän kanssa joka oli lukioajoilta, yhteen aikaan oli tosi tiivistä yhteydenpitoa, sit tosi usein kirjoteltiin ja soiteltiin, sitte jossain vaiheessa se laantu, mä olin tosi loukkaantunu [...] sit se tuli vakituiseksi että pidettiin vähemmän yhteyksiä, nii sitte se, mä oon huomannu että vaikka me pidetään vähemmän yhteyksiä, silti me ollaan ihan yhtä hyviä ystäviä.

Eisenberg (1990: 139) väittää, että implisiittinen viestinnän mallimme estää meitä arvostamasta vain vähäistä itsestäkertomisen määrää vuorovaikutuksessa. Hänen mukaansa pitäisi tutkia myös vähemmän läheistä puolta viestinnästämme. Parks (1982, 1995) on kritisoinut sitä yleistä käsitystä vastaan, että itsestäkertominen ja läheisyys edustavat tehokasta interpersonaalista viestintää. Itsestäkertomista pidetään amerikkalaisessa kulttuurissa yleisesti ideaalisena, rehellisenä viestintänä

(Knapp & Vangelisti 1992: 230, Littlejohn 1996: 260). Tätä ilmiötä Sennett (1977: 259) nimittää läheisyyden ideologiaksi. Tämän ideologian mukaan avoimuus ja rehellisyys ovat arvostettavia asioita ja yksityisyys, tahdikkuus ja vilpillisyys pahoja (Parks 1995: 484). Suomalaisessa kulttuurissa tässä ideologiassa saattaa olla joitakin eroja amerikkalaiseen nähden. Vaikka avoimuutta ja rehellisyyttä arvostetaan hyvin paljon Suomessakin, saattaa olla, että suomalaiset kuitenkin korostavat amerikkaisia enemmän yksityisyyttä ja tahdikkuutta. Tämän tutkielman ryhmäkeskusteluissa keskustelijat toivat useaan otteeseen esille toisen yksityisyyden kunnioittamisen tärkeyden ja tahdikkuuden itsestäkertomisessa.

Tutkimuksissa rinnastetaan usein läheisten suhteiden yleinen kehitys ja laatu niiden itsestäkertomisen määrään ja syvällisyyteen (Parks 1982: 100). Kuitenkin esimerkiksi syvällinen, rehellinen ja negatiivinen itsestäkertominen voi vahingoittaa suhdetta (Canary & Cody 1994: 188). Itsestäkertominen ei siis aina ole paras mahdollinen viestintästrategia (Sprecher 1987: 125). Jotkut ystävyyssuhteet ovat molemmille osapuolille varsin tyydyttäviä, vaikka itsestäkertomista on vain vähän (Knapp & Vangelisti 1992: 232). Normin vuoksi ihmiset usein myös ilmoittavat kertovansa itsestään enemmän kuin he todellisuudessa kertovat (Bochner 1982: 118). On kuitenkin olemassa tilanteita, jolloin epärehellistä itsestäkertomista ja valehtelua pidetään "normaalina" tai välttämättömänä. Lippardin (1988: 95) aikuiset nimeävät viisi motiivia epärehelliselle viestinnälle: resurssien hankkiminen tai niiden suojeleminen, yhdessä olemisen lisääminen tai vähentäminen, itsen suojeleminen, konfliktin välttäminen ja toisen suojeleminen. Vaikka ryhmäkeskustelun osallistujat korostivat ehdottoman rehellisyyden ja avoimuuden tärkeyttä, he ottivat puheeksi myös aiheita, joista puhumista ei pidetä sopivana. Erityisesti keskusteluissa tuli esiin ajatus siitä, että itsensä kehumisen välttäminen ja toisen suojeleminen on hyväksyttävä syy itsestäkertomisen välttämiseksi ja epärehelliselle viestinnälle ystävyyssuhteessa.

-Just esimerkiksi jos toisella on vaikeeta, niin sillen on niinku hiljaa ja kuuntelee eikä tuo niitä omia esille niin paljon.

- Jos on läheinen suhde, ystävyyssuhde, tietää että sillä toisella on tosi vähä rahaa, niin ei sille viitti ruveta rehentelemään jollain kahen viikon Espanjan lomalla, että ihanaa kun pääsee.

- Vaikka hyvän ystävän kanssa voi puhua periaatteessa mistä tahansa, niin kuitenkin velvollisuudentunnosta tai empatiasta ei puhu asioista jotka vois aiheuttaa negatiivisia tunteita sille.

- Mutta ei se oo velvollisuutta vaan välittämistä, ettei se toinen halua kuulla sitä.

- Tilanneherkkyyttä.
- Se vaarantaa sitä suhdetta jos kaikesta puhuu. Eikä sitä halua sen toisen mieltä pahottaa tahallaan.

Itsestäkertomisen tutkimuksissa keskitytään yleensä vain ilmiön positiivisiin aspekteihin, kuten sen terapeuttiseen arvoon. Jotkut tutkijat (Cozby 1973: 88, Dindia 1985, Morton, Alexander & Altman 1976, Petronio 1991, Petronio, Martin & Littlefield 1984: 269, Rawlins 1983a,b) kuitenkin tarkastelevat itsestäkertomista kahden kilpailevan voiman tuotteena. Heidän mukaansa ihmisillä on sekä tarve ilmaista itseään ja pyrkiä kohti läheisyyttä että pitää yllä yksityisyyttään säilyttääkseen identiteetin tunteensa. Itsestäkertominen toimii siten yksityisyyden rajojen määrittelijänä. Rawlins (1983b: 4-6, 1989: 176-177) kutsuu tätä dialektiseksi jännitteeksi ilmaisevuuden (expressiveness) ja suojautumisen (protectiveness) välillä.

Itsestäkertomisen tutkimusten lisäksi muillakin ystävyysuhteen viestinnän alueilla tutkimus on ollut hyvin optimistista. Läheisten interpersonaalisten suhteiden tutkimusten taustalla tuntuu olevan ajatus, että ihmiset ovat miellyttäviä ja pyrkivät jatkuvasti parempiin ja läheisempiin suhteisiin ja toisen osapuolen mielihyvän lisäämiseen. Joskus tosin myönnetään, että nämä hyvää tarkoittavat ihmiset kokevat negatiivisia tunteita suhteissaan, mutta sekin selitetään usein olosuhteilla tai virheellisellä toiminnalla. Toisin sanoen negatiivista puolta suhteissa pidetään virheellisesti lähinnä poikkeamana positiivisesta pikemminkin kuin ilmiönä, joka on olennainen osa suhteen kokonaisuutta. (Duck 1994: 3-5, Duck & Perlman 1985: 11.) Suhteiden "pimeä puoli" (Spizberg & Cupach 1994: 315) on kuitenkin läsnä suhteiden jokapäiväisessä toiminnassa.

Läheisten suhteiden "pimeä puoli"

Viime aikoina on alettu jonkin verran tutkia myös suhteiden negatiivisia puolia. Esimerkiksi sosiaalista tukemista tutkivat ovat alkaneet huomioida tukemisen negatiivista, vaativaa ja kuluttavaa puolta (ks. LaGaipa 1990, Rook 1984). Ystävyysuhteen viestinnän tutkijat ovat myöntäneet, että ystävyys sisältää myös rajoittavia piirteitä. Kuitenkin suurin osa suhteiden negatiivisista puolista on vielä

täysin tutkimatta. Vain muutamia epämiellyttäviä seikkoja, kuten konflikteja on tutkittu. Ei olla esimerkiksi tutkittu lainkaan ahdistuneisuutta, vihaa, depressiota ja aggressiota suhteissa (Duck 1994: 3). Tutkimusta kaivattaisiin myös pettymysten ja katumisen roolista suhteissa. Tutkimuksissa ollaan myös yleensä kiinnostuneita vain kompetentista ja kiinnostavasta viestinnästä, jolloin ei olla juurikaan tutkittu epäkompetenttia tai pitkästyttävää viestintää (ks. kuitenkin Leary, Rogers, Canfield & Coe 1986, Spitzberg 1994). Lisäksi tutkimusta ei ole juurikaan tehty suhteiden kehittymättä jäämisestä tai epäilyksistä, jotka ovat perustana mustasukkaisuudelle ja tyytymättömyydelle suhteessa (Duck 1994: 14). Luottamusta on tutkittu paljon, mutta vasta viime aikoina on kiinnostuttu luottamuksen puutteesta ja mustasukkaisuudesta (ks. DeSteno & Salovey 1994, Guerrero, Andersen, Jörgensen & Spitzberg 1995, Levine & McCornack 1991). Sen sijaan on jo tutkimuksia esimerkiksi loukkaavasta viestinnästä (Knapp et al. 1986, Vangelisti 1994), viestinnän kaksiselitteisyydestä (Chovil 1994), epärehellisyydestä (Miller, Mongeau & Sleight 1986, O'Hair & Cody 1994) sekä fyysisestä ja psykologisesta hyväksikäytöstä ja aggressiivisuudesta (Cloven & Roloff 1993, Marshall 1994, Marshall & Vitanza 1994). Wright (1985: 43) painottaakin, että ystävyysuhteissa on monenlaisia paineita ja pingottuneisuutta. Ryhmäkeskusteluissa useimmat osallistujista ottivat puheeksi kateellisuuden, psykologisen hyväksikäytön ja kyllästymisen osana ystävyyttä. Keskustelijat kertoivat esimerkiksi käyttäneensä ystäväänsä hyväkseen tutustuakseen ihmisiin. Lisäksi he kertoivat kyllästyneensä joihinkin ystäväänsä tapoihin tai piirteisiin. Yhdellä keskustelijoista oli myös kokemuksia siitä, miten kateellisuus saattaa rikkoa ystävyyssuhteen.

- Kyllä mä oon käyttänyt hyväkseni sitä [ystävää] että tutustuisin ihmisiin, kun se tuns niitä niin paljon.

- Eikä se oo mikään paha, kyllä se on ystävydessä lähellä aina.

- Tässä taannoin oli ystävä jolla meni tosi huonosti, oli avioeroa ja työpaikan menetystä ja kaikkea, ja sillä oli ystävät jotka aina tuli käymään ja oli aina siinä kaikkein, siinä pahimmassa tilanteessa mukana. Mutta sitten kun tällä alkokin mennä niinku paremmin [...] ni ne molemmat ystävät sano tootalisesti välit poikki, kun ne huomasi että se alko pärjätä. Ne ei kestänykkään että toisella meni niin hyvin [...] kun oli itellä huonosti, niin ne kai haki sieltä sitä että toisella on vielä huonommin kun itellä. Ne tuli kateelliseksi kun toisella menikin hyvin ja se uskalsi niiku repästä siitä irti, kun ne ite ei uskaltanu.

- Joskus sitä mieltii että "voi että sillä on pienet kuviot!"

- Ja aivot.

- Kyllähän ystävään voi tuskastua, johonkin se piirteeseen, kyllä se pysyy ystävänä ja on rakas ihminen vaikka joku asia on niinku "aargh", ettei voi sietää.

- Siihen voi tuskastua ja joskus sen antaa vaan olla.

Ryhmäkeskustelijoiden puheenvuoroissa tuli useaan otteeseen esille myös se, että ystävän menettämisen pelko on jatkuvasti läsnä ystävyys-suhteessa. Tätä epävarmuutta keskustelijat kertoivat pyrkivänsä vähentämään esimerkiksi välttelemällä konflikteja ja opettelemalla sietämään ystävän epämiellyttäviä piirteitä. Ystävyys-suhteisiin liittyy siis varsin paljon negatiivisiakin piirteitä ja ystävyys-suhteiden prosesseja voidaankin ymmärtää vasta, kun laajennetaan tarkastelun kohteeksi myös ne tapahtumat tai käyttäytymistavat, jotka aiheuttavat häiriöitä tai haasteita ystävyys-suhteille. Ystävyys-suhteiden käsittäminen pelkiksi positiivisten tunteiden tyyssijoiksi antaa vääristyneen kuvan tästä moniulotteisesta ja vaihtelevasta ilmiöstä. (Duck 1994: 14.) Ryhmäkeskusteluissa tuli ilmi esimerkiksi se tutkimuksessa usein huomiotta jätetty tosiasia, että ystävän itsestäkertomisen empaattinen kuunteleminen sekä jatkuva ystävän tukena oleminen ja auttaminen saattaa tuntua joskus hyvin raskaalta. Monista puheenvuoroista heijastuu myös tunne siitä, ettei ole itse valmis antamaan suhteelle niin paljon kuin haluaa siltä saada. Monet keskustelijoista kertoivat odottavansa, että ystävä on aina valmiina tukemaan heitä, mutta he eivät itse aina jaksa olla ystävänsä tukena silloin, kun tämä sitä tarvitsisi.

- Ja jos on semmoinen tyyli, että "voi voi kun mä oon tänään tehny sitä ja tehny tätä ja voi voi voi..." Se on niin valtavan suurta jos toinen on yhen sivun jotain raporttia kirjottanu.

- Ja jollakin on semmoinen tapa että morkkaa itteesä koko ajan, ja oottaa että sanos sille että "sä oo tosi hyvä ihminen" [...] välillä jokaikinen kaipaa sitä [...] mutta jos sitä on koko ajan niin ei jaksa enää.

- Kuuluuko ystävyys-suhteeseen niiku se että on käytettävissä, että jos ei oo nähny ja ystävä soittaa, niin pitää olla heti valmiina olemaan se ystävä.

- [...] Kaikkein parhaita ystäviä ois ne jotka ois jossain komerossa, ja kun sää tarviit ystävän nii sen sais sieltä [...] joskus on niiku kaks vaihtoehtoo että joko niinku sä et saa sitä kiinni sillon ku haluat jo joskus se ramppaa yhtenä ja sä et jaksais ja ois muutaki tekemistä ja omia...

- Sitä voi tulla aika itsekkääks siinä ystävyys-suhteessa, että olettaa että se ystävä on niiku mua varten, sen pitää kuunnella, sen pitää kestää kaikki ja kuunnella kun mä soitan keskellä yötä... ehkä ei sitten haluakaan ite olla sille tukena yhtä paljo, saattaa tulla itsekkääksi.

- Jos vaikka se sun ystävä soittelee sulle kerran viikossa että "lähe baariin" ja sä oot aina vähän että en mä nyt... Ja sit jos sulle tulee semmoinen että sää haluaisit ja se ei lähe niin sä saatat olla hirveen loukkaantunu että kyllä sen pitäis lähtee, se on mun ystävä.

5.2 Viestinnän muuttuminen

Ystävyysuhteet ovat epävakaita, muuttuvia ja aktiivisia, joten niitä ei voida kutsua tiloiksi (states), vaan pikemminkin prosesseiksi (unfinished business) (Duck 1985: 682, Duck 1990, Duck & Sants 1983). Suhteita kuvaillaan usein kokonaisuuksiksi, jotka liikkuvat ajassa ja käännekohtien kautta, ei niinkään organismeiksi, jotka muuttuvat ajan myötä (Surra 1987: 17-19). Esimerkiksi attraktioteoriat olettavat suhteen kasvavan osapuolten piirteiden perusteella riippumatta interpersonallisesta viestinnästä suhteessa. Kuitenkaan monet suhteen ominaisuudet (kuten läheisyys ja tyytyväisyys) eivät ole johdettavissa suoraan osapuolten piirteistä, vaan ne ilmaantuvat osapuolten keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Suhteet eivät tapahdu itsestään, vaan ne pitää aloittaa ja pitää toiminnassa, ja niitä pitää suojella hajoamiselta. (Duck 1991: 3-5, Duck & Pittman 1994: 678.) Esimerkiksi asenteiden samanlaisuus voi vaikuttaa vain viestinnän kautta.

Newcombin vuonna 1961 julkaisemaa tutkimusta The acquaintance process voidaan pitää maamerkinä ystävyysuhteiden tutkimiselle prosesseina (Blieszner & Adams 1992: 36). Useat tutkijat ovatkin sittemmin havainneet ajan merkityksen suhteen viestinnälle. Suhteen dynaamisten piirteiden tutkimus on kasvanut jatkuvasti 80- ja 90-luvuilla (ks. Berg 1984, Berger 1993, Clark & Reis 1988, Dixson & Duck 1993, Duck 1987, 1990, Duck & Montgomery 1991, Duck & Pond 1989, Duck & Sants 1983, Hays 1984, 1985, Hendrick & Hendrick 1992, Lvinger 1983, Reisman 1981, Shotter 1992, Surra 1987, Tolhuizen 1986, Werner & Baxter 1994).

Läheisyys ystävyysuhteen kehityksen tavoitteena

Ystävyysuhteen asteittaisen kehittymisen päämääränä tuntuu olevan teorioissa läheinen suhde, jossa viestintä on läheistä. Eri tutkijat ovat määritelleet, millaista on läheinen viestintä. Näiden määritelmien mukaan viestinnän läheisyyden lisääntymisen merkkejä ovat seuraavat: viestintää on paljon, osapuolet tuntevat toistensa yksityisimpiä asioita, keskustelun aiheita on paljon ja ne ovat syvällisiä, osapuolet ymmärtävät ja ennakoivat toistensa viestintää paremmin kuin ennen,

osapuolet lisäävät panostustaan suhteeseen, keskinäinen riippuvuus ja me-henki, sekä positiiviset tunteet, henkilökohtaiset idiomit ja luottamus lisääntyvät. Viestintä muuttuu siis positiivisemmaksi, avoimemmaksi ja tehokkaammaksi, ja suhteesta puhutaan enemmän. Nonverbaalinen viestintä (kosketus, etäisyys, katse jne.) muuttuu läheisempään suuntaan suhteen tullessa läheisemmäksi. Toisaalta viestinnän avoimuus mahdollistaa myös enemmän negatiivista viestintää, esimerkiksi toisen osapuolen kritisointia. (ks. Bell & Healey 1992, Duck 1991: 71, Guerrero & Andersen 1991, Hornstein 1985, Knapp, Ellis & Williams 1980, Knapp & Vangelisti 1992: 243, 270-273, Perlman & Fehr 1987: 15-18, Taylor & Altman 1987: 259-260, 1995: 60-64.) Baxter & Wilmot (1983) havaitsivat kuitenkin tutkimuksessaan, että viestinnän henkilökohtaisuus lisääntyi sosiaalisen penetraation prosessien mukaisesti, mutta kontaktin ja puheenaiheiden määrä ei lisääntynyt ajan myötä. Ryhmäkeskustelijat kertoivat kuitenkin havainneensa, että ystävytyden tullessa läheisemmäksi negatiivisen viestinnän määrä kasvaa. Esimerkiksi ystävän tapaa vähätellä itseään tai kerskailla saavutuksillaan kritisoidaan vasta, kun suhde on läheinen.

Vaikka nonverbaalinen viestintä muuttuukin yleensä läheisemmäksi ystävyyssuhteen muuttuessa läheiseksi, tässä on huomattava suuriakin eroja eri kulttuurien välillä. Esimerkiksi amerikkalaisessa kulttuurissa yleinen läheisten ystävyysten (varsinkin tyttöjen) halailu ja suukottelu ei välttämättä ole yhtä yleistä ystävyyssuhteissa suomalaisessa kulttuurissa. Jokaisessa kulttuurissa on omat norminsa ja kirjoittamattomat sääntönsä siitä, mikä on läheistä viestintää. Esimerkiksi suomalaisten läheisten ystävyysten nonverbaalinen viestintä saattaa jollekin toisesta kulttuuripiiristä kotoisin olevalle vaikuttaa hyvinkin etäiseltä. Myös sukupuolierot nonverbaalisessa viestinnässä voivat olla suuret. Sekä amerikkalaisessa että suomalaisessa kulttuurissa naisten läheistä nonverbaalista viestintää pidetään hyväksyttävämpänä kuin miesten vastaavaa.

Kaikki suhteet eivät kuitenkaan ole läheisiä, kaikki suhteet eivät kehity ja toisaalta suhde voi olla vakaa ja tyydyttävä, vaikka se ei etenisikään suhteen kehityksen mallien vaiheiden mukaan (ks. Blieszner & Adams 1992: 90, Delia 1980, Duck 1985: 664, Duck & Perlman 1985: 12, Hays 1988: 402, Kon 1981: 188-189). Lisää tutkimusta tarvittaisiinkin siitä, miksi jotkut suhteet eivät kehity sekä niistä olosuhteista, joissa suhteen kehittymättä jääminen on positiivinen asia (Duck &

Perlman 1985: 12). Joskus ystävykset vieraantuvat toisistaan, jolloin kumpikaan ei enää välttämättä haluakaan ystävyysuhteen jatkuvan. Ryhmäkeskustelun osallistujat kertoivat myös kokemuksistaan siitä, miten hankalaksi tilanne saattaa muodostua, jos vain toinen osapuolista haluaa jatkaa ystävyysuhtetta elämäntilanteiden vaihtuessa.

- Onks teillä ollu semmosia ystäviä, joitten kanssa te ette mielestänne enää oo ystäviä, mutta jotka riippuu vielä, se on mielestään ystävä teidän kanssa? [...] se tuntuu hölmöltä että siltä tulee vielä osotteenmuutoskortteja, vaikka ei oo enää mitään!

- Elämäntilanteet, ja kun ihmisiä tulee uusia ja vaihtelee [...] ei sitä voikaan pitää kaikkiin sitä yhteyttä, eikä haluakaan [...] ei sitä jaksa pitää kaikkien kanssa yllä sitä suhdetta, se on niin rasittavaa.

- Esimerkiks noi armeijasuhteet on ollu tosi läheisiä, kun ollaan lähekkäin ihan fyysisesti, siellä saattaa syntyä ystävyysuhteita, puhutaan kamalasti ja syvällisiä, mutta sitten kun nähdään muutaman vuoden päästä.... kun se on ollu ainoa yhteinen kokemus se armeija, niin se harvoin on mitään mahdollisuutta jatkaa.

- Kansanopistot on samanlaisia, eletään samassa, ahtaassa... siinäki puhutaan kaikki, eletään samassa huoneessa toisen kanssa ja kaikki käydään, toisaalta kun on kolme neljä vuotta, niin ei niitä jaksa enää niitä samoja vanhoja juttuja toistaa, kun ei oo kerta enää niitä yhteisiä kokemuksia, ei se enää kannu.

- Niinku kämppikset... aika paljo juteltiin... se tuli sitte käymään, nii en mä halunnu sitte enää kerroo sille, mitä mulle on tapahtunu.

- Se ois niinku taakka ruveta jatkamaan niitä suhteita jotka on ollu siellä ennen, ei oo enää yhtään läheinen.

- Se on pelkkää velvollisuutta

Sosiaalisen penetraation teoria

Viestinnän muuttumista suhteen kehittyessä on tutkittu paljon, ja siitä on luotu useita malleja (ks. esim. Knapp & Vangelisti 1995, Lvinger 1982, 1983, VanLear & Turillo 1986) Tunnetuin ja siteeratuin lienee Altmanin ja Taylorin (1973, Taylor & Altman 1987, 1995) sosiaalisen penetraation teoria (social penetration theory), jossa he selittävät itsestäkertomisen ja läheisyyden roolia interpersonaalisten suhteiden kehittymisessä. Heidän teoriansa kuvaa myös näiden muuttujien roolia suhteiden hajoamisessa. Teorian mukaan itsestäkertominen on ensisijainen mekanismi eri läheisyyden asteiden luomisessa suhteessa. Sen mukaan ihmiset tunkeutuvat toistensa yksityisille alueille koskien eri aiheita (itsestäkertomisen laajuus) ja niiden syvällisyyttä (itsestäkertomisen syvyys). Altman ja Taylor vertaavat sosiaalisen penetraation prosessia sipulin kuorimiseen: penetraatio etenee leveys- ja syvyysdimensioiden mukaan paljastaen useita lohkoja ja kerroksia

henkilön persoonallisuudesta. Tämä käsitys itsestäkertomisen keskeisestä merkityksestä suhteen kehittymiselle näyttää olevan hyvin yleinen oletus suhteen kehittymistä kuvaavissa teorioissa.

Sosiaalisen penetraation prosessi etenee asteittain ja järjestyksessä pinnallisesta vuorovaikutuksesta syvälliseen. Prosessi voidaan kuvailla tiivistetysti seuraavasti (Taylor & Altman 1987: 259-260): Ensimmäinen vaihe prosessissa on orientaatio (orientation). Sen oletetaan tapahtuvan henkilökohtaisen periferiassa, julkisilla alueilla. Tällaisissa alkukohtaamisissa ihmiset antavat vain osan itsestään toisten lähestyttäväksi. Tässä vaiheessa yksilöt yrittävät välttää konflikteja. Suhteen sävy on varovainen ja kokeileva, kun kumpikin osapuoli tutkii toisiaan sosiaalisten konventioiden mukaan.

Seuraava vaihe on kokeilevan affektiivisen viestinnän vaihe (exploratory affective exchange). Se edustaa julkisen alueen ulkopuolisen viestinnän rikastumista Ne persoonallisuuden osat, joita aiemmin suojeltiin, paljastetaan nyt yksityiskohtaisemmin eikä olla enää niin varovaisia. Tämän asteen suhteet ovat yleensä ystävällisempiä ja rentoja, ja liike kohti "keski-läheisiä" alueita on alkanut.

Seuraavan asteen (affective exchange) suhteita kutsutaan yleensä läheisiksi ystävyysuhteiksi tai romanttisiksi suhteiksi. Tässä vaiheessa viestintä on vapaampaa ja säännöttömämpää. Vuorovaikutus henkilökohtaisten asioiden uloimmilla alueilla on avointa ja myös keski-syvällisten alueiden vuorovaikutus on aktiivisempää kuin edellisessä vaiheessa. Yleisesti ottaen on hyvin vähän esteitä läheiselle vuorovaikutukselle. Tässä vaiheessa esteitä puretaan ja dyadin jäsenet oppivat hyvin paljon toisistaan. Tämä vaihe on siirtymä suurimalle mahdolliselle läheisyyden asteelle vuorovaikutuksessa.

Viimeinen suhteen kehittymisen vaihe (stable exchange) voidaan kuvata avoimeksi ja rikkaaksi vuorovaikutukseksi kaikilla persoonallisuuden osa-alueilla. Sekä julkista että yksityistä viestintää on paljon, osapuolet tuntevat toisensa hyvin ja osaavat luotettavasti tulkita ja ennakoida toistensa tunteita ja käyttäytymistä.

Konflikteja pidetään sosiaalisen penetraation teoriassa tärkeänä osana suhteen kehittymistä. Suhteen kasvu tapahtuu yhteenkuuluvuuden hetkien aikana ja

suhteen huonontuminen tapahtuu vastauksena kriiseihin ja muihin paineisiin. Suhteen purkautuminen tapahtuu samanlaisen asteittaisen prosessin kautta kuin suhteen kehittyminenkin, tällä kertaa vain toisin päin, intiimistä vähemmän intiimiin. Voidaan sanoa, että depenetraatio on epäonnistumista konfliktinratkaisussa. Sen sijaan onnistuminen konfliktinratkaisussa nähdään usein ystävyys-suhteen osapuolia lähentäväksi.

Sosiaalisen penetraation teorian julkaisemisen jälkeen on tullut jatkuvasti tutkimuksia, jotka jollain tavalla pohjaavat tähän. Vain harvat tutkijat ovat kuitenkaan suoraan testanneet teorian oletuksia (Taylor & Altman 1987: 272, 1995:43). Altman, Winsel ja Brown (1981, 110) huomauttavat että tutkimukset joissa on testattu teoriaa, ovat osoittaneet, että suhteiden kasvu seuraa oletettua mallia perifeerisistä, pinnallisista aspekteista syvällisempiin. Pinnallisista asioista puhuminen on voimakasta aikaisempien vaiheiden aikana kun taas syvällisten ja henkilökohtaisten aspektien kertominen tapahtuu asteittain ja vasta suhteen myöhäisemmissä kehitysvaiheissa (ks. Braiker & Kelley 1979, Davis 1976, Hays 1984, 1985). Tämä käsitys suhteen kehityksestä on yhdenmukainen sosiaalisen vaihdon mallin (ks. Braiker & Kelley 1979, Burgess 1981, Burgess & Huston 1979, Roloff 1981), interpersonaalisen attraktion (ks. Bercheid & Walster 1978, Byrne 1971) mallien sekä epävarmuuden vähentämisen teorian (ks. Berger 1988b, Berger & Bradac 1982, Berger & Calabrese 1975, Miller & Steinberg 1975, Sunnafrank 1995) kanssa. Kaikissa näissä teorioissa oletetaan suhteiden kehittyvän lineaarisesti pinnallisesta viestinnästä kohti syvällisempää viestintää. Myös ryhmäkeskustelun osallistujat kannattivat ainakin tiettyyn rajaan asti ajatusta ystävyuden asteittaisesta ja lineaarisesta kehityksestä kohti yhä suurempaa läheisyyttä. Myös kritiikkiä tälle ajatukselle esitettiin. Keskustelijat totesivat, että läheisyys ja sen vaihtelu riippuu pitkälti tilanteesta ja suhteen osapuolten persoonallisuudesta. Joidenkin ihmisten kanssa saatetaan ystäväyksiä ja tulla läheisiksi hyvinkin äkkiä, kun taas toisten kanssa läheisyyden kasvuun menee pitkään. Ryhmäkeskustelijat pitivät myös outona ajatusta siitä, että ystävyysuhde vaatisi aina hyvin syvällisen viestinnän tason. He korostivat lisäksi, että joskus tulee keskusteltua lähes vieraan ihmisen kanssa hyvinkin syvällisistä asioista, eikä syvällisyys siis edellytä ystävyys-suhteen olemassaoloa.

- Alussa kerrotaan tietoja ja niinsanottuja parantavia kertomuksia toisille... kerrotaan tarinoita, tapahtumia, joilla on tavallaan joku funktio siinä ihmissuhteessa. Myöhemmin kerrotaan tunnetiloista.
 - Henkilökohtasista asioista.
 - Tapahtuu enemmän reaaliajassa myöhemmässä ystävyysuhteessa se viestintä.
 - Sitä menneisyyttä ei siinä enää, oletetaan että se toinen tuntee sut jo riittävän hyvin.
 - Mutta onko se ollu ystävyysuhde kun sä kerrot sitä vai onks se muuttunu ystävyysuhteeks vasta sitten kun jaetaan niitä tunnetiloja.
 - Se kuunteleminen ja se vuorovaikutuksen osuus lisääntyy sen läheisen ystävän kanssa, on valmiimpi antamaan enempi aikaa sille toiselle.... sä jotenki haluat itekki syvemmin kuunnella sen toisen tunnetiloja.
 - Musta tuntuu hassulta puhua, että ensin puhuttaisiin tiedoista ja sitten tunteista.
 - Joo ei se mustakaan voi aina noin suoraann mennä, se riippuu aina tilanteesta.
 - Ja niistä ihmisistä.
-
- Aina me ollaan niinku kavereita ja sitte jossain vaiheessa huomaa että ollaankin ystäviä.
 - Ei oo mitään normatiivista aikaa. Joittenkin ystävien kanssa on ystävä heti.
 - Se riippuu henkilöstä, jotkut ystävyystyy nopeemmin kun toiset.
 - Onko sitte semmosta että ensin ollaan puolittuja kauan, kauan, ja sitten ystävyystään yhtäkkiä?
 - Silleen voi olla että on joku erityinen tapahtuma joka lähentää.
-
- Voi puhua itte myöhemmin abstraktimmista asioista, luotettavalle sytävälle voi puhua vaikka henkimaailman asioista, vaikka käsityksistä kuolemasta, elämästä, paranormaaleista ilmiöistä ja se saattaa olla ihan luonnollista, puhua vaikka uskonnonasioista.
 - Mutta vaatiiko ystävyys tommosen puhumisen tason?
 - Ei.
 - Eikä se tee sitä ystävyyttä huonommaks vaikka ei oiskaan noustu millekään "astraalitasolle".
-
- Se saattaa tapahtua jo kymmenen minuutin kuluttua tapaamisesta, että puhutaan tosi yksityisistä asioista.
 - Eikä se silti oo välttämättä ystävyysuhde silti.

Enimmäkseen viestinnän muuttumista suhteessa käsittelevät tutkimukset tarkastelevat suhteen kehittymistä vertaamalla ihmisten käyttäytymistä lyhytaikaisissa ja pitkäaikaisissa suhteissa (ks. Berg 1984) tai vertaamalla tuttavien tai toisilleen vieraita ihmisiä läheisiin ystäviin (Ks. Chaiken & Derlega 1974, Derlega et al. 1987). Suhteen pitkäikäisyydestä (kuten Hays 1984, 1985) on hyvin vähän.

Muut suhteiden kehittymisen teoriat

Vaikka suhteen asteittaista kehitystä tukevia tutkimuksia on ilmestynyt valtavasti, niitä on myös kritisoitu paljon. Jotkut tutkijat (ks. Baxter & Wilmot 1983: 270-272, Duck ja Sants 1983, Wilmot 1987: 190) väittävät, että suhteet muuttuvat ja

niiden viestintä vaihtelee joskus huomattavasti myös eri vaiheiden sisällä, eivät vain niiden välillä. Berg ja kollegat (Berg 1984, Berg & Clark 1986: 107, 124) ovat haastaneet tutkimuksillaan mallit suhteiden viestinnän asteittaisesta kehityksestä. Bergin (1984) mukaan ihmiset tekevät päätöksiä suhteen luonteesta jo hyvin varhaisessa vaiheessa, eikä viestinnässä ole suuria muutoksia ajan kuluessa. Hänen mukaansa siis suhteen alkuvaiheessa tehdyt tutkimukset ennustavat suhteen viestintää lähes yhtä hyvin kuin myöhemmin tehdyt mittaukset, koska monet ystävyysuhteen aspekteista kehittyvät hyvin nopeasti, eivät asteittain.

Ystävyysuhteen kehitys on muuttuvainen ja heittelevä prosessi, jonka osapuolet saattavat jälkikäteen muistaa selkeänä jatkumona. Monet tutkimukset osoittavatkin, että suhteet eivät kehity lineaarisesti. Itsestäkertominen, tunteiden ilmaisu ja viestinnän tehokkuus eivät lisäänty jatkuvasti, vaan ne vähenevät tietyn ajan kuluttua. Esimerkiksi VanLear (1987) havaitsi, että itsestäkertominen lisääntyy ja suhteet kasvavat tiettyyn pisteeseen, henkilökohtaisuuden huippuun saakka, jolloin itsestäkertominen alkaa vähentyä ja suhde tasaantua. Myös Hays (1984) havaitsi tutkimuksessaan, että ystävyysuhteiden kehittyessä syvällinen viestintä oli korkeimmillaan 6-9 viikon kuluttua tutustumisesta ja alkoi vähentyä 12 viikon kuluessa.

Baxter ja Bullis (1986, 1995) ovat kuvailleet parisuhteen kehittymistä käännekohtien kautta. Heidän mukaansa (1986: 470) käännekohta on mikä tahansa tapahtuma, joka aiheuttaa muutoksia suhteessa. He luettelevat 13 käännekohtaa, joita ovat mm. fyysinen ero, toisen puolesta tehty uhraus ja negatiivinen psyykinen muutos. On luultavaa, että ainakin jotkut näistä käännekohdista ovat merkittäviä myös ystävyysuhteen viestinnän kannalta. Esimerkiksi hyvin pitkä erossa oleminen saattaa vieraannuttaa ystävykset toisistaan siitä huolimatta, että ystävyysuhte on itseään ylläpitävä suhde. Ryhmäkeskustelijat kertoivat, että esimerkiksi ystävän naimisiinmeno tai muutto toiselle paikkakunnalle saattaa etäännyttää ystävyysuhtetta ja jopa hajottaa sen. Vastaavasti tärkeä yhteinen kokemus tai toisen tuen saaminen vaikeassa elämäntilanteessa saattaa lähentää ystävyksiä. Keskustelussa tuli esille esimerkiksi ystävän sairaus ja muut ongelmat ystävyysuhteen lähentäjinä.

- Nyt tää yks mun ystäväni... meni naimisiin ja sai lapsen mikä sitte tietysti ihan eri tavalla sito siihen [...] kummallakin elämäntilanne muuttuu. Sitä ei sitte enää tunnu niin läheiseltä. Eikä oo sitten enää niin kiinnostunukaan.

- Jos sä oot ensin jonkun kaa läheinen, se saattaa vaihdella, jos vaikka muuttaa toiselle paikkakunnalle, toinen muuttuu, saa lapsia ja sää elät opiskelijaelämää. Mä oon ollu viistoista vuotta yhen ihmisen ystävä ja sitten se muutti ja sitten oltii vaan kavereita. Sitten nyt on taas otettu yhteyttä ja nyt taas se alkaa niinku olla mun ystävä, sen tietää, että se on erilainen suhde kun muut, siinä on niin paljo takana.

- Siinä ystävyysuhteessa on niitä laantumisia ja sitten ollaan taas hirmu lähekkäin ja sitte jotkut yhteiset kokemukset taas lähentää sitä.

- Nii monesti jos ei oo oltukaan niinku paljoo yhdessä ja sitte se toinen antaa paljo, tai saa paljo tukee, jos itellä on ollu vaikeeta jotenki, niin saattaa taas tulla tosi läheiseks sen takia.

- Semmonen mikä lähensi oli että hänellä todettiin syöpä, yhdellä oli kaikkia ongelmia... kyllä ne on aina ne heikot kohdat, jotka on lähentänyt sitä [ystävyyttä].

Tietoisuus suhteiden kehityksessä

Tunteet ovat tärkeä osa interpersonaalisia suhteita niiden kaikissa vaiheissa. Tunteita läheisissä suhteissa, kuten ystävyysuhteissa, on siitä huolimatta tutkittu hyvin vähän. Useimmissa tutkimuksissa, kuten sosiaalisen penetraation teoriassa, tunnutaan virheellisesti oletavan, että suhteessa oleminen on tietoinen, rationaalinen ja systemaattinen prosessi ja että viestintätavat valitaan hyvin tietoisesti. (Berger 1980: 206, Berger & Roloff 1982: 176-179, Bowers, Metts & Duncanson 1985: 500, Delia 1980: 97.) Kuitenkaan viestintä suhteissa ei voi aina olla tietoista. Jotkut tutkijat (ks. Berger & Bradac 1982: 1) korostavat, että suuri osa viestinnästämme on varsin triviaalia ja stereotyyppistä eikä niin ajateltua ja suunniteltua kuin uskomme. Ystävyysuhteidenkin viestinnästä suurin osa on pinnallista juttelua (Duck & Miell 1986: 141). Ryhmäkeskustelijatkin painottivat, että ystävän kanssa halutaan usein vain viettää vapaa-aikaa ja rentoutua.

- Monestihan sitä ystävää hakee ihan sen takia että saa ajatukset pois niinku musta, että se ystävä tajuaa sen, että aina ei tarvi puhua, vaan voi lepuuttaa hermoja niiku juomalla vaikka kahvia...

- Mun ystävä johon niinku aika harvoin tulee pidettyä yhteyttä, kun asutaan eri paikkakunnilla, mutta sitte kun soitetaan, niin pitkän aikaa puhutaan ja sitte ystäväpiirit sitte molemmilla tahoilla on niinku yhteisiä, joista kuulee aika harvoin, niin sitten se menee iso osa siitä jutustelusta siihen, että ootko nähny sitä ja missä ne nykyään asuu ja semmosta muittenkin ihan yleisten asioitten pähkäilyä.

- Semmosta seestymistä, ehkä se liittyy ikään ja sitte aikuistumiseen... ei tarvi niinku tehdä isoja juttuja yhdessä ja käydä läpi jotain asioita yhdessä, vaan se pelkkä toisen läsnäolo ja ajan viettäminen, niin sitä pitää hirveen arvokkaana.

Koska niin suuri osa ystävyysuhteiden kehittämistä tapahtuu tiedostamattomasti, sitä on varsin hankalaa tutkia. Ystävyysuhteen osapuolten voi olla hyvin vaikea itse havaita, miten he ovat kehittäneet suhdettaan. Toisaalta ulkopuolisen voi olla vaikeaa saada todenmukaista kuvaa suhteen kehittymisestä, koska esimerkiksi suhteen läheisyys tai kontrolliasetelma ei kokonaan ole ulkopuolisen havaittavissa ja tarkasteltavissa. Ystävyysuhteiden kehittämisen tutkimuksissa olisi syytä ottaa huomioon sekä suhteen osapuolien kokemukset että ulkopuolisen tarkkailijan havainnot.

Vaikka kaikki viestintä ei olekaan tietoista osapuolilla on omat päämääränsä ja tavoitteensa vuorovaikutuksessa, eivätkä he ole vain "mystisten" voimien vietävinä ja passiivisia toisten ärsykkeisiin reagoijia (Duck 1985: 663, Duck & Pittman 1994: 683, Miell & Duck 1986: 142). Esimerkiksi itsestäkertomisessa tapahtuvat muutokset eivät ole pelkkiä automaattisia reaktioita vastavuoroisuuden 'vaatimukseen', vaan osapuolet voivat käyttää sitä strategisesti esimerkiksi kehittääkseen suhdetta läheisemmäksi ja pitääkseen sitä yllä (Duck 1990: 20-25, Miell & Duck 1986). Eniten strategista ja suunniteltua viestintää onkin luultavasti suhteen käännekohdissa, kuten aloittamisessa (Miell & Duck 1986: 141). Suhteen kehittämisessä ja muutoksissa osapuolten viestintätaidoilla voi siis olla suuri merkitys (Duck 1985: 661, Duck 1991: 71, Hays 1984: 75-76, Infante, Rancer & Womack 1990: 288-289, Warner 1991). Tiivistyksenä voidaankin sanoa, että informaation prosessointiin suhteessa voivat vaikuttaa monet aktiiviset, passiiviset ja interaktiiviset strategiat (Berger & Bradac 1982: 1).

Ystävyysuhteiden kehittämisen tutkimusten kritiikkiä

Ystävyysuhteiden vaiheista eniten on tutkittu suhteen aloittamista ja kehitystä (Blieszner & Adams 1992: 91). On luontevinta ajatella suhteen kehittämistä prosessitermein, mutta on otettava huomioon, että suhteen ylläpitäminenkin on prosessi. On tutkittu suhteen syntymistä ja hajoamista, mutta ei niinkään sitä,

miten ihmiset pysyvät ystävinä. Suhteet kuitenkin muuttuvat jatkuvasti silloinkin, kun ne eivät ole suurissa käännekohtissa, muodostumassa tai hajoamassa. Suhteet eivät ole koskaan täysin vakaita, vaan niiden jatkuminen vaatii jatkuvaa aktiivista ylläpitämistä ja osapuolten osallistumista. (Baxter & Simon 1993, Duck 1985: 671, 680-681, Montgomery 1993, Rusbult & Buunk 1993, Werner & Baxter 1994: 324-325.) Toisaalta on itsestään selvää, että ystävykset haluavatkin tavata toisiaan, koska ystävyysuhde on palkitseva molemmille osapuolille.

Läheisten suhteiden purkautuminen on saanut huomattavasti vähemmän huomiota kuin suhteen kehittyminen (Taylor & Altman 1987: 262). Tutkimuksia aiheesta on kuitenkin jo runsaasti (ks. Baxter 1984a, 1985, 1995; Baxter & Philpott 1982, Duck 1984, 1995, Lloyd & Cate 1985, Miller & Parks 1995; Tolstedt & Stokes 1984). Erityisesti viestinnän tutkijat ovat olleet kiinnostuneita suhteen rikkoutumisesta (Duck 1985: 672).

On olemassa monenlaisia ystävyysuhdeita, ja osapuolilla on tarve saavuttaa sellainen suhde, joka täyttää kummankin tarpeet kontaktiin (Duckin (1985: 661) mukaan Argyle & Henderson 1984). Eri suhteet myös kehittyvät erilaisten kehityskaarien mukaan (Hays 1988:398, Huston, Surra, Fitzgerald & Cate 1981). Suhteiden kehityksen tutkimuksissa on keskitytty lähes yksinomaan läheisyyden kehitykseen suhteessa. Kuitenkin on todennäköistä, että suhteilla on monia erilaisia kehityskaaria riippuen siitä, mitä kulloinkin tutkitaan (Applegate & Leichty 1995: 113, Neimeyer & Neimeyer 1985). Suhteita voitaisiin tutkia vaikkapa niiden kontrollin ja luottamuksen kehittymisen kannalta (Canary & Cody 1994: 217-218). Duck ja Miell havaitsivat tutkimuksessaan (1982), että esimerkiksi läheisyyden, tyytyväisyyden ja oletetun suhteen tulevaisuuden kehityskaaret eivät aina vastanneet toisiaan. He ehdottivatkin, että suhteen "kehityskaari" olisikin kompleksinen yhdistelmä eri muuttujista (Duck 1985: 668). On myös mahdollista, että eri osapuolet voivat nähdä suhteen kehityskaaren eri tavoin ja samakin osapuoli eri tavoin eri aikoina (Duck & Miell 1984: 244). Tämä saattaisi olla yksi mahdollinen selitys sille, miksi toinen suhteen osapuoli pitää vielä kiinni ystävyystyöstä, kun toinen ei enää koe ystävyysuhdetta olevan olemassakaan.

Ystävyysuhdeita ja niiden kehittymistä tarkastellaan usein erillisenä yksikkönä. Läheiset suhteet eivät kuitenkaan kehity tyhjiössä, vaan ne vaikuttavat usein

osapuolten muihin suhteisiin ja nämä ulkopuoliset suhteet taas voivat vaikuttaa ystävyys-suhteeseen (Eggert & Parks 1987, Hinde 1981: 15, McCall 1988: 484, Parks, Stan & Eggert 1983). Esimerkiksi toisen osapuolen hyvin poissulkeva parisuhde saattaa hajottaa ystävyys-suhteen. Ystävysten omien viestintäverkostojen lisäksi ystävyys-teen vaikuttavat voimakkaasti kulttuuriset normit ja arvostukset, jotka säätelevät esimerkiksi sitä, millaisia suhteita kutsutaan ystävyys-eksi ja millaista viestintää ystävyys-suhteessa hyväksytään.

Dialektinen näkökulma suhteiden kehityksen tutkimuksessa

Dialektinen perspektiivi on tullut viime aikoina hyvin suosituksi suhteen kehityksen tutkimuksessa (Littlejohn 1996: 265). Sitä voidaan pitää vastapainona läheisten suhteiden tutkimuksissa vallitsevalle läheisyyden ideologialle (Sennett 1977: 259), joka korostaa läheisten suhteiden positiivisuutta ja palkitsevuutta. Dialektisen perspektiivin mukaan läheisissä suhteissa läheisyyteen vaikuttaa kaksi perusilmiötä, joita on nimitetty esimerkiksi termeillä eriytyminen ja yhdistyminen (differentiation and integration), autonomia ja yhteys (autonomy and connection), läheisyys ja yksityisyys (intimacy and individuality), yhteisyys ja erillisyys (communality and difference) sekä läheisyys ja etäisyys (closeness and distance). Nämä kaikki ovat osa läheistä vuorovaikutusta.

Monien dialektisesta perspektiivistä interpersonaalista viestintää tarkastelevien tutkijoiden (ks. Baxter 1988a, 1990; Baxter & Simon 1993, Duck 1990, Rawlins 1989, 1983b, 1992; Scharf 1987, Wilmot 1987) mukaan tyydyttävissä suhteissa on sekä läheisyyttä että etäisyyttä, koska molemmat ovat normaaleja tendenssejä. Kuitenkin pääosassa tutkimuksista etäisyyden pitämistä toisesta on pidetty huomattavasti kielteisempänä kuin sen dialektista paria, läheisyyttä (Knapp & Vangelisti 1995: 59, Wood, Dendy, Dordek, Germany & Varallo 1994: 117). Jo suhteen kehittymisen vaiheita kuvaavat termit (integrating, intensifying jne.) ovat konnotaatioiltaan positiivisia, kun taas etäisyydenottoa kuvaavat termit (disintegrating, stagnation) ovat konnotaatioiltaan negatiivisia. Näin annetaan ymmärtää että läheisyyden lisääntyminen on ristiriidassa erillisyyden tunteiden kanssa eikä oteta huomioon, että nämä vastakkaiset pyrkimykset saattavat mahdollistaa hyödyllisiä muutoksia suhteessa. (Wood et al. 1994: 118-119.) Myös muita suhteessa läsnä

olevia dialektisia tensioita on tarkasteltu (ks. Baxter 1988a, 1990; Rawlins 1992). Esimerkiksi Baxterin (1988a: 257, 1990) mukaan tärkeimmät dialektiset jännitteet ovat suhteessa autonomia ja yhteisyys (autonomy-connection), avoimuus ja sulkeutuneisuus (openness-closeness) sekä uutuuden viehätys ja ennustettavuus (novelty-predictability).

5.3 Itsestäkertominen

Jokaisessa emotionaalisesti "terveessä" suhteessa on jonkin verran itsestäkertomista (Bowers, Metts & Duncanson 1985: 529). Itsestäkertominen on erittäin suosittu alue henkilökohtaisten suhteiden tutkimuksissa. Silti itsestäkertomisen määritelmät ovat hyvin epäjohdonmukaisia ja puutteellisia (Archer 1979: 57, Bochner 1982: 111, Bochner 1984: 601-602, Chelune 1979:3, Cline 1982: 396, Tardy 1988b: 323). Itsestäkertominen viittaa prosessiin, jossa henkilö antaa itsensä tulla toisen tuntemaksi (Derlega, Winstead, Wong & Greenspan 1987: 173). Itsestäkertomiseen kuuluu kaiken henkilöön itseensä viittaavan informaation eli tunteiden, elämäntilanteen, menneisyyden tapahtumien ja tulevaisuuden suunnitelmien jakaminen (Chelune et al. 1979: 152).

Itsestäkertominen yksilöllisenä piirteenä

Ensimmäisenä termiä itsestäkertominen (self-disclosure) käytti Sidney Jourard (1963: 159). Hän määritteli sen seuraavasti:

Self-disclosure refers to the process of making self known to other persons.

Myöhemmin (1971) Jourard vielä laajensi määritelmäänsä (Duckin & Pittmanin (1994: 687) mukaan):

Self-disclosure is the act of making yourself manifest, showing yourself so others can perceive you.

Jourardille itsestäkertominen on lähinnä ihmiselle olennaisena kuuluva piirre, toimintaa, johon jokaisella on perustavanlaatuisen tarve. Jourard näkee itsestäkertomisen julistavana (declarative) ja ilmaisevana, ei niinkään kommunikatiivisena toimintana (Duck & Pittman 1994: 687). Cozbyn (1973: 73) mukaan Jourardin termi self-disclosure tarkoittaa samaa kuin verbaalinen lähestyttävyyden (verbal accessibility, Polansky 1965) ja sosiaalinen lähestyttävyyden (social accessibility, Rickers-Ovsiankina 1956).

Suurin osa tutkijoista on sitä mieltä, että viesti on itsestäkertomista, jos se on verbaalista, viittaa itseen ja kulkee lähettäjältä vastaanottajalle, mutta eri mieltä ollaan siitä, onko mikä tahansa verbaalinen viesti itsestäkertomista (Bochner 1982: 111). Tardyn (1988b: 324) mukaan viestinnän kannalta osuvinta on itsestäkertomisen määrittelemisen observoitavien viestien ominaisuudeksi: Jotkut viestit paljastavat henkilökohtaista informaatiota ja jotkut eivät. Monet tutkijat (esim. Hare & Davis 1994: 185, Hosman & Tardy 1980: 20) ovat sitä mieltä, että ollaan itsestäkertomista viestin on oltava tietoinen ja intentionaalinen ja sen on paljastettava jotain sellaista informaatiota itsestä, jota toinen ei muuten saisi tietoonsa. Itsestäkertomisen määritelmässä usein oletetaan, että syvässä itsestäkertomisessa toiselle paljastettava informaatio olisi vahingollista paljastajalle, jos se tulisi muiden kuin partnerin tietoon (Bowers, Metts & Duncanson 1985: 528).

Jourardin ensimmäisistä tutkimuksista (1963, 1964) alkoi itsestäkertomisen suuri suosio tutkimusalueena 1960- ja 1970-luvuilla (Littlejohn 1996: 260). Ensimmäiset tutkimukset käsittelivät itsestäkertomista yksilöllisenä piirteenä (esim. Cozby 1973, Jourard 1963, 1964, Snyder 1974, 1979). Tutkittiin esimerkiksi itsen tarkkailun (self-monitoring), kulttuuristen tekijöiden, sukupuolen ja muiden persoonallisuuden piirteiden yhteyttä itsestäkertomiseen. Itsestäkertominen tapahtuu kuitenkin viestinnän kautta, eikä sitä siten voida tarkastella viestinnästä erillään.

Itsestäkertominen suhteen viestinnän piirteenä

Itsestäkertomista tarkastellaan nykyisin yhä useammin suhteen ja sen viestinnän piirteenä. Viimeisimmän kolmenkymmenen vuoden aikana käsitys itsestäkertomi-

sesta on muuttunut staattisista, piirrettyypisistä näkökulmista siihen käsitykseen, että useimmat itsestäkertomisen piirteet vaihtelevat tilanteen ja kontekstin mukaan (Duck & Pittman 1994: 688). Viestinnän näkökulmasta itsestäkertomista lähestyvät tutkimukset ovat kiinnostuneita ihmisten välisen viestinnän laadusta ja määrästä eivätkä niinkään yksilöiden pysyvistä ominaisuuksista (Tardy 1988b: 323). Viestinnän näkökulmasta on tutkittu esimerkiksi itsestäkertomisen vastavuoroisuutta, merkitystä suhteen kehitykselle ja vaikutusta toisesta pitämiseen (Dindia 1985: 142). Prager ym. (1987) määrittelevät itsestäkertomisen seuraavasti:

Self-disclosure is a process by which individuals permit themselves to be known by a select other and has been shown to be central to the development and maintenance of close relationships.

Tässä, kuten useimmissa muissakin uudemmissa itsestäkertomisen määritelmissä, korostetaan itsestäkertomisen tietoisuutta, prosessiluonteisuutta ja sen merkitystä suhteen kehitykselle ja ylläpidolle.

Itsestäkertomisen vastavuoroisuus

Monissa tutkimuksissa on tarkasteltu, kuinka henkilöt reagoivat toisen itsestäkertomiseen. Vallitsevin hypoteesi itsestäkertomisen kirjallisuudessa on vastavuoroisuushypoteesi (Dindia 1985: 144). Itsestäkertomisen tutkimuksissa on löydetty erittäin paljon tukea itsestäkertomisen vastavuoroisuudelle (reciprocity, Gouldner 1960), jota Jourard (1971: 66) kutsui nimellä dyadic effect (ks. esim. Altman 1973, Cappella 1981, Cozby 1972, Davis 1977, Derlega, Harris & Chaikin 1973, Ludwig, Franco & Malloy 1986, Shaffer & Ogden 1986). Vastavuoroisuudella tarkoitetaan, että palveluksen (benefit) saajan pitäisi palauttaa samanlainen palvelus (resource of the same form) toiselle (Derlega, Winstead, Wong & Greenspan 1987: 173, Roloff 1987a: 14, Tubbs & Moss 1991: 211). Sen mukaan henkilön syväallinen itsestäkertominen rohkaisee toista syväalliseen itsestäkertomiseen ja pinnallinen itsestäkertominen pinnalliseen. Hosman (1987: 420) väittää jopa, että vastavuoroisuuden normi on niin vahva, että toisen osapuolen lisätessä keskustelun henkilökohtaisuuden tasoa toinenkin tekee niin vastavuoroisesti, vaikka ei olisi alunperin sitä halunnutkaan. Ryhmäkeskustelijat totesivatkin, että ystävyys-suhteessa itsestäkertomisen pitäisi olla ainakin pitkällä aikavälillä vasta-

vuoroista. Vastavuoroisuuden normin rikkomista keskustelijat pitivät selvästi negatiivisena käyttäytymisenä.

- Jos tällöinen hankala asia on itselle akuutti just jossain tilanteessa.... niin siitä asiasta voidaan puhua ja käsitellä hyvinkin paljon ja syvällisesti.
- Joku toinen kerta puhutaan sitten sen toisen asioista.
- Ja neljännen ja viidennen ja muiden asioista.

- Sen pitäis olla aika tasapuolista, että ei koe että mä aina vaan kerron eikä se toinen aukase itteensä ollenkaan.
- Kyl sen tasapuolista pitäis olla.

- Kauheesti tulee puhutuksi itestään ja omista asioistaan.
- Jos itellä on jotain ja toinen vaan puhuu kauheesti vaikeuksistaan, niin ärsyttää, että ois niitä itelläki.
- Jos on tarve että mulla on nyt hankalaa ja halua puhua ja puhuu, puhuu, puhuu ja toinen on hiljaa ja pitää sisällään, niin sitte parin päivän päästä on sen toisen vuoro, sen kestää että kun se tulee sitten se mun vuoro.

Gouldnerin (1960: 171-172) mukaan on kuitenkin olemassa kahdenlaista vastavuoroisuutta. Hänen mukaansa edellä kuvattua lajia voidaan kutsua homeomorfiseksi vastavuoroisuudeksi. Heteromorfinen vastavuoroisuus sen sijaan sallii vaihdettavien asioiden olevan erilaiset, kunhan ne ovat samanarvoiset. Toisin sanoen, itsestäkertomisen kohde saattaa valita vastavuoroisen itsestäkertomisen sijaan vaikkapa ilmaista sympatiaa kertojaa kohtaan. Tämä vaihto on vastavuoroista ja hyväksyttävää, mikäli molemmat osapuolet pitävät lähteitä samanarvoisina. (Berg & Archer 1980: 254-256.) Homeomorfisen vaihdon säännöt ovat tarkemmat kuin heteromorfisen vaihdon (Roloff 1987a: 14-15). Heteromorfisen vaihdon tutkimisessa on turvaututtava ystävyysuhteen osapuolten omiin käsityksiin vastavuoroisuuden toteutumisesta, sillä ulkopuolinen tarkkailija ei pysty arvioimaan vaihdettavien asioiden tärkeyttä samoin kuin ystävyysuhteen osapuolet. Ystävysten kokema vastavuoroisuus, vaikkapa toisen henkilön suuri kiitollisuus toisen tekemää palvelusta kohtaan, saattaa tutkijasta vaikuttaa hyvinkin epätasapainoiselta vaihdolta, vaikka ystävyysuhteen osapuolet kokevat vaihdon hyvin vastavuoroiseksi.

Vastavuoroisuuden normin (Gouldner 1960) merkitys vaihtelee suhteen läheisyyden perusteella (esim. Altman & Taylor 1973: 55, Cappella & Street 1985: 17, Cohn & Strassberg 1983, Roloff 1987a: 20-24). Suhteen alkuvaiheen jälkeen, kun luottamus on jo vakiintunut suhteessa, vastavuoroisuutta ei pidetä enää niin tärkeänä, koska itsestäkertominen ei aiheuta enää niin suurta haavoittumisen riskiä

(Taylor & Altman 1987: 268, 1995:51). Tutkimuksissa on havaittu suhteen kehittymisen läheisemmäksi vaikuttavan vastavuoroisuuteen siten, että nimenomaan homeomorfisen vastavuoroisuuden määrä (dyadic effect) vähenee, ja heteromorfisen vastavuoroisuuden määrä kasvaa (Clark 1981: 380-381, Roloff 1987a: 20). Toisin sanoen mitä läheisempi suhde on, sitä enemmän suvaitaan vaihdettavien asioiden erilaisuutta (Roloff 1987a: 20). Tästä voidaan päätellä, että pinnallinen itsestäkertominen noudattaa enemmän homeomorfista vastavuoroisuuden normia kuin hyvin syvällinen itsestäkertominen (Taylor & Altman 1987: 268). Läheisyyden määrän kasvaessa suhteessa myös eriarvoisten resurssien vaihtaminen käy sopivammaksi. Ystävyksille ei ole välttämättä suurta merkitystä sillä, ovatko vaihdettavat resurssit aina samanarvoisia, kunhan osapuolet yleensä kokevat suhteensa tasavertaiseksi. Vähemmän läheisissä suhteissa tällainen vaihto voi tuntua epäreilulta ja suhde toista hyväksi käyttävältä. (Roloff 1987a: 21, 24.) Taylorin ja Altmanin (1987:269, 1995:51) mukaan syvällisen itsestäkertomisen vastavuoroisuuden huippu on suhteen kehittymisen keskivaiheilla, ei suhteen läheisimmällä tasolla (ks. myös Cohn & Strassberg 1983, Won-Doornik 1979, 1985).

Vaikka vastavuoroisuuden normi on saanut hyvin paljon tukea itsestäkertomisen tutkimuksista, päinvastaisiakin tutkimustuloksia on saatu (esim. Dindia 1982, 1985, Schmidt & Cornelius 1987). Dindia (1982, 1985) havaitsi vain vähän tukea vastavuoroisuuden normille ihmisten tutustessa. Schmidt ja Cornelius (1987) raportoivat, että osapuolet ilmoittivat toisen osapuolen käyttäytymisen vähiten tärkeimmäksi vaikuttajaksi omalle itsestäkertomiselleen. Dindian (1985: 155-158) mukaan yleistyksiä itsestäkertomisen vastavuoroisuudesta häiritsevät ristiriitaisuudet observointi- ja kokeellisten tutkimusten välillä sekä havaitun ja todellisen itsestäkertomisen välillä. Hän myös epäilee ihmisten itsestään raportoimisen menetelmien (self reports) validiutta tutkimuksissa. Dindian lisäksi muutkin tutkijat ovat korostaneet, että tutkimuksissa pitäisi ottaa huomioon erot todellisen ja havaitun itsestäkertomisen vastavuoroisuuden välillä (ks. esim. Knapp & Vangelisti 1992: 233-234, Pearce, Sharp, Wright & Slama 1974: 8). Heidän mukaansa itsestäkertomiseen vaikuttaa enemmän se, mitä ihmiset pitävät vastavuoroisena kuin mikä todellisuudessa on sellaista. Kuitenkin on perusteltua ajatella, että nimenomaan kokemus on tärkeä vastavuoroisuutta arvioitaessa eikä sitä voidakaan arvioida ulkopuolelta käsin tai täysin objektiivisesti.

Jonkin verran onkin tutkittu sitä, miten subjektiiviset syyt, toisen osapuolen itsestäkertomisesta tehdyt attribuutiot, vaikuttavat itsestäkertomisen vastavuoroisuuteen (ks. Derlega et al 1987). Joidenkin tutkijoiden mukaan (esim. Derlega, Winstead, Wong & Greenspan 1987: 182-183) itsestäkertomisen seurauksena syntyneet positiiviset attribuutiot itsestä ja toisesta ovat merkittäviä itsestäkertomisen ennustajia. Attribuution positiivisuudella on siis suuri merkitys itsestäkertomiseen. Positiiviset attribuutiot lisäävät itsestäkertomista, koska ne tuntuvat hyviltä ("hän pitää minusta, olemme ystäviä" jne.) ja toimivat siten palkkioina rohkaisten edelleen itsestäkertomiseen. (Derlega et al. 1987: 177, 183.) Itsestäkertominen toimii siis kaavalla "itsestäkertominen - attribuutiot - itsestäkertominen" (Town & Harvey 1981: 297). Pitäisi kuitenkin tutkia, palkitaanko toisen itsestäkertomisesta syntyvät positiiviset attribuutiot usein muutoin kuin vastavuoroisella itsestäkertomisella, ja millaisia nämä suhdetta ylläpitävät ja lähentävät palkkiot ovat (Derlega et al. 1987: 185). Itsestäkertomiseen voidaan reagoida vastavuoroisesti esimerkiksi katseella tai fyysisellä läheisyydellä (Dindia 1985: 155-156).

Itsestäkertomisen ulottuvuudet

Itsestäkertominen voidaan jakaa eri ulottuvuuksiin, joista vastavuoroisuuden lisäksi useimmiten näyttävät tutkimuksissa esiintyvän itsestäkertomisen määrä, syvällisyys, valenssi, rehellisyys ja tarkoituksellisuus.

Ensimmäiset itsestäkertomisen tutkimukset keskittyivät vain itsestäkertomisen määrään. Monet tutkimukset ovat raportoineet positiivisen ja lineaarisen yhteyden itsestäkertomisen määrän ja toisesta pitämisen tai suhteen tyytyväisyyden välillä (Canary & Cody 1994: 183). Toisaalta vastaanottajan mielestä liiallinen itsestäkertominen voi olla suhteelle vahingollista (Cozby 1972: 155-159, Gilbert 1976: 209-213, Jones & Archer 1976: 180-181, 185-186, Rosenfeld 1979: 64-65). On havaittu, että suhteen kehittyessä läheisemmäksi itsestäkertomisen määrä kasvaa ja se muuttuu syvällisemmäksi (Knapp & Vangelisti 1992: 234, Roloff 1987a: 26, 27). Suhteen alussa pinnallisen itsestäkertomisen määrä on suurimmillaan ja vähenee suhteen kehittyessä (Taylor & Altman 1987: 268-269, 1995: 51). Jokaisessa suhteessa on siedetty ja oletettu "optimaalinen" itsestäkertomisen taso, jota toinen tai molemmat osapuolet ohjaavat implisiittisesti (Forgas 1985: 243, 245).

Läheisissä suhteissa olevat ovat velvoitetumpia kertomaan tarpeistaan (tarpeet yhteiseen toimintaan ja kontrolliin, tarve pitää toisesta ja olla pidetty jne.) kuin henkilöt, jotka eivät ole läheisissä suhteissa (Roloff 1987a: 27). Useimpien tutkimusten mukaan itsestäkertomisen määrä kasvaa suhteen kehittyessä läheisemmäksi (ks. esim. Busse & Birk 1993). Suhteen kehittyessä läheisemmäksi osapuolet kertovat enemmän tarpeistaan ja kysyvät toisen tarpeista suoraan. Yleensäkin puheenaiheet ovat syvällisempiä ja läheisempiä. (Roloff 1987a: 26, 27.) Baxter ja Wilmot (1985) ovat tutkimuksessaan havainneet, että tietyt puheenaiheet ovat poissuljettuja jopa hyvin läheisissä suhteissa. Riippumatta läheisyyden asteesta sosiaalisesti poikkeava itsestäkertominen tuntuu yleensä sopimattomalta (Chaikin & Derlega 1974a: 122-128).

Valenssi viittaa itsestäkertomisen positiivisuuteen tai negatiivisuuteen (Canary & Cody 1994: 186). On havaittu, että positiivista itsestäkertomista pidetään kulttuurisesti sopivampana kuin negatiivista (Caltabiano & Smithson 1983: 124-125) ja negatiivisena pidetty itsestäkertominen vähentää vastavuoroisuutta (Taylor & Belgrave 1986: 252-254). Joidenkin tutkijoiden (esim. Gilbert 1976: 211-212) mukaan positiivinen itsestäkertominen ei vahvista suhteen kasvua niin paljon kuin negatiivinen itsestäkertominen. Tämän voisi olettaa johtuvan siitä, että negatiivista itsestäkertomista tapahtuu yleensä vasta suhteen ollessa varsin läheinen. Negatiivinen itsestäkertominen saattaa näin ollen herättää ystävässä ajatuksen, että toinen pitää suhdetta jo hyvinä läheisenä, koska kertoo negatiivisia asioita itsestään. Itsestäkertominen toimii tällöin osoituksena suhteen läheisyydestä ja luottamuksesta ystävää kohtaan. Tällainen luottamuksen osoitus saattaa vahvistaa suhteen kasvua.

Rehellisyys itsestäkertomisessa viittaa sellaisen informaation antamiseen, joka vastaa omia ajatuksia ja tunteita. Riippumatta siitä, miten paljon arvostaa rehellisyyttä, joskus rehellistä itsestäkertomista pidetään negatiivisena (Canary & Cody 1994: 186). Negatiiviseksi koetaan esimerkiksi se, että henkilö ilmaisee avoimesti ja rehellisesti mielipiteensä ystävänsä ulkonäöstä tai elämäntavasta. Ryhmäkeskustelijat pitivät erityisesti ystävänsä arvostelua ja itsensä kehumista negatiivisena itsestäkertomisena.

- En määh menis sitä ystävää hirveesti arvostelemaan.
- Jos siinä ystävässä joku piirre ärsyttää tai se on tehny jonkun asian sua kohtaan väärin tai huonosti, niin semmosta ei kauheen helposti tuu ainakaan mun sanottua.
- Ihan eri lailla kun omassa perheessä, missä arvostelee jonkun tekemisiä.
- Tai parisuhteessa.
- Ei niinku voi sanoo että olisin ystäville arvostellut niitä hirveesti.

-Ja onhan sitten suomalaisilla tää sääntö ettei saa itseensä kehua... jos sä jatkuvati kerrot toiselle, miten sää pärjäsit tentissä ja kuinka sä oot kirjottanu viis ällää, jossain vaiheessa kuormittuu yli, että "mene nyt helvettiin siitä kehumasta"!

- Ehkä just semmonen tilanneherkkyys, että jos mä tiedän että mun ystävällä on just menny kaikki päin persettä, niin en mä sillon ehkä mee kertomaan että "mulla kuule menee kauheen hyvin".

Oikea ajoitus on hyvin tärkeää itsestäkertomisessa. Se, kuka voi kertoa itsestään mitä, ja missä vaiheessa suhdetta on pitkälti erilaisten sääntöjen ja odotusten määräämää (Derlega & Grzelak 1979, Forgas 1985: 242). Joistakin asioista on sopivaa kertoa esimerkiksi vain läheiselle ystävälle. Useimmilla ihmisillä on mielessään selkeä itsestäkertomisen hierarkia. Joistakin aiheista, kuten säästä, yleisistä asioista, asenteista tai työstä koetaan sopivaksi kertoa varsin pian, mutta aiheista kuten raha, oma keho ja seksuaalisuus ei kerrota mielellään ennen kuin suhde on todella läheinen (Jourard 1964: 159-174). Ryhmäkeskusteluun osallistujilla oli keskenään hyvin erilaisia käsityksiä ja kokemuksia siitä, onko ystävyys-suhteiden itsestäkertomisessa tabuaiheita. Jotkut väittivät, että heillä ei ole ystävyys-suhteissaan mitään tabuaiheita. Useimmat keskustelijoista kuitenkin totesivat esimerkiksi joidenkin parisuhteen asioiden sekä omaan terveyteen tai sairauteen liittyvien asioiden olevan aiheita, joista he eivät mielellään kerro ystävänsä. Keskustelijat kuitenkin arvelivat, että vaikka he eivät ottaisi näitä aiheita itse puheeksi, he saattaisivat kertoa kaikkein henkilökohtaisimmistakin asioista, mikäli ystävä kysyisi niistä.

- Mä väitän että mä voi puhua mistä vaan mutta mun ystävillä on sellasia tabuja. Mä en tiedä onko tää joku puheviestijöiden yhteinen ominaisuus mutta mä luulen että me kerrotaan itsestään enemmän kuin muut tässä maassa.
- Ei mulla oo kans semmosia asioita joista en ystäväni kanssa puhuis jos on tarve.
- Itte kerron kaikista asioista jotka painaa ja samaa odotan myös siltä toiselta.
- Jos varsinkin toinen kysyis niin en varmaan pidättelis mitään tietoja, vaikken ite välttämättä rupeis puhumaan kaikesta ihan tosta vaan. En mä välttämättä rupeis ite kertomaan joistain parisuhteen yksityisiä asioita ja tällasia, mutta vastaisin jos kaveri kysyis ja haluais tietää, niin en mä jättäis kertomattakaan.
- Kyl mä kans reflektoin mitä mä kerron ja millä tasolla mä kerron asioista. Jotkut parisuhteen asiat on semmosia [joista ei kerro] ja jotkut omaan terveyteen tai sairauteen liittyvät asiat, omaan henkilökohtaseen olemukseen liittyvät asiat.

- Mut ystävyyteen liittyy semmonen asia, että jos tämmöset asiat tulee puheeksi, siihen on helppo sanoa, että "mä en nyt välittäisi tästä asiasta puhua", se on niinku siinä että kavereiden kanssa saattaa vältellä sitä aihetta ja vaihtaa puheenaihetta, mutta ystävälle voi sanoa että "ei puhuta tästä, ei mua nyt kiinnosta".

Tutkimusten, joissa käsitettiin itsestäkertominen automaattisena reaktiona toisen itsestäkertomiseen, rinnalle on tullut paljon tutkimuksia, joiden mukaan itsestäkertominen on tietoista ja intentionaalista ja sitä voidaan käyttää strategisesti (ks. Berg & Archer 1982, Berger & Kellerman 1989, Dindia 1985, Miller 1990, Rosenfeld & Kendrick 1984, Shaffer & Tomarelli 1989), jopa manipulatiivisesti (Knapp & Vangelisti 1992: 233, Stewart & D'Angelo 1976: 169). Itsestäkertomista voidaan käyttää esimerkiksi suhteen kontrolloimisessa, kehittämisessä ja oman identiteetin hallitsemisessa (identity management) tai kun halutaan luoda myönteinen vaikutelma tai saada informaatiota (ks. Berg & Archer 1982: 503, Miller, Cooke, Tsang & Morgan 1992: 366, Rosenfeld & Kendrick 1984). Itsestäkertomisen avulla voidaan halutessa myös loukata, shokeerata tai nolata toista (Knapp & Vangelisti 1992: 233). Ryhmäkeskustelijat sanoivat kertovansa toisinaan itsestään esimerkiksi lisätäkseen luottamusta ystävyysuhteessaan tai saadakseen ystävänsä kertomaan itsestään.

- Helpottaa omaa oloa, tai tietää että se lähentää meidän suhdetta kun kerron tämän asian, että luottamus kasvaa.
- On se luottamuksen osoitus, että kertoo toiselle mitä ei oo ikinä kertonu kellekään toiselle.
- Ehkä sitä kertoo kans että se toinen kertois itsestään.
- Ainaki semmosen ystävän kanssa joka ei niinku kerro tietyistä asioista, että pitää niinku "lypsää" se asia siitä.
- Avaa sen sillan, että on lupa kertoo asioista.

Sukupuolen vaikutus itsestäkertomiseen

Yhteys sukupuolen ja itsestäkertomisen välillä on eri itsestäkertomisen muuttujista saanut luultavasti eniten huomiota viimeisten 35 vuoden aikana. Aluksi sukupuoli nähtiin piirretyyppisenä, ajateltiin, että tietyt sukupuolelle ominaiset piirteet ovat johdonmukaisesti läsnä kaikissa tilanteissa. Vaikka nykyään yleisesti ajatellaan, että sukupuolen merkitys on ymmärrettävä paljon kompleksisemmaksi, edelleen ilmestyy tutkimuksia, joissa luotetaan perinteiseen piirretyyppiseen näkökulmaan itsestäkertomisessa. (Duck & Pittman 1994: 689.) Tutkimuksissa on muun muassa

havaittu, että naiset ovat avoimempia ja kertovat itsestään enemmän kuin miehet (ks. Aries & Johnson 1983, Caltabiano & Smithson 1983, Jourard & Lasakow 1958, Littlejohn 1992: 273, Sanders, Wiseman & Matz 1990: 87, Shea 1984, Snell, Miller & Belk 1988, Snell, Miller, Belk, Garcia-Falconi & Hernandez-Sanchez 1989, Taylor & Hinds 1985, Wheelles, Zakahi & Chan 1988). Dindia ja Allen (1992: 117-118) ovat kuitenkin korostaneet, että erot itsestäkertomisen määrässä ovat hyvin pienet. Hare ja Davis (1994: 187) toteavat tutkimuksensa pohjalta, että itsestäkertomisessa ei ole sukupuolten välisiä eroja tai että miehet saattavat jopa kertoa itsestään naisia enemmän

Paitsi määrään, sukupuolen on katsottu vaikuttavan myös aiheisiin, joista kerrotaan. Jotkut tutkijat (esim. Davidson & Duberman 1982, Derlega, Druham, Gockel & Scholis 1981, Sanders, Wiseman & Matz 1990: 101, Snell et al. 1988: 59) ovat esimerkiksi havainneet, että miehet ja naiset kertovat saman verran itsestään koskien perinteisesti maskuliinisia tai neutraaleja aiheita, mutta naiset kertovat enemmän perinteisistä feminiinisistä aiheista (huolet, haavoittuvuus). On myös havaittu, että itsestäkertomisen tyyli vaihtelee sukupuolen mukaan (esim. Derlega et al. 1981). Sukupuolten välisiä eroja tutkijat ovat selittäneet mm. erilaisilla sosiaalistumisvaatimuksilla ja eri sukupuolten ystävyysuhteissa vallitsevilla vuorovaikutuksen normeilla (ks. Baxter & Wilmot 1983: 265, 270, Jourard & Lasakow 1958: 91-98, Jourard & Richman 1963: 146, Wright 1982: 19). Näiden tutkijoiden mukaan naiset ovat sosiaalistuneita olemaan avoimempia, itsestäkertovampia ja empaattisempia kuin miehet. Miehet odottavat ystävyysuhteidensa perustuvan yhteisiin aktiviteetteihin ja asioiden tekemiseen yhdessä, kun taas naiset keskittyvät suhteissaan mieluummin tunteiden jakamiseen ja puhumiseen. Siksi miesten interpersonaalista käyttäytymistä on pidetty yleensä etäisempänä kuin naisten. (ks. Caldwell & Peplau 1982, Clark 1985, Davidson & Duberman 1982, Griffin & Sparks 1990, Peplau 1983, Wright 1982.) Myös useimmat ryhmäkeskustelijoista uskoivat, että naiset ovat yleisesti ottaen avoimempia miehiin verrattuna ja että naisten ystävyysuhteet ovat läheisempiä kuin miesten.

- Ettekö te sitten allekirjoita sitä että miesten väliset läheiset ystävyysuhteet olis harvinaisia?
- Kyllä se on niin.
- Kyllä se saattaa ollakin.
- Naiset on avoimempia keskustelemaan.

- Miesten välisissä suhteissa on... ei voi sanoa kilpailuasetelma, mutta joku semmoinen mittari, että ei voi osottaa olevansa ainakaan huonompi kuin mitä on, vaan asiat otetaan esiin, että menee asiat hyvin, että menee vähän paremmin kun oikeesti meneekään, se saattaa mennä vaikka kilpailuks. [mies]
- Naiselle pystyy helpommin tunnustamaan heikkoutensa kun miehelle. [nainen]
- Miehet on laskelmoivampia ja kylmempiä eikä ne halua tunnustaa itsessään heikkouksia. [mies]

Yleensäkin tutkijat ovat arvostaneet enemmän naisten tapaa olla ystävyyssuhteessa (Swain 1989: 71-72, Tavris 1992, Wood & Inman 1993: 279-289). Uusimmissa tutkimuksissa on havaittu, että miehet ilmaisevat läheisyyttä eri tavoin kuin naiset, esimerkiksi yhdistävän huumorin ja yhteisen toiminnan avulla (ks. esim. Swain 1989, Wood & Inman 1993: 289-291). Wright (1982: 19) korostaa lisäksi, etteivät erot ystävyyssuhteiden läheisyydessä miesten ja naisten välillä ole kovinkaan suuret. Duck ja Wright (1993) ovat jopa esittäneet, että käsitys miesten ystävyyssuhteiden instrumentaalisuudesta ja naisten ystävyyssuhteiden ekspressiivisyydestä ei pidä lainkaan paikkaansa. Heidän tutkimuksensa mukaan molempien sukupuolten ystävyyssuhteissa tärkeintä toimintaa on yhdessä oleminen ja jutteleminen.

Monet tutkijat ovat myös kritisoineet piirretyyppisiä, kuten sukupuoleen perustuvia, oletuksia itsestäkertomisesta vanhanaikaisiksi ja kehnoksi, koska ne eivät ota huomioon itsestäkertomisen interaktiivisuutta ja viestinnällisyyttä, vaan keskittyvät vain ilmaisutendensseihin (ks. esim. Duck & Montgomery 1991: 6-7). Kun sukupuolta tarkastellaan itsestäkertomiseen vaikuttavana tekijänä, pitäisi ottaa myös huomioon ihmisen psykologiset ominaisuudet biologisten lisäksi. Itsestäkertomisessa sukupuolta tärkeämpiä ovatkin henkilön maskuliiniset ja feminiiniset piirteet, ei biologinen sukupuoli (Wheless, Zakahi & Chan 1988: 117).

Itsestäkertomisen syyt ja vaikutukset

Itsestäkertomisella on nähty olevan laajoja vaikutuksia ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Tärkeä osa itsestäkertomisen tutkimusta keskittyy siihen, miksi ihmiset kertovat itsestään (Duck & Pittman 1994: 687). Itsestäkertomista ja avoimuutta yleensä suhteessa on liitetty varsinkin ensimmäisissä itsestäkertomisen tutkimuksissa mielenterveyteen, toisesta pitämiseen ja luottamukseen (ks. Alexander 1977, Cumes 1983, Handkins & Munz 1978, Jourard 1964, Jourard &

Friedman 1970, Jourard & Landsman 1960, Jourard & Lasakow 1958, Wheelless & Grotz 1977, Worthy, Gary & Kahn 1969). Näiden tutkimusten mukaan itsensä saattaminen toisen lähestyttäväksi tuottaa tyydytyksen tunteita, on terveellistä, selkeyttää ajatuksia itsestä ja omista kokemuksista, johtaa positiivisten tunteiden ja luottamuksen kehittymiseen toista kohtaan. Jourardin (1964: 19-30) mukaan kyky kertoa itsestään on hyvin tärkeä osa normaalia sopeutumista. Itsestäkertomisen avulla saavutamme hänen mukaansa sellaisia läheisiä sosiaalisia kontakteja, joita ilman elämä olisi sietämätöntä. Itsestäkertomisella on suuri merkitys suhteen kehittämisessä (Forgas 1985: 242, Knapp & Vangelisti 1992: 228). Rosenfeldin (1979: 63) mukaan sopivana pidetty itsestäkertominen voi lisätä läheisissä suhteissa rakkautta, pitämistä, attraktiota, luottamusta ja mielenterveyttä. Lisäksi näissä tutkimuksissa itsestäkertomista pidetään ihmiselle olennaisena tarpeena.

Funktionaalisen lähestymistavan mukaan itsestäkertomisella voi olla monia funktioita (Dindia 1985: 142). Itsestäkertomisen funktioita ovat itseilmaisuus, itsen selvittäminen itselle (self clarification), sosiaalinen vahvistaminen, suhteen kehittäminen ja sosiaalinen kontrolli (Johnson 1990: 34-36, Petronio et al. 1984: 269). Itsestäkertominen osoittaa henkilön halukkuutta pysyä suhteessa sitä, että puhuja hyväksyy partnerinsa ja pitää tiettyjä ilmaisun tyyliä tärkeinä suhteelle. Se säätelee yksilölle tärkeitä yksilöllisiä, suhteeseen liittyviä ja maailmankatsomuksellisia asioita. (Duck & Pittman 1994: 691.)

Läheisten suhteiden tutkimusten taustalla vaikuttava "läheisyyden ideologia" korostaa itsestäkertomisesta koituvia etuja kertojalle ja suhteelle. Vaikka itsestäkertomisesta onkin hyvin monia etuja, on myös useita syitä, miksi ihmiset välttelevät itsestäkertomista. Syvällinen itsestäkertominen on riskialtista ja aiheuttaa haavoittuvuutta, koska toinen osapuoli saattaa paljastaa kerrotut asiat muille, käyttää tietoa kertojaa vastaan tai hylätä tämän. Läheisissä suhteissa oleva henkilö ei yleensä halua kertoa tunteistaan ja tarpeistaan, mikäli hän kokee, että hänen itsestäkertomisensa voisi olla tuhoisaa suhteelle, aiheuttaisi riidan tai loukkaisi toista. Ryhmäkeskusteluissa näistä itsestäkertomisen välttelemisen syistä korostui eniten pelko toisen loukkaamisesta. Keskustelijat kertoivat välttelevänsä myös puheenaiheita, joiden he eivät usko kiinnostavan ystäväänsä.

- Ainakin siinä ystävässä on aina jotain sellasia puolia joita ei saa kosketella, esimerkiksi yhen mun ystävän isä kuoli, se kuoli kun se oli hirveen nuori, niin sen kanssa ei oo oikeestaan pystyny ikinä puhumaan siitä... mä en esimerkiksi vois puhua omasta isäsuhteestani [...] sen kaverin kanssa, kun se tavallaan menis sen yksityisyyden puolelle, kun sillä ei oo sitä isää.
 - Vähä sama tilanne on mulla yhen mun ystävän kanssa jolla on ollu pahoja syömishäiriöitä, nii ei puhuta niiku tämmösestä laihduttamisesta ja joistain dieeteistä ja tämmösistä, joista taas sitten juttelee muitten ystävien kanssa.
 - Ja siitä sitten ehkä puhutaan jos se kaveri ottaa sen puheeksi.
 - Ainakaan se ei oo semmonen, josta heittäis ainakaan sillai huulta.... nimenomaan niinpäin jos se ystävä ottaa sen asian puheeks.
-
- Ei sitä tarvii kaikkee yhden ihmisen kanssa jutella, toista esimerkiks ei kiinnosta samat jutut kun toista.
 - Jos tietää että joku asia ärsyttää toista tai sitä ei kiinnosta, niin ei sitten siitä jauha.

Itsestäkertomista vältetään myös, jos ei haluta vaikuttaa liian exhibitionistiselta tai ei haluta sitoutua julkisesti johonkin asiaan. Joskus emme halua kertoa itsestämme, koska pelkäämme antavamme itsestämme negatiivisen kuvan. (ks. Hatfield 1984, Knapp & Vangelisti 1992: 230, Rawlins 1983b, Roloff & Cloven 1990, Rosenfeld 1979: 72-73) Usein syynä voi olla myös se, että osapuolet olettavat toisen olevan tarpeeksi herkkä huomatakseen toisen tarpeet sanomattakin (Roloff 1987a: 27). Usein toisen tunteet oletetaan samoiksi kuin omat yhteenkuuluvuuden vuoksi (Sillars & Scott 1983: 155-156), jolloin itsestäkertominen voi tuntua tarpeettomalta. Berger & Kellerman (1989) esimerkiksi tutkivat henkilöiden itsestäkertomisen välttelytaktiikoita. Luottamus on tärkeä ehto itsestäkertomiselle (Canary & Cody 1994: 174, Holmes & Rempel 1989, Johnson 1990: 79-82, Knapp & Vangelisti 1992: 236, Rempel, Holmes & Zanna 1985), joten sen puuttuminen on tärkeä syy olla paljastamatta itsestään henkilökohtaista informaatiota.

Metakommunikaatio

Metakommunikaatiolla tarkoitetaan "viestintää viestinnästä" (Borsoni 1989, Rossiter 1974: 36, Wilmot 1980: 61). Se on siis tavallaan korkeammalla tasolla kuin muu viestintä, koska se viittaa viestintään. Wilmot (1980: 61) määrittelee metakommunikaation seuraavasti:

We shall describe as 'metacommunication' all exchange cues and propositions about a) codification and b) relationship between the communicators.

Wilmotin määritelmän mukaan metakommunikaatiota on kaikki suhteeseen ja sen viestintään viittaava viestintä. Metakommunikaatio voi siis olla joko verbaalista tai nonverbaalista viestintää (Rossiter 1974: 36). Metakommunikaation avulla viestien sisältöjä voidaan muovata, tulkita ja ymmärtää (Borsoni 1989, Wilmot 1980: 62). Esimerkiksi ystävykset saattavat nimitellä toisiaan ilkeästi, mutta molemmat tajuaavat tämän leikiksi vaikkapa äänensävyn perusteella.

Vaikka metakommunikaatio on tärkeä osa ystävyysuhteiden viestintää, sitä ei juuri ole tutkittu. Kuitenkin esimerkiksi Shafer (1990) tutki aikuisten parhaiden ystävysten metakommunikaatiokäyttäytymistä. Tulokset osoittivat, että ystävykset puhuivat enemmän ystävyysuhteestaan (meta-relate) kuin varsinaisesti viestinnästään siinä (meta-talk). Ystävydestä puhuttaessa yleisimmät puheenaiheet olivat henkilökohtaisista tunteista puhuminen, yksityisten asioiden jakaminen, sen kertominen toiselle, että kokee suhteen tärkeäksi ja pitää toisesta sekä yksittäisistä käyttäytymistavoista keskustelu. Suhteen keskusteluista puhuttaessa yleisimmät aiheet olivat päätöksenteko ongelmatilanteessa, keskustelun ohjaaminen takaisin puheenaiheeseen, ystävän tunteiden kommentointi sekä keskinäisten keskustelujen kuvailu. Ryhmäkeskustelun osallistujat kertoivatkin puhuvansa ystävänsä kanssa viestinnästä suhteessaan. Monien mielestä ystävyysuhteissa, toisin kuin parisuhteessa, on silti hyvin vaikeaa kertoa toiselle pitävänsä tästä. Monet keskustelijoista kuitenkin painottivat sitä, että ystävyysuhteessakin pitäisi pystyä parisuhteen tapaan kertomaan ystävälleen tunteistaan. Toisesta välittämisen ilmaiseminen kutienkin koetaan vaikeaksi. Ystävyysuhteissa välittämistä ilmaistaan usein muuten kuin suoralla, verbaalisella tunteiden ilmaisulla. Useimmat kuitenkin kokivat tunteistaan kertomisen ystävälle hyvin tärkeäksi ja kertoivat haluavansa oppia sanomaan ystävälleen, miten tärkeä tämä heille on. Ryhmän keskusteluissa metakommunikaatiosta tulee siis selvästi esille ero todellisen ystävyysuhteen viestinnän ja sen ihannekuvan välillä.

- Pähkäilettekö te näitä [ystävyyssuhteen] asioita ystävien kanssa?
- Joo, aika paljon.
- Joittenki ystävien kanssa niistä juttelee tosi paljon, että "näistä asioista me aina puhutaan".

- Joittenki ystävien kanssa sitä puhuu siitä ystävyydestä, ja joskus sitä muillekin "mainostaa" sitä ystävyyttä.
- Semmonen niinku välittämisen osottaminen ei välttämättä kuulu ystävyyssuhteeseen tai siis sitä ei tavallaan tarvii, niikun että "sä oot mun kauheen tärke ystävä", se niinku tulee joskus sanottuakin mutta...
- Kyl mä ainakin, musta tuntuu että mun täytyy niille ystäville sanoo se, tarve sanoo että "onpa kiva kun sä oot olemassa".
- Ei kyllä helposti tuu sanottua niille ystäville, että helpommin [poikaystävän nimi], että välittää.
- Mä oon samaa mieltä, se on vaikee sanoo, ehkäpä sitä tekee sitte teoilla jotenkin, tarjoo kahvin tai jotain, ei se kyllä sanottua tuu ystäväille.
- Minkä takia se on niin vaikee sanoo?
- Onks se kysymys sit siitä suoraan sanomisesta, se suora sanominen ei ehkä niikun kuulu siihen... mutta kyllä sitä sitten voi laittaa korttiin toiselle, että "oot tosi hyvä ystävä" tai "kun kirjoitin sulle kortin niin tulipas hyvä olo", et se niinku ei kuulu siihen, että sanoo.
- Kyl mää [poikaystävän nimi] kysyn, että "tykkäähän sä musta", mutta ei niinku ystävältä vois kysyä... ei tuu pyydettyä sitä hyväksyntää eikä sanottua ääneen.
- On se hirveen vaikeeta aina ollu sanoo että tykkää, mutta ehkä nyt vasta vanhemmalla iällä tajuaa sen ystävien todellisen merkityksen.... on sitte niinku pakko saada sanottua että "oot ihana kun oot olemassa" ja se on pitäny oikein opetella.
- Mäkin oon opetellu sanomaan, ja se tuntuu joskus itestäki hölmöltä, että "mukava kun kuuntelit".
- Nii se tuntuu tosi klisheeltä.
- On se vaikeempi kun parisuhteessa.
- Ja kun on ystäviä jotka sanoo sen, niin huomaa miten hyvältä se tuntuu, ja sitte koittaa itekkin sanoo.

Baxterin ja Wilmotin (Knappin ja Vangelistin (1992: 235) mukaan 1985) tutkimus tabuaiheista paljasti puheenaiheita, joita läheisissä suhteissa vältellään. Useat näistä aiheista liittyvät juuri metakommunikaatioon, kuten puhuminen suhteen asteesta sekä suhteen normeista ja säännöistä. Eniten keskustelijat kertoivat välttävänsä itse suhteesta puhumista, koska sen koetaan aiheuttavan vahinkoa suhteelle. Koska läheisissä suhteissa, kuten ystävyyssuhteissa, suhteesta ei puhuta suoraan, osapuolet saattavat pyrkiä saavuttamaan tietoa suhteensa tilasta muutoin. Baxter ja Wilmot (1984) havaitsivat tutkimuksessaan, että esimerkiksi ystävyyssuhteesta hankitaan tietoa erilaisten "testien" avulla. Jotkut henkilöt esimerkiksi pysyttelevät jonkin aikaa etäällä ystävästään nähdäkseen miten tämä reagoi erossa oloon. Ryhmäkeskusteluissa tällaiset testit eivät tulleet puheeksi. Ehkäpä keskustelijat eivät ole niitä käyttäneet tai muista käyttäneensä, tai sitten ystävän "testaamista" pidetään todelliseen ystävyyteen kuulumattomana, vilpillisenä toimintana, josta ei siksi haluta kertoa.

Itsestäkertomisen tutkimusten kritiikkiä

Sprecher (1987: 115) kritisoi itsestäkertomisen tutkimuksia siitä, että ne keskittyvät yleensä itsestäkertojaan, eivät vastaanottajaa. Funktionaalisesta näkökulmasta tarkasteltaessa havaitaan, että itsestäkertomisella on monia eri funktioita. Tästä näkökulmasta itsestäkertomista voidaan tarkastella suhteessa moneen muuhun verbaaliseen ja nonverbaaliseen käyttäytymiseen (Dindia 1985: 143). Esimerkiksi läheisyyden säätelyssä itsestäkertominen on vain yksi keino muiden (esim. katse, kosketus, hymy) joukossa (Dindia 1985: 144-145). Vastavuoroisuus ei myöskään välttämättä tarkoita sitä, että itsestäkertomiseen olisi vastattava itsestäkertomisella. Esimerkiksi Canary ja Cody (1994: 174) tarkoittavat vastavuoroisuudella kaikkea sellaista viestintää, joka sopii toisen osapuolen äskeiseen viestintään.

Vastavuoroisuus itsestäkertomisessa on säilynyt hypoteesina. Sitä ei ole voitu vahvistaa, koska tutkimuksissa ei ole onnistuttu operationaalistamaan vastavuoroisuutta johdonmukaisesti sen käsitteellisten määritelmien kanssa. (Dindia 1982: 506.) Itsestäkertomisen määritelmässä ei oteta huomioon sellaisia itseä koskevia viittauksia, kuten lipsahduksia ja tunnustuksia (Bochner 1982: 112). Itsestäkertomisen tutkimusta häiritsee myös läheisyyden ideologia, jonka mukaan kaikki itsestäkertominen on positiivista ja hyödyllistä ja itsestäkertominen on sitä positiivisempaa mitä syvällisempää ja rehellisempää se on. Kuitenkin itsestäkertomisesta ja sen merkityksestä ystävyys-suhteelle ei voida saada todenmukaista kuvaa, ellei oteta huomioon myös sen negatiivisia ja suhteelle vahingollisia piirteitä.

5.4 Myönnyttäminen

Viestintä ymmärretään tutkimuskirjallisuudessa yleensä tavoitteelliseksi toiminnaksi (Benoit & Cahn 1994: 164, Tracy 1991: 1). Burgoon, Hunsaker & Dawson (1994: 175) väittävät jopa, että tärkein viestinnän funktio on vaikuttaminen ja suurin osa viestinnästä pyrkii siihen. Esimerkiksi Garkon (1995: 344) mukaan termit viestintä ja myönnyttäminen tarkoittavat täysin samaa asiaa. On kuitenkin vaikea uskoa, että kaiken viestintämme tavoitteena esimerkiksi ystävyys-suhteissa

on myöntymisen aikaan saaminen. Ystävyysuhteiden viestinnästähän suurin osa on pinnallista juttelua, jossa tärkeintä on yhdessä oleminen ja toisen seurasta nauttiminen, ei toiseen osapuoleen vaikuttaminen.

Myönnyttäminen on joka tapauksessa keskeinen osa päivittäistä interpersonaalista viestintää (Cody & McLaughlin 1980: 132, Dillard 1989: 293, 1990b: 42, Miller 1988: 462, Miller, Boster, Roloff & Seibold 1987: 89). Myönnyttämisprosesseina voidaan pitää esimerkiksi läheisten suhteiden aloittamista ja ylläpitämistä (Berger 1987, Berger & Bell 1988, Miller & Boster 1988: 285) sekä lopettamista (ks. Baxter 1982, Baxter & Philpott 1982, Cody 1982, Duck 1987, Miller & Parks 1995, Wilmot, Carbaugh & Baxter 1985). Myönnyttämistä tapahtuu esimerkiksi dyadisessa neuvottelussa (ks. Wilson & Putnam 1990) sekä erimielisyyksien ja konfliktien ratkaisussa (ks. Newton & Burgoon 1990, Sillars 1980a, Witteman 1992). Koska kaikki nämä prosessit kuuluvat olennaisesti myös ystävyysuhteisiin, myönnyttämisellä on paljon merkitystä niissä. Kuitenkin monilla ihmisillä on käsitys, jonka mukaan myönnyttäminen ei kuulu ystävyysuhteeseen, joka on tasa-arvoon perustuva. Tämä käsitys myönnyttämisen kielteisyydestä oli hyvin selvästi havaittavissa myös ryhmäkeskusteluissa. Ystävän myönnyttämistä pidettiin tasa-arvoa loukkaavana, jopa manipulointina.

- Sitä ei... sitä suostuttelua oikein miellä kuuluvaksi siihen ystävyysuhteeseen vaan sillä suostuttelulla enempi mieltää semmosen tilanteen että sun pitää saada oma tahtos läpi, mikä ei mun mielestä liity välttämättä siihen ystävyysuhteeseen...
- Oisko se niin että ystävyysuhteessa kaikki on aina neuvottelua.
- Nii, suostuttelussa on se manipuloinnin vivahde jotenkin aina.
- Ja jos pitää toista samanarvosena niin ei kai sitä yritä suostutella sitä mihinkään mihin se ei ite halua.

Myönnyttäminen käsitetään useimmissa tutkimuksissa interpersonaaliseksi suostutteluksi. Suurin osa suostuttelusta tapahtuu kasvokkaisviestinnässä, ei yleisökonteksteissa (Berger 1994: 494). Useimmat läheisten suhteiden viestinnän tutkijat käyttävät rinnakkain ja synonyymisinä käsitteitä sosiaalinen vaikuttaminen, suostuttelu, interpersonaalinen neuvottelu ja myönnyttäminen (ks. esim. Berger (1985: 439, 1994: 450). Käytän kartoituksessani näistä kaikista selvyuden vuoksi vain termiä myönnyttäminen. Myönnyttämisyrityksen päämääränä on vaikuttaa toiseen osapuoleen niin, että tämän toiminta muuttuu erilaiseksi kuin mitä se olisi ollut

ilman vaikuttamisyrittäystä ja että tämä käyttäytyminen on sellaista kuin myönnyttäjä haluaa (Seibold et al. 1985: 559).

Wheless, Barraclough ja Stewart (1983: 113) määrittelevät myönnyttämisen seuraavasti:

[...] a verbal message unit that explicitly or implicitly proposes a behavior and provides a reason or inducement through using a power basis that has potential control over behavior that would not otherwise occur.

Heidän määritelmässään, kuten useimmissa myönnyttämisen määritelmissä, korostetaan että myönnyttäminen saa aikaan käyttäytymistä, jota muutoin ei olisi tapahtunut. Tässä määritelmässä myös käsitetään myönnyttäminen nimenomaan vallan ja kontrollin verbaaliseksi ilmentymäksi, mikä on erittäin yleinen käsitys myönnyttämiskirjallisuudessa. Burgoonin ja kollegoiden (1994: 177) määritelmä korostaa myönnyttämisen tietoisuutta ja siihen voidaan ajatella kuuluvan verbaalisen viestinnän lisäksi myös nonverbaalinen viestintä, toisin kuin edellisessä määritelmässä. Tässä määritelmässä myönnyttämisen tuloksen ei tarvitse myöskään olla havaittavaa käyttäytymistä:

Persuasion is a conscious symbolic act intended to form, modify, or strengthen the beliefs, opinions, values, attitudes and/or behaviors of another or ourselves.

Jotkut tutkijat korostavat myönnyttämisen eroa pakottamisesta. Esimerkiksi O'Keefe (1990a: 17, ks. myös Miller 1980: 12) määritelmässä korostuu tietoisuuden ja aikaansaadun sisäisen muutoksen lisäksi sitä, että myöntymisen ei ole myönnyttävän ainoa mahdollinen vaihtoehto:

Persuasion is a successful, intentional effort at influencing another's mental state through communication in a circumstance in which the persuadee has some measure of freedom.

Tämä myönnyttämisen ja pakottamisen välisen eron korostaminen onkin olennaista myönnyttämisen määrittelemisessä. Myönnyttämisenä ei voida pitää esimerkiksi

sitä, että henkilö saa ystävänsä myöntymään käyttäen väkivaltaa tai uhkauksia taktiikkanaan.

Myönnyttämisen tavoitteet

Myönnyttämisen päämääränä on aina saavuttaa joitain tavoitteita. Olemassaolevan tutkimuksen pohjalta myönnyttämistavoitteet voidaan jakaa kahdeksaan ryhmään, jotka ovat neuvon antaminen, avun saaminen, aktiviteettien jakaminen, mielipiteen muuttaminen, luvan saaminen, pakottaminen, oikeuden suojeleminen ja tavan muuttaminen (ks. myös. Canary, Cody & Marston 1986, Canary, Cunningham & Cody 1988, Dillard 1989, 1990b: 45-47, Dillard, Segrin & Harden 1989, Rule & Bisanz 1987, Rule, Bisanz & Kohn 1985). Dillardin tutkimuksen (1989) mukaan läheisissä suhteissa tyypillisimpiä tavoitteita myönnyttämisessä ovat neuvojen antaminen elämäntavoista ja toisen terveydestä, suhteen muuttaminen, poliittisen kannan muuttaminen, yhteiset aktiviteetit ja avun saaminen. Ryhmäkeskusteluissa nousi ystävyysuhteiden myönnyttämistavoitteista esiin erityisesti yhteinen ajanvietto, toisen elämäntapoihin, parisuhteeseen ja päätöksiin vaikuttaminen sekä oman tai toisen itsetäkertomisen lisääminen. Yhteistä ajanviettoa keskustelijat pitivät yleisimpänä myönnyttämistavoitteena ystävyysuhteissaan. Puuttumista ystävän elämäntapaan, parisuhteeseen ja päätöksiin keskustelijat perustelivat halullaan auttaa ystäväänsä tekemään itselleen edullisimpia ja järkevimpiä päätöksiä ja säästymään itsensä loukkaamiselta.

- Yhteisestä ajankäytöstä, onpa se sitten baariin menoo tai jotain muuta.
- "Lähe baariin!"
- Mulla on sitte semmonen juttu että jos sä tiedät et se sun ystävä on tekemässä jotain tyhmää, jos sä tiedät jotenki paremmin että se lähtee nyt ihan väärään suuntaan... niin sä rupeet joskus suostuttelemaan sitä sun ystävää, että mieli nyt sitte tarkkaan, ja ajattele nyt itteeski.
- Niin tai sitte toinen on että ystävä on opiskelemassa mutta ei oo kauheen tyytyväinen siihen tähetkiseen tilanteeseensa ja on nähny kiinnostavan työpaikkailmoituksen...nii silloin mä ajattelin että haluan vaikuttaa siihen ystävääni ja sen tekemiseen.
- Nii tai ystävä seurustelee jonkun pojan kanssa ja sä tiedät että se kohtelee sitä tosi kaltoin [...] kun sä tiedät että se on tuhoon tuomittu juttu, nii on valmis suostuttelemaan ja avaamaan sen silmiä.
- Mä luulen että kaikkein arkisin ja yleisin on just se ajankäyttö, että kun ei oo pitkään aikaan nähty niin tulisitko käymään kahvilla, sut semmossa missä nähään millon ja tehääkö jotain yhdessä, jos, niin mitä.

- Tai jos näkee että toinen tekee jotain ihan typerää päätöksiä, yrittää laittaa sen ajattelemaan muita juttuja, ja silleen ovelasti yrittää, kun tietää ite mitä haluais sen tekevän.
- Kun se on siinä tilanteessa, se ei näe sitä ulkoapäin, se ystävä näkee sen ulkoapäin ja voi sanoa sille. Vaikka joku puolison pettäminen, näkee jos on sen kaverin kanssa että nyt se tekee jotain tyhmää, se on tilanne jossa ois niinku ystävän velvollisuus sanoa että tästä ei seuraa mitään hyvää.
- Monesti ystävät on niitä jotka saattaa rohkastakin että jätä vaan se, huonostihan teillä menee.
- Yrittää toista saada puhumaan kun näkee että sillä menee huonosti.
- Jos itellä tuntuu tosi kurjalta ja aattelee että nyt ois päästävä purkamaan sitä, niin myönnyttää sitä toista avaamaan sitä siltaa, että "kysy nyt multa miten mulla menee", koettaa herättää mielenkiinto siinä toisessa.

Clarkin ja Delian (1979: 199-200, ks. myös Wilson & Putnam 1990: 379-387) mukaan kolme tärkeintä viestinnän tavoitteiden yläluokkaa ovat instrumentaaliset, relationaaliset ja identiteettitavoitteet. Instrumentaaliset tavoitteet koskevat ongelmien ratkaisua ja tehtävien suorittamista, relationaaliset tavoitteet koskevat positiivisen suhteen luomista ja säilyttämistä osapuolten välillä, ja identiteettitavoitteet koskevat halutun kuvan luomista ja ylläpitämistä itsestä. Nämä kaikki tavoitteet eivät ole tasapuolisesti tärkeitä kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Ne ovat potentiaalisia viestinnän tavoitteita ja ainakin yksi niistä on aina tavoitteena jokaisessa vuorovaikutustilanteessa, kuten myönnyttämisessä.

Myönnyttämisen tutkimusaloja

Seibold ja kollegat (1985: 560-572, 1994: 547-551) ovat jakaneet ilmestyneet myönnyttämisen tutkimukset neljään ryhmään: yritykset luoda ja testata myönnyttämisstrategioiden ja -taktiikoiden luokittelua, tutkimukset myönnyttäjän käsityksistä myönnyttämistilanteen dimensioista ja näiden suhteesta strategioiden valintaan, myönnyttäjän ominaisuuksien merkitys strategian valintaan, sekä tutkimus eri metodien hyödyllisyydestä myönnyttämisstrategioiden valinnan tutkimuksissa. Tätä jakoa käytetään kokoavana runkona seuraavassa myönnyttämisen tutkimusten kuvailussa.

Seiboldin ja kollegoiden (1994: 544) mukaan strategiat ovat henkilön tarkoitettuja (intended) käyttäytymistapoja ja yleisiä valintoja, joilla suunnitelmat siirretään toiminnaksi tiettyjen päämäärien saavuttamiseksi. Myönnyttämisstrategioista on

tehty useita luokitteluja. Kellerman ja Cole (1994: 3) kuvailevatkin myönnyttämisen tutkimusta 1980-luvulla myönnyttämisen strategioiden kategorioinniksi ja luokitteluksi. Tällaisten luokittelujen klassikko, johon useimmat tutkijat viittaavat, on Marwellin ja Schmittin (1967a,b) luoma luokittelu. Siinä he erottavat 16 suostuttelustrategiaa, jotka ovat lupaaminen, uhkaaminen, positiivinen asiantuntemus, negatiivinen asiantuntemus, pitäminen, etukäteispalkitseminen, ärsyttäminen (aversive stimulation), velkaan vetoaminen, moraaliin vetoaminen, positiiviseen tai negatiiviseen tunteeseen vetoaminen, positiivinen tai negatiivinen persoonallisuuteen vetoaminen, altruismi sekä negatiivinen ja positiivinen arvostelu (esteem). Yllensä tutkimuksissa (ks. esim. DeTurck 1985, Miller, Boster, Roloff & Seibold 1977) on seurattu Marwellin ja Schmittin esimerkkiä, ja annettu tutkittavien valita listatusta 16 strategiasta sen, jota he käyttäisivät tai ovat käyttäneet tietyssä suostuttelutilanteessa. Ryhmäkeskustelijat kertoivat käyttävänsä usein suoria pyyntöjä myönnyttämistaktiikkanaan varsinkin kun kyse on vähemmän tärkeistä asioista. Keskustelijat kertoivat myös kehuvansa ystäväänsä tai vetoavansa ystävyysuhteen vastavuoroisuuteen saadakseen toisen myöntymään. Kun myönnyttäminen ei onnistu, keskustelun osallistujat kertoivat käyttävänsä yleensä vasta "viimeisenä keinonaan" suhteeseen vetoamista.

- Pienissä tilanteissa voi sanoa että "nyt sä lähdet"!
- Niin monta keinoa, riippuu tilanteesta.
- Esimerkkejä sanoo ja yrittää joskus vaikka mitä kautta.
- [...]Saa kehumalla, niinku sillai "sun kanssa on aina niin mukavaa"... tai että "se yks on kuitenkin siellä ja se tykkää kun säki tuut".
- "Ei siellä oo yhtään kivaa ilman sua".
- Ja "sun kanssa pystyy relaamaan" ja "sun kans on kiva puhua".
- Ja "kun mä olin viimeks sun luona niin tuu sä nyt meille, tai että on niin huono ilma niin en jaksa tulla".
- Saattaahan siellä taustalla olla joku semmonen että "sä tuut nyt meille kun mä viimeks poljin räntäsateessa teille", että kyllä se ajatus voi olla kummallakin mielessä, vaikka sillä ei tietoisesti yritetä myönnyttää.
- Se viimeinen sitten on, jos kertakaikkiaan sitten haluaa että se ystävä tekee jotakin, niin vetoaa siihen ystävyuteen, että jos et muuten, niin edes minun takia, se on sitten viimeinen.
- Nii sitten viimeseks vasta käytetty.
- Jollain lailla siihen vetoo sitten... että tämä on nyt mulle tärkeätä.

Berger (1985: 485) on jakanut myönnyttämisstrategiat kolmeksi dimensioksi: lähestyminen - välttäminen, positiivinen - negatiivinen ja suora - epäsuora. Lähes-

tyminen - välttäminen dimensio kuvaa eroa sen välillä, lähestyykö henkilö toista myönnyttämisellä vai vastustaako toisen vaikuttamisyriityksiä. Myönnyttämisyrityksen positiivisuus - negatiivisuus -dimensio kuvaa sitä, miten miellyttävä strategia on kohteelle. Dimensio suora - epäsuora viittaa siihen, miten selvät myönnyttäjän päämäärät ovat toiselle. Joissakin strategioissa tavoitteet ovat hyvin näkyvät, kun taas joissakin strategioissa ne jäävät piiloon. Henkilö saattaa esimerkiksi pyytää suoraan ystäväänsä viettämään kanssaan enemmän aikaa tai pyrkiä saavuttamaan tämän tavoitteensa vaikkapa puhumalla korostetusti yksinäisyydestään, jotta ystävä huomaisi ehdottaa yhteisen vapaa-ajanvieton lisäämistä. Ryhmäkeskustelijat myönsivät piilotelevansa toisinaan tietoisesti omia myönnyttämistavoitteitaan keskustellessaan ystävänsä kanssa. Erityisesti esille nousi kokemuksia siitä, että omia päämääriä piilotellaan silloin, kun tavoitteena on saada ystävän hyväksyntä omille käsityksille tai päätöksille. Tällaiseen tavoitteeseen pyrkiessä keskustelijat kertoivat käyttävänsä usein kaksipuolista argumentointia.

- Mullon ollu aina joskus semmosia tilanteita että on ollu jotain omia taka-ajatuksia, että jostain tilanteesta, että ei sitten tuo niitä esille, vaan pyrkii siihen omaan juttuunsa jotain muuta kautta, tavallaan suostuttelee sitä ystävää jossain asiassa silleen, saavuttaa sen oman jonkun haluamansa jutun, tavallaan semmosilla kiertämisen keinoilla.

- Monesti sitä tekee ystävien kanssa sitä että sä haluat oikeuttaa omat juttus sen ystävän kautta, että sä oot tekemässä jotain päätöstä ja kauheesti siltä ystävältä haet sitä pönkitystä sille että teet sen--- sä niinku piilotat sen, että niinku se ois vaan keskustelua vaikka sä yrität koko ajan suostutella.

- Nii tommost on just jänniä että esimerkiksi tietosesti vähättelee.

- Nii sitä ite on että "ei tämä oo hyvä pusero, en osta" ja oottaa että se toinen sanoo että "osta nyt", yrittää kalastaa sitä, että "kerran se kirpasee".

- Nii ja "sä oot ansainnu sen".

- Ihminen on niin saakelin yksinkertanen näissä asioissa että ei pysty tekemään päätöstä niin se on niin hyvä kun se toinen sanoo sen.

- Sitä saattaa niiku joskus tavallaan itte langeta siihen ettei ihan kehtaa niitä omia motiiveja sanoo ääneen... ei aina kehtaa niitä sanoo

- Yks kaveri halus tavallaan hyväksyttää mulla graduideansa ja sitte se niinku puolusteli sitä ja esitteli sitä monelta kantilta ja sitte niinku lopuks molemmat naurettiin että "täähän oli hyvä perusteluharjoitus, käytä kaikkia argumentointikeinoja, teoreettisia ja ateoreettisia".

- Mä luulen että tommostessa tilanteessa saattaa käyttää just kaksipuoleista perustelua aika paljon, että toisaalta onhan se näin ja näin mutta toisaalta niitä vielä parempia puolia vielä korostaa.

Seibold ja kollegat (1985: 565-566) ovat kritisoineet Marwellin ja Schmittin tutkimuksia siitä, etteivät he tutki varsinaisesti viestintää myönnyttämistilanteessa.

Jotkut tutkijat (ks. Dillard & Burgoon 1985: 290, Hunter & Boster 1987) väittävät jopa, että suostuttelustrategioiden typologioissa esiintyvät strategiat ovat itse asiassa vain yhden dimension, verbaalisen aggressiivisuuden osoittajia. Strategioiden luokittelussa ei myöskään ole otettu riittävästi huomioon sitä, että strategiat saattavat olla riippuvaisia siitä, millaisesta suhteesta on kyse. Todennäköistä on, että ystävyysuhteissa käytetyt myönnyttämisstrategiat ovat erilaisia kuin esimerkiksi perhe- tai parisuhteissa käytetyt. Esimerkiksi seksiä tai siitä kieltäytymistä voidaan käyttää myönnyttämisstrategiana parisuhteessa, mutta ei useimmissa ystävyysuhteissa. On myös mahdollista, että myönnyttämisstrategiat vaihtelevat suurestikin kulttuureittain. Tutkimusta kaivattaisiin esimerkiksi siitä, miten amerikkalainen myönnyttämisstrategioiden luokittelu on sovellettavissa suomalaisen puhekulttuuriin.

Implisiittisenä strategioiden luokittelussa ja itse strategian käsitteessä on ainakin jonkinasteinen tietoisuus ja harkittu valinta (Miller 1988: 473, Miller & Boster 1988: 278, Miller, Boster, Roloff & Seibold 1987: 93). Seiboldin, Cantrillin ja Meyersin (1985: 567, 1994: 544, ks. myös Bochner, Cissna & Garko 1991: 22) mukaan suurimmassa osassa myönnyttämisen tutkimusta pidetään itsestään selvänä, että ihmiset ovat tietoisia, että kyseessä on myönnyttämistilanne, heillä on aikaa harkita vaihtoehtoisia strategioita, myönnyttäminen on tarkoituksellista, ihmisillä on käytössään useita eri strategioita ja tietoa niiden seurauksista ja he osaavat valita niistä sopivimmat halutessaan. Monet tutkijat ovat kritisoineet käsityksiä viestintätapahtumista tietoisina ja harkittuina. Heidän mukaansa suuri osa viestinnästä on ajattelematonta, henkilöillä on vain varsin kapea myönnyttämisstrategioiden valikoima käytössään ja he toimivatkin useimmiten totutulla, rutiniinomaisella tavallaan (ks. Berger 1985: 491, Dillard 1990b: 42, Greene 1984: 289-290, Haslett 1990: 143, Miller 1988: 473, 1990: 197, Miller & Boster 1988: 279, Miller et al. 1987: 94, Seibold et al. 1994: 544-545). Todennäköisesti juuri läheisissä suhteissa on eniten tiedostamatonta ja rutinoitunutta viestintää myönnyttämisessä (Miller & Boster 1988: 279, Miller et al. 1987: 94). Ryhmäkeskusteluisa tuli ilmi, että myönnyttämisen tietoisuus riippuu siitä, miten tärkeäksi ja vakavaksi koetusta asiasta on kyse. Vaikka suuri osa myönnyttämisestä onkin tiedostamatonta, tärkeiden asioiden ollessa kyseessä myönnyttäminen voi olla hyvin tietoisista ja harkittua. Jotkut keskustelijoista kertoivat tiedostavansa käyttämänsä taktiikat vasta myönnyttämistilanteen jälkeen.

- Kyl se on monesti hyvin tietosta.
- Se riippuu siitä asian laadusta.
- Ja vakavuusasteesta, että miten tietosesti lähtee. Että mitä vakavampi asia, sen tietosemmin sitä lähtee.
- Niin kun pitää tarkkaan miettii että mihin suuntaan sitä lähtee, ettei mee ihan väärään suuntaan.

- Se on tietoista joskus.
- Jos sä haluat että se toinen tekis järkevän päätöksen jossain asiassa omassa elämässään, niin kyllä sä tietosesti suostuttelet että se tekis niiku sille ois hyvä siinä asiassa.
- Joskus kun haluaa perustella jonkun asian hyvin ja haluaa oikeutusta sille niin saattaa perustella kakspuolisesti ja saattaa jättää sanomatta joskus jonkun paremman perusteen, että kyllä se välillä on tiedostettuu ja välillä ei.
- Musta tuntuu että se yleensä ei oo tietosta, paitsi sitte jos on tommonen joku isompi juttu, et sen melkein muistaa erikseen, mutta niitä on ainakin mun ystävyysuhteissa vähän.

- Sitte jälkeinpäin sitä huomaa monessa tilanteessa että sanoinhan mä just noin [...] että sanoo, että "voinhan mä tietysti yksinkin mennä" ja sitte jälkeinpäin tajuaa että sikshän mä just sanoin sillee ankeesti että se toinen sanois että "no mä lähen sun kanssa". Nii sitte jälkeinpäin tajuu että ai jaa, mä käytin tommosta taktiikkaa.

Myönnyttämisstrategioiden valinnan tiedostamattomuus aiheuttaa niiden tutkimiselle vakavia haasteita. Ryhmäkeskustelijat kuitenkin kertoivat usein tiedostavansa tiedostamatta käyttämiään taktiikoita heti myönnyttämistilanteen jälkeen. Myönnyttämisstrategioiden valinnan tutkimusmenetelmäksi voisi näin ollen soveltua hyvin päiväkirjamenetelmä, jossa ystävykset tietyn ajanjakson ajan kirjaisivat muistiin myönnyttämistilanteitaan ja niissä käyttämiään taktiikoita heti myönnyttämistilanteen jälkeen. Myöhemmin käytettyjä taktiikoita on yleensä hyvin vaikea muistaa.

Myönnyttämistilannetta koskevat tutkimukset jakaantuvat kahteen alueeseen: tutkimuksiin, joissa pyritään selvittämään myönnyttämistilanteen dimensioiden ja tutkimuksiin, joissa tarkastellaan näiden dimensioiden vaikutusta myönnyttämisstrategioiden (lupaus, uhkaus jne.) valintaan. Myönnyttämistilanteen dimensioiden tutkimuksissa (ks. esim. Cody & McLaughlin 1980, 1985, Cody, McLaughlin & Schneider 1981, Cody, Woelfel & Jordan 1983) on löydetty tukea mm. dimensioiden aika, menestyksen aste (vastustuksen määrä), oikeutus myönnyttää, suhteen läheisyys, oletetut henkilökohtaiset edut, myönnyttämisen vaikutus suhteeseen, valtarakenne suhteessa ja henkilökohtaiset taipumukset. Tutkimuksia, jotka tarkastelevat tilanteen vaikutusta myönnyttämisstrategioiden valintaan, on valtavasti (mm. Boster & Stiff 1984, Cody et al. 1981, DeTurck 1987, Dillard & Burgoon 1984, 1985, Hazelton, Cupach & Canary 1987, Jackson & Backus 1982, Lamude

& Lichtenstein 1985, Levine & Wheelless 1990, Lustig & King 1980, Williams & Untermyer 1988).

Ajan merkitystä myönnyttämisstrategioiden valintaan ei juri ole tutkittu. Kun aikaa on vähän, todennäköisemmin käytetään suurempia ja negatiivisempia strategioita kuin jos aikaa on runsaasti. Myöskään *menestyksen asteen* vaikutusta ei ole paljoa tutkittu. Todennäköisesti strategiaa vaihdetaan, jos se ei osoittaudu menestyksekkääksi. (Berger 1985: 487). Jos esimerkiksi henkilö ei myönnä ystävänsä suoraan pyyntöön lähteä elokuvaan, ystävä saattaa vaikkapa vedota ystävyysvetoisuuteen tyyliin "viimeksi teimme niin kuin sinä halusit". On myös oletettavaa, että toisen vastustuksen voittamiseksi käytettäisiin todistelemista ja toisen etuun vetoamista, sekä empaattisen ymmärtämisen strategiaa. (Cody, Greene, Marston, Baaske, O'Hair & Schneider 1986: 395.) Ryhmäkeskusteluissa korostui erityisesti ystävyysvetoisuuden vetoamisen taktiikka, jota osallistujat kertoivat käyttävänsä silloin, kun ystävä ei myönnä suoriin pyyntöihin.

Eri suhteissa on eroja siinä, *miten oikeutetuksi myönnyttäminen koetaan* ja millaiset myönnyttämisstrategiat ovat hyväksytyjä (Berger 1985: 488, Cody, McLaughlin & Schneider 1981). Jos kohde tuntee pyynnön oikeutetuksi, useat eri strategiat ovat tehokkaita, mutta jos toisen oikeus myönnyttää koetaan pieneksi, vain harvat strategiat toimivat (Cody et al. 1986: 394). Oikeus myönnyttää johtaa usein suurempaan painostukseen (Dillard & Burgoon 1985: 303). Ystävyys-suhteissa hyväksytään todennäköisesti hyvin monenlaisia myönnyttämisstrategioita. Kuitenkin esimerkiksi uhkailun ja väkivallan käyttö ei ole hyväksyttyä useimmissa ystävyys-suhteissa.

Varsin paljon on tutkittu suhteen läheisyyden vaikutusta myönnyttämiseen. Suhteen *läheisyys* vaikuttaa myönnyttämiseen esimerkiksi siten, että mitä enemmän suhteessa on läheisyyttä, sitä vähemmän pyyntöjä selitetään, pyydetään anteeksi tai niistä luvataan palkkioita (esim. vastapalveluksia) toiselle (Roloff 1987: 31,34). Mitä läheisempi suhde on, sitä enemmän käytetään suoraa pyyntöä (Boster et al. 1995, Jordan & Roloff 1990, Roloff & Janiszewski 1989). Esimerkiksi ystävyys-suhteissa käytetään useimmiten myönnyttämisstrategiana suoraa pyyntöä (Madden et al. 1985). Mitä läheisempi suhde on, sitä helpommin myös suostutaan pyyntöön (Boster et al. 1995, Roloff 1987a: 32,34). Tämän perusteella

ei voida päätellä paljoakaan ystävyysuhteissa yleensä tapahtuvasta myönnyttämisestä, koska ystävyysuhteet vaihtelevat läheisyytensä perusteella hyvinkin paljon. Ryhmäkeskustelijat kuitenkin kertoivat varsinkin läheistä ystäväänsä myönnyttäessään useimmiten turvautuvansa suoriin pyyntöihin.

- Kyllä ystävälle voi ihan eri lailla kun jollekin tutulle sanoo että nyt tehään näin tai lähetään kohta lenkille tai jonnekin.

- Ei sitä ystävän kanssa aina niin viisaasti ja rationaalisesti käyttäytyviä olla, niiku että paljo on semmosia melkein niiku sanelupäättöksiä että mä tuun teille kahen jälkeen piste, ei aina mietitä ja harkita ja pohdita ja kaikkee keskustella, ja joskus saattaa toista jäädä kaivelemaan joku juttu mutta aattelee sitte että kyllähän näitä tähän ystävyysuhteeseen mahtuu.

Itselle koituvat edut viittaa siihen, miten paljon myönnyttämisyrityksestä oletetaan koituvan etuja itselle ja myönnyteltävälle. Kun etuja myönnyttämisestä on molemmille vain vähän, on vain harvoja myönnyttämisyrityksiä (Boster & Stiff 1984: 546-551). Suorat pyynnöt ovat tehokkaita ja myönnyttäminen helppoa silloin, kun myönnyttämisen seurauksista on hyötyä molemmille osapuolille. Kun edut ovat suuria vain myönnyttäjälle, käytetään usein imartelua ja muita toista suhteen osapuolta palkitsevia strategioita. Etuja korostetaan todennäköisesti silloin, kun ne ovat myönnyteltävälle suuremmat kuin myönnyttelijälle. (Cody, Greene, Marston, Baaske, O'Hair & Schneider 1986: 396.) Tämä pitää usein paikkansa myös ystävyysuhteissa. Ryhmäkeskusteluun osallistuneet henkilöt muistivat useita tapauksia, joissa he ovat valinneet myönnyttämisstrategiansa sen mukaan, kuka myönnyttämisestä hyötyy eniten. Kokiessaan vain itse hyötyvänsä keskustelijat kertoivat jättävänsä myöntymisen negatiiviset seuraukset mainitsematta ja korostavansa tietoisesti ystäväänsä positiivisena pitämiä seurauksia.

- Kyllä mä ainakin, jos tiedän että siinä asiassa olis joku huonompikin puoli sille toiselle niin tahallaan sitten jätän sen sanomatta. Että sais sen oman asiansa läpi, että se toinen ei tyrmäis sitä sen yhen asian takia.

- Totta kai sitä sitte sitä hyvää vaan korostaa siinä että toinen suostuis ja olis samaa mieltä.

- Ja sitte jos keksii mitään hyviä puolia lisää, semmosia joista se toinen pitää hyvinä, niin ne kaikki koettaa kaivaa esiin.

Strategian valintaan vaikuttavat myös käsitykset *sen vaikutuksesta suhteeseen* (Cody & McLaughlin 1980: 146, Cody, McLaughlin & Schneider 1981: 95, 102-105, Miller, Boster, Roloff & Seibold 1977: 43-51). Esimerkiksi jos myöntymisellä olisi pitkäaikaisia vaikutuksia suhteelle, käytetään luultavasti strategioina toisen etuun vetoamista ja empaattista ymmärtämistä. Näin huolehditaan suhteen säilymisestä. (Cody et al. 1986: 396-397.) Koska ystävyysuhde on haavoittuvainen, dyadinen suhde, voidaan olettaa, että suhteen säilymisestä huolehtiminen koetaan siinä erittäin tärkeäksi. Esimerkiksi ystävyysuhdetta "turvallisempana" pidetyssä parisuhteessa käytetään ehkäpä rohkeammin erilaisia myönnyttämisstrategioita kuin ystäväysten välillä.

Myös *suhteen valtarakenteella* on merkitystä strategian valinnalle. Oletettavasti se, jolla on vähemmän valtaa käyttää enemmän positiivisia ja epäsuoria myönnyttämisstrategioita sekä välttää myönnyttämistä kuin henkilö, jolla on enemmän valtaa (Baxter 1984b: 452, Berger 1985: 488). Suurempi valta myös mahdollistaa useampien strategioiden käytön (Kipnis, Schmidt & Wilkinson 1980: 450). Vaikka ystävyysuhteissa valta ei ole jakaantunut niin epätasaisesti kuin esimerkiksi vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa, siinä kuitenkin voi olla selviä eroja siinä, kummalla osapuolella on enemmän valtaa. Tämän vallan määrä voi tietenkin vaihdella ystävyysuhteessakin tilanteen mukaan. Myös *henkilökohtaiset taipumukset* vaikuttavat strategian valintaan. Esimerkiksi on väitetty, että mitä enemmän henkilö on itsekäs ja tavoittelee omaa etuaan, sitä enemmän hän käyttää painostusta myönnyttämisessä (Cody & McLaughlin 1980). Joidenkin tutkimusten mukaan itsekkyydellä ei ole juuri merkitystä (ks. Boster & Stiff 1984, Dillard & Burgoon 1985, Roiger 1993: 142).

Joidenkin tutkimusten mukaan todellisen ja raportoidun myönnyttämiskäyttäytymisen välillä ei ole suurta vastaavuutta (ks. Dillard 1988) ja että tilanteen dimensiot eivät yleensä ennusta strategian valintaa (Dillard & Burgoon 1985: 301, Jackson & Backus 1982: 478). Lisäksi eri dimensiot voivat olla tärkeitä eri suhteissa ja eri henkilöt kokevat tilannetekijät eri tavoin. Vielä ei juuri tunneta niitä kognitiivisia prosesseja, jotka yhdistävät käsitykset tilanteesta strategian valintaan. (Cody, Greene, Marston, Baaske, O'Hair & Schneider 1986: 415, 417.)

Erittäin suosittu tutkimusaihe myönnyttämisessä on ollut tutkimukset myönnyttäjään ominaisuuksista ja niiden vaikutuksesta myönnyttämisstrategioiden valintaan (ks. esim. Boster & Levine 1988, DeTurck 1985, DeTurck & Miller 1982, Hunter & Boster 1987, Koper & Boster 1988, Neuliep 1986). On tutkittu esimerkiksi viestintäarkuuden (ks. DeTurck & Miller 1982, Koper & Boster 1988, Lustig & King 1980), dogmatismin (Boster & Stiff 1984, Neuliep 1986) ja demografisten ominaisuuksien, kuten sukupuolen (Andrews 1987, Bisanz & Rule 1989, DeTurck 1985, DeTurck & Miller 1982, Offerman & Schrier 1985), iän (Clark et al. 1986) ja kulttuurin (Hirokawa & Miyahara 1986, Neuliep & Hazelton 1985) vaikutusta suostuttelustrategioiden valintaan.

Paljon on tutkittu myös eri metodien hyödyllisyyttä myönnyttämisstrategioiden tutkimuksissa. Tutkijat ovat havainneet useita ongelmia myönnyttämisen strategioiden luokitteluissa. Ensinnäkin taksonomiat strategioista eivät ole tyhjentäviä. On mahdotonta tehdä luetteloa, jossa olisivat kaikki mahdolliset myönnyttämisstrategiat. Heidän mukaansa strategioiden määrittely ei ole selkeää, vaan strategioita voidaan tulkita hyvin monella tavalla. (ks. Berger 1985: 485, Clark 1979: 257-259, Kellerman ja Cole 1994, Tracy, Craig, Smith & Spisak 1984: 516-518.) On mahdollista käydä niin, että ulkopuolelta viestintää tarkastelevat henkilöt tulkitsevat virheellisesti ystävyysuhteessa käytettyjä myönnyttämisstrategioita. Esimerkiksi lause "sinä tulet nyt meille" saatetaan tulkita suoraksi käskyksi, vaikka ystävyysuhteen osapuolet tulkitsevat sen pyynnöksi tai kysymykseksi. Lisäksi tutkijat painottavat, että rajat eri strategioiden välillä jäävät luokitteluissa usein hämäräksi (ks. Berger 1985: 485, Clark 1979: 257-259, Kellerman ja Cole 1994, Tracy et al. 1984: 516-518).

Myönnyttämisstrategioiden tutkimusten menetelmiä on kritisoitu siitä, että ne eivät ota riittävästi huomioon myönnyttämisen interaktiivista luonnetta. Tutkimustilanteessa myönnyttäminen on paljon tietoisempaa kuin todellisessa tilanteessa, eivätkä tutkittavat välttämättä halua tutkimustilanteessa edes vaikuttaa toiseen osapuoleen (Miller, Boster, Roloff & Seibold 1987: 103). Erityisesti on kritisoitu valmiiden strategialistojen käyttöä (ks. Bochner, Cissna & Garko 1991: 22, Clark 1979, Tracy et al. 1984: 516-518). Tutkimuksissa ihmisiltä on yleensä vain kysytty, millaisia strategioita he valitsisivat hypoteettisessa tilanteessa tai heitä on pyydetty muistelemaan käyttämiään strategioita. Myönnyttämistilanteessa olevalla

henkilöllä ei todellisuudessa ole valmista strategialistaa, josta hän voisi valita tilanteeseen sopivimmat. Lisäksi myönnyttämistilanteessa olennainen merkitys on viestinnällä osapuolten välillä.

Viimeisimmän kymmenen vuoden aikana on alettu tutkia enemmän observeitavaa myönnyttämiskäyttäytymistä (Seibold, Cantrill & Meyers 1994: 550-551). Vaikka näitä tutkimuksia on jo muutamia (esim. Baglan, LaLumia & Bayless 1986, Baxter 1990, Dillard 1988, Neuliep 1986), tärkein kiistanalainen seikka tutkijoille tuntuu yhä olevan se, pitäisikö myönnyttämistä tutkia strategioiden valitsemisena (ks. Boster 1988, Hunter 1988, Seibold 1988) vaiko niiden konstruoimisena (ks. Burke 1989, Burleson et al. 1988, O'Keefe 1990b: 90-93, 1991). Toisin sanoen kiistellään siitä, valitsevatko ihmiset kussakin tilanteessa strategian omasta "strategiavarastostaan" vai konstruoivatko he aina luovasti kuhunkin tilanteeseen sopivan strategian.

Myönnyttämisen tutkimuksen nykyisiä kehityslinjoja

1970-luvulla ja 1980-luvun alkupuolella myönnyttämisen tutkimusta ohjasi niin kutsuttu Strategic Choice Model, joka ei ottanut huomioon viestintästrategioiden sekä niitä motivoivien ja yhdistävien tavoitteiden välistä suhdetta (Seibold, Cantrill & Meyers (1985: 575-577, 595-597) 1994: 545). 1980-luvun puolivälin jälkeen myönnyttämisen tutkimus on siirtynyt kohti Goal Limitation Modelia, jossa ovat keskeisenä henkilön kognitiot ja päämäärät myönnyttämisessä (Seibold, Cantrill & Meyers 1994: 545). Monet tutkijat ovat alkaneet korostaa näitä seikkoja myönnyttämisen tutkimuksissa. Esimerkiksi Berger, Karol & Jordan (1989: 93) huomauttavat, että tutkimuksissa pitäisi ottaa huomioon, miten kognitiiviset representaatiomme myönnyttämistilanteesta muuttuvat havaittaviksi toiminnoiksi. Voitaisiin tutkia esimerkiksi, miten henkilö valitsee tai konstruoii myönnyttämisstrategian havaittuaan että hänen ystävänsä on kiireinen, huonolla tuulella ja haluton puhumaan kyseessä olevasta asiasta.

Jotkut tutkijat (ks. esim. Canary, Cody & Marston 1986) väittävät, että interaktion tavoitteet saattavat olla tärkein piirre, jota henkilöt käyttävät erottaakseen erilaiset myönnyttämistilanteet. Myönnyttämistilanteissa olevia henkilöiden tavoitteita ja

suunnitelmia sekä niiden merkitystä myönnyttämiseen onkin alettu tutkia yhä enemmän (ks. esim. Canary et al. 1986, Canary, Cunningham & Cody 1988, Dillard 1989, 1990b,c, Dillard, Segrin & Harden 1989, Rule & Bisanz 1987, Rule, Bisanz & Kohn 1985). O'Keefen ja kollegojen tutkimukset (O'Keefe 1988, O'Keefe & Delia 1982, O'Keefe & McCornack 1987, O'Keefe & Shepherd 1987) osoittavat, että henkilöillä on implisiittiset säännöt, joiden pohjalta he liittävät tavoitteensa strategisiin ja taktisiin valintoihinsa. Tällaisten implisiittisten sääntöjen joukossa toimivat varmaankin myös yleiset, kulttuurisesti määräytyvät ystävyys-suhteen säännöt ja normit, joiden mukaan tietynlainen viestintä on ystävyys-suhteessa jo sopivaa ja tietynlainen ei. Ihmiset tarkastelevat myönnyttämistilanteita ja valitsevat käyttäytymistapojaan niissä implisiittisten viestinnän teorioiden kautta (Seibold, Cantrill & Meyers 1994: 556).

Tiivistetysti voidaan siis sanoa, että myönnyttämisen tutkimuksessa ollaan yhä voimakkaammin menossa kohti myönnyttämistilanteessa olevien henkilöiden kognitiivisten prosessien ja aikaisempien myönnyttämistilanteiden myötä kehittyneiden skeemojen tutkimusta (Seibold et al. 1994: 573). Tutkimus näistä aiheista on kuitenkin vielä aivan alkuvaiheessa. Pitäisi tutkia, miten ihmiset ottavat käyttöönsä strategioita saavuttaakseen päämääriään ja millaisina valmiit strategiat ovat pitkäaikaismuistissa (Berger 1995: 142). Greene ja kollegat (Greene 1984, 1990, Greene & Lindsey 1989, Greene, Smith & Lindsey 1990) ovat jo tutkineet skeemoja myönnyttämisessä. Heidän mukaansa tietty strategia otetaan käyttöön, kun tilannetekijät sopivat yhteen sen kanssa, mitä muistissa on edustettuna sen strategian käytöstä, toimivuudesta jne. Tämän käsityksen mukaan on perusteltua ajatella, että esimerkiksi ystävykset valitsevat toisiaan myönnyttäessään sellaisia strategioita, jotka ovat toimineet aiemmin vastaavissa tilanteissa.

Monet tutkijat ovat alkaneet luoda malleja prosesseita, jotka liittävät tilannetekijät viestien tuotantoon. Esimerkiksi Reardon (1981: 163) väittää, että valitsemme strategioita niiden oletetun tehokkuuden ja sopivuuden sekä halun vaikuttaa johdonmukaiselta perusteella. Cody, Greene, Marston, Baaske, O'Hair & Schneider (1986: 392) tiivistävät näitä malleja. Heidän mukaansa malleissa on kaksi perustavaa yhteneväisyyttä: strategiat valitaan, koska ne ovat tehokkaita tavoitteen saavuttamisessa ja koska ne soveltuvat tilanteen rajoituksiin.

Myönnyttämisen tutkimuksen kritiikkiä

Myönnyttämisen tutkimuksen perustavanlaatuisen ongelma on, että sitä ei ole saatu sijoitettua kunnolla mihinkään teoreettiseen viitekehykseen, jonka avulla voitaisiin selittää vallan ja viestinnän dynamiikkaa suhteissa. Tämän vuoksi myönnyttämisen tutkimus on hyvin hajanaista. (Berger 1994: 495.) Jonkin verran myönnyttämistä on pyritty liittämään Brownin ja Levinsonin (1978) kohteliaisuus-teorian (politeness theory) viitekehykseen (ks. Baxter 1984, Craig, Tracy & Spisak 1986, Holtgraves & Yang 1990, 1992, Leichty & Applegate 1991, Lim & Bowers 1991) ja Smith (1984) on käyttänyt viitekehyksenä omaa sääntöteoriaansa (contingency rules theory) selittääkseen myönnyttämisstrategioiden valintaa.

Useimmissa myönnyttämistä interpersonallisissa suhteissa koskevista tutkimuksista on ongelmana se, etteivät ne keskittyvät vain verbaaliseen viestintään ja jättävät nonverbaalisen viestinnän roolin ulkopuolelle (Berger 1985: 483). Kuitenkin esimerkiksi kosketus ja suora katse voivat olla hyvin tärkeitä myönnyttämisessä (ks. Patterson, Powell & Lenihan 1986, Willis & Ham 1980). Ystävykset saattavat vaikkapa yrittää saada toisensa taipumaan tahtoonsa murjottamalla tai välttelemällä ystäväänsä. Toinen yleinen tutkimusten ongelma on, että ei oteta huomioon niitä päätöksentekoprosesseja, jotka aktivoituvat myönnyttämisen kohteen vastauksen perusteella. Voi olla monia eri strategioita, jotka riippuvat toisen vastauksesta suostutteluun. (Berger (1985: 483-484) 1994: 493.)

Suurin osa tutkimuksesta koskien myönnyttämistä on käsitellyt sitä yksisuuntaisena tapahtumana, jossa myönnyttäjä yrittää myönnyttää "kohdetta". Tämä näkökulma ei ota huomioon, että myönnyttäminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa molempien osapuolten toiminnalla on suuri merkitys. On esimerkiksi tutkittu vain vähän, millaisia strategioita henkilöt valitsisivat vastustaakseen myönnyttämistä eri tilanteissa (ks. Belk et al. 1982, Cody, McLaughlin & Jordan 1980, McQuillen 1986, McQuillen, Higginbotham & Cummings 1984). Läheisessä suhteessa myöntymisestä kieltäytymiseen liitetään usein anteeksipyyntö, pyynnön kumoaminen kohtuuttomana, tekosyitä tai vastaehdotuksia. Läheisessä suhteessa todennäköisimmin kieltäytymiseen vastataan tiedon hankinnalla (miksi toinen kieltäytyy?), lisäpainostuksella, lupauksilla ja kohteliaisuuksilla tai pakottamisella. Näitä ei

kuitenkaan käytetä, jos myönnyteltävän vastaehdotukset tai syyt kieltäytyä tuntuvat sopivilta, jos joku toinen läheinen henkilö voi auttaa, jos myönnyttämisen jatkaminen voisi vaarantaa suhteen tai jos pyytäjä on viime aikoina ollut suhteessa saavana osapuolena. (Roloff 1987a: 33.) On havaittu, että vaikka myönnyttävä osapuoli yleensä valitsee ensiksi positiivisen myönnyttämisstrategian (Tracy, Craig, Smith & Spisak 1984: 530), selvästi pakottavampia strategioita käyttävät ne, jotka kohtaavat vastustusta (ks. DeTurck 1985: 74, 1987, Hirokawa, Mickey & Miura 1991: 431-435, Instone, Major & Bunker 1983: 328).

Seiboldin, Cantrillin & Meyersin (1994: 545) mukaan myönnyttämisen tutkimuksissa pitäisi ottaa huomioon paremmin, millaisia tuloksia milläkin strategioilla on. Viestintää voidaan monien tukijoiden mukaan (ks. Craig 1990, O'Keefe 1991, O'Keefe & Delia 1982, O'Keefe & Shepherd 1987, Tracy 1984, Tracy & Coupland 1990) käyttää keskustelussa strategisesti monien eri tavoitteiden saavuttamiseksi samanaikaisesti. Tutkimuksissa pitäisi myös ottaa siis huomioon, että henkilöillä on useita päämääriä samanaikaisesti myönnyttämistilanteessakin (Berger 1995: 144, Dillard 1990c: 72, Fukushima & Ohbuchi 1993). Harvoin myönnyttämistilanteessa halutaan vain toisen myöntymistä, vaan saatetaan samalla pyrkiä vaikkapa ratkaisemaan konfliktia. (Tracy et al 1984: 535). Tavoitteet eivät aina ole selvillä edes itse viestijöille (Benoit & Cahn 1994: 164) ja ne saattavat muuttua viestintäepisodin aikana (Berger 1988a: 96-98, Hocker & Wilmot 1991: 46, Pervin 1982, Putnam 1984: 231-232, Wilson & Putnam 1990: 391). Varsinkin konfliktitilanteissa, joissa tunteet ovat voimakkaasti esillä, ystävykset saattavat helposti menettää kontrollin tilanteesta. Tällöin omat tavoitteetkin saattavat unohtua tai muuttua täysin.

5.5 Konfliktit

Viestintä ja konfliktit ovat riippuvaisia toisistaan. Viestintä voi aiheuttaa konflikteja, olla oire konfliktista tai olla tehokas väline konfliktin ratkaisussa. Viestintä nähdään usein tutkimuksissa yksinkertaisena, lähes mekaanisena prosessina, jossa annetaan ja otetaan vastaan informaatiota. Kuitenkin viestintä on kompleksinen merkitystenantoprosessi, jossa on suuri mahdollisuus monimielisyyteen ja epäsel-

vyyteen (Sillars & Weisberg 1987: 140), ja siten myös konfliktiin. Ystävyyssuhteet ovat kuitenkin saaneet hyvin vähän huomiota konfliktinratkaisun suhteen. Konfliktitaktiikoiden tutkimus on keskittynyt lähinnä parisuhteisiin. Kuitenkin konflikteilla on suuri merkitys läheisten suhteiden, kuten ystävyyden kehittymisessä ja hajoamisessa (Cahn 1990).

Useimmat tutkijat pitävätkin konfliktia luonnollisena ja asiaankuuluvana osana ihmissuhteita (ks. esim. Canary & Stafford 1993: 253, Hocker & Wilmot 1985: 6, 1991: 3-4, Roloff 1987b: 484, 515). Konflikti on väistämätön ja yleinen, koska kaikilla ihmisillä on omat uskomuksensa, tavoitteensa ja käyttäytymistapansa, jotka välttämättä joskus ovat ristiriidassa toisten arvojen, uskomusten ja päämäärien kanssa. (Canary & Cody 1994: 316-317). Vaikka konflikti on kaikkialla, myös ystävyyssuhteissa, siitä ei kuitenkaan yleensä pidetä. Ystävyyssuhteen konfliktin määrittelemisen koettiin ryhmäkeskusteluissa hyvin vaikeaksi. Eri mieltä oltiin esimerkiksi siitä, voiko konflikti olla yksipuolinen. Jotkut keskustelijoista pitivät konfliktina myös tilannetta, jossa toinen ystävyksistä on loukkaantunut. Useimmat kuitenkin olivat sitä mieltä, että molempien täytyy olla ristiriidasta tietoinen, jotta voidaan puhua konfliktista. Eri mieltä oltiin myös siitä, täytyykö ristiriitatilanne ilmaista, jotta kyseessä olisi konflikti, vai riittääkö, että molemmat osapuolet tietävät ongelman olemassaolon.

- Se konflikti ei ole mitään suurta, se voi olla ihan jotain pientäkin, sen ei tarte olla mitään riitaa, vaikka se voi olla. Hyvin pieni näkemys- tai mielipise-ero, josta ei synny riitaa. Konflikti, se on niinku ristiriitatilanne, joka ei purkaannu mitenkään.
- Välttämättä ei toinen edes huomaa sitä.
- Mutta se ei oo konflikti, se on ristiriita sitten.
- Mutta konflikti määritellään sillä tavalla että molemmat osapuolet mieltävät sen konfliktiksi, että jos toinen ei tiedän mun mielipidettäni, nii ei se oo vielä konflikti, molempien pitää tietää se.
- Mutta riittääkö se, että molemmat tietää että nyt ollaan eri mieltä.
- Voihan se olla.
- Konflikti voi olla esimerkiks semmonen, että toinen huomais että se on loukannu mua, mutta se toinen ei huomaa sitä, ja siitä se konflikti oikeestaan tulee ja toinen kypsy siihen. Se ei oo sitten kun yksipuolinen se konflikti.
- Pitääkö konfliktin olla sitten molemminpuolinen?
- Kyllähän se pitää ilmasta se jotenkin.

Suosituimpia konfliktin määritelmiä on Coserin (1967: 8) määritelmä:

Conflict is a struggle over values and claims to scarce status, power and resources in which the aims of the opponents are to neutralize, injure, or eliminate the rivals.

Hocker ja Wilmot (1991: 12) määrittelevät konfliktin seuraavasti:

Conflict is an expressed struggle between at least two interdependent parties who perceive incompatible goals, scarce resources, and interference from the other party in achieving their goals.

Konflikti on määritelmän mukaan ilmaistu riita. Molempien osapuolten on tiedettävä ongelman olemassaolosta ennen kuin voidaan sanoa heidän olevan konfliktitilanteessa. Tietenkään riitaa ei tarvitse ilmaista verbaalisesti, vaan se voidaan ilmaista vaikkapa puhumattomuudella tai toisen välttelemisellä. Konfliktissa osapuolilla on oltava päämäärät, jotka ainakin tuntuvat yhteen sovittamattomilta. Konfliktissa on kyseessä resurssien vähyys. Nämä resurssit voivat olla todellisia tai todeksi koettuja. Yleisiä konfliktin aiheita ovat rahan ja ajan puute sekä esimerkiksi arvostus tai välittäminen. Konfliktissa osapuolet ovat riippuvaisia toisistaan. Toisen hyvinvointi riippuu toisen toiminnasta. Mikäli osapuolet eivät olisi riippuvaisia toisistaan, eivät sovittamattomat päämäärät tai vähäiset resurssit olisi riidan aiheena, vaan kumpikin tekisi omat valintansa toisesta riippumatta. (Adler & Rodman 1988: 170-171, Braiker & Kelley 1979: 137, Canary & Cody 1994: 317, Hocker & Wilmot 1991:13-20, Peterson 1983: 364-366, Spizberg, Canary & Cupach 1994: 186-187.) Ystävyyssuhteissa yleisiä konfliktin aiheita olivat keskustelijoiden mielestä esimerkiksi tyytymättömyys suhteeseen, itsensä liiallinen kehuminen tai aliarvioiminen sekä ystävän tai tämän läheisten ihmisten arvosteleminen.

- Ne konfliktit koskee siihen ystävyyssuhteeseen liittyviä asioita, että sut on petetty, ne on semmosia mitkä varmasti aiheuttais riitaa.
- Mullon varmaan pahin riita mun ystävän kanssa tullu siitä kun toinen osapuoli on kokenu asemansa syrjäytetyks, että se ei sitten enää tyydytä se ystävyyssuhde, ei saa niin paljo mitä on ennen saanu tai mitä tarttis.
- Jos huomaa että toinen niinku aliarvioi, sekin on taas näitä [konfliktin syitä], tulee ittelle semmonen olo, että se ei arvosta mua niinku pätäkääkään.
- Sitte sen kääntää niinkun että "ha ha haa kylläpä on hauskaa".
- Niin kun menee niin lukkoon ettei osaa mitään.

- [...] Että aina jostain asiasta tölväsee.
- Mä tiiän ittestäni että mua on paras loukata sillä tavalla että joku loukkaa mun ystävää tai sanoo pahaa jostain mulle tärkeestä ihmisestä.
- Nii ite sää voit haukkuu poikakaveris tai äitis lyttyyn mutta jos joku toinen haukkuu sun äitii tai jotain niin sitten nousee niiku karvat pystyyn.
- [...]Jos tää mun ystävä puhuu jotain pahaa mun mummosta, niin mä oon heti että "hmmm, että oliko sulla jotain valittamista"?

Sillars, Wilmot ja Hocker (1993; Canary & Codyn (1994: 326-329) mukaan) ovat kuvailleet konfliktin ulottuvuudet. Nämä ovat heidän mukaansa vaihtelevuus (variety), jatkuvuus (continuity), symmetria (symmetry), pysyvyys (stationarity) ja spontaanisuus (spontaneity). Vaihtelevuus viittaa siihen, kuinka joustavia osapuolet ovat konfliktin aikana. Monien eri taktiikoiden käyttäminen rikkoo konfliktin jäykkyyden ja lisää onnistuneen ratkaisun todennäköisyyttä. Jatkuvuus tarkoittaa puheenaiheiden määrää konfliktissa. Vakavat konfliktit samasta aiheesta ovat epäterveellisiä suhteelle. Toisaalta on myös turhauttavaa, jos riidellessä "hypitään asiasta toiseen" ilman että saadaan käsiteltyä mitään asiaa kunnolla. Symmetria viittaa konfliktikäyttäytymisen vastavuoroisuuteen. Pysyvyys viittaa siihen, että osapuolilla on usein vakiintuneita, usein toistuvia taktiikoita konflikteissa. Spontaanisuus viittaa siihen, miten tietoisesti ja strategisesti osapuolet käyttäytyvät. Joissakin konflikteissa tietoisuus voi olla hyvinkin suuri, joissakin taas ei.

Useimmat yksityisten interpersonaalisten suhteiden tutkimukset yhdistävät konflikteihin kaksi viestinnän dimensiota, tunteen (affect) ja sitoutuneisuuden (engagement, commitment). Tunne viittaa positiivisten tai negatiivisten tunteiden (kuten tukeminen, vihamielisyys, sarkasmi) ilmaisuun toista kohtaan. Jonkin verran on tutkittu tunteen roolia konflikteissa. Harvey, Weber, Yarkin & Stewart (1982; Bowersin, Mettsin & Duncansonin (1985: 537) mukaan) toteavat, että koska konfliktien oletetaan usein tuottavan mielipahaa, niitä mielellään vältellään. Heidän mukaansa konfliktin koetaan uhkaavan suhdetta sekä itseä. Osapuolet pyrkivät vähentämään tätä epävarmuutta ymmärtämällä tahallaan väärin toisen osapuolen käyttäytymistä. Esimerkiksi ystävän tunneilmaisun vähenemistä selitetään vaikkapa tilanteella ("hänellä on ollut raskasta töissä") tai luonteenlaadulla ("hän ei ole avoin luonteeltaan"), jolloin konflikti koetaan tarpeettomaksi.

Sitoutuneisuus viittaa pyrkimykseen välttää konfliktia tai kohdata se. Sitoutuneisuus näkyy konfliktista keskustelemisena ja konfliktin välttäminen näkyy asiaan-

kuulumattomana tai monimielisenä viestintänä (ks. Sillars et al. 1982: 83-84). Myös suhteen läheisyys on vuorovaikutteisesti yhteydessä konflikteihin. Läheisyys suhteissa saavutetaan usein onnistuneen, molempia osapuolia tyydyttävän konfliktien ratkaisun kautta (Forgas 1985: 260). Suhteen läheisyys vaikuttaa myös siihen, millaisia suhteen konfliktit ovat. Läheisissä suhteissa usein pyritään minimoimaan destruktiivisten konfliktien määrä (Canary & Stafford 1993: 254). Ryhmäkeskustelijat olivatkin yksimielisiä siitä, että ystävyysuhteissa konflikteja on hyvin harvoin ja niitä pyritään välttämään mahdollisimman pitkälle.

Osapuolten valtasuhteilla on suuri merkitys konflikteissa (Hocker & Wilmot 1991: 69-96). Roloff & Cloven (1990; Benoit & Cahnin (1994: 175) mukaan) havaitsivat, että ihmiset, joilla on mielestään vähemmän valtaa suhteessa toiseen osapuoleen nähden, välttävät riitoja heidän kanssaan. Enemmän pitäisi tutkia läheisyyden, luottamuksen, sitoutuneisuuden ja asenteiden samanlaisuuden vaikutuksia konflikteihin (Benoit & Cahn 1994: 175).

Konfliktin aiheet

Viestintä käsitetään yleensä tutkimuskirjallisuudessa tavoitteelliseksi toiminnaksi (ks. esim. Kellerman 1992, Tracy 1991), toisin sanoen se on ainakin jossain määrin suunniteltua, päämääräsuuntautunutta ja tiedostettua. Tämä pitää paikkansa myös ystävyysuhteen konfliktien suhteen. Viestinnän tavoitteita on määritelty eri tavoin. Yleinen ja paljon käytetty jako on Clarkin ja Delian (1979: 200, ks. myös Carrocci 1985: 215-216, Fisher & Ury 1981: 20-21, Hocker & Wilmot 1991: 46-49) viestinnän tavoitteiden jako instrumentaalisiin, relationaalisiin ja identiteettitavoitteisiin. Instrumentaaliset tavoitteet koskevat ongelmien ratkaisua tai tehtävien suorittamista, relationaaliset tavoitteet koskevat positiivisen suhteen luomista ja säilyttämistä osapuolten välillä, ja identiteettitavoitteet koskevat halutun kuvan luomista ja ylläpitämistä itsestä. Nämä tavoitteet eivät ole tasapuolisesti tärkeitä kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Ne ovat potentiaalisia viestinnän tavoitteita ja ainakin yksi niistä on aina tavoitteena vuorovaikutustilanteessa, kuten konflikteissa.

Instrumentaalisista aiheista riitelemisellä on usein vaikutusta suhteeseen. Lisäksi myös suhteen asiat, vaikkapa suhteen läheisyys, voivat olla suoraan riidan aiheena. (Benoit & Cahn 1994: 173.) Näissä riidoissa yksilö pyrkii määrittelemään suhteen tietyllä tavalla ja riita ilmaantuu, kun toisen osapuolen toiminta estää tämän tavoitteen saavuttamisen tai ilmaisee vastakkaisia tavoitteita (Benoit 1989: 430). Ystävysten välille saattaa esimerkiksi syntyä konflikti siitä, miten paljon he viettävät vapaa-aikaansa yhdessä. Toisen osapuolen pyrkimys pitää ystävyyssuhdetta yllä vaikkapa kerran kuukaudessa tapahtuvilla tapaamisilla saattaa loukata toista, joka haluaisi viettää aikaansa ystävänsä kanssa päivittäin.

Tutkijat pitävät yleensä riidan tavoitteista tärkeimpänä instrumentaalisia tavoitteita (ks. Dillard, Segrin & Harden 1989: 20, O'Keefe & Shepherd 1989: 376). Esimerkiksi O'Keefen ja Shepherdin (1989: 376) mukaan identiteettiviestintä on alisteinen suhteessa muihin viestinnän tavoitteisiin. Benoit ja Benoit (1989) kuitenkin saivat tutkimuksessaan tulokseksi, että joskus identiteetti- ja suhdeasiat ovat konflikteissa tärkeämpiä kuin muut asiat. Konfliktin aikana tapahtuvan myönnyttämisen jälkeen myönnyttämisessään onnistunut osapuoli voi tuntea hävinneensä, koska toinen osapuoli myöntyy vihaisena.

Burgoon, Hunsaker ja Dawson (1994: 278) ovat kritisoineet suhteiden tavoitteiden jakamista esimerkiksi instrumentaalsiin ja relationaalsiin. Heidän mukaansa minkä tahansa viestin tavoite voi olla kumpaa tavoitetyyppiä tahansa. Lisäksi tavoitteet voivat muuttua konfliktin edetessä ja kullakin osapuolella voi olla samanaikaisesti monia tavoitteita (Canary & Cody 1994: 317, Hocker & Wilmot 1991: 46). Hocker ja Wilmot (1991: 54-61) jakavat tavoitteet seuraavasti: tavoitteet ennen konfliktia (prospective goals), tavoitteet konfliktin aikana (transactive goals) ja tavoitteet, joita kokee jälkeenpäin itsellään olleen konfliktissa (retrospective goals).

Viestintätaitojen näkökulmasta ajatellaan, että konflikteilla on selvät tavoitteet ja selvät perussäännöt, jonka vuoksi ne voidaan selvittää tai ratkaista sopivilla käyttäytymistaidoilla. Kääntäen, tehokkaan viestinnän puute on usein syy ystävyyssuhteen rikkoontumiseen ja avioeroihin. Viestintätaidoista on kirjoitettu hyvin paljon paitsi tutkimuksia myös populaarikirjallisuutta ja aikakauslehtiartikkeleita. (Sillars & Weisberg 1987: 141.) Monet tutkijat korostavat tavoitteellisen neuvotte-

lun tärkeyttä konflikteissa ja antavat ohjeita tehokkaaseen konfliktinratkaisuun (ks. esim. Burgoon, Hunsaker & Dawson 1994: 358-361, Hocker & Wilmot 1991: 62-65). Usein korostetaan myös luottamuksen tärkeyttä tehokkaassa konfliktinratkaisussa (ks. Wilson & Putnam 1990: 386-387)

Jokaisessa ystävyysuhteessa jotkut aiheet aiheuttavat konflikteja ja jotkut eivät. Ihanteellisessa tapauksessa konfliktissa on vain yksi aihe ja molemmat osapuolet ovat tietoisia tavoitteistaan. Tällainen konflikti on helposti ratkaistavissa avoimen viestinnän avulla. Kuitenkaan konflikteilla ei yleensä ole näin selkeä rakenne. Usein vakavat konfliktit eivät selkeästi keksity yhteen aiheeseen, joka voitaisiin eristää tarkasteltavaksi (Sillars & Weisberg 1987: 149). Läheisissä suhteissa puheenaiheita, ja siten myös potentiaalisia konfliktin aiheita on lähes rajattomasti. Monissa tapauksissa edes suhteen eri osapuolilla ei ole sama käsitys siitä, mistä aiheesta riidellään, mikä taas helposti aiheuttaa lisää konflikteja. Konfliktit ovat alttiita monenlaisille sekaannuksille. Joskus riidan osapuolet saattavat unohtaa, mistä riideltiin. Puheenaiheet vaihtelevat konfliktin aikana. Osapuolet aloittavat uusia aiheita, laajentavat entisiä ja lopettavat niitä, tai palaavat aikaisempaan aiheeseen. (Sillars & Weisberg 1987: 149-150, 153.) Ryhmäkeskustelijat olivat sitä mieltä, että konfliktin aiheena on usein itse ystävyysuhteeseen. Keskusteluissa nousi esille ajatus, jonka mukaan erimielisyys "yleisistä" asioista ei vielä synnytä konfliktia, mutta konflikti on usein edessä, kun erimielisyys koskee ystävyysuhteeseen itseään, toisin sanoen kun kyseessä ovat relationaaliset tavoitteet. Keskustelijat painottivat myös sitä, että ystävyysuhteessa harvoin palataan aikaisempiin konfliktien aiheisiin. Tämän koettiin johtuvan siitä, että ystävyysuhteissa konflikteja on vain harvoin. Perhe- ja parisuhteissa konflikteja oltiin koettu enemmän myös siksi, että nämä suhteet ovat kestäneet usein paljon kauemmin kuin ystävyysuhteet, jolloin uudelleen esiin nostettavia konfliktin aiheitakin on enemmän.

- On helppo olla eri mieltä jostain että toinen on ydinvoiman kannalla ja toinen ei, mutta jos se koskee ystävyysuhteeseen, tyytyväisyyttä suhteeseen, niin sitte se on konflikti.

- Nii ei sitä kyllä jaksa välittää niin paljo jostain tavallisista arkiasioista, että tykkääkö [harrastuksesta] vai ei.

- Sitte ainakin tulee konflikti, jos toinen osapuoli kokee että toinen ei oo sen kanssa enää tarpeeks, tai ei välitä, tai kohtelee epäreilusti.

- Se on jännä kun puhutaan riidoista, niin puhutaan riitatilanteista, mutta ei ikinä puhuta erimielisyystilanteista, eli erimielisyydet niinku on vaan siinä ystävyysuhteessa.

- Niin on paljon asioita joista voidaan olla eri mieltä ja niistä voidaan keskustella, mutta molemmat voi olla eri mieltä.
 - Oisko sille ajatella että riita olis sille tyytymättömyyttä siihen suhteeseen, et ei ois tyytyväinen siihen, miten se toinen käyttäytyy?.
 - Se ei oo riita
 - Jos se riita on sitä että ei voida enää hyväksyä sitä erimielisyyttä
- Kyllä sitä monesti huomaa, että kun menee kotiin vaikka lomalla, niin heti alkaa kauhee käihin äitin tai isän kanssa. Sitä jotenkin heti pulpahtaa ne kaikki vanhat asiat. Sitä kaivaa kaikki ristiriidat ja ongelmat ja tuntuu että siinä taantuu taas ihan teiniks taas. Siellä on niin paljon sitä yhteistä historiaa takana ja kaikkia kokemuksia.

Konfliktien aiheita esiintyy yhtäaikaaisesti eri abstraktiotasoilla. Konfliktit, jotka keskittyvät suhteen kannalta pinnallisiin ja instrumentaalisiin asioihin, saattavat implisiittisesti liittyä paljon syvällisempiin asioihin suhteessa, kuten luottamukseen tai kunnioitukseen. (Altman & Taylor 1973: 169, Hocker & Wilmot 1991: 48-50,, Sillars & Weisberg 1987: 150, Wilmot 1987: 231-232). Esimerkiksi ystäväysten riita siitä, mitä elokuvaa mentäisiin katsomaan, saattaa pohjimmiltaan olla riitaa siitä, kummalla on oikeus tehdä päätöksiä suhteessa. Canaryn ja Codyn (1994: 333) mukaan ihmiset jakavat konfliktien syyt ulkoisiin (external, situational) ja sisäisiin (internal, dispositional). Ulkoisia syitä ovat esimerkiksi "hän on tänään väsynyt ja stressaantunut" ja sisäisiä "hän on kärsimätön ihminen".

Valitukset ja kritiikki ovat hyvin yleisiä konfliktin syitä läheisissä suhteissa. Suhteen toinen osapuoli yrittää usein vaikuttaa toiseen antamalla neuvoja esimerkiksi elämäntavasta, toisen terveydestä, suhteen muuttamisesta, poliittisen kannan muuttamisesta tai osoittaa haluaan yhteiseen vapaa-ajanviettoon tai avun saamiseen. (ks. Argyle ja Furnham 1983: 486, Canary & Stafford 1993: 250-251, Peterson 1983: 367.) Nämä ovat tyypillisiä alueita, joista haetaan tietoista vaikuttamista läheisissä suhteissa (Dillard 1989). Koska nämä ovat yleisiä vaikuttamispyrkimysten alueita suhteissa, itse vaikuttamisyritykset eivät sinänsä ole riidan aiheuttajia, vaan se, miten valitus tai kritiikki on muotoiltu ja onko toisen osapuolen mielestä toisella oikeus vaatia kyseessä olevaa asiaa (Canary & Stafford 1993: 251). Ystävyysuhteen kulttuuriset säännöt ja normit säätelevät varsin pitkälle sitä, millaiset asiat saavat olla ystävän vaikuttamispyrkimysten kohteena. Lisäksi kussakin ystävyysuhteessa voi olla omia implisiittisiä tai eksplisiittisiä sääntöjä siitä, miten paljon osapuolet saavat pyrkiä vaikuttamaan toisiinsa.

Konfliktit ovat usein seurausta senhetkisestä tilanteesta, mutta myös menneisyydestä saattaa nousta konfliktin aiheita. Yleistä läheisissä suhteissa onkin menneiden konfliktien muisteleminen, joka tarjoaa rajattoman "ongelmien varaston", josta riitaan voidaan poimia aineksia. Tällöin tosin kyseessä oleva riidan aihe saa helposti vähemmän huomiota toisen puolustautuessa edellisiä konflikteja koskevia syytöksiä vastaan. (Canary & Stafford 1993: 250.) Ryhmäkeskusteluissa tuli esille kaikille keskustelijoille tuttu kokemus siitä, että perhesuhteissa vanhojen konfliktien muisteleminen ja esille tuominen on paljon yleisempää kuin ystävyysuhteissa. Tämän koettiin johtuvan siitä, että perheenjäsenillä on enemmän "yhteistä historiaa" ja siten myös koettuja konflikteja takanaan. Ystävyysuhteissa vanhojen konfliktien esiin nostaminen saattaa olla mahdotontakin siitä syystä, että konflikteja ei välttämättä ole ollut koskaan aiemmin. Monissa ystävyysuhteissahan konflikteja on vain harvoin.

Konfliktitaktikat

Davidson ja Duberman (1982) havaitsivat tutkimuksessaan, että konflikteja on sekä miehillä että naisilla vain vähän parhaan ystävän kanssa. Miehet ilmoittivat enemmän konflikteja kuin naiset. Tämä saattaa johtua siitä, että naiset ovat sosiaalistuneet käyttäytymään feminiinisemmin ja siten myös välttämään konflikteja. On myös mahdollista, että naiset "piilottelevat" konfliktejaan halutessaan antaa itsestään sukupuoliroolilleen sopivan vaikutelman. (Davidson & Duberman 1982: 818-819.) Voidaan myös ajatella, että naiset ja miehet saattavat määritellä konfliktin eri tavoin. Koska naisia pidetään usein ystävyysuhteissaan itsetäkertovampina kuin miehiä, voidaan myös olettaa, että naiset hyväksyvät enemmän myös negatiivista itsetäkertomista ja erimielisyyttä kuin miehet, eivätkä tulkitse näitä yhtä herkästi konflikteiksi kuin miehet. Ryhmäkeskusteluissa (joihin osallistuneista henkilöistä suurin osa oli naisia) korostui voimakkaasti kokemus, että ystävyysuhteissa on hyvin paljon erimielisyyksiä, mutta konflikteja on todella harvoin.

- Tuleeks teillä siitä oikein aina riita, että tappelettekste ihan?
- En.
- Ei ikinä.
- Mäkin aattelin että miten mä määrittelin konfliktia ystävyysuhteessa kun ei mulla oo mitään kokemuksia siitä. Ei me niiku riidellä.

- Nii jos on joku asia mikä harmittaa, ärsyttää, se menee eikä se toinen välttämättä edes huomaa sitä. Että harvoin mä sanon.
- Monesti sitä sanoo sen vasta parin tunnin tai viikon päästä että "se kun sä sanoit sillä lailla tuntu tosi pahalta", mutta ei mulla oo kokemuksia mistään suuresta riidasta.
- Mulla ei oo ollu riitaa mun ystävien kanssa.
- Nii tosi harvassa on, ja tuntuu nyt että vanhempana on vielä vähemmän kun ennen.
- Jos puhutaan, että on konflikti, riita, erimielisyys, niin kyllä erimielisyyksiä on.
- Mut en mä sitä erimielisyyttä vielä riidaksi tai konfliktiksi sanoisi, jos puhutaan erilaisista mielipiteistä.
- Just semmoinen jatkumo erimielisyydet- konfliktit.
- Mun on kyllä tullu tapeltua mun ystävien kanssa, siis ihan sanojen voimalla.

Erittäin suosittua tutkimuksissa on ollut konfliktitaktiikoiden jakaminen kategorioihin (ks. Berryman-Fink & Brunner (1987) 1995, Fitzpatrick & Winke 1989, Hocker & Wilmot 1991: 102-144, Kilmann & Thomas 1977, Newton & Burgoon 1990a,b, Pruitt & Carnevale 1993: 28-48, Rusbult 1987, Sillars, Coletti, Perry & Rogers 1982). Sillars ja kollegat (Sillars 1980, Sillars et al. 1982, ks. myös Hocker & Wilmot 1991: 103-110, Newton & Burgoon 1990b) ovat jakaneet konfliktikäyttäytymisen kolmeen kategoriaan: välttelemistaktiikat (avoidance tactics), kilpailevat (distributive, competitive) taktiikat ja yhteistyötaktiikat (integrative tactics, collaboration, engagement). Näitä vastaavat joidenkin tutkijoiden (ks. Hedlund & Lindquist 1984) käyttämät nimitykset passiivinen, aggressiivinen ja assertiivinen. Välttelemistaktiikoihin kuuluvat erilaiset tavat estää konfliktin kohtaaminen ja viedä huomio pois konfliktista, kuten tiettyjen puheenaiheiden välttäminen tai vaihtaminen, ongelman kieltäminen ja pilailu. Kilpailevia taktiikoita käytettäessä pyritään saamaan "yliote" toisesta, voittamaan toinen. Kilpailevia taktiikoita ovat esimerkiksi toisen moittiminen, hylkääminen, vastuun pakoileminen ja määrääminen. Uhkaukset ovat yleisimpiä strategioita konfliktitilanteessa, ja ne toimivat jos toinen osapuoli uskoo, että uhkaus voidaan todella toteuttaa (Hocker & Wilmot 1985: 118-119). Yhteistyötaktiikoita ovat esimerkiksi tilanteen kuvailu, oma itsestäkertominen ja toisen itsestäkertomisen rohkaiseminen, empatian osoittaminen, tukeminen ja yhteisyyden korostaminen sekä oman vastuun hyväksyminen. Tavoitteena on saada aikaan molemmille osapuolille mahdollisimman tyydyttävä lopputulos.

Joidenkin tutkijoiden (ks. esim. Berryman-Fink & Brunner (1987) 1995) mukaan naiset ilmoittavat käyttävänsä enemmän kompromissi- kuin kilpailevaa tyyliä, jota

taas miehet ilmoittavat käyttävänsä eniten. Kaikki ryhmäkeskustelun osanottajat kertoivat käyttävänsä selvästi eniten välttelemistaktiikoita ystävyysuhteissaan. He kertoivat välttelevänsä konflikteja ystävän kanssa enemmän kuin esimerkiksi puolison tai perheen kanssa lähinnä siksi, että he uskovat vakavan konfliktin vahingoittavan herkkää ystävyysuuhdetta. Yksi konfliktin välttelemisen syy on myös se, että pelätään konfliktin saavan aikaan voimakkaita negatiivisia tunne-reaktioita ja itsekontrollin pettämisen. Konfliktia vältellään esimerkiksi vaihtamalla puheenaihetta tai postumalla paikalta.

- Ystävyysuhteessa ei ehkä tuu niin riideltä kun perheenjäsenten kanssa, kun on jatkuvasti napit vastakkain.
- Sitä välttää konfliktia viimeeseen asti ja sitten haluaa siitä nopeesti eroon.

- Monesti sitä ottaa sen varovaisuusaskeleen taaksepäin kun huomaa ettei tää nyt oikein suju.
- Hirveen pitkälle meen että ei tulis se tilanne.
- Sitä kuitenkin pelkää että jos se kaatuu tämä ystävyys tähän riitaan, mieluummin kiertää sitten sitä tilannetta.

- [...] Kyllä se minusta on sitten konflikti kun ite tajuaa, että nyt tuo meni kyllä liian pitkälle. Sitte ratkasee sen konfliktin silleen ettei vaaranna sitä suhdetta, että nielee kiukkunsa, ettei rupee räyhäämään tai riehumaan.
- Tai itkemään

- Nii, ei halua semmosta, että jos se menee se tilanne pitkälle niin sitte ei oo enää mitään kontrollia. Se menee ihan yli, saattaa huutaa naama punasena.

- Jos se menee se tilanne niin pitkälle että pirahtaa hermo täysin, nii tulee semmonen, että ne on mun ystäviä, ja ne tietää että mä en suutu helposti ja ne tietää että nyt on menny hermot, niin mä oletan että ne tulee vastaan, että ne tajuaa miten vakava tilanne on, ja pyytää multa anteeks.
- Jossain vaiheessa ei sitten enää oo niin järkevä, että "anteeksi nyt kun olin vähän lapsellinen", että sitten kun napsahtaa, niin sitte napsahtaa.

- Ehkä se keskustelu sitten [...] se loppuu se vuorovaikutus, se molemminpuolisuus siinä tilanteessa, lakkaa huvittamasta, aattelee etten mä jaksan tommosen kanssa mitään puhua, kattoo kelloa ja lähtee pois [...]
- Ehkä nostaa puheen tasoo pois jos on ollu tosi syvällisellä tasolla, nii alkaa että "olipas rankka päivä, hoh hoijaa".
- Alkaa puhua jotain yhdentekevää.
- Niin että "kävin muuten tentissä".

Ulkopuolisen tarkkailija silmin yhteistyötaktiikoita pidetään yleensä kompetentimpana kuin välttelemistä, jota taas pidetään kompetentimpana kuin aggressiivisuutta. Itse konfliktin osapuolten kesken yhteistyötaktiikkaa pidetään yleensä tuottavimpana, mutta vähemmän miellyttävänä ja tyydyttävänä kuin välttelemistä. Näitä

molempia pidetään kompetentimpana kuin aggressiivista käyttäytymistä. (ks. Delamater & McNamara 1991, Kelly, St.Lawrence, Bradlyn, Himadi, Graves & Keane 1982, Lowe & Storm 1986, Zollo, Heimberg & Becker 1985.)

Canary, Cunningham ja Cody (1988) huomasivat, että integratiivisia taktiikoita käytetään enemmän kuin distributiivisia tai välttäviä siloin, kun viestijän tavoitteena on suhteen luonteen muuttaminen. Integratiivisia strategioita käytetään yleensä, jos koetaan itse syyppäksi konfliktiin, muulloin käytetään distributiivisia tai vältteleviä taktiikoita (Sillars 1980a: 192). Distributiivisten strategioiden käytöstä seuraa yleensä, että kumpikin osapuoli näkee toisen syyppänä konfliktiin (Canary & Cody 1994: 333).

Newton ja Burgoon (1990b) havaitsivat, että toista tukevien taktiikoiden käyttäminen riidoissa on suoraan verrannollinen toisen osapuolen tyytyväisyyteen, ja syyttäminen on kääntäen verrannollinen tähän. Konfliktin osapuolet eivät yleensä havaitse omien konfliktitaktiikoidensa heikkoutta, mutta huomaavat ja tuomitsevat herkästi toisen osapuolen epäkompetentin käyttäytymisen (Spitzberg, Canary & Cupach 1994: 196-197).

Taktiikoita käytetään harvoin eristyksissä. Sen sijaan samassa konfliktissa käytetään usein monia eri taktiikoita ja ne sekoittuvat konfliktin aikana toisiinsa. (Canary & Cody 1994: 325, Canary & Stafford 1993: 246.) Tutkimuksissa tarkastellaan yleensä konfliktityylejä ikäänkuin ne olisivat pysyviä persoonallisuuspiirteitä, vaikka tosiasiallisesti ihmiset vaihtelevat tyyliin riippuen esimerkiksi tilanteesta ja suhteesta (Putnam & Wilson 1982: 632). Joidenkin tutkijoiden mukaan ihmiset tosin jumiutuvat helposti tiettyyn konfliktityyliin (Hocker & Wilmot 1991: 138). Jotkut tutkimukset osoittavatkin, että suhteen muuttajat selittävät paremmin konfliktityylien valintaa kuin persoonallisuus (ks. Knapp, Putnam & Davis 1988, Putnam & Poole 1987). Ryhmäkeskustelijoidenkin mukaan konfliktityylit vaihtelevat sekä suhteen että persoonallisuustekijöiden mukaan. Jotkut keskustelijoista kertoivat olevansa usein pettyneitä jälkeensä siihen, että ovat tapansa mukaan valinneet konfliktitilanteessa välttelytaktiikoita. Tässä kokemuksessa näkyy selvästi ero ystävyysuhteen todellisuuden ja ihannekuvan välillä. Konfliktia vältellään, koska ristiriitojen esille nostamista pidetään negatiivisena ystävyysuhteessa. Kuitenkin jälkeensä arvioidaan, että kilpaileva tai

yhteistyötaktiikka olisi ollutkin konfliktitilanteessa toimivampi ja saanut aikaan tyydyttävämmän lopputuloksen.

- Se on aika pitkälle kiinni siitä että minkälainen on tyyppinä, miten haluaa käsitellä asiat. Että sitten kun tietää että se tilanne on ohi eikä siinä oo liikaa tunnelatausta, voi sitte jutella siitä.
- Mutta se riippuu kyllä henkilöstä että miten ratkasee.
- Nii ja jotkut ystävyksethän ihan hulluna tappelee koko ajan.
- Ja se ei tee kahta ystävyysuhdetta paremmaks tai huonommaks.
- Yhen kerran ois pitäny oikein riidellä, mutta sitten me "keskusteltiin järkevästi"... ja mä olin marttyyri ja se oli hirveetä.
- Eikä se todellakaan auttanu tilannetta.
- Ei, hitto kun mä jälkeinpäin [...] että minkä takia mä en huutanu sille, että "minkä takia sä ton teit mulle"! Se ois voinu auttaa, se ois voinu pelastaa sen ystävyden, että ois avoimesti vihattu vähän aikaa.
- Nii ja tuliko hälle nyt todella selväks edes kuinka loukkaantunu sää olit
- Niin!
- Vaikka haluais olla vihasempi ja hyökkäävämpi, jättää sen että ei tulis liian suuri riita. Sitte saatta myöhemmin sitä tonkia mieleessään, että olisimpa sanonu sille kovemmin vastaan!

Jonkin verran on alettu tutkia suhteen interaktiomalleja konflikteissa sen sijaan, että tarkasteltaisiin yksilöllisiä taktiikoita. Konfliktin ratkaisussa voidaan havaita komplementaariset mallit ja symmetriset mallit. Jos suhteen konfliktien viestinnän malli on komplementaarinen, osapuolten taktiikat ovat keskenään erilaisia, mutta toisiaan täydentäviä. Esimerkiksi toinen osallistuu aktiivisesti konfliktiin ja toinen perääntyy. Symmetrisen mallin mukainen viestintä konfliktissa on sen sijaan sellaista, jossa osapuolet käyttävät samaa tyyliä, esimerkiksi molemmat välttelevät konfliktiin osallistumista. (Hocker & Wilmot 1991: 131-132.) Konfliktit toimivat siis usein vastavuoroisuuden periaatteella (Sillars 1980: 200, Sillars & Weisberg 1987: 153). Toisin sanoen, jos ystävyksistä toinen välttää konfliktia viestinnällään, toinenkin todennäköisesti välttää sitä. Samoin vihamielinen viestintä herättää usein vihamielisen vastauksen ja myönteinen myönteisen. Kaikki konfliktit eivät kuitenkaan toimi näin. Joissakin konflikteissa toimitaan hyökkäys - vetäytyminen periaatteen mukaan. Tällöin viestintään vastataan toisen osapuolen viestintään nähden päinvastaisella tavalla. (Sillars & Weisberg 1987: 153.) Ryhmäkeskusteluissa tuli ilmi, että useimmiten valinta vastavuoroisen tai ei-vastavuoroisen käyttäytymisen välillä ei ole tietoinen spontaanissa konfliktitilanteessa. Keskustelijoilla oli erilaisia kokemuksia siitä, miten he vastaavat hyökkäävään taktiikkaan. Jotkut keskustelijoista olivat sitä mieltä, että toisen hyökkäävä taktiikka ikään kuin

antaa luvan myös toiselle käyttäytyä hyökkäävästi. He kertoivat, että joskus he aivan tietoisesti vastaavat aggressiiviseen taktiikkaan aggressiivisesti. Toiset taas kertoivat vastaavansa hyökkäävyyteen yleensä perääntymisellä. Ystävän hyökkäystaktiikkaan ei yleensä kuitenkaan vastata hyökkäyksellä, mikäli koetaan että tämä on oikeassa.

- Ei, en hyökkää vastaan, rupeen myötäilemään.
- Jos huomaa että toinen vaan haluaa piruilla... niin tekee mieli pistää takasin, ei halua jäädä kakkoseksi, on pakko pistää kova kovaa vastaan.
- Ei sitä osaa kommentoida tuota.
- Siinä tilanteessa ei ehi miettiä että miten mä tässä reagoin, kun se on niin spontaania.
- Mä en kyllä yhdessä isossa konfliktissa hyökänny vaikka toinen osapuoli hyökkäs.
- Kun konflikti uhkaa, sitä rupee jo puolustautumaan ja vetäytymään, peräytyy.

- Kyl mulla ainakin, jos sanotaan pahasti [...] mulla sen yhen ystävän kanssa, niin mä ehkä tiedostamattanikin oon ilkeempi jos mulle on oltu ilkeä.
- Se on niinku sais luvan että kun kerran ollaan tällä tasolla niin ollaan sitte.
- Jos mulle joku ystävä alkaa aukoon päätään niin kyllä sitä pistää heti takasin, ei sitä suostu jäämään huonommaksi, rupeisin heti nälvimään takasin.
- Paitsi jos se tulee niin yllättäin että ei ehi kun aattelemaan että "mitä ihmettä".

- Mä ekaks annoin totaalisesti anteeks, että ei se voi tarkoittaa sitä... mutta sitten kun se vielä toisen ja kolmannen kerran puhui siitä niin sitten mä räjähdin heti samalla.
- Jos aattelee että se on vihanen ja sillä on syy siihen, niin silloin ei lähe kyllä semmoseen hyökkäävyyteen.
- Nii just.

Konfliktien ratkaiseminen

Konfliktin ratkaisuun ei ole olemassa selkeitä sääntöjä. Joskus ristiriitatilanteessa, kuten konfliktissa, ei ole yksilön edun mukaista puhua totta ja olla puheenvuoroissaan relevantti. Ristiriitaisia tai epäselviä kommentteja saatetaan käyttää, jotta vältettäisiin itsen saattaminen hankalaan tilanteeseen, tai voitaisiin kumota toisen argumentti. Mutkitteleva (devious) viestintä on luonnollinen reaktio hankalissa, stressaavissa tai paradoksisissa olosuhteissa. (Bavelas 1983: 144.) Monet tutkijat korostavat tavoitteellista, konstruktiivista konfliktin ratkaisua, jossa osapuolten viestintätaidoilla on suuri merkitys (ks. Benoit & Cahn 1994: 163, 178, Canary & Cupach 1994, Canary & Stafford 1993: 252, Healey & Bell 1990a,b, Spitzberg, Wilson & Putnam 1990). Esimerkiksi Benoit ja Cahn (1994: 163, 178) toteavat, että argumentointia ja neuvottelua läheisissä ihmissuhteissa pitäisi tutkia enem-

män, koska se on sosiaalisesti hyväksyttävämpi tapa hoitaa erimielisyyksiä kuin useimmat muut strategiat, kuten uhkaileminen tai väkivalta. Konfliktin kompetentti ratkaiseminen vaatii tietoisuutta eri faktoreista, jotka vaikuttavat ihmisten vaikutelmiin toisesta ja tämän konfliktiviestinnästä (Spitzberg, Canary & Cupach 1994: 183).

Vaikka monimielisyys ja epäjärjestys ovatkin tärkeitä konfliktien ominaisuuksia, ei voida sanoa, että konfliktit ovat täysin irrationaalisia tai että ihmisillä ei ole minkäänlaista kontrollia niiden suhteen. Kuitenkin jotkut konfliktit ovat vaikeammin ratkaistavia kuin toiset. (Sillars & Weisberg 1987: 157.) Ryhmäkeskustelijat kertoivat välttelevänsä konflikteja ystävänsä kanssa mahdollisimman pitkään. Mikäli konfliktitilanne kuitenkin syntyy, osallistujat kertoivat pyrkivänsä siitä mahdollisimman nopeasti eroon. Konfliktin ratkaisemiseksi nopeasti useimmat olivat valmiita ottamaan syyntä konfliktista itselleen. Jotkut kuitenkin kertoivat haluavansa selvittää konfliktin paremmin sitten, kun tilanne on rauhoittunut ja osapuolten tunnekuohu jo laantunut. Nopea konfliktin yli pääseminen ei siten vaikuta keskustelijoiden mielestä lopulliselta, tyydyttävältä ratkaisulta konfliktiin, vaan se vain siirtää varsinaisen ongelman käsittelyn myöhemmäksi.

- Mä kyllä pyrin jos on riita niin aina mahdollisimman äkkiä pois siitä, pääsemään perusteluihin, kyselen... mua ahistaa hirveesti semmonen tilanne.
- Vaikka tietää että mussa ei oo niin paljo vikaa niin silti helposti menee että "teinks mä jotain", herkästi itte lähtee korjaamaan, pyytää anteeks, joutuu luopumaan omasta ylpeydestä.
- Nii ei sano vaikka aattelee edelleen että se toinen teki väärin, tavallaan valehtelen, en oo sitä mieltä mutta sanon että se on mun syy, en kestä siitä riitatilannetta, haluaa mielummin rauhottaa se tilanteen ja ottaa sen myöhemmin sitten esille.
- Mä vedän kans hyvin äkkiä sanoja takasin.
- Kyllä sitä sitten kuitenkin jos se jää vaivaamaan, niin sitte myöhemmin mielellään haluais sen selvittää sen riidan tai konfliktin.

Interpersonaalisille konflikteille ei ole selkeitä rajoja ajan tai paikan suhteen. Konflikti voi syntyä mihin aikaan päivästä tahansa ja missä tahansa, mistä tahansa aiheesta. Konflikteihin liittyy aina niiden yllätyksellisyys: kumpikaan osapuoli ei useimmiten voi ennakoita konfliktin tuloa. Tästä johtuu konfliktien retrospektiivinen luonne: koska niitä ei pystytä useimmiten ennakoimaan, niitä voidaan tarkastella vasta jälkeenpäin. (Sillars & Weisberg 1987: 157.) Konflikteille ei yleensä varata erityistä käsittelyaikaa, vaan ne yllättävät kesken muun toiminnan. Ne

alkavat ja päättyvät muun toiminnan ohessa. (Sillars & Weisberg 1987: 14.) Benoit ja Benoit (1990) raportoivat, että ihmisillä on keskimäärin seitsemän konfliktia viikossa, näistä suurin osa ystävien, sukulaisten ja rakastetun kanssa. Kuitenkin joissakin suhteissa ei juuri ole konflikteja ja joissakin suhteissa niitä on usein ja ne ovat hyvin intensiivisiä (Peterson 1983: 361). Konfliktien määrän perusteella ystävyysuhteet saattavat vaihdella hyvinkin paljon keskenään. Joissakin ystävyysuhteissa saatetaan riidellä erittäin usein ja joissakin ei koskaan. Silti kummankin tyyppiset ystävyysuhteet voivat olla tyydyttäviä.

Konfliktien lopputulokset voidaan nimetä seuraavasti, tuhoisimmasta rakentavimpaan: eroaminen, voitto-häviö, kompromissi, samanmielisyys ja rakenteellinen parannus. Nimenomaan rakentavimmat lopputulokset on vaikeaa saavuttaa. Samanmielisyys viittaa siihen, että molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä konfliktin ratkaisuun. Varsinkin vakavan konfliktin seurauksena on mahdollista tapahtua myös muutos ystävyysuhteessa. Esimerkiksi viestintä voi parantua. Myös ryhmäkeskustelijat toivat esille sen seikan, että selvitetty konflikti saattaa lähentää ystäviä toisiinsa.

Konfliktien vaikutus ystävyysuhteeseen

Konfliktien tutkijat seuraavat kahta suuntausta. Monet tutkijat nojaavat klassisiin konfliktitutkijoihin (ks. Coser 1956a,b, Deutsch 1973), jotka ovat sitä mieltä, että avoimella konfliktien ilmaisulla on monia positiivisia vaikutuksia. Konflikti voi esimerkiksi johtaa mukautumiseen, muutokseen ja suhteen paranemiseen kun taas konfliktin torjuminen tai tukahduttaminen voi johtaa jännitteen kasvamiseen ja saada lopulta tapahtuvan konfliktin ilmaisemisen hyvin voimakkaaksi. Toiset tutkijat taas ovat olleet epäilevämpiä yksiselitteiseen avoimen viestinnän paremmuuteen ihmissuhteissa (ks. Bochner 1982, Gilbert 1976, Parks 1982, Rawlins 1983b). Esimerkiksi Parks (1982: 79) viittaa, että jatkuva avoimen viestinnän vaatimus on johtanut läheisyyden ideologiaan, jossa ihmissuhteiden tutkijat ovat antaneet omien arvostustensa sumentaa objektiivisuutta. Läheisyyden ideologia antaa ystävyysuhteista sellaisen kuvan, että ne ovat pelkkää kumppanuutta, jakamista ja ymmärtämistä, eikä ota huomioon osapuolten vastakkaisia tarpeita,

kuten tarvetta yksityisyyteen ja halua joskus "antaa vanhojen asioiden olla" (Sillars & Weisberg 1987: 146).

Kumpikin näistä näkökulmasta on osittain oikeassa. Monet ystävyysuhteen konfliktit jäävät ratkaisematta jos niitä ei oteta puheeksi. Toisaalta jotkut konfliktit unohtuvat itsestään, jos ne jätetään huomiotta. Lisäksi on olemassa epäsuoria tapoja selvittää konfliktit, kuten vitsailu ja vihjaileminen. (Sillars 1980: 190). Konfliktiin osallistuminen luo usein uusia ongelmia. Siten suora verbaalinen ilmaisu ei ole aina paras tapa ratkaista konflikteja. Esimerkiksi konfliktin aihe ja suhteen osapuolen arvot vaikuttavat siihen, mikä tyyli toimii konfliktinratkaisussa parhaiten. (Canary & Cupach 1988, Canary & Spitzberg 1987, Sillars & Weisberg 1987: 146.)

Konfliktit voivat olla joko destruktiivisia tai produktiivisia (Hocker & Wilmot 1991: 34-39). Vakavat konfliktit suhteessa saattavat saada aikaan sen, että yhteisymmärrys suhteen perusasioista ja säännöistä rikkoontuu ja ystävät eroavat (Sillars & Weisberg 1987: 140). Konflikti voi johtaa läheisen suhteen päättymiseen, vaikka periaatteessahan suhteen voi aina korjata. Konflikti voi vahvistaa keskinäistä ymmärrystä suhteessa ja parantaa suhteen tunnetasoa. (Bowers, Metts & Duncanson 1985: 537.) Rakentava konflikti voi antaa paremman ymmärryksen itsestä, toisesta ja suhteesta, selventää samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia, opettaa uusia tapoja toimia tulevaisuuden konflikteissa sekä paljastaa alueita, joilla viestintää pitää tehostaa (Canary & Stafford 1993: 244). Samalla kun konflikti mahdollistaa erilaisuuden korostumisen ja suhteen hajoamisen, se myös antaa mahdollisuuden suhteen kasvuun ja positiivisiin muutoksiin siinä (Burgoon, Hunsaker & Dawson 1994: 353-357, Duck 1991: 127-128, Hocker & Wilmot 1991: 4). Etäisyyden ja erillisyyden viestit ovat luonnollinen osa suhteen viestintää (Knapp 1983). Osapuolten on vain pyrittävä huomaamaan, missä vaiheessa nämä viestit ovat niin yleisiä tai voimakkaita, että ne osoittavat vakavia ongelmia suhteessa ja johtavat eroon (Bowers, Metts & Duncanson 1985: 537).

Konfliktien katsotaan vaikuttavan monella tavalla suhteen tyytyväisyyteen. Useat tutkijat olettavat, että suhteista tulee epätyytyttäviä, koska keskustelua niissä ohjaa rankaiseva, epämiellyttävä viestintä. Toisaalta on otettava huomioon myös käänteinen tulkinta, jonka mukaan rankaiseva viestintä on seurausta epätyytyttävästä

suhteesta: ihmiset, jotka ovat onnettomia suhteessaan, todennäköisesti käyttävät "kovempaa" viestintätäytyä. Toisen osapuolen paha mieli ja valittaminen saa aikaan samanlaista käyttäytymistä ja johtaa siten herkästi konfliktiin. (Sillars & Weisberg 1987:145.)

Havaittu toisen osapuolen kompetenssi konfliktissa lisää usein omaa tyytyväisyyttä viestintään suhteessa (Spizberg & Hecht 1984). Konfliktin tulokset koetaan yleensä positiiviseksi, kun toisen osapuolen käyttäytymistä pidetään kompetenttina ja negatiiviseksi, kun sitä pidetään epäkompetenttina (Canary & Cupach 1988, Canary & Spitzberg 1989). Integratiiviset taktiikat usein yhdistetään kompetenssiin ja ne ovat positiivisessa suhteessa suhteen tyytyväisyyteen, luottamukseen ja sitoutuneisuuden lisääntymiseen. Sen sijaan välttämistaktiikat, ja erityisesti distributiiviset taktiikat yhdistetään yleensä epäsoveliaisuuteen, tehottomuuteen, yleiseen kyvyttömyyteen ja tyytymättömyyteen viestintää kohtaan. (ks. Belk & Snell 1988, Canary & Cupach 1988: 306-308, Canary & Spitzberg 1987, 1989, 1990, Laursen 1993, Legge & Rawlins 1992, Pruitt 1981: 71-89, Sillars 1980: 195, Sillars, Pike, Jones & Redmon 1983: 424, Tutzauer & Roloff 1988, Wall & Galanes 1986: 64-67.) Ryhmäkeskustelijat kuitenkin korostivat konfliktin välttelmisen keskeisyyttä ja tärkeyttä ystävyysuhteissa.

On kuitenkin vaikeaa kuvailla, millaista olisi ihanteellinen viestintä konfliktitilanteessa, koska jokainen ystävyysuhte on erilainen kokonaisuus, joka muodostuu kahdesta erillisestä yksilöstä. Viestintää konfliktitilanteissa ei myöskään voida tarkastella täysin rationaalisena ja tietoisena toimintana. Useat tutkijat korostavatkin konfliktin epärationaalisia ja kompleksisia piirteitä. Joskus ihmiset menettävät kontrollin konfliktitilanteen viestinnästä, koska konfliktiprosessin luonteeseen kuuluu irrationaalisuus ja hajanaisuus. Konfliktissa tyypilliset keskustelun säännöt usein hajoavat. Konfliktin syvetessä keskustelun järjestäytyneisyys, asiaankuuluvuus ja tavoitteellisuus heikkenee ja se muuttuu impulsiivisemmaksi. (ks. Sillars & Weisberg 1987: 148-149, 152-153.)

Konfliktitutkimusten kritiikkiä

Edelleen on vallitsevana harhaanjohtava käsitys, jonka mukaan läheisissä suhteissa harmonia on normaalia ja konflikti epänormaalia. Toisin sanoen ajatellaan, että harmonia on pysyvä tila, josta konflikti on tilapäinen poikkeus. (Burgoon, Hunsaker & Dawson 1994: 353, Hocker & Wilmot 1991: 7.) Kuitenkin suhteissamme on jatkuvasti meneillään harmonian ylläpito eli konfliktien torjuminen (Hocker & Wilmot 1991: 12). Ryhmäkeskusteluissa tuli voimakkaasti esille keskustelijoiden halukkuus vältellä riitaa aiheuttavia aiheita ja tilanteita, joita heidän mukaansa on ystävyysuhteissa kuitenkin paljon.

Konflikteja on tutkittu lähes yksinomaan individuaalisella tasolla (Knapp, Putnam & Davis 1988: 414). Kuitenkaan emme voi ymmärtää konfliktin dynamiikkaa tutkimalla yksilöitä eristyksissä (Hocker & Wilmot 1991: 129). Toiseksi, lähestymistapoja on leimannut lähinnä tutkijan, ei suhteen osapuolten näkökulma (Grimshaw 1990: 283-285). Lisäksi etenkin konfliktitaktiikoiden tutkimuksissa käytetään usein laboratorioskokeita, joiden standardoidut ja kontrolloidut olosuhteet eivät vastaa todellisuutta (Peterson 1983: 367, 396). On luultavaa, että "julkiselta" tuntuvassa koetilanteessa ei käytetä esimerkiksi niin negatiivisia konfliktitaktiikoita kuin yksityisissä konfliktitilanteissa. Tutkimuksissa myös pidetään konflikteja liian yksittäisinä ja yhtenäisinä ilmiöinä (Lloyd 1990: 265-266). On kuitenkin mahdollista, että ulkopuolisen silmin erilliseltä näyttävä ystävysten välinen konflikti saattaa liittyä sarjaan aikaisempia konflikteja tai jatkuvaan tyytymättömyyteen suhteessa.

Baxter ja kollegat (1993) ovat tehneet tutkimuksen, jossa he pyrkivät saamaan ihmisten oman käsityksen konfliktitapahtumista suhteessaan. Tutkimus osoitti, että suhteen osapuolet eivät pidä interpersonaalista konfliktia yksittäisenä ja yhtenäisenä ilmiönä. Heidän mukaansa kaikki konfliktit eivät ole samanlaisia, vaan he erottivat 12 konfliktityyppiä, joita ovat esimerkiksi epäsuora, yksipuolinen ja sanaton konflikti. Baxter ja kollegat (1993: 104-105) painottavat, että lisää tutkimusta tarvittaisiin siitä, miten paljon minkäkinlaisia konflikteja esiintyy eri vaiheissa suhteen kehitystä ja millainen vaikutus eri konfliktityypeillä on suhteen tyytyväisyyteen. He olettavat, että konfliktityypit korreloivat eri tavoin tyytyväi-

syyteen riippuen suhteen vaiheesta. Lisäksi pitäisi ottaa huomioon, että konfliktityypit saattavat vaihdella riippuen suhteen tyyppistä. On mahdollista että esimerkiksi perhe- ja parisuhteiden konfliktit ovat erilaisia kuin ystävysten väliset konfliktit. Ryhmäkeskustelijat kertoivat havainneensa, että parisuhteissa riidellään pienemmistä asioista kuin ystävyysuhteessa. Ystävyysuhteen konfliktit jätetään myös useammin selvittämättä kuin parisuhteen konfliktit. Tähän on syynä ainakin se, että pienet ristiriidat ovat siedettävämpiä ystävyysuhteessa kuin parisuhteessa, koska ystävykset eivät asu yhdessä ja vietä muutenkaan niin paljon aikaa toistensa kanssa kuin parisuhteessa elävät.

- Jos sillä ystävällä on jatain ärsyttäviä piirteitä ja jos se tekee jotain mikä ärsyttää nii sitä helpommin antaa mennä. Mutta sitten kun se on se poikakaveri, nii ei siinä sitte halua vaan olla.
- Nii se tämmönen puhkematon konflikti niin sen häviäminen tietosuudesta hidastuu kun se toinen osapuoli on jatkuvasti siinä.
- Kun toinen [ystävä] ei oo siinä koko ajan niin kestää sen paremmin.
- Ja ehkä sekin että näkee harvoin sen ystävän, ja jos se ei niin valtava asia oo, niin ei halua pilata sitä, kun on tosi kiva nähä.

Tutkimuksissa yleensä käsitellään vain suhteen sisältä tulevia konflikteja. Kuitenkin Canary ja Stafford (1993: 244) toteavat, että suhteen ulkopuolelta tuleva konflikti usein vahvistaa suhdetta, koska siinä osapuolet toimivat palkitsevasti yhdessä suojautuessaan ulkopuolelta tulevaa uhkaa vastaan. Ystävyysuhteissa tällaisia ulkopuolisia uhkia voivat olla vaikkapa työttömyys tai vakava sairaus.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tämän tutkielman tarkoituksena on analysoida olemassaolevaa ystävyyssuhteiden viestinnän teoriaa ja tutkimusta. Ystävyyssuhteiden viestintää koskevasta kirjallisuudesta pyritään löytämään teorian ja tutkimuksen yleisiä kehityslinjoja. Samalla kiinnitetään erityistä huomiota tutkimustiedon ansioihin ja puutteisiin. Tutkielma ei ole täysin teoreettinen, vaan siinä käytetään vertailukohtana teorialle ryhmäkeskusteluilla kerättyä aineistoa. Analysoidun tutkimuskirjallisuuden ja ryhmäkeskusteluaineiston vastakkainasettelulla pyritään saamaan aikaan hedelmällistä keskustelua näiden kahden näkökulman, teorian ja arkikokemuksen välille. Ryhmäkeskusteluaineisto toimii myös tutkijan oman kritiikin työkaluna. Tässä luvussa kootaan ja pohditaan keskeisiä analysoidusta ystävyyssuhteen viestinnän tutkimuskirjallisuudesta ja empiirisestä aineistosta esiin nousseita ajatuksia sekä esitetään jatko-tutkimusehdotuksia ystävyyssuhteen viestinnästä.

Ystävyyssuhteiden tutkimuksen lähtökohtina voidaan tässä tutkielmassa suoritettuna analyysin pohjalta pitää attraktioteorioiden ja läheisten interpersonaalisten suhteiden ominaisuuksien tutkimuksia. Nämä aiheet ovat merkittäviä myös ystävyyssuhteiden viestinnän kannalta. Attraktioteoriat tarkastelevat läheisten suhteiden, kuten ystävyysyden syntymistä ja esimerkiksi ystävyyssuhteen läheisyydellä on vaikutusta osapuolten itsestäkertomiseen ja konflikteihin. Tästä syystä nämä aiheet on otettu mukaan tutkielmaan.

Tutkielmassa on annettu varsin paljon tilaa ystävyyssuhteen määrittelylle siksi, että ystävyys kaikessa moninaisuudessaan on hyvin vaikeasti määriteltävissä oleva ilmiö ja vaatii siksi monipuolista tarkastelua. Tutkielmassa tarkastellaan myös ystävyyssuhteiden tutkimuksissa, samoin kuin interpersonaalisen viestinnän tutkimuksissa yleensä, vaikuttavia ideologisia tekijöitä, jotka vaikuttavat sekä tutkimuksiin ja teorianmuodostukseen että jo itse tutkimusaiheiden valintaan. Tutkielmassa esitellään ja arvioidaan lisäksi ystävyyssuhteiden viestinnän muuttumisen, itsestäkertomisen, myönnyttämisen ja konfliktien tutkimuksia. Nämä alueet on otettu tutkielmaan mukaan, koska ne ovat olleet tutkielmassa analysoidun kirjallisuuden perusteella hyvin tärkeitä ja yleisiä ystävyyssuhteiden viestinnän tutkimuk-

sen alueita. Myös viestinnästä puhuminen on otettu tutkielmaan mukaan, koska se on hyvin mielenkiintoinen ja tärkeä läheisten suhteiden viestinnän alue. Ystävyys-suhteissa viestinnästä puhumista ei silti ole juuri tutkittu, vaan tutkimukset ovat keskittyneet yleensä pari- ja perhesuhteisiin.

Ystävyysmäärittelyongelma

Ystävyys-suhteiden tutkimuksessa hyvin ongelmalliseksi on muodostunut itse sanan ystävyys määrittely. Ystävyysmäärittely on tyhjentävästi on hyvin vaikeaa, koska ystävyys-suhteet kaikissa epäinstitutionaalisuudessaan ja moninaisuudessaan suorastaan karttavat sitovaa määrittelyä. Yleinen puute ystävyys- ja ystävyys-suhteen määrittelyssä on ollut se, että niissä yksinkertaistetaan liikaa tätä monipuolista ja vivahteikasta ilmiötä. Ystävien oletetaan olevan samaikäisiä, samaa sukupuolta ja muutenkin hyvin samanlaisia demografisilta ja luonteenominaisuuksiltaan. Tällaisissa määrittelyissä jätetään huomiotta hyvin monenlaisia kiinnostavia ystävyys-suhteita. Usein määrittelyssä ei oteta huomioon esimerkiksi sitä tosiasiaa, että myös perhe- ja parisuhteet voivat olla samanaikaisesti myös ystävyys-suhteita. Päinvastoin, teoriakirjallisuudessa pyritään jatkuvasti kehittämään uusia tapoja erottaa ystävyys-suhteet muista läheisistä interpersonaalista suhteista. Sen sijaan, että pyrittäisiin löytämään ystävyys-suhteen muista suhteista erottavia tekijöitä, ystävyys-suhdetta olisi ehkäpä hedelmällistä tarkastella eräänlaisena kattokäsitteenä, jonka alle voidaan sijoittaa hyvin monenlaisia ihmissuhteita perhe- ja parisuhteista kirjeenvaihtoystäviin asti.

Ystävyys-suhteiden määrittelyssä korostetaan usein ystävyys- ja ystävyys- suhteiden olevan samaa sukupuolta ja suurinpiirtein saman ikäisiä keskenään. Tutkielman ryhmäkeskusteluissakin painotettiin, että ystävykset ovat usein eri sukupuolta, mutta kuitenkin varsin samanikäisiä. Tähän voidaan nähdä yhtenä syynä se, että kulttuuriset arvostukset vaikuttavat hyvin paljon jo ystävyystyyppiin. Kulttuuri vaikuttaa siihen, kenen kanssa on yleensä mahdollista ystävyystyyppiä eli ketä voidaan pitää potentiaalisena ystäväksi. Koska ystävyys-suhteita pidetään länsimaisessa kulttuurissa usein suhteena, jossa osapuolet ovat samanlaisia monilta demografisilta ominaisuuksiltaan, ystävyys-suhteita ei pyritäkään muodostamaan muunlaisten ihmisten kanssa. Useimmat ystävyystyyppit ovat samaa sukupuolta olevien samanikäisten ihmisten kanssa,

joilla yleensä on vieläpä sama ihonväri ja samantasoinen koulutus. Toisaalta suhteita esimerkiksi omiin isovanhempiin tai muita "ideaalisesta ystävydestä" poikkeavia olemassaolevia suhteita ei helposti mielletä ystävyyssuhteiksi, vaikka ne olisivat täysin vastaavanlaisia ystävyyskannan kanssa ominaisuuksiltaan. Yksi selitys ystävyyskannan samanlaisuudelle on myös se, että ihmiset tapaavat eniten samanikäisiä ja saman koulutustason omaavia ihmisiä, jolloin heidän kanssaan on enemmän mahdollisuuksia ystävyystyötä.

Ystävyyssuhteita käsittelevässä kirjallisuudessa ja arkiajattelussa esiin tulevat ystävyystyötä määrittävät ominaisuudet, kuten keskinäinen palkitsevuus, läheisyys, avoimuus, luottamus ja yhdessä viihtyminen eivät lopulta anna oikeaa kuvaa todellisen elämän ystävyyssuhteista. Ystävyys on jo sanana sävyiltään hyvin positiivinen, jolloin sen määrittelyssäkin yleensä kiinnitetään huomiota vain ilmiön positiivisiin piirteisiin. Todelliset ystävyyssuhteet pitävät kuitenkin sisällään keskenään hyvinkin erilaisia ja yleensä myös negatiivisinkin pidettyjä piirteitä, kuten kyllästymistä, kateutta ja yksityisyyden kaipuuta. Ystävyyskannan määrittelyminen kaikin puolin positiiviseksi ja palkitsevaksi suhteeksi ei siten ehkäpä olekaan ystävyyssuhteen määrittelyssä kovin antoisa. Sen sijaan sen voidaan katsoa olevan kulttuurisesti arvostetun ja tavoitellun, ideaalisen ystävyyssuhteen määrittely. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä muistaa, että tässä tutkielmassa kartoitettu ja analysoitu tutkimuskirjallisuus (myös viestinnän ideologiaa koskeva) on lähes yksinomaan amerikkalaista eikä se siten ehkä ole suoraan sovellettavissa muihin kulttuureihin. On kuitenkin luultavaa, että samantyyppiset ideologiset ennakkoodotukset (kuten palkitsevuus ja luottamus) leimaavat ystävyyssuhteiden viestinnän tutkimusta muuallakin maailmassa. Kuitenkin esimerkiksi ystävyyssuhteen vapaaehtoisuus voi olla yksi niistä seikoista, joiden suhteen odotukset vaihtelevat paljonkin kulttuureittain. Esimerkiksi japanilaisessa kulttuurissa henkilöillä voi olla "velvollisuusystäviä", toisin sanoen ystäviä, joiden kanssa ollaan ystävyystyötä esimerkiksi vanhempien tahdosta. On myös otettava huomioon, että eri kulttuureissa sanalla ystävyys voidaan viitata hyvinkin erilaisiin suhteisiin. Suhde, joka tietyssä kulttuurissa koetaan ystävyyssuhteeksi, saattaa hyvinkin olla toisessa kulttuurissa vain tuttavuutta.

Ystävyyskannan määrittelyksen keskeinen ongelma on se, kuka määrittelee ystävyyskannan. Jokaisessa kulttuurissa on omat määrittelmänsä ystävyyskannasta, mutta nämä

määritelmät ovat yleensä hyvin voimakkaasti ideologisia ja korostavat vain ystävyyspositiivisena pidettyjä piirteitä. Kuitenkin jokainen ystävyysuhde pitää sisällään myös jännitteitä ja negatiivisia tuntemuksia. Ihmisten kokemukset ystävyystyypistä ja siihen liittyvistä piirteistä vaihtelevat usein hyvinkin paljon. Kysymys on hyvin pitkälle siitä, millaisia suhteita kukin ihminen kutsuu ystävyysuhdeksi. Joillekin ihmisille ystävyyskriteerit ovat hyvin tiukat, jolloin he voivat nimetä ehkä vain yhden ihmisen tai mahdollisesti eivät ketään ystäväkseen, kun taas jotkut pitävät hyvin suurtakin joukkoa ihmisiä ystävinään. Vaikka useimmat ihmiset vaativat ystäviltaan rehellisyyttä ja luotettavuutta, monilla on pitkäaikaisia ystävyysuhdeita sellaisten ihmisten kanssa, jotka ovat useasti valehdelleet heille tai pettäneet heidän luottamuksensa. Ystävyysuhdeiden tutkimuksessa pitäisi ottaa ehdottomasti huomioon yksilön näkökulma ystävyystyypin. Ei ole olemassa objektiivisia, tutkijan avuksi otettavia kriteereitä, joiden avulla voitaisiin ulkopuolisen näkökulmasta erottaa toisistaan ystävyysuhde- ja muut ihmissuhteet.

Hyvin suosittu tapa määritellä ystävyysuhdetta on sen vertaaminen parisuhteeseen. Ystävyys- ja parisuhteilla on hyvin paljon yhteisiä piirteitä, kuten luottamusta ja spontaaniutta, mutta toisaalta myös monia erottavia piirteitä. Tärkeänä erona näiden kahden läheisen suhteen tyyppien välillä pidetään usein seksuaalisuutta osana suhdetta. Ystävyysuhde ei yleensä ajatella olevan seksuaalinen suhte. Kuitenkin on mahdollista, että ystävyys sisältää myös seksuaalista kanssakäymistä. Useimmiten ajatellaan, että seksi rikkoo ystävyysuhdetta, mutta on tietenkin mahdollista, että myös kestävä ystävyystyppi liittyy seksuaalista kanssakäymistä. Ystävyysuhdeisiin ei yleensä oleteta liittyvän myöskään samanlaista omistushalua ja mustasukkaisuutta kuin parisuhteisiin. Kuitenkin viime aikoina on alettu kiinnostua yhä enemmän myös ystävyysuhdeissa vaikuttavasta mustasukkaisuudesta. Myös tätä tutkimusta varten käydyissä ryhmäkeskusteluissa ystävyysuhdeeseen liittyvä mustasukkaisuus nousi useaan kertaan esille.

Attraktioteoriat ja ystävyysuhde-ominaisuudet

Läheisten ihmissuhteiden tutkimus alkoi attraktioteorioista, joilla pyrittiin selittämään, miksi ihmiset alkavat pitää toisistaan ja muodostavat läheisen suhteen keskenään. Attraktioteoriat keskittyvät tarkastelemaan erityisesti asenteiden

samanlaisuuden merkitystä suhteiden alkamiselle, mutta myös esimerkiksi geografisen läheisyyden, fyysisen viehättävyyden, suhteen palkitsevuuden ja persoonallisuuden vaikutuksia on tutkittu. Attraktiotutkimukset ovat olleet hyvin suosittuja, mutta niissä on monia rajoituksia. Attraktiotutkimusten taustalla on ajatus, jonka mukaan henkilöt reagoivat passiivisesti toiseen osapuoleen. Ne eivät ota huomioon viestintää ystävystymisvaiheessa. Kuitenkin toisiinsa tutustuvat ihmiset voivat toimia hyvinkin strategisesti ja tavoitteellisesti pyrkiessään läheiseen suhteeseen keskenään. Lisäksi asenteiden samanlaisuudella voi olla vaikutusta suhteen kehittymiseen vasta sitten, kun osapuolet ovat jollain tavoin viestineet samanlaisuuttaan toisilleen. Attraktioteoriat eivät myöskään huomioi sitä seikkaa, että eri tyyppisiä suhteita muodostettaessa eri ominaisuudet saattavat olla tärkeitä. Voisi esimerkiksi olettaa, että parisuhdetta muodostettaessa toisen ulkonäöllä olisi suurempi merkitys kuin ystävyysuhdetta muodostettaessa.

Attraktioteorioissa tarkastellaan ihmisten ystävystymisen syitä, jolloin yksi tärkeimmistä on geografinen läheisyys: ihmiset tutustuvat esimerkiksi töissä, opiskellessaan, harrastuksissaan tai asuessaan lähekkäin. Jatkotutkimuksissa voitaisiin paneutua siihen, onko näillä ystävyysuhteilla erilaisia funktioita samalle ihmiselle. Useilla ihmisillä on kokemuksia siitä, että jotkut ystävät halutaan pitää vain työystävinä, kun taas joitakin halutaan tavata myös vapaa-aikana. Lisäksi toisten ystävien kanssa tehdään eri asioita ja puhutaan eri aiheista kuin toisten. Jotkut ystävät saattavat olla vaikkapa pelikavereita ja joidenkin kanssa istutaan baarissa ja käydään elokuvissa.

Ystävyysuhteiden ominaisuuksista eniten on tutkittu kontrollia, läheisyyttä ja luottamusta. Näistä läheisyyttä ja luottamusta pidetään myös arkiajattelun mukaan tärkeänä ystävyysuhteen ominaisuutena. Sen sijaan kontrollia ei useinkaan mielletä ystävyysuhteeseen kuuluvaksi ilmiöksi. Tässä tutkielmassa ryhmäkeskustelun osallistujien kommentteista korostui, että toiseen vaikuttaminen ja toisen toiminnan kontrollointi koetaan hyvin negatiivisiksi ilmiöiksi, jotka eivät kuulu tasavertaiseen ja vastavuoroiseen ystävyysuhteeseen. Kuitenkin keskustelijat osasivat kertoa kokemuksiaan esimerkiksi monista ystävyysuhteidensa myönnyttämistilanteista. Vaikuttaakin siltä, että kontrolli on tärkeä ominaisuus ystävyysuhteissa, mutta sen olemassaoloa ei juuri tiedosteta tai haluta myöntää sanan "kontrolli" negatiivisten konnotaatioiden vuoksi.

Läheisten suhteiden tutkimuksessa ollaan yhä voimakkaammin menossa kohti dialektista näkökulmaa, jossa esimerkiksi ystävyyssuhteita tarkastellaan erilaisten vastakohtaisten ilmiöiden kautta. Ystävyyssuhteita ei nähdä enää suoraviivaisesti kohti suurempaa läheisyyttä, luottamusta ja sitoutumista johtavia, vaan prosesseina, joissa nämä suhteen eri ominaisuudet, kuten läheisyys ja kontrolli, jatkuvasti vaihtelevat. Aikaisemminhan ystävyyttä pidettiin jokseenkin vakaana asiointilana. Nykyisin korostetaan usein sitä, että ystävyyssuhde ei ole missään vaiheessa pysähtyneessä tilassa.

Ystävyyssuhteiden viestinnän ideologia

Interpersonaalisen viestinnän tutkijoista yhä useammat ovat alkaneet kiinnittää huomiota sekä ihmisten arki ajattelun että interpersonaalisen viestinnän tutkimusten taustalla vaikuttavaan interpersonaalisen viestinnän ideologiaan. Tämän ideologian mukaan läheiset suhteet, kuten ystävyys, ovat pelkästään positiivisten tunteiden ja kokemusten lähteitä. Erityisen näkyvä alue tästä interpersonaalisen viestinnän ideologiasta on "läheisyyden ideologia", jonka mukaan läheisyys, suuri syvällisen itsestäkertomisen määrä ja rehellisyys ovat positiivisia ilmiöitä suhteissa, kun taas esimerkiksi yksityisyys ja epärehellisyys ovat suhteita hajottavia ja sinällään negatiivisia ilmiöitä. Ystävyyssuhteissa on kuitenkin usein tilanteita, jolloin itsestäkertomisen tai avoimen konfliktin välttäminen on suhteen kannalta edullisinta. Jatkuva avoimuuden vaatimus on myös ristiriidassa jokaisen ihmisen yksityisyyden tarpeen kanssa.

Tutkielmassa läpikäydyn ja analysoidun kirjallisuuden perusteella voidaan sanoa, että interpersonaalisen viestinnän tutkimuksessa ollaan yhä enemmän alettu kritisoida tutkimukseen vaikuttavia ideologisia tekijöitä. Jo pidemmän aikaa tutkimuksissa ystävyydestä on korostettu, että ihmisten käsitykset ystävyyssuhteista ovat hyvin idealistisia ja että todellinen ystävyyssuhteiden viestintä ei ole niin täydellistä kuin ystävyyssuhteiden määrittelymme antavat ymmärtää. Viime vuosien aikana on alettu korostaa, että paitsi arkikäsitteemme, myös interpersonaalisen viestinnän tutkimuksen takana vaikuttavat voimakkaasti ideologiset painotukset. Näissä korostuvat ajatukset esimerkiksi ystävyys ja palkitsevista piirteistä negatiivisten jäädessä lähes huomiotta. Tämä ideologian

vaikutus näkyy selvästi jo tutkimusaiheiden valinnassa. Ystävyysuhteiden tutkimusten suosituimpia aiheita ovat olleet itsestäkertominen, luottamus, läheisyys ja suhteen kehittyminen, kun taas yhtä lailla ystävyysuhteisiin kuuluvia mustasukkaisuutta, kyllästymistä ja kateutta ei olla juurikaan tutkittu. Myös yleensä negatiivisina pidettyjä piirteitä myönnyttämistä ja konflikteja on tutkittu huomattavasti enemmän parisuhteisiin kuin ystävyysuhteisiin kuuluvina ilmiöinä. Paitsi tutkimusaiheiden valinnassa, interpersonaalisen viestinnän ideologia näkyy myös tutkimusraporttien ja teorioiden sanavalinnoissa. Esimerkiksi ystävyysuhteisiin olennaisesti kuuluvia konflikteja kuvataan usein "häiriöiksi" ja ystävyysuhteiden läheisyyden vähenemistä kuvataan sanoilla "purkaantumisen", ja "hajoaminen", joissa on varsin negatiivinen sävy. Syvällistä itsestäkertomista kuvaillaan yleensä "rehelliseksi" ja "luottamukselliseksi", vaikka sitä voitaisiin yhtä hyvin, tilanteesta riippuen, kuvailla myös "röyhkeäksi" tai "yksityisyyttä loukkaavaksi".

Tutkielmaa varten käydyissä ryhmäkeskusteluissa arki ajattelunkin taustalla vaikuttava interpersonaalisen viestinnän ideologia tulee selvästi ja kiinnostavalla tavalla esiin. Kun tutkija pyysi keskustelijoita määrittelemään ystävyysuhdetta, esitetyt määritelmät olivat voimakkaasti positiivisia. Itse asiassa ystävyys määriteltiin varsin pitkälle interpersonaalisen viestinnän ideologisen "mallin" mukaisesti. Samat keskustelijat kuitenkin ottivat myöhemmin keskustelun aikana puheeksi useita negatiivisia ystävyysuhteiden piirteitä. Keskustelijat kertoivat esimerkiksi pelkäävänsä usein ystävyysuhteensa menettämistä. Lisäksi esille nousi hyvin paljon ystävyysuhteen aiheuttamia negatiivisia tunteita, kuten kateutta, kyllästyneisyyttä, mustasukkaisuutta ja pettymyksiä. Näitä asioita keskustelijat tuntuivat pitävän normaaliin ystävyysuhteisiin kuuluvina ilmiöinä.

Tässä tutkielmassa analysoidaan vain amerikkalaisia tutkimuksia, joissa interpersonaalisen viestinnän ideologia on voimakkaasti läsnä. Tämä tutkimusten taustaoletus vaikuttaisi olevan varsin samansuuntainen myös Suomessa. Myös suomalaiset pitävät ystävyysuhteita ennen kaikkea avoimina ja luottamuksellisina suhteina, joissa "kaikesta voi puhua". Ideologia ei kuitenkaan kerro, millaista viestintä ystävyysuhteissa todella on. Kiintoisa jatkotutkimusaihe olisikin, onko amerikkalaisten ja suomalaisten ystävyysuhteiden itsestäkertomisessa, läheisyydessä ja luottamuksessa keskinäisiä eroja. Vaikka ideologia on suurinpiirtein sama, on

esimerkiksi mahdollista, että käytännön elämässä toisessa näistä kulttuureista ystävyysuhteina pidetään vain hyvin läheisiä ja itsestäkertovia suhteita.

Itsestäkertominen ja viestinnän muuttuminen

Interpersonaaliseen viestintään vaikuttavat monenlaiset normit ja odotukset. Interpersonaalisen viestinnän normien mukaista on avoimuus ja suuri itsestäkertomisen määrä ystävyysuhteissa. Kuitenkin on havaittu, ettei itsestäkertomista tapahdu läheisissä suhteissa niin paljon kuin on oletettu. On väitetty, että suurin osa ystävien keskusteluista on pinnallista juttelua, jossa pääasia ei ole keskustelun syvällisyys, vaan pelkkä yhdessäolo. Myös tämän tutkimuksen ryhmäkeskusteluissa tuli esille se seikka, että ystävän kanssa on tärkeää olla yhdessä, eikä keskustelun syvällisyys ole aina tärkeää. Monet kuitenkin korostivat, että ystävän erottaa muista tutuista se, että ystävän kanssa voi tarvittaessa syventää keskustelun tasoa. Toisaalta useilla ihmisillä on kokemuksia siitä, miten helposti saattaa syntyä hyvinkin syvällinen keskustelu aivan vieraan ihmisen kanssa.

Vaikka itsestäkertominen yleensä liitetään tutkimuksissa läheisten suhteiden laatuun ja tyytyväisyyteen, itsestäkertominen ei kuitenkaan aina ole paras mahdollinen viestintästrategia. Itsestäkertomista vältellään usein esimerkiksi, jos halutaan suojella ystävää tai välttää konflikteja tämän kanssa. Keskittyessään itsestäkertomisen terapeuttiseen ja suhdetta lähentävään funktioon tutkijat usein jättävät huomiotta sen, että ihmisillä on myös tarve yksityisyyteen ja suojautumiseen.

Perinteisissä ystävyysuhteen viestinnän muuttumisen malleissa oletetaan, että suhteen tavoitteena on aina suurempi läheisyys. Kuitenkaan kaikki suhteet eivät kehity läheisemmiksi, ja ihmisillä on useita suhteita, joiden he eivät haluakaan kehittyvän läheisemmiksi. Esimerkiksi useat ihmiset haluavat pitää toimivat työsuhteensa sinällään, eivätkä tahdo niiden muuttuvan läheisiksi ystävyysuhteiksi. Suhteen muuttumisen mallit usein myös esittävät, että suhteiden kehitys läheisemmäksi tapahtuu lineaarisesti ja asteittaisesti. Tätä suoraviivaista kehitystä on kritisoitu paljon. Joidenkin tutkijoiden mukaan ihmiset tekevät päätöksiä suhteen luonteesta ja aivan suhteen alussa. Suhteen kehitys on myös selitetty hyvin muuttuvaiseksi ja heitteleväksi prosessiksi, jossa esimerkiksi läheisyys

saattaa vaihdella huomattavasti eri aikoina. Ajatus suhteiden suoraviivaisesta, läheisyshakuisesta kehityksestä jättää huomiotta sen, että osapuolten tietoisuus ystävyysuhteen kehittämässä saattaa vaihdella suuresti. Usein viestintä on ajattelematonta ja stereotyyppistä, mutta joissakin ystävyysuhteen käännekohdissa sitä saatetaan kontrolloida hyvinkin tietoisesti.

Ystävyysuhteen viestinnän muuttumisen tutkimusten ongelmana on se, että viestintää on tarkasteltu useimmissa tutkimuksissa vertaamalla ihmisten käyttäytymistä lyhytaikaisissa ja pitkäaikaisissa suhteissa tai vertailemalla tuttavien läheisiin ystäviin. Näillä menetelmillä saadut tulokset eivät anna kuitenkaan ystävyysuhteen muuttumisesta yhtä todenmukaista kuvaa kuin mitä pitkittäistutkimuksilla saataisiin aikaan. Ystävyysuhteen pitkittäistutkimusta on kuitenkin vielä hyvin vähän. Ystävyysuhteen muuttumisesta eniten on tutkittu suhteen alkua ja kehitystä, mutta varsin vähän on kiinnitetty huomiota ystävyysuhteen hajoamiseen. Tämän alueen tutkimusta vaikuttaa kuitenkin olevan tulossa yhä enemmän.

Viestinnän muuttumisen tutkimuksissa kuvaillaan useimmiten vain itsestäkertomisessa tapahtuvia muutoksia suhteen kehittyessä läheisemmäksi. Viestintä kuitenkin muuttuu muiltakin osin kuin vain itsestäkertomisen puolesta. Enemmän kaivattaisiin tutkimusta esimerkiksi myönnyttämisen ja konfliktien aiheiden ja taktiikoiden muuttumisesta suhteen kehittyessä.

Itsestäkertomisen tutkimuksen alueella ovat olleet hyvin suosittuja tutkimukset, joissa tarkastellaan sukupuolen merkitystä itsestäkertomiseen. Useimmiten on ajateltu, että naiset kertovat itsestään enemmän ja syvällisemmin kuin miehet. Tätä piirretyypistä käsitystä itsestäkertomisesta on kuitenkin alettu kritisoida. On esitetty, että miesten ja naisten itsestäkertomisen tavat ovat erilaiset. Joidenkin tutkimusten mukaan sukupuolten välistä eroa itsestäkertomisessa ei todellisuudessa ole olemassa. Sukupuolen sijasta onkin alettu tutkia henkilön feminiinisyyden tai maskuliinisyyden merkitystä itsestäkertomiseen. Sukupuolen merkityksen tutkimuksessa on aina mukana se ongelma, ettei voida tietää, miten paljon perimä ja toisaalta tiettyyn kulttuuriin sosiaalistuminen ovat vaikuttaneet sukupuolten viestintäpiirteiden kehittymiseen. Ainakaan toistaiseksi miesten ja naisten viestintä-

täkäyttämisen eroja ei ole pysytty selittämään uskottavasti pelkkien biologisten ominaisuuksien pohjalta.

Itsestäkertomisen tutkimuksissa ollaan yhä enemmän menossa itsestäkertomisen tarkasteluun ystävyysuhteen piirteinä sen sijaan että sitä tarkasteltaisiin yksilöllisenä ominaisuutena, kuten aikaisemmin oli tapana. Nykyisin otetaan huomioon, että itsestäkertominen vaihtelee hyvinkin paljon tilanteen ja kontekstin mukaan. Itsestäkertomisen tutkimuksissa suosituin hypoteesi on ollut vastavuoroisuushypoteesi, jonka mukaan syvälinen itsestäkertominen rohkaisee syvälinen, ja pinnallinen itsestäkertominen pinnalliseen itsestäkertomiseen. Tätä hypoteesia on kritisoitu voimakkaasti. Ihmisten ei voida olettaa toimivan automaattisina reagoijina toisten itsestäkertomiseen, vaan on otettava huomioon, että itsestäkertominen voi olla myös strategista ja tavoitetietoista. Ihmiset kertovat usein itsestään esimerkiksi lähentääkseen ystävyysuhtettaan tai edesauttaakseen myönnyttämisyrittänsä onnistumista.

Ystävyysuhteen itsestäkertomisen alueista metakommunikaatiota on tutkittu hyvin vähän. Kuitenkin ystävyysuhtesta ja sen viestinnästä puhumista pidetään useimmiten teoriakirjallisuudessa tärkeänä ystävyysuhteen viestinnän osa-alueena. Myös tämän tutkimuksen ryhmäkeskusteluissa tuli ilmi, että monet ystävykset keskustelevat viestinnästään ystävänsä kanssa. Metakommunikaatiolla voidaan viestiä esimerkiksi kontrollia, läheisyyttä tai luottamusta suhteessa.

Myönnyttäminen ja konfliktit

Ystävyysuhteissa tapahtuvan myönnyttämisen tutkimukset ovat keskittyneet lähinnä myönnyttämisstrategioiden ja -tilanteiden luokitteluun. Myönnyttämisen tutkimuksia on kritisoitu siitä, että ne olettavat ihmisten käyttäytyvän hyvin tietoisesti myönnyttämistilanteissa valitessaan tilanteisiin sopivia strategioita. Kuitenkin todellisessa elämässä tapahtuva myönnyttäminen ei todennäköisesti ole niin tiedostettua kuin tutkimusolosuhteissa. Lisäksi tutkimusasetelmat eivät ota huomioon myönnyttämisen interaktiivista luonnetta. Tutkimustilanteessa osapuolet eivät välttämättä halua vaikuttaa toisiinsa, vaikka luonnollisessa myönnyttämistilanteessa näin kuitenkin tapahtuu. Myönnyttämisen tutkimuksissa ollaan yhä

enemmän menossa kohti myönnyttämistilanteessa olevien henkilöiden kognitiivisten prosessien ja aikaisempien myönnyttämistilanteiden myötä kehittyneiden skeemojen tutkimusta. Näiden tutkimusten tavoitteena on selvittää, miten ihmiset ottavat käyttöön strategioita, ja miten nämä strategiat ovat edustettuina pitkäaikaismuistissa. Näiden tutkimusten suorittamisessa psykologia voisi toimia erittäin hyödyllisenä aputieteenä.

Myönnyttämisen tutkimus on vielä varsin hajanaista, koska sitä ei olla saatu toistaiseksi liitettyä kunnolla mihinkään teoreettiseen viitekehykseen. Interpersonaalisten suhteiden myönnyttämisen tutkimuksen ongelmana on myös se, että se useimmiten keskittyy vain verbaaliseen viestintään ja jättää nonverbaalisen viestinnän tarkastelun ulkopuolelle. Kuitenkin ystävykset saattavat saada toisen myöntymään erilaisia nonverbaalisia taktiikoita käyttäen, vaikkapa välttelemällä ystäväänsä.

Suurin osa myönnyttämisen tutkimuksista tarkastelee myönnyttämistä yksisuuntaisena prosessina, jossa henkilö yrittää myönnyttää "kohdettaan". Myönnyttäminen on kuitenkin kaksisuuntainen prosessi, jossa kummankin osapuolen toiminnalla on suuri merkitys. Varsin vähän on vielä tutkittu myönnyttämisen vastustamisen strategioita ja syitä myöntymisestä kieltäytymiseen. Myönnyttämisen tutkimuksissa myös oletetaan usein virheellisesti, että henkilöillä on aina yksi tietty tavoite mielessään myönnyttäessään ystäväänsä. Myönnyttämistavoitteita voi olla kuitenkin samanaikaisesti hyvin monia, ja ne saattavat muuttua myönnyttämisepisodin aikana.

Konfliktia pidetään läheisissä suhteissa epänormaalina tilana tai häiriönä normaalissa, harmonisessa viestinnässä. Ryhmäkeskustelijat korostivatkin, että avoimia konflikteja ystävyysuhteissa on vain harvoin. Kuitenkin keskusteluista ilmeni, että konflikteja on vähän siksi, että ystävyysuhteen osapuolet aktiivisesti välttelevät niitä. Potentiaalisia konfliktinaiheita siis olisi, mutta harmoniaa pyritään ylläpitämään kaikin tavoin.

Ystävyysuhteiden konfliktien tutkimuksissa korostetaan usein, että yhteistyötaktiikat ovat konfliktitilanteessa toimivampia ja kompetentimpia kuin välttelemistaktiikat. Tämän tutkimuksen ryhmäkeskusteluissa osallistujat kuitenkin korostivat

konfliktien välttelemisen tärkeyttä ystävyysuhteissaan. Keskustelijat myös kertoivat välttelemisen olevan yleisin konfliktitaktiikka ystävyysuhteissaan. Siitä huolimatta, että vältteleminen koettiin yleiseksi taktiikaksi, monet keskustelijoista olivat kokeneet pettyneensä siihen, että käyttivät konfliktissa välttelytaktiikkaa sen sijaan että olisivat ottaneet ongelmat suoraan puheeksi. Tämä ystävyysuhteiden konfliktien välttelemisen yleisyys ei kuitenkaan korostunut ystävyysuhteiden viestintää koskevissa tutkimuksissa. Tähän ristiriitaan voidaan nähdä ainakin yhtenä syynä se, että konflikteja tutkitaan liian usein ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmasta, jolloin tutkija ei havaitse potentiaalisia konfliktitilanteita, jotka jäävät puhkeamatta avoimeksi välien selvittelyksi. Toisaalta myös introspektiivisiä menetelmiä käytettäessä konfliktien välttely saattaa jäädä huomaamatta. On luultavaa, että ihmiset vastatessaan kysymyksiin ystävyysuhteidensa konflikteista muistavat vain ne konfliktit, jotka nostettiin ystävän kanssa käsiteltäviksi. Sen lisäksi, että konfliktin välttelemistilanteet saatetaan muistaa huonosti, niitä ei ehkä tulla maininneeksi esimerkiksi haastattelutilanteessa, koska konflikteja, joista ei olla keskusteltu ystävän kanssa, ei ehkäpä edes mielletä konflikteiksi. Useat ihmiset käsittävät konfliktin nimenomaan ilmaistuksi ristiriitatilanteeksi.

Ystävyysuhteiden konflikteja on tutkittu lähes yksinomaan yksilötasolla. Kuitenkaan konfliktien dynamiikkaa voidaan ymmärtää vasta, kun niitä tarkastellaan ystävyysuhteessa osapuolten välillä. Tutkimuksissa konflikteja myös pidetään lähinnä yksittäisinä ja yhtenäisinä ilmiöinä. Konfliktit saattavat kuitenkin liittyä toisiin, vaikkapa vuosia sitten käytyihin konflikteihin. Nämä konfliktien yhteen liittymiset jäävät tutkijalta herkästi huomaamatta. Tästä syystä konfliktien tutkimuksessa pitäisi käyttää enemmän introspektiivisiä menetelmiä, kuten päiväkirjamenetelmää, jossa ystävykset pääsisivät itse analysoimaan omaa konfliktikäyttäytymistään. Päiväkirjamenetelmän etuna konfliktitutkimuksissa on myös se, että siinä tapahtumat ja kokemukset kirjataan muistiin pian konfliktien jälkeen. Tällöin useimmiten heikosti tiedostetut konfliktitapahtumat on helpompi palauttaa mieleen kuin myöhemmin. Tutkimuksissa on myös useimmiten keskitytty vain suhteen sisäisiin konflikteihin siitä huolimatta, että ystävyysuhteisiin vaikuttavat myös monet niiden ulkopuolelta tulevat ongelmat.

Ryhmäkeskusteluissa tutkija kysyi osallistujilta mielipidettä muutamista ystävyysuhteen viestinnän keskeisistä teorioista. Erityisesti itsestäkertomisen vasta-

vuoroisuus oli hypoteesi, jonka keskustelijat kokivat pitävän paikkansa ystävyys-suhteissaan. Keskustelijat korostivat, että itsestäkertomisen ei tarvitse jokaisessa yksittäisessä tilanteessa olla vastavuoroista, kunhan se on sitä pitkällä aikavälillä. Useimmat ryhmäkeskustelijoista tunsivat kuitenkin vastavuoroisuushypoteesin ennestään, joten on mahdollista, että tämä taustatieto ohjasi jossain määrin heidän käsityksiään itsestäkertomisesta. Viestinnän asteittaisen, lineaarisen kehittymisen ja konfliktien vastavuoroisuuden hypoteesit sen sijaan saivat osakseen varsin paljon kritiikkiä. Vaikka keskustelijat myönsivätkin, että jotkut ystävyys-suhteet kehittyvät vähitellen läheisemmiksi, ja että joskus konfliktit toimivat vastavuoroisuuden periaatteella, näitä malleja ei kuitenkaan pidetty aina paikkansapitäviltä. Keskustelijoilla oli useita kokemuksia siitä, miten jotkut ystävyys-suhteet kehittyvät hyvin nopeasti tai siitä, miten he usein vastaavat hyökkäävään konfliktitaktiikkaan perääntymällä tilanteesta. Käsitys samanlaisuuden merkityksestä attraktioon oli ryhmäkeskustelijoilla varsin samansuuntainen esitetyn teorian kanssa. Keskustelijat uskoivat, että etenkin asenteiden ja kiinnostuksen kohteiden samanlaisuus ainakin helpottaa ystäväystymistä.

Ystävyys-suhteiden viestinnän tutkimusten kritiikkiä

Ystävyys-suhteiden viestinnän teorian ja tutkimuksen välillä havaittiin analyysin edetessä huomionarvoinen ristiriita. Ystävyys-suhteiden viestintää käsittelevässä kirjallisuudessa korostetaan toistuvasti, että interpersonaaliset suhteet eivät ole ominaisuuksiltaan yhtenäinen ryhmä, vaan ne eroavat toisistaan monin merkittävien tavoin. Ensinnäkin on tehtävä ero julkisten ja yksityisten interpersonaalisten suhteiden välillä. Lisäksi myös yksityiset, henkilökohtaiset interpersonaaliset suhteet vaihtelevat laadultaan hyvinkin paljon keskenään. Teoriakirjallisuudessa korostetaan usein esimerkiksi pari- ja ystävyys-suhteen eroja. Myös tutkimuksia pari- ja ystävyys-suhteen viestintää erottavista tekijöistä on olemassa. Tästä huolimatta useissa eri viestinnän alueiden tutkimuksissa käsitellään henkilökohtaisia interpersonaalisia suhteita yleensä, ikään kuin ne olisivat keskenään samanlaisia. Tutkitaan esimerkiksi läheisten suhteiden konflikti- ja myönnyttämistaktiikoita tai syitä itsestäkertomisen välttelemiseen interpersonaalisisissa suhteissa. Kuitenkin on luultavaa sekä arkikokemuksen että teoretiedon perusteella, että nämä ilmiöt ovat ainakin jossain määrin erilaisia pari- ja ystävyys-suhteissa, koska nämä suhteet

eroavat monilta ominaisuuksiltaan. Tämän tutkimuksen ryhmäkeskusteluissa tuli esille mm. se kokemus, että ystävälle jätetään kertomatta itsestä, jos epäillään, ettei ystävää kiinnosta kyseinen asia, mutta puolisolle jätetään pikemminkin kertomatta asioita, jotka saattaisivat loukata tätä.

Ystävyys-suhteiden viestinnän, kuten muissakin interpersonaalisen viestinnän tutkimuksen menetelmissä on hyvin paljon kritisoitavaa. Hyvin keskeinen ongelma tutkimuksissa on se, että niissä tutkitaan esimerkiksi itsestäkertomista tai myönnyttämistä toisille vieraiden ihmisten kesken, ja näin saaduista tutkimustuloksista vedetään johtopäätöksiä koskien ystävyys- tai parisuhteiden viestintää. Kuitenkaan keskenään vieraiden ihmisten myönnyttämis- ja itsestäkertomistilanteet eivät voi olla täysin sovellettavissa ystävyys-suhteiden viestintään. Ystävyys-suhteissa olevilla ihmisillä on ensinnäkin todellinen tarve vaikuttaa toisiinsa ja kertoa itsestään, tosiin kuin keskenään tuntemattomilla ihmisillä. Ystävyys-suhteiden keskinen itsestäkertominen ja myönnyttäminen ovat arkielämässä merkityksellisiä, sillä niiden tuloksena suhde voi muuttua ja muovautua hyvinkin paljon. Ystävyys-suhteiden välinen viestintä eroaa monin tavoin keskenään vieraiden viestinnästä myös siinä suhteessa, että ystävyys-suhteen "historia" on jatkuvasti läsnä suhteessa. Kaikkiin viestintä-tilanteisiin, kuten konflikteihin, itsestäkertomiseen ja myönnyttämiseen vaikuttavat ystävyys-suhteen aikaisemmat vaiheet, esimerkiksi kokemukset aikaisemmista vastaavista tilanteista ja ystävyys-suhteiden välille kehittyneet luottamus- ja kontrolliasetelmat. Tämän aikaisemman yhteisen kokemusmaailman jatkuva läsnäolo vaikuttaa esimerkiksi siihen, mistä aiheista syntyy konflikteja, mitä konfliktin aiheita vältellään, millaisia konfliktitaktiikoita käytetään ja miten ystävän konfliktikäyttäytymistä tulkitaan.

Useilla ystävyys-suhteiden viestinnän tutkimuksen alueilla on kiinnitetty huomiota suhteen viestintäpiirteiden tiedostamiseen. Esimerkiksi konflikti- ja myönnyttämis-taktiikoita tutkittaessa törmätään jatkuvasti siihen ongelmaan, että toiminta myönnyttämis- ja konfliktitilanteissa on usein rutiininomaista ja tiedostamatonta, jolloin siihen on tutkittaessa vaikeaa "päästä käsiksi". Tutkimusmenetelmien valintaa pohdittaessa pitäisi ottaa kuitenkin huomioon, että viestintä-tilanteiden tiedostamisessa voi olla hyvin suuria henkilökohtaisia eroja. Esimerkiksi tämän tutkielman ryhmäkeskusteluihin osallistuneet henkilöt, joilla on takanaan useita vuosia puheviestinnän opintoja, todennäköisesti tiedostavat viestintäkäyttäytymistään huomattavasti paremmin kuin useimmat ihmiset. Tällaisten viestintäänsä paremmin tiedostavien

ihmisten on paljon helpompi kuvailla itse osapuolten viestintää ystävyysuhteissaan kuin ihmisten, jotka eivät itedosta viestintäänsä yhtä hyvin. Toisaalta laaja teoreettinen tieto interpersonallisista suhteista saattaa ohjata ja jopa vääristää käsityksiä omista ystävyysuhteista. Omiin ystävyysuhteisiin ja yleensä käsityksiin ystävyydestä saattavat vaikuttaa tiedossa olevat teoriat ja tutkimukset, jolloin omissa ystävyysuhteissa saatetaan nähdä sellaisia piirteitä (esimerkiksi itsestäkertomisen lineaarista syvenemistä), joita niissä ei tosiasiaassa ole.

Ystävyysuhteiden viestintää tutkittaessa voidaan usein törmätä ongelmaan, että suhteen ulkopuolinen tutkija ei pysty tulkitsemaan luotettavasti suhteen viestintää. Ulkopuoliselta havainnoijalta jäävät herkästi huomaamatta esimerkiksi erialiset äänensävyt ja ystävän vältteleminen myönnyttämistaktiikoina. Näiden hienovaraisen vihjeiden havaitsemiseen vaaditaan laajaa ja omakohtaista suhteen historian tuntemista. Näitä ilmiöitä päästäisiin ehkäpä parhaiten tutkimaan siten, että tutkija tutkisi viestintää omassa ystävyysuhteessaan.

Jatkotutkimusehdotuksia

Suurin osa tässä tutkielmassa analysoidusta ystävyysuhteiden viestinnän tutkimuksesta on amerikkalaista, joten on otettava huomioon, että kaikki teoriat ystävyysuhteiden viestinnän eri alueista eivät välttämättä ole yleistettävissä suomalaiseseen puhekulttuuriin. Vaikka kulttuuri vaikuttaa varmasti monin tavoin käsityksiin ja ihanteisiin ystävyydestä ja sitä kautta myös viestintään ystävyysuhteissa, sen vaikutusta on tutkittu hyvin vähän. Jatkotutkimuksissa olisikin tärkeää keksittyä myös siihen, miten eri ystävyysuhteiden viestinnästä esitetyt teoriat, (esimerkiksi itsestäkertomisen vastavuoroisuus) soveltuvat muihin kuin amerikkalaiseen kulttuuriin. Kiinnostava tutkimusten aihe olisi myös esimerkiksi ystävyysuhteiden ihannekuvan vaihtelu kulttuureittain.

Tutkimusten taustalla vaikuttavien ideologioiden tutkimusta kaivattaisiin kaikilla puheviestinnän alueilla enemmän. Koska myös tutkijat, riippumatta pyrkimyksistään mahdollisimman suureen objektiivisuuteen, ovat kulttuurinsa vaikutuspiirissä, heidän toimintaansa vaikuttavat sen arvostukset ja asenteet. Tämä näkyy siinä, että tietyt puheviestinnän tutkimusalueet ovat suosittumia kuin toiset, ja siinä, millai-

sista itsestään selvinä pidetyistä taustaoletuksista eri puheviestinnän alueiden tutkimusta yleensä lähdetään tekemään. Tutkimusten taustalla vaikuttavien ideologioiden merkitystä olisi kiintoisaa tarkastella esimerkiksi organisaatio- tai hoitoviestinnän alueilla. Keskeinen puheviestintätutkimusten ideologian tarkastelun kohde olisi jo itse viestintä -sana, joka on konnotaatioltaan hyvin positiivinen siitä huolimatta, että myös väkivalta ja murjottaminen ovat viestintää.

Tässä tutkielmassa tehdyn analyysin mukaan ystävyysuhteiden tutkimuksissa ei ole vielä otettu juurikaan huomioon esimerkiksi eri sukupuolta olevien tai eri ikäisten ihmisten ystävyysuhteita. Tutkimuksissa ei olla myöskään kovin usein tarkasteltu taustoiltaan "tavallisesta" poikkeavien ihmisten ystävyysuhteita. Muutamia tutkimuksia on tehty kuitenkin esimerkiksi narkomaanien (ks. Sterk-Elifson & Elifson 1992) ja vammaisten (ks. Barber & Hupp 1993, Lutfiyya 1990) ystävyysuhteista.

Ystävyysuhteiden viestintää koskevissa tutkimuksissa ystävyyttä käsitellään useimmiten henkilön viestintäverkostosta erillisenä suhteena. Vaikka ystävyysuhteita on jo tutkittu varsin monien eri piirteiden ja viestinnän ilmiöiden näkökulmasta, vain hyvin harvoissa tutkijan läpikäymistä artikkeleista ja tutkimuksista otetaan huomioon se tosiasia, että ystävyysuhteet eivät ole ihmisen muusta toiminnasta ja muista interpersonallisista suhteista erillään. Ihmisillä on hyvin erilaisia viestintäverkostoja, joiden "sisällä" ystävyysuhteetkin syntyvät, jatkuvat ja hajoavat. Ystävyysuhteen viestinnän tutkimuksissa pitäisikin huomioida enemmän, millaisessa vuorovaikutuksessa ystävyysuhteet ovat henkilön muiden interpersonaalisten suhteiden kanssa. On vaikeaa löytää juurikaan tutkimusta siitä, miten esimerkiksi henkilön pari-, perhe- ja työsuhteet vaikuttavat hänen ystävyysuhteisiinsa. Nämä kaikki suhteet ovat yhtäaikaaisesti läsnä ihmisen elämässä, joten niiden välillä täytyy olla jonkinlaista vaikutusta. Ensinnäkin ihmiset saattavat tustua tulevaan partneriinsa ystävien kautta tai saada uusia ystäviä puolison kautta. Ryhmäkeskusteluissa useimmilla osallistujilla oli kokemuksia etenkin parisuhteen vaikutuksesta ystävyysuhteisiinsa. Parisuhde on ensinnäkin yleinen ja tärkeänä pidetty itsestäkertomisen aihe ystävyysuhteissa. Yleistä on myös se, että parisuhteessa elävät ovat mustasukkaisia puolisonsa ystäville. Tämä mustasukkaisuus saattaa jopa johtaa ystävyysuhteen katkeamiseen. Keskustelijat kertoivat myös tilanteista, jolloin he ovat olleet mustasukkaisia ystävänsä muille ystäville.

Ystävyys-suhteiden tutkimuksissa ei toistaiseksi ole juurikaan otettu huomioon ystävyys-suhteita, jotka toimivat muuten kuin fyysisesti läheisessä vuorovaikutuksessa. Tutkimuksissa tarkastellaan yleensä vain ystävyys-suhteita, jotka ovat ainakin syntyneet fyysisen läheisyyden avulla. Nykyajan ihmisillä on kuitenkin paljon ystävyys-suhteita, jotka ovat toimivia ja tyydyttäviä, vaikka osapuolet eivät tapaakaan toisiaan juuri koskaan. Tällaisia ovat esimerkiksi ystävyys-suhteet, jotka syntyvät ja toimivat kirjeenvaihdon tai internetin kautta. Tällaiset "etäystävyys-suhteet" tarjoavat hyvin suuren tutkimushaasteen ystävyys-suhteiden tutkijoille. Voitaisiin tutkia esimerkiksi, millaisia konflikti- ja myönnyttämistaktiikoita ihmiset käyttävät internet-ystävyys-suhteissaan ja poikkeavatko nämä siitä, millaisia taktiikoita he käyttävät sellaisissa ystävyys-suhteissaan, joissa he ovat ystävänsä kanssa geografisesti lähekkäin.

7 TUTKIELMAN ARVIOINTIA

Tutkimusten analyysin arviointia

Tämän tutkimuksen ansiona voidaan pitää sitä, että Suomessa vain vähän huomiota saaneesta ystävyysuhteen viestinnästä kirjoitetusta teoriasta ja tutkimuksesta on saatu koottua, tiivistettyä tietoa. Tämän tutkielman kaltainen tutkimusalueen analyysi voi toimia rohkaisevasti jatkotutkimusten syntymiseen alueelta.

Tutkimuksia läpikäydessä ja analysoitaessa ystävyysuhteiden viestinnän tutkimuksen alueista havaittiin keskeisimmiksi viestinnän ihanne ja todellisuus, viestinnän muuttuminen, itsestäkertominen, myönnyttäminen, konfliktit ja metakommunikaatio. Näitä alueita tutkija piti keskeisimpinä ystävyysuhteiden viestinnän alueina analysoimansa teoria- ja tutkimuskirjallisuuden sekä omien kokemusten perusteella. Käsitys "löydettyjen" alueiden keskeisyydestä vahvistui analyysin edetessä lukuunottamatta metakommunikaatiota erillisenä tutkimusalueena. Koska metakommunikaatiosta ystävyysuhteissa oli hyvin vaikeaa löytää kirjallisuutta, tämä ystävyysuhteen viestinnän alue sijoitettiin tutkimuksessa osaksi itsestäkertomisen tutkimusten kartoittamista. Näin meneteltiin, koska metakommunikaation, viestinnästä puhumisen, voidaan nähdä olevan yksi itsestäkertomisen puheenaiheista.

Tutkielmassa teoreettisen pohdinnan rinnalle on nostettu empiirinen ryhmäkeskusteluaineisto. Ryhmäkeskusteluotteet on sijoitettu teoreettisen pohdinnan lomaan, jotta saataisiin aikaan hedelmällistä vuoropuhelua näiden kahden aineiston kanssa. Ryhmäkeskustelulainaukset on valittu sillä perusteella, että ne joko tukevat teoreettista tietoa tai ovat sen kanssa ristiriidassa. Ryhmäkeskustelujen sijoittaminen teorian lomaan myös havainnollistaa teoriassa esitettyjä väitteitä. Ryhmäkeskusteluaineistolla saadaan uusia näkökulmia ystävyysuhteiden viestinnästä esitettyyn teoriaan ja siitä esille nousseisiin kysymyksiin.

Kaikki analyysin edetessä esiin nousseet ystävyysuhteen viestinnän alueet herättivät ryhmäkeskustelijoissa paljon mielipiteitä, ja kaikista näistä alueista keskusteli-

joilla oli myös kokemuksia omissa ystävyysuhteissaan. Tämän perusteella voidaan sanoa, että tarkasteltavien viestinnän alueiden valinta on onnistunut. Analyysissa käsiteltyjen viestinnän alueiden lisäksi keskusteluissa nousi esille kuitenkin vielä yksi tässä tutkimuksessa lähes huomiotta jätetty alue, tukeminen. Myönnyttämisestä keskustelemisen yhteydessä ryhmäläiset ottivat useaan otteeseen puheeksi ystävän tukemisen. Monet keskustelijoista kertoivat rohkaisevansa ystäväänsä uskomaan itseensä, yrittämään parhaansa tai yrittävänsä kaikin tavoin auttaa ystäväänsä, kun tällä on huolia tai ongelmia. Samanlaista tukena olemista odotettiin myös ystävältä. Vaikka ryhmäkeskustelijat nostivat tukemisen esille myönnyttämisen yhteydessä, he kertoivat olevansa sitä mieltä, ettei tukeminen ole pelkästään yksi myönnyttämisen tavoite. Tämän tutkimuksen puutteena voidaan näin ollen pitää sitä, että ystävän tukemista ja sen merkitystä ei ole nostettu erilliseksi tarkasteltavaksi tutkimusalueeksi. Tuen antamisen ja saamisen valitsemista erilliseksi tutkimusalueeksi puoltavat ainakin ne seikat, että tukemisen merkitys ystävyysuhteissa on ryhmäkeskustelujen perusteella suuri ja että tukemisella tuntuu olevan piirteitä, jotka erottavat sen myönnyttämisestä yleensä. Tukemisesta ja tuen merkityksestä yksityisissä interpersonaalisisissa suhteissa on jo jonkin verran teoreettista tietoa ja tutkimustakin, joiden tarkastelun avulla tästä varsin keskeisestä vaikuttavasta viestinnän alueesta olisi voitu tehdä analyysia ja esittää kritiikkiä.

Ryhmäkeskustelumenetelmän arviointia

Tämän tutkimuksen perusteella ryhmäkeskustelu sopii hyvin ystävyysuhteiden viestinnän tutkimiseen. Ryhmäkeskustelun etuna oli tässä työssä se, että sillä saadaan kerättyä hyvin erilaisia mielipiteitä suhteellisen lyhyessä ajassa verrattuna esimerkiksi yksilöhaastatteluun. Ryhmäkeskustelu toimii hyvin tutkittaessa aihetta, josta halutaan kerätä mahdollisimman paljon näkökulmia. Erityiseksi ryhmäkeskustelun ansioksi nousi tässä tutkimuksessa se, että ryhmä helpotti huomattavasti heikosti tiedostettuihin viestinnän alueisiin liittyvien käsitysten ilmaisemista. Esimerkiksi myönnyttämisen kohdalla tämä ryhmäkeskustelun etu oli selvästi havaittavissa. Vaikka monet keskustelijoista sanoivat aluksi, ettei myönnyttäminen kuulu lainkaan ystävyysuhteisiin, he alkoivat vähitellen muistaa monia tavoitteitaan ja taktiikoitaan sitten, kun joku keskustelijoista sai keskustelun liikkeelle omalla esimerkillään. Menetelmäkirjallisuudessa usein korostetaan sitä, ettei

ryhmäkeskustelulla päästä käsiksi yhtä intiimeihin asioihin kuin esimerkiksi päiväkirjamenetelmällä. Tämän tutkimuksen ryhmäkeskusteluissa osallistujat kuitenkin kertoivat hyvin yksityisistäkin asioistaan, kuten ystävyyteen liittyvistä kateudesta, peloista ja epävarmuudesta. Tällaisten henkilökohtaisten asioiden paljastamiselle välttämättömän luottamuksellisen ilmapiirin syntyyn vaikutti ainakin osaltaan se, että keskustelijat eivät olleet vieraita toisilleen eivätkä tutkijalle.

Tutkijan rooli voi olla ongelmallinen ryhmäkeskustelussa. Tutkija ei saisi liikaa johdatella keskustelijoita tai tuoda omia näkemyksiään esille. Tätä tutkimusta varten tehdyissä keskusteluissa tutkija jäi selkeästi taka-alalle. Tutkijan oli helppo vetäytyä keskustelusta, koska molemmissa ryhmissä keskustelu oli vilkasta koko ajan. Tutkija puuttui keskusteluun vain ehdottaakseen keskustelun aihetta, joka ei muuten noussut esiin (kuten myönnyttäminen) tai kysyäkseen mielipidettä jostain ystävyysuhteen viestinnästä esitetystä väitteestä (esim. konfliktien vastavuoroisuus). Tämän tutkimuksen ryhmäkeskusteluissa tutkijan rooli oli todennäköisesti tavanomaista helpompi, koska osallistujat olivat puheviestinnän opiskelijoita, jotka ovat harjaantuneita ja innokkaita keskustelijoita. Jos keskusteluryhmät olisivat olleet erilaiset, tutkijan roolinkin olisi luultavasti pitänyt olla näkyvämpi.

Ryhmäkeskustelussa on aineistonkeruumenetelmänä huonojakin puolia. Ryhmäkeskustelut vievät varsin paljon aikaa, jolloin ne saattavat käydä sekä tutkijalle että keskustelijoille raskaiksi. Tämän tutkimuksen ryhmäkeskusteluissa päätettiin pitää välillä pieni tauko, joka piristi selvästi sekä keskustelijoita että tutkijaa. Paitsi ryhmäkeskustelut, myös niiden purkaminen on aikaa vievää ja välillä hankalakin. Vaikka tässä tutkimuksessa ei varsinaisesti analysoitu kerättyä aineistoa, sen järjestäminen tiettyihin ystävyysuhteen viestinnän alueisiin osoittautui vaikeaksi. Ryhmäkeskustelut rönsyilevät asiasta toiseen. Tutkijan on vain päätettävä, mihin alueeseen hän liittää mielipiteet, jotka liittyisivät perustellusti useampaankin ystävyysuhteen viestinnän ilmiöön. Tässä tutkimuksessa ryhmäkeskusteluista otettiin varsin pitkiä osuuksia raporttiin näkyville, jotta keskustelijoiden käsitysten ja kokemusten laaja kirjo tulisi selvästi esille. Tällä raportointitavalla haluttiin välttää liialta yleistykseltä. Lisäksi tahdottiin, että myös raportissa näkyy keskustelijoiden mielipide-erojen määrä. Ryhmäkeskusteluosuuksien näkyvillä oleminen helpottaa myös tutkijan tekemien johtopäätösten kritisointia. Kun

alkuperäinen aineisto on näkyvässä, tutkija siitä vetämiä päätelmiä voidaan helpommin arvioida.

Järjestetyissä ryhmäkeskusteluissa on aina olemassa riski, että keskustelijat eivät käyttäydy siinä samoin kuin "luonnollisessa" ryhmäkeskustelutilanteessa. Tässä tutkimuksessa mukana olleissa ryhmäkeskusteluissa kuitenkin tuntui olevan vapautunut ja epämuodollinen ilmapiiri. Ainoastaan aivan keskustelujen alussa osallistujat tuntuivat hieman jännittävän tavallisesta arkikeskustelusta poikkeavaa tilannetta ja mikrofonin läsnäoloa. Tätä alkukankeutta kesti kuitenkin vain muutaman minuutin ajan. Aineistonkeruussa tutkija kiinnitti erityisesti huomiota siihen, että vapautunut ja keskustelua rohkaiseva ilmapiiri saattoi syntyä ja pysyä yllä koko keskustelun ajan. Jo ottaessaan yhteyttä keskustelijoihin ensimmäisen kerran tutkija korosti keskustelun vapaamuotoisuutta ja selvitti tutkimuksen tarkoituksen. Vielä ennen keskustelun alkua tutkija huomautti uudelleen, että keskustelun on tarkoitus olla "ihan tavallista" juttelua aiheesta. Tutkija myös korosti, että tutkimuksen tarkoituksena on todella ystävyysuhteen viestinnän tarkastelu, ei jokin "piiloteltu" aihe. Tämä yksittäinen huomautus osoittautui hyvin tärkeäksi. Monet keskustelijoista olivat nimittäin etukäteen epäilleet, että heille on kerrottu hämähäiseksi tutkijan tutkivan ystävyysuhteen viestintää, vaikka tämä todellisuudessa tutkiikin puheviestijöiden ryhmäviestintätaitoja. Ryhmäkeskustelujen muodostumista rennoiksi ja mielipiteiden ilmaisemista rohkaiseviksi edesauttoi myös se, että kaikki keskustelijat olivat tavanneet toisensa jo aikaisemmin, sekä se, että keskustelut käytiin hyvin epämuodollisessa paikassa, tutkijan kotona kahvipöydän ääressä.

Monet ystävyysuhteen, etenkin niiden itsestäkertomisen tutkijat korostavat naisten ystävyysuhteen olevan avoimempia ja itsestäkertovampia kuin miesten. Tässä tutkielmassa käydyissä ryhmäkeskusteluissa nousi myös hyvin voimakkaasti esiin käsitys ystävyysuhteen suhteen, jossa itsestäkertomista on paljon ja se on syvälistä. Yhtenä syynä tähän käsitykseen voidaan pitää sitä, että suurin osa ryhmäkeskusteluihin osallistuneita oli naisia. Toisaalta myös molemmat keskusteluihin osallistuneet miehet painottivat yhtä suurta syvälistä itsestäkertomisen määrää ystävyysuhteen mukana olleet naiset. On otettava huomioon myös se, että keskusteluun osallistuneet henkilöt olivat kaikki puheviestinnän pääaineopiskelijoita, joiden voi olettaa arvostavan keskustelua ja avoimuutta

ystävyyssuhteissaan muita ihmisiä enemmän. Puheviestijöillä on yleensä myös tavallista paremmat viestintätaidot, mikä voi vaikuttaa hyvinkin paljon heidän ystävyyssuhteisiinsa.

Koska empiirinen, ryhmäkeskusteluilla kerätty aineisto kerättiin tässä tutkimuksessa vertailukohdaksi teoreettiselle pohdinnalle, tavoitteena ei ollut saada kaikkiin ystävyyssuhteisiin ja niiden viestintään yleistettävää tietoa. Ryhmäkeskusteluaineistolla ei voidakaan saada kuvaa "todellisesta" käyttäytymisestä ystävyyssuhteissa. Sen sijaan ryhmäkeskustelun pohjalta voi tehdä johtopäätöksiä siitä, miten ryhmäkeskustelijat käsittävät ja kokevat ystävyyssuhteiden viestinnän. Erityisen toimivia ryhmäkeskustelut ovat ystävyyssuhteiden viestintään niin voimakkaasti vaikuttavien kulttuuristen sääntöjen ja ihanteiden esille tuojina.

Ryhmäkeskustelua on tähän mennessä käytetty vain harvoin puheviestinnän tutkimuksissa, vaikka menetelmällä on monia etuja esimerkiksi suosittuun teema-haastatteluun nähden. Tämän tutkielman perusteella ryhmäkeskustelumenetelmä soveltuu varsin hyvin ainakin ystävyyssuhteiden viestinnän tutkimiseen. Menetelmän voisi olettaa toimivan myös muiden interpersonaalisten suhteiden tutkimuksessa sekä monilla muilla puheviestinnän tutkimuksen alueilla. Sopivia puheviestinnän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä pohdittaessa onkin syytä ottaa entistä vakavammin huomioon myös ryhmäkeskustelu "perinteisempien" menetelmien rinnalla.

KIRJALLISUUS

- Adler, R.B. & G. Rodman 1988. (3rd.ed.) *Understanding human communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Alexander, B.B. 1977. Disclosure reciprocity and attraction functions of consistency in self presentation. *Dissertation Abstracts International* 38, 2424b.
- Allan, G.A. 1979. *A Sociology of friendship and kinship*. *Studies in sociology* 10. London: George Allen-Unwin.
- Allan, G. 1989. *Friendship. Developing a sociological perspective*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Altman, I. 1973. Reciprocity of interpersonal exchange. *Journal for the Theory of Social Behavior* 3, 249-261.
- Altman, I. & D.A. Taylor 1973. *Social penetration: The development of interpersonal relationships*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Altman, I., A. Vinsel & B.B. Brown 1981. Dialectic conceptions in social psychology: An application to social penetration and privacy regulation. Teoksessa L. Berkowitz (toim.), *Advances in experimental social psychology* 14. New York: Academic Press.
- Anderson, J.A. 1987. *Communication research. Issues and methods*. New York: McGraw-Hill.
- Andrews, P.H. 1987. Gender differences in persuasive communication and attribution of success and failure. *Human Communication Research* 13, 372-385.
- Applegate, J.L. & G.B. Leichthy 1995. *Managing interpersonal relationships: Social cognitive and strategic determinants of competence*. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Archer, R.L. 1979. Role of personality and the social situation. Teoksessa G.J. Chelune (toim.), *Self-disclosure*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Argyle, M. & A. Furnham 1982. The ecology of relationships: Choice of situations as a function of relationship. *British Journal of Social Psychology* 21, 259-262.
- Argyle, M. & A. Furnham 1983. Sources of satisfaction and conflict in long-term relationships. *Journal of Marriage and the Family* 45, 481-493.
- Argyle, M. & M. Henderson 1984. The rules of friendship. *Journal of Social and Personal Relationships* 1, 211-237.
- Argyle, M. & M. Henderson 1985. *The rules of relationships*. Teoksessa S. Duck D. Perlman (toim.), *Understanding personal relationships. An interdisciplinary approach*. London: Sage Publications.
- Argyle, M., M. Henderson & A. Furnham 1985. The rules of social relationships. *British Journal of Social Psychology* 24, 125-139. *PsycLIT* 73-14423.
- Aries, E. & F. Johnson 1983. Close friendship in adulthood: Conversational content between same sex friends. *Sex Roles* 9, 1183-1196.

- Baglan, T., J. LaLumia & O.L. Bayless 1986. Utilization of compliance-gaining strategies: A research note. *Communication Monographs* 53, 289-293.
- Barber, D. & S.C. Hupp 1993. A comparison of friendship patterns of individuals with developmental disabilities. *Education and Training in Mental Retardation* 28, 13-22. ERIC EJ462524.
- Bavelas, J.B. 1983. Situations that lead to disqualification. *Human Communication Research* 9, 130-45.
- Baxter, L.A. 1982. Conflict management: an episodic approach. *Small Group Behavior* 13, 23-42.
- Baxter, L.A. 1984a. Trajectories of relationship disengagement. *Journal of Social and Personal Relationships* 1, 29-48.
- Baxter, L.A. 1984b. An investigation of compliance-gaining as politeness. *Human Communication Research* 10, 427-456.
- Baxter, L.A. 1985. Accomplishing relationship dissolution. Teoksessa S.W. Duck & D. Perlman (toim.), *Understanding personal relationships*. Newbury Park, CA: Sage.
- Baxter, L.A. 1988a. A dialectical perspective on communication strategies in relationship development. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Handbook of personal relationships*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Baxter, L.A. 1988b. Dyadic personal relationships: measurement options. Teoksessa C.H. Tardy (toim.), *A Handbook for the study of human communication*. Norwood, N.J.: Ablex Publishing Corporation.
- Baxter, L.A. 1990. Dialectical contradictions in relationship development. *Journal of Social and Personal Relationships* 7, 69-88.
- Baxter, L.A. 1995. Accomplishing relationship disengagement. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Baxter, L.A. & C. Bullis 1986. Turning points in developing romantic relationships. *Human Communication Research* 12, 469-493.
- Baxter, L.A. & C. Bullis 1995. Turning points in developing romantic relationships. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in Theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Baxter, L. & J. Philpott 1982. Attribution-based strategies for initiating and terminating friendships. *Communication Quarterly* 30, 217- 224.
- Baxter, L.A. & E. Simon 1993. Relationship maintenance strategies and dialectical contradictions in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 10, 225-242.
- Baxter, L.A. & W.W. Wilmot 1983. Communication characteristics of relationships with differential growth states. *Communication Monographs* 50, 264-272.
- Baxter, L.A. & W.W. Wilmot 1984. Secret tests: Social strategies for acquiring information about the state of the relationship. *Human Communication Research* 11, 171-201.
- Baxter, L.A. & W. Wilmot 1985. Taboo topics in close relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 2, 253-269.
- Baxter, L.A., W.W. Wilmot, C.A. Simmons & A. Swartz 1993. Ways of doing conflict: A folk taxonomy of conflict events in personal relationships. Teoksessa P.J. Kalbleisch

- (toim.), *Interpersonal communication. Evolving interpersonal relationships*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Belk, S.S. & W.E. Snell Jr. 1988. Avoidance strategy use in intimate relationships. *Journal of Social and Clinical Psychology* 7, 80-96. PsycLIT 07367236.
- Belk, S.S. et al. 1982. Avoidance strategies in intimate relationships. Paper presented at the Annual Convention of the Southwestern Psychological Association, Dallas, TX, April. ERIC ED229698.
- Bell, R.A. & J.G. Healey 1992. Idiomatic communication and interpersonal solidarity in friends' relational cultures. *Human Communication Research* 18, 307-335.
- Bendt, T.J. 1981. Relations between social cognition, nonsocial cognition and social behavior. Teoksessa J.H. Flavell & L.D. Ross (toim.), *Social cognitive development*. New York: Cambridge University Press.
- Benoit, P.J. 1989. Relationship arguments: An interactionist elaboration of speech acts. *Argumentation* 3, 423-437.
- Benoit, W.L. & P.J. Benoit 1989. Accounts of failures and claims of successes in arguments. Teoksessa B.E. Gronbeck (toim.), *Spheres of argument*. Annandale, VA: Speech Communication Association.
- Benoit, P.J. & W.L. Benoit 1990. To argue or not to argue: How real people get into and out of interpersonal arguments. Teoksessa R. Trapp & J. Schuetz (toim.), *Perspectives on argument: Essays in honor of Wayne Brockriede*. Prospect heights, IL: Waveland.
- Benoit, W.L. & D.D. Cahn 1994. A communication approach to everyday argument. Teoksessa D.D. Cahn (toim.), *Conflict in personal relationships*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bercheid, E. 1985. Interpersonal attraction. Teoksessa G. Lindzey & E. Aronson (toim.), *Hand book of social psychology* (3rd. ed.) Vol 2. New York: Random House.
- Bercheid, E. 1987. Emotion and interpersonal communication. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Newbury park: Sage.
- Bercheid, E. & E.H. Walster 1969. *Interpersonal attraction*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Bercheid, E. & E.H. Walster 1978. *Interpersonal attraction* (2nd. ed.). Reading, MA: Addison-Wesley.
- Berg, J.H. 1984. Development of friendship between roommates. *Journal of Personality and Social Psychology* 46, 346-356.
- Berg, J.H. & R.L. Archer 1980. Disclosure or concern: A second look at liking for the normbreaker. *Journal of Personality* 48, 245-257.
- Berg, J.H. & R.L. Archer 1982. Responses to self-disclosure and interaction goals. *Journal of Experimental Social Psychology* 18, 501-512.
- Berg, J.H. & M.S. Clark 1986. Differences in social exchange between intimate and other relationships. Gradually evolving or quickly apparent? Teoksessa V.J. Derlega & B.A. Winstead (toim.), *Friendship and social interaction*. New York: Springer-Verlag.
- Berger, C.R. 1980. Power and the family. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Persuasion: New directions in theory and research*.

- Berger, C.R. 1985. Social power and interpersonal communication. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Beverly Hills: Sage.
- Berger, C.R. 1987. Planning and scheming: Strategies for initiating relationships. Teoksessa P. McGhee, R. Burnett & D. Clarke (toim.), *Accounting for relationships: Social representations of interpersonal links*. London: Methuen. PsycLit 0 - 416 - 41410 - 9
- Berger, C.R. 1988a. Planning, affect and social action generation. Teoksessa R.L. Donohew, H. Sypher & E.T. Higgins (toim.), *Communication social cognition and affect*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Berger, C.R. 1988b. Uncertainty and information exchange in developing relationships. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Handbook of personal relationships*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Berger, C.R. 1993. Goals, plans and mutual understanding in personal relationships. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Understanding relationship processes, vol 1. Individuals in relationships*. Newbury Park, CA: Sage.
- Berger, C.R. 1994. Power, dominance, and social interaction. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Second edition. Thousand Oaks: Sage.
- Berger, C.R. 1995. A plan-based approach to strategic communication. Teoksessa D.E. Hewes (toim.), *The cognitive bases of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Berger, C.R. & R.A. Bell 1988. Plans and the initiation of social relationships. *Human Communication Research* 15, 217-235.
- Berger, C.A. & J.J. Bradac 1982. Language and social knowledge: Uncertainty in interpersonal relations. London: Edward Arnold.
- Berger, C. & R. Calabrese 1975. Some explorations in initial interaction and beyond: Toward a developmental theory of interpersonal communication. *Human Communication Research* 1, 99-112.
- Berger, C.R., S.H. Karol & J.M. Jordan 1989. When a lot of knowledge is a dangerous thing: The debilitating effects of plan complexity on verbal fluency. *Human Communication Research* 16, 91-119.
- Berger, C. & K. Kellerman 1989. Personal opacity and social information gathering: Explorations in strategic communication. *Communication Research* 16, 314-351.
- Berger, C.R. & M.E. Roloff 1982. Thinking about friends and lovers. Social cognition and relational trajectories. Teoksessa M.E. Roloff & C.R. Berger (toim.), *Social cognition and communication*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Berryman-Fink, C. & C.C. Brunner 1987. The effects of sex of source and target on interpersonal conflict management styles. *Southern Speech Communication Journal* 33, 38-48.
- Berryman-Fink, C. & C.C. Brunner 1995. The effects of sex of source and target on interpersonal conflict management styles. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Bisanz, G.L. & B.G. Rule 1989. Gender and persuasion schema: A search for cognitive invariants. *Personality and Social Psychology Bulletin* 15, 4-18.

- Blieszner, R. & R.G. Adams 1992. *Adult friendship*. Newbury Park: Sage.
- Bochner, A.P. 1982. On the efficacy of openness in close relationships. Teoksessa M. Burgoon (toim.), *Communication Yearbook 5*, 109-124. New Brunswick, NJ: Transaction Books.
- Bochner, A.P. 1984. The functions of human communication in interpersonal bonding. Teoksessa C.C. Arnold & J.W. Bowers (toim.), *Handbook of rhetorical and communication theory*. Boston: Allyn & Bacon.
- Bochner, A.P. 1991. On the paradigm that would not die. Teoksessa J.A. Anderson (toim.), *Communication Yearbook 14*, 484-491. Newbury Park, CA: Sage.
- Bochner, A.P., K.N. Cissna & M.G. Garko. 1991. *Optional metaphors for studying interaction*. Teoksessa Montgomery, B.M. & S. Duck (toim.): *Studying interpersonal interaction*. New York: The Guilford Press.
- Borsoni, P. 1989. Metacommunication, Disconfirmation, and double connections in the theories of G. Bateson, R. Laing, and P. Watzlawick. *Critica Sociologica 1989*, 90-91. *Sociofile 90V9331*.
- Boster, F.J. 1988. Comments of the utility of compliance-gaining message selection tasks. *Human Communication Research 15*, 169-177.
- Boster, F.J. & T. Levine 1988. Individual differences and compliance-gaining message selection: The effects of verbal aggressiveness, argumentativeness, dogmatism and negativism. *Communication Research Reports 5*, 114-119.
- Boster, F.J. & J.B. Stiff 1984. Compliance-gaining message selection behavior. *Human Communication Research 10*, 539-556.
- Boster, F.J. et al. 1995. The relative effectiveness of a direct request message and a pre-giving message on friends and strangers. *Communication Research 22*, 475-484. ERIC EJ508144.
- Bowers, J.W., S.M. Metts & W.T. Duncanson 1985. *Emotion and interpersonal communication*. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Beverly Hills: Sage.
- Braiker, H.B. & H.H. Kelley 1979. *Conflict in the development of close relationships*. Teoksessa R.L. Burgess & T.L. Huston (toim.), *Social exchange in developing relationships*. New York: Academic Press.
- Brown, P. & S. Levinson 1978. *Universals in language usage: Politeness phenomena*. Teoksessa E. Goody (toim.), *Questions and politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Burgess, R.L. 1981. *Relationships in marriage and the family*. Teoksessa S.W. Duck & R. Gilmour (toim.), *Personal relationships 1: Studying personal relationships*. New York: Academic Press.
- Burgess, R.L. & T.L. Huston (toim.) 1979. *Social exchange in developing relationships*. New York: Academic Press.
- Burgoon, M. 1995. A kinder, gentler discipline: Feeling good about being mediocre. Teoksessa B.R. Burleson (toim.), *Communication Yearbook 18*, 464-479. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Burgoon, M., F.G. Hunsaker & E.J. Dawson 1994 (3rd. ed.). *Human communication*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Burke, J.A. 1989. A comparison of methods for eliciting persuasive strategies: Strategy selection versus message construction. *Communication Reports* 2, 72-82.
- Burleson, B.R., S.R. Wilson, M.S. Waltman, E.M. Goering, T.K. Ely & B.B. Whaley 1988. Item desirability effects in compliance-gaining research: Seven studies documenting artifacts in strategy selection procedure. *Human Communication Research* 14, 429-486.
- Busse, W.M. & J.M. Birk 1993. The effects of self-disclosure and competitiveness on friendship. *Journal of College Student Development* 34, 169-171. ERIC, EJ470099.
- Byrne, D, 1971. *The attraction paradigm*. New York: Academic Press.
- Cahn, D.D. 1990. *Intimates in conflict: A communication perspective*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates. PsycLIT 90-235002-000.
- Caldwell, M.A. & L.A. Peplau 1982. Sex differences in same-sex friendship. *Sex Roles* 8, 721-732.
- Caltabiano, M. & M. Smithson 1983. Variables affecting the perception of self-disclosure appropriateness. *Journal of Social Psychology* 120, 119-128.
- Canary, D.J. & M.J. Cody 1994. *Interpersonal communication. A goals-based approach*. New York: St. Martin's Press.
- Canary, D.J., M.J. Cody & P.J. Marston 1986. Goal types, compliance-gaining and locus of control in managing interpersonal conflict. *Journal of Language and Social Psychology* 5, 249-269.
- Canary, D.J., E.M. Cunningham & M.J. Cody 1988. Goal types, gender and locus of control in managing interpersonal conflict. *Communication Research* 15, 424-446.
- Canary, D.J. & W.R. Cupach 1988. Relational and episodic characteristics associated with conflict tactics. *Journal of Social and Personal Relationships* 5, 305-325.
- Canary, D.J. & B.H. Spitzberg 1987. Appropriateness and effectiveness perceptions of conflict strategies. *Human Communication Research* 14, 93-118.
- Canary, D.J. & B.H. Spitzberg 1989. A model of perceived competence of conflict strategies. *Human Communication Research* 15, 630-649.
- Canary, D.J. & B.H. Spitzberg 1990. Attribution biases and associations between conflict strategies and competence outcomes. *Communication Monographs* 57, 139-151.
- Canary, D.J. & L. Stafford 1993. Preservation of relational characteristics: Maintenance strategies, equity, and locus of control. Teoksessa P.J. Kalbleisch (toim.), *Interpersonal communication. Evolving interpersonal relationships*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cappella, J.N. 1981. Mutual influence in expressive behavior: Adult-adult and infant-adult dyadic interaction. *Psychological Bulletin* 89, 101-132.
- Cappella, J.N. & M.T. Palmer 1990. Attitude similarity, relational history, and attraction: The mediating effects of kinesic and vocal behaviors. *Communication Monographs* 57, 161-183.
- Cappella, J.N. & R.L. Street Jr. 1985. Introduction: a functional approach to the structure of communicative behavior. Teoksessa R.L. Street Jr. & J.N. Cappella (toim.), *Sequence and pattern in communicative behavior. The social psychology of language* 3. London: Edward Arnold.

- Carrocci, N.M. 1985. Perceiving and responding to interpersonal conflict. *Central States Speech Journal* 36, 215-228.
- Chaikin, A.L. & V.J. Derlega 1974. Liking for the norm breaker in self-disclosure. *Journal of Personality* 42, 117-129.
- Chaikin, A.L. & V.J. Derlega 1974. Variables affecting the appropriateness of self-disclosure. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 42, 588-593.
- Chelune, G.J. 1979. Measuring openness in interpersonal communication. Teoksessa G.J. Chelune (toim.), *Self-disclosure*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Chelune, G.J. 1979. *Self-disclosure: origins, patterns, and implications of openness in interpersonal relationships*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Chelune, G.J., J.T. Robison & M.J. Kommor 1984. A cognitive interactional model of intimate relationships. Teoksessa V.J. Derlega (toim.), *Communication, intimacy, and close relationships*. New York: Academic Press.
- Chovil, N. 1994. Equivocation as an interactional event. Teoksessa W.R. Cupach & B.H. Spitzberg (toim.), *The dark side of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Clark, R.A. 1979. The impact of self-interest and desire for liking in the selection of communication strategies. *Communication Monographs* 46, 257-273.
- Clark, M.S. 1981. Noncomparability of benefits given and received: a cue to the existence of friendship. *Social Psychology Quarterly* 44, 375-381.
- Clark, M.L. 1985. Gender, race, and friendship research. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Chicago, IL, April.
- Clark, R.A. & J. Delia 1979. Topoi and rhetorical competence. *Quarterly Journal of Speech* 65, 187-206.
- Clark, R.A., L.L. O'Dell & S. Willihnganz 1986. The development of compromising as an alternative to persuasion. *Central States Speech Journal* 37, 220-224.
- Clark, M.S. & H.T. Reis 1988. Interpersonal processes in close relationships. Teoksessa M.R. Rosenzweig & L.W. Porter (toim.), *Annual review of psychology*, vol 39. Palo Alto, CA: Annual reviews.
- Cline, R.J. 1982. The acquaintance process as relational communication. Teoksessa R.N. Bostrom (toim.), *Communication Yearbook* 7, 396-413. Beverly Hills, CA: Sage.
- Cloven, D.H. & M.E. Roloff 1993. The chilling effect of aggressive potential on the expression of complaints in intimate relationships. *Communication Monographs* 60, 199-219. ERIC EJ468532.
- Cody, M.J. 1982. A typology of disengagement strategies and an examination of the role intimacy, reactions to inequity and relational problems play in strategy selection. *Communication Monographs* 49, 148-170.
- Cody, M.J., J.O. Greene, P.J. Marston, E. Baaske, H.D. O'Hair & M.J. Schneider 1986. Situation perception and strategy selection. Teoksessa M.L. McLaughlin (toim.), *Communication Yearbook* 9, 390-422. Newbury Park, Calif.: Sage.
- Cody, M.J. & M.L. McLaughlin 1980. Perceptions of compliance-gaining situations: A dimensional analysis. *Communication Monographs* 47, 132-148.

- Cody, M.J. & M.L. McLaughlin 1985. The situation as a construct in interpersonal communication research. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Beverly Hills: Sage.
- Cody, M.J., M.L. McLaughlin & W.J. Jordan 1980. A multidimensional scaling of three sets of compliance-gaining strategies. *Communication Quarterly* 28, 34-46.
- Cody, M.J., M.L. McLaughlin & M.J. Schneider 1981. The impact of relational consequences and intimacy on the selection of interpersonal persuasion tactics: A reanalysis. *Communication Quarterly* 29, 91-106.
- Cody, M.J., M.L. Woelfel & W.J. Jordan 1983. Dimensions of compliance-gaining situations. *Human Communication Research* 9, 99-113.
- Cohen, C.I. & H. Rajkowski 1982. What's in a friend? Substantive and theoretical issues. *The Gerontologist* 22, 261-266.
- Cohn, N.B. & D.S. Strassberg 1983. Self-disclosure reciprocity among preadolescents. *Personality and Social Psychology Bulletin* 9, 97-102.
- Coser, L. 1956a. *The functions of social conflict*. New York: Free Press.
- Coser, L. 1956b. Socially relevant science: Reflections on some studies of interpersonal conflict. *American Psychologist* 24, 1076-1092.
- Coser, L.A. 1967. *Continuities in the study of social conflict*. New York: The Free Press.
- Cozby, P.C. 1972. Self-disclosure, reciprocity and liking. *Sociometry* 35, 151-160.
- Cozby, P.C. 1973. Self-disclosure: A literary review. *Psychological Bulletin* 79, 73-91.
- Craig, R.T. 1990. Multiple goals in discourse: An epilogue. *Journal of Language and Social Psychology* 9, 163-170.
- Craig, R., K. Tracy & F. Spisak 1986. The discourse of requests: Assessment of a politeness approach. *Human Communication Research* 12, 437-468.
- Crawford, M. 1977. What is a friend? *New Society* 20, 116-117.
- Cumes, D.P. 1983. Hypertension, disclosure of personal concerns and blood pressure response. *Journal of Clinical Psychology* 39, 376-381.
- Davidson, L.R. & L. Duberman 1982. Friendship: Communication and interactional patterns in same-sex dyads. *Sex Roles* 8, 809-822.
- Davis, J.D. 1976. Self-disclosure in an acquaintance experience: responsibility for level of intimacy. *Journal of Personality and Social Psychology* 33, 787-792.
- Davis, J. 1977. Effects of communication about interpersonal processes on the evolution of self-disclosure in dyads. *Journal of Personality and Social Psychology* 35, 31-37.
- Davis, K.E. 1985. Near and dear: Friendship and love compared. *Psychology Today*, February, 22-30.
- Davis, K.E. & M.J. Todd 1985. Assessing friendship: Prototypes, paradigm cases and relationship description. Teoksessa S. Duck & D. Perlman (toim.), *Understanding personal relationships. An interdisciplinary approach*. London: Sage Publications.
- Delamater, R.J. & J.R. McNamara 1991. Perceptions of assertiveness by women involved in a conflict situation. *Behavior Modification* 15, 173-193.

- Delia, J. 1980. Some tentative thoughts concerning the study of interpersonal relationships and their development. *Western Journal of Speech Communication* 44, 97-103.
- Derlega, V.J., B. Durham, B. Gockel & D. Scholis 1981. Sex differences in self disclosure: Effects of topic content, friendship, and partner's sex. *Sex Roles* 7, 433-447.
- Derlega, V.J. & J. Grzelak 1979. Appropriateness of self-disclosure. Teoksessa G.J. Chelune (toim.), *Self-Disclosure*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Derlega, V., M. Harris & A. Chaikin 1973. self-disclosure and reciprocity, liking, and the deviant. *Journal of Experimental Social Psychology* 9, 227-284.
- Derlega, V., B. Winstead, P. Wong & M. Greenspan 1987. Self-disclosure and relationship development. An attributional analysis. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Newbury Park: Sage.
- DeSteno, D.A & P. Salovey 1994. jealousy in close relationships: Multiple perspectives on the green-eyed monster. Teoksessa A.L. Weber & J.H. Harvey (toim.), *Perspectives on close relationships*. Boston: Allyn & Bacon. PsycLIT 94-238045-011.
- DeTurck, M.A. 1985. A transactional analysis of compliance-gaining behavior: Effects of non-compliance, relational contexts and actor's gender. *Human Communication Research* 12, 54-78.
- DeTurck, M.A. 1987. When communication fails: Physical aggression as a compliance-gaining strategy. *Communication Monographs* 54, 106-112.
- DeTurck, M.A. & G.R. Miller 1982. The effect of birth order on the persuasive impact of messages and the likelihood of persuasive message selection. *Communication* 11, 78-84.
- Deutsch, M. 1973. *Conflicts: productive and destructive*. Teoksessa F.E. Jandt (toim.), *Conflict resolution through communication*. New York: Harper & Row Publishers.
- Dickens, W.J. & D. Perlman 1981. *Friendship over the life-cycle*. Teoksessa S.W. Duck & R. Gilmour (toim.), *Personal relationships 2: Developing personal relationships*. New York: Academic Press.
- Dillard, J.P. 1988. Compliance-gaining message selection: What is our dependent variable? *Communication Monographs* 55, 162-183.
- Dillard, J.P. 1989. Types of influence goals in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 6, 293-308.
- Dillard, J.P. 1990a. Preface. Teoksessa J.P. Dillard (ed.), *Seeking compliance*, ix-x. Scottsdale, AZ: Gorsuch Scarisbrick, Publishers.
- Dillard, J.P. 1990b. A goal-driven model of interpersonal influence. Teoksessa J.P. Dillard (toim.), *Seeking compliance: The production of interpersonal influence messages*. Scottsdale, AZ: Gorsuch Scarisbrick.
- Dillard, J.P. 1990c. The nature and substance of goals in tactical communication. Teoksessa M.J. Cody & M.L. Laughlin (toim.), *The psychology of tactical communication*. Philadelphia: Multilingual Matters.
- Dillard, J.P. & M. Burgoon 1984. Situational influence on the selection of compliance-gaining messages: Two tests of the predictive utility of the Cody-McLaughlin typology. Unpublished manuscript, University of Wisconsin, Madison.

- Dillard, J.P. & M. Burgoon 1985. Situational influences on the selection of compliance-gaining messages: Two tests of the predictive utility of the Cody-McLaughlin typology. *Communication Monographs* 52, 289-304.
- Dillard, J.P., C. Segrin & J.M. Harden 1989. Primary and secondary goals in the production of interpersonal influence messages. *Communication Monographs* 56, 19-38.
- Dindia, K. 1982. Reciprocity of self-disclosure: A sequential analysis. Teoksessa M. Burgoon (toim.), *Communication Yearbook* 6, 506-530. Beverly Hills, CA: Sage.
- Dindia, K. 1985. A functional approach to self-disclosure. Teoksessa R.L. Street Jr. & J.N. Cappella (toim.), *Sequence and pattern in communicative behaviour*. London: Edward Arnold.
- Dindia, K. & M. Allen. 1992. Sex differences in self-disclosure: A meta-analysis. *Psychological Bulletin* 112, 106-124.
- Dixson, M. & S.W. Duck 1993. Understanding relationship processes: Uncovering the human search for meaning. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Understanding relationship processes*, vol 1. Individuals in relationships. Newbury Park, CA: Sage.
- Duck, S. 1985. Social and personal relationships. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Beverly Hills: Sage.
- Duck, S. 1987. How to lose friends without influencing people. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Newbury Park: Sage.
- Duck, S. 1990. Relationships as unfinished business: Out of the frying pan and into the 1990s. *Journal of Social and Personal Relationships* 7, 5-28.
- Duck, S. 1991. Friends, for life. *The Psychology of Personal Relationships* (2nd., revised. ed.). Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf.
- Duck, S. 1994. Stratagems, spoils, and a serpents's tooth: On the delights and dilemmas of personal relationships. Teoksessa W.R. Cupach & B.H. Spitzberg (toim.), *The dark side of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Duck, S. 1995. Talking relationships into being. Social section: Study of relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 12, 535-540.
- Duck, S.W. & D.E. Miell 1982. Charting the development of personal relationships. Paper presented at the International Conference on Personal Relationships, Madison, WI.
- Duck, S.W. & D. Miell 1984. Towards a comprehension of friendship development and breakdown. Teoksessa H. Tajfel, C. Fraser & J.Japars (toim.), *The social dimension: European developments in social psychology*, vol 1. CUP: Cambridge.
- Duck, S.W. & D.E. Miell 1986. Charting the development of personal relationships. Teoksessa R. Gilmour & S.W. Duck (toim.), *The emerging field of personal relationships*. Hillsdale, NJ: Erlbaum
- Duck, S.W. & B.M. Montgomery 1991. The interdependence among interaction substance, theory, and methods. Teoksessa B.M. Montgomery & S.W. Duck (toim.), *Studying interpersonal interaction*. Guilford: New York.
- Duck, S.W. & D. Perlman 1985. The thousand islands of personal relationships: A prescriptive analysis for future explorations. Teoksessa S. Duck & D. Perlman (toim.), *Understanding personal relationships*. London: Sage.

- Duck, S. & G. Pittman 1994. Social and personal relationships. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Thousand Oaks: Sage.
- Duck, S.W. & K. Pond 1989. Friends, Romans, countrymen, lend me your retrospective data: Rhetoric and reality in personal relationships. Teoksessa C. Hendrik (toim.), *Review of social psychology and personality*, vol 10: Close relationships. Newbury Park, CA: Sage.
- Duck, S., D.J. Rutt, M.H. Hurst & H. Strejc 1991. Some evident truths about conversation in everyday relationships: All communicators are not created equal. *Human Communication Research* 18, 228-267.
- Duck, S., D.J. Rutt, M.H. Hurst & H. Strejc 1995. Some evident truths about conversations in everyday relationships: All communications are not created equal. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Duck, S.W. & H.K.A. Sants 1983. On the origin of the specious: Are personal relationships really interpersonal states? *Journal of Social and Clinical Psychology* 1, 27-41.
- Duck, S. & P.H. Wright 1993. Reexamining gender differences in same-gender friendships: A close look at two kinds of data. *Sex Roles* 28, 709-727. PsycLIT 81-05417.
- Edinger, J.A. & M.L. Patterson 1983. Nonverbal involvement and social control. *Psychological Bulletin* 93, 30-56.
- Eggert, L.L. & M.R. Parks 1987. Communication network involvement in adolescent's friendships and romantic relationships. Teoksessa M.L. McLaughlin (toim.), *Communication Yearbook* 10, 283-322. Newbury Park, CA: Sage.
- Eisenberg, E.M. 1990. Jamming: Transcendence through organizing. *Communication Research* 17(2), 139-164.
- Engel, J.W. 1989. Friendship and socialization: A comparison of Japanese and American ideals. Paper presented at the Annual Meeting of the National Council on family Relations, New Orleans, LA, November. ERIC ED314653.
- Fischer, C. 1982. *To dwell among friends: Personal networks in town and city*. Chicago: University of Chicago Press.
- Fisher, R. & W. Ury 1981. *Getting to yes: Negotiating agreement without giving in*. Boston, MA: Houghton Mifflin Co.
- Fitch, K.L. 1994. Culture, ideology and interpersonal communication research. *Communication Yearbook* 17, 104-135.
- Fitzpatrick, M.A. & J. Winke 1979. You always hurt the one you love: Strategies and tactics in interpersonal conflict. *Communication Quarterly* 27, 3-11.
- Fontana, A. & J.H. Frey 1994. Interviewing. The art of science. Teoksessa N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (toim.), *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Forgas, J.P. 1985. *Interpersonal behaviour. The psychology of social interaction*. Sydney: Pergamon Press.
- Fukushima, O. & K.I. Ohbuchi 1993. Multiple goals and resolution strategies in interpersonal conflicts. *Tohoku Psychologica Folia* 52, 20-27. PsycLIT 83-22829.
- Garko, M.G. 1995. Perspectives on and conceptualizations of compliance and compliance-gaining. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.

- Gilbert, S.J. 1976. Empirical and theoretical extensions of self-disclosure. Teoksessa G.R. Miller (toim.), *Explorations in interpersonal communication*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Goldsmith, D.J. & M.R. Parks 1990. Communicative strategies for managing the risks of seeking social support. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Personal relationships and social support*. London: Sage.
- Goodwin, R. & D. Tang 1991. Preferences for friends and close relationships partners: A cross-cultural comparison. *Journal of Social Psychology* 131, 579-581. ERIC EJ442155.
- Gouldner, A. 1960. the norm of reciprocity: A preliminary statement. *Americal Sociological Review* 25, 161-178.
- Greene, J.O. 1984. A cognitive approach to human communication: An action assembly theory. *Communication Monographs* 51, 289-306.
- Greene, J.O. 1990. Tactical social action: Towards some strategies for theory. Teoksessa M.J. Cody & M.L. McLaughlin (toim.), *The psychology of tactical communication*. Clevedon, England: Multilingual matters.
- Greene, J.O. & Lindsey, A.E. 1989. Encoding messages in the production of multiple-goal messages. *Human Communication Research* 16, 120-140.
- Greene, J.O., S.W. Smith & A.E. Lindsey 1990. Memory representations of compliance-gaining strategies and tactics. *Human Communication Research* 17, 195-231.
- Griffin, E. & G. Sparks 1990. Friends forever: A longitudinal exploration of intimacy in same-sex friends and platonic pairs. *Journal of Social and Personal Relationships* 7, 29-46.
- Grimshaw, A.D. 1990. Research on conflict talk: Antecedents, resources, findings, directions. Teoksessa A.D. Grimshaw (toim.), *Conflict talk: Sociolinguistic investigations of arguments in conversations*. New York: Cambridge University Press.
- Grönfors, M. 1982. *Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. Toinen painos*. Porvoo: WSOY.
- Guerrero, L.K. & P.A. Andersen 1991. The waxing and waning of relational intimacy: Touch as a function of relational stage, gender and touch avoidance. *Journal of Social and Personal Relationships* 8, 147-165.
- Guerrero, L.K., P.A. Andersen, P.F. Jörgensen & B.H. Spitzberg 1995. Coping with the green-eyed monster: Conceptualizing and measuring communicative responses to romantic jealousy.
- Handkins, R.E. & D.C. Munz 1978. Essential hypertension and self disclosure. *Journal of Clinical Psychology* 34, 870-875.
- Hare, A.P. & M.F. Davis 1994. Social interaction. Teoksessa A.P. Hare (toim.), *Small group research: A handbook*. Norwood: Ablex.
- Hartup, W.W. 1975. The origins of friendships. Teoksessa M. Lewis & L.A. Rosenblum (toim.), *Friendship and peer relations*. New York: Wiley.
- Harvey, J.H., A.I. Weber, K.L. Yarkin & B.E. Stewart 1982. An attributional approach to relationship breakdown and dissolution. Teoksessa S. Duck (toim.), *Personal relationships 4: Dissolving personal relationships*. New York: Academic Press.
- Haslett, B. 1990. Developing strategic communication. Teoksessa J.P. Dillard (toim.), *Seeking compliance*. Scottsdale, AZ: Gorsuch Scarisbrick.

- Hatfield, E. 1984. Epilogue: The dangers of intimacy. Teoksessa V.J. Derlega (toim.), *Communication, intimacy and close relationships*. Austin, TX: Academic Press.
- Hatfield, E. & R.L. Rapson 1992. Similarity and attraction in close relationships. *Communication Monographs* 59, 209-212.
- Hays, R.B. 1984. The development and maintenance of friendship. *Journal of Social and Personal Relationships* 1, 75-98.
- Hays, R.B. 1985. A longitudinal study of friendship development. *Journal of Personality and Social Psychology* 48, 909-924.
- Hays, R.B. 1988. Friendship. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Handbook of personal relationships: Theory, research and interventions*. New York: Wiley.
- Hays, R.B. 1989. The day-to-day functioning of close versus casual friendships. *Journal of Social and Personal Relationships* 6, 21-37.
- Hazelton, V., W. Cupach & D. Canary 1987. Situation perception: Interactions between competence and messages. *Journal of Language and Social Psychology* 6, 57-63.
- Healey, J.G. & R.A. Bell 1990. Assessing alternative responses to conflicts in friendships. Teoksessa D.D. Cahn (toim.), *Intimates in conflict: A communication perspective*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. PsycLIT 90-235002-002.
- Healey, J.G. & R.A. Bell 1990b. Effects of social networks on individuals' responses to conflicts in friendship. Teoksessa D.D. Cahn (toim.), *Intimates in conflict: A communication perspective*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. PsycLIT 90-235002-006.
- Hedlund, B.L. & C.U. Lindquist 1984. The development of an inventory for distinguishing among passive, aggressive, and assertive behavior. *Behavioral Assessment* 6, 379-390. PsycLIT 01915401.
- Hendershott, A.B. et al. 1992. Quality of life correlates for university students. *NASPA Journal* 30, 11-19. ERIC EJ 452638.
- Hendrick, S.S. & C. Hendrick 1992. *Romantic love*. Newbury Park: Sage.
- Hendrick, S.S. & C. Hendrick 1993. Lovers as friends. *Journal of Social and Personal Relationships* 10, 459-466. PsycLIT 81-05423.
- Hess, B. 1972. Friendship. Teoksessa M.W. Riley, M. Johnson & A. Foner (toim.), *Aging and society*, vol 3. New York: Russell Sage.
- Hinde, R.A. 1981. The bases of a science of interpersonal relationships. Teoksessa S.W. Duck & R. Gilmour (toim.), *Personal relationships*, vol. 1. Studying personal relationships. London: Academic Press.
- Hirokawa, R.Y., J. Mickey & S. Miura 1991. Effects of request legitimacy on the compliance-gaining tactics of male and female managers. *Communication Monographs* 58, 421-436.
- Hirokawa, R.Y. & A. Miyahara 1986. A comparison of influence strategies utilized by managers in American and Japanese organizations. *Communication Quarterly* 34, 250-265.
- Hirsjärvi, S. & H. Hurme 1982. *Teemahaastattelu. Kolmas painos*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. & H. Hurme 1991. *Teemahaastattelu. Viides painos*. Helsinki: Gaudeamus.

- Hirsjärvi, S., P. Remes & P. Sajavaara 1997. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tekijät ja Kirjayhtymä Oy.
- Hobfoll, S.E. & J.P. Stokes 1988. The processes and mechanics of social support. teoksessa S. Duck (toim.), Handbook of personal relationships. Theory, research and interventions.
- Hocker, J.L. & W.W. Wilmot 1985. Interpersonal conflict (2nd ed.) Dubuque, IA: Brown.
- Hocker, J.L. & W.W. Wilmot 1991. Interpersonal conflict (3rd. ed.) Dubuque, IA: Brown.
- Holmes, J.G. & J.K. Rempel 1989. Trust in close relationships. Teoksessa C. Hendrick (toim.), Close relationships. Newbury Park, CA.: Sage.
- Holtgraves, T. & J. Yang 1990. Politeness as universal: Cross-cultural perceptions of request strategies and inferences based on their use. *Journal of Personality and Social Psychology* 59, 719-729.
- Holtgraves, T. & J. Yang 1992. Interpersonal underpinnings of request strategies: general principles and differences due to culture and gender. *Journal of Personality and Social Psychology* 62, 246-256.
- Hornstein, G.A. 1985. Intimacy in conversational style as a function of the degree of closeness between members of a dyad. *Journal of Personality and Social Psychology* 49, 671-681.
- Hosman, L.A. 1987. The evaluational consequences of topic reciprocity and self-disclosure reciprocity. *Communication Monographs* 54, 420-435.
- Hosman, L.A. & C.H. Tardy 1980. Self-disclosure and reciprocity in short- and long-term relationships. *Communication Quarterly* 28, 20-30.
- Hunter, J.E. 1988. Failure of the social desirability response set hypothesis. *Human Communication Research* 15, 162-168.
- Hunter, J.E. & F.J. Boster 1987. A model of compliance-gaining message selection. *Communication Monographs* 54, 63-84. PsycLIT 75-13818.
- Huston, T.L. 1974. A perspective on interpersonal attraction. Teoksessa T.L. Huston (toim.), Foundations of interpersonal attraction. New York: Academic Press.
- Huston, T.L., C.A. Surra, N.M. Fitzgerald & R.M. Cate 1981. From courtship to marriage: Mate selection as an interpersonal process. Teoksessa S.W. Duck & R. Gilmour (toim.), Personal relationships 1: Studying personal relationships. London: Academic Press.
- Infante, D.A., A.S. Rancer & D.F. Womack 1990. Building Communication Theory. Prospect Heights, Illinois: Waveland Press.
- Infante, D.A., A.S. Rancer & D.F. Womack 1993. Building Communication Theory. Second edition. Prospect Heights, Illinois: Waveland Press.
- Instone, D., B. Major & B.B. Bunker 1983. Gender, self-confidence, and social influence strategies: An organizational simulation. *Journal of Personality and Social Psychology* 44, 322-333.
- Ishii-Kuntz, M. 1987. The impact of informal social support on well-being: Comparison across stages of the adulthood. Paper presented at the Annual Conference of the National Council of Family Relations, Atlanta, November. ERIC ED292050.

- Ishii-Kuntz, M. 1990. Social interaction and psychological well-being: Comparison across stages of adulthood. *International Journal of Aging and Human Development* 30, 15-36. ERIC EJ411432.
- Jackson, S. & Backus, D. 1982. Are compliance-gaining strategies dependent on situational variables? *Central States Speech Journal* 33, 469-479.
- Jerome, D. 1984. Good company: the sociological implications of friendship. *Sociological Review* 32, 696-718.
- Johnson, D.W. 1990. (4th. ed.). *Reaching out: Interpersonal effectiveness and self-actualization*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Johnson-George, C. & W.C. Swap 1983. Measurement of specific interpersonal trust: Construction and validation of a scale to assess trust in a specific other. *Journal of Personality and Social Psychology* 43, 1306-1317.
- Jones, D.C. et al. 1990. Sex roles and friendship patterns. *Sex Roles* 23, 133-145. ERIC EJ41939
- Jones, E.E. & R.L. Archer 1976. Are there special effects of personalistic self-disclosure? *Journal of Experimental Social Psychology* 12, 180-193.
- Jones, S.E. & A.E. Yarbrough 1985. A naturalistic study of the meanings of touch. *Communication Monographs* 52, 19-56.
- Jordan, J.M. & M.E. Roloff 1990. Acquiring assistance from others: The effect of indirect requests and relational intimacy on verbal compliance. *Human Communication Research* 16, 519-555. ERIC EJ413053.
- Jourard, S.M. 1963 (1958). *Personal adjustment*. Second edition. New York: Macmillan.
- Jourard, S.M. 1964. *The transparent self*. New York: Van Nostrand.
- Jourard, S.M. 1971. *Self-disclosure: An experimental analysis of the transparent self*. New York: John Wiley.
- Jourard, S.M. & R. Friedman 1970. Experimenter-subject 'distance' and self-disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology* 15, 278-282.
- Jourard, S.M. & M.J. Landsman 1960. Cognition, cathexis, and the 'dyadic effect' in men's self-disclosing behavior. *Merrill Palmer Quarterly* 9, 141-148.
- Jourard, S.M. & P. Lasakow 1958. Some factors in self-disclosure. *Journal of Abnormal and Social Psychology* 56, 91-98.
- Jourard, S.M. & P. Richman 1963. Disclosure output and input in college students. *Merrill Palmer Quarterly* 9, 141-148.
- Kahn, R.L. & T.C. Antonucci 1980. Convoys over the life course: Attachment, roles, and social support. Teoksessa P. Baltes & O. Brim (toim.), *Life span development and behavior*, vol 3. New York: Academic Press.
- Kalbleisch, P.J. 1993a. Looking for a friend and a lover: Perspectives on evolving interpersonal relationships. Teoksessa P.J. Kalbleisch (toim.), *Interpersonal communication. Evolving interpersonal relationships*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kalbleisch, P.J. 1993b. Public portrayals of Enduring Friendships. Teoksessa P.J. Kalbleisch (toim.), *Interpersonal communication. Evolving interpersonal relationships*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Kellerman, K. 1992. Communication: Inherently strategic and primarily automatic. *Communication Monographs* 59, 288-300.
- Kellerman, K. & T. Cole 1994. Classifying compliance gaining messages: what taxonomies your strategies are in? *Communication Theory* 4, 3-60.
- Kelly, J.A., J.S. St.Lawrence, A.S. Bradlyn, W.G. Himadi, K.A. Graves & T.M. Keane 1982. Interpersonal reactions to assertive and unassertive styles when handling social conflict situations. *Journal of Behavioral Therapy and Experimental Psychiatry* 13, 33-40. PsycLIT 00057908.
- Kilman, R.H. & K.W. Thomas 1977. Developing a forced-choice measure of conflict-handling behavior: The MODE instrument. *Educational and Psychological Measurement* 37, 309-325.
- Kipnis, D., S.M. Schmidt & J. Wilkinson 1980. Intraorganizational influence tactics: Explorations in getting one's way. *Journal of Applied Psychology* 65, 440-452.
- Knapp, M.L. 1983. Dyadic relationship development. Teoksessa J.M. Wiemann & R.P. Harrison (toim.), *Nonverbal interaction*. Newbury park, CA: Sage.
- Knapp, M.L., D.G. Ellis & B.A. Williams 1980. Perceptions of communication behavior associated with relationship terms. *Communication Monographs* 47, 262-278.
- Knapp, M.L., L.L. Putnam & L.J. Davis 1988. Measuring interpersonal conflict in organizations: Where do we go from here? *Management Communication Quarterly* 1, 414-429.
- Knapp, M.L. & A.L. Vangelisti 1992. *Interpersonal communication and human relationships*. (2nd ed.) Boston: Allyn and Bacon.
- Knapp, M.L. & A.L. Vangelisti 1995. Stages of coming together and coming apart. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Knapp, M.L. et al. 1986. Regrettable messages: Things people wish they hadn't said. *Journal of Communication* 36, 40-58. ERIC EJ348911.
- Kon, I.S. 1981. Adolescent friendship: Some unanswered questions for future research. Teoksessa S.W. Duck & R. Gilmour (toim.), *Personal relationships 2: Developing personal relationships*. New York: Academic Press.
- Koper, R.J. & F.J. Boster 1988. Factors affecting verbal aggressiveness and compliance-gaining effectiveness: The relationship between communication rewards, communication approach/avoidance, and compliance gaining messages. Teoksessa D. O'Hair & B.R. Patterson (toim.), *Advances in interpersonal communication research*. Las Cruces, NM: CRC.
- Kurth, S.B. 1970. Friendship and friendly relations. Teoksessa G.J. McCall, M.M. McCall, N.K. Denzin, G.D. Suttles & S.B. Kurth: *Social relationships*. Chicago: Aldine.
- Kytömäki, J. 1992. Keskusteluja epäedustavien suomalaisten kanssa? Syksyllä 1991 aloitetun palautetutkimuksen taustaa ja lähtökohtia. Teoksessa H.Kasari (toim.), *Radio- ja TV-tutkimuksen vuosikirja 1992*. Helsinki: Yleisradio.
- Kytömäki, J. & A. Savinen 1993. Terveisiä katsojilta. Palautetutkimuksen televisiota koskevien keskustelujen analyysi. *Tutkimusraportti 1/1993*. Helsinki: Yleisradio.
- LaGAipa, J.J. 1977. Testing a multidimensional approach to friendship. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Theory and practice in interpersonal attraction*. New York: Academic Press.

- LaGaipa, J.J. 1990. The negative effects of informal support systems. Teoksessa S.W. Duck (toim. R.C. Silverin kanssa). *Personal relationships and social support*. London: Sage.
- Lamude, K.G. & A. Lichtenstein 1985. The effects of motivational needs and rights situational dimension on compliance gaining strategies. *Communication Research Reports* 2, 164-171.
- Lannamann, J.W. 1991. Interpersonal communication research as ideological practice. *Communication Theory* 1, 179-203.
- Laursen, B. 1993. Conflict management among close peers. *New Directions for Child Development* 60, 39-54. ERIC EJ467589.
- Leary, M.R., P.A. Rogers, R.W. Canfield & C. Coe 1986. Boredom in interpersonal encounters: Antecedents and social implications. *Journal of Personality and Social Psychology* 51, 958-975.
- Leatham, G. & S. Duck 1990. Conversations with friends and the dynamics of social support. Teoksessa S. Duck & R.C. Silver (toim.), *Personal relationships and social support*. London: Sage.
- Legge, N.J. & W.K. Rawlins 1992. Managing disputes in young adult friendships: Modes of convenience, cooperation, and commitment. *Western Journal of Communication* 56, 226-247. ERIC EJ447122.
- Leichty, G. & J.L. Applegate 1991. Social-cognitive and situational influences on the use of face-saving persuasive strategies. *Human Communication Research* 17, 451-484.
- Levine, T. & S. McCornack 1991. The dark side of trust: Conceptualizing and measuring types of communicative suspicion. *Communication Quarterly* 39, 325-340.
- Levine, T.R. & L.R. Wheeless 1990. Cross-situational consistency and use/nonuse tendencies in compliance-gaining tactic selection. *The Southern Communication Journal* 56, 1-11.
- Levinger, G. 1982. A systems perspective on the development of close relationships. Paper presented at the Annual Convention of the American Psychological Association, Washington, DC, August.
- Levinger, G. 1983. Development and change. Teoksessa H.H. Kelley, E. Bercheid, A. Christensen, J.H. Harvey, T.L. Huston, G. Levinger, E. McClintock, L.A. Peplau & D.R. Peterson. *Close Relationships*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Lim, T. & J.W. Bowers 1991. Face work: Solidarity, approbation, and tact. *Human Communication Research* 17, 415-450.
- Lincoln, Y.S. & E.G. Guba 1985. *Naturalistic inquiry*. Fifth printing. Beverly Hills, CA: Sage.
- Lippard, P.V. 1988. "Ask me no questions, I'll tell you no lies": Situational exigencies for interpersonal communication. *Western Journal of Speech Communication* 52, 91-103.
- Littlejohn, S.W. 1992. *Theories of human communication*. Fourth edition. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.
- Littlejohn, S.W. 1996. *Theories of human communication*. Fifth edition. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.
- Lloyd, S. 1990. A behavioral self-report technique for assessing conflict in close relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 7, 265-272.

- Lloyd, S.A. & R.M. Cate 1985. The developmental course of conflict in dissolution of personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 2, 179-194.
- Lowe, M.R. & M.A. Storm 1986. Being assertive or being liked: A genuine dilemma? *Behavior Modification* 10, 371-390.
- Ludwig, D., J.N. Franco & T.E. Malloy 1986. Effects of reciprocity and self-monitoring on self-disclosure with a new acquaintance. *Journal of Personality and Social Psychology* 50, 1077-1082.
- Lunt, P. & S. Livingstone 1996. Rethinking the focus group in media and communications research. *Journal of Communication* 46: 79-98.
- Lustig, M.W. & S.W. King 1980. The effect of communication apprehension and situation on communication strategy choices. *Human Communication Research* 7, 74-82.
- Lutfiyya, Z.M. 1990. Affectionate bonds: What we can learn by listening to friends. Position paper Syracuse University, NY. ERIC ED336923.
- Madden, M.E. et al 1985. Influence strategies in same-sex and opposite-sex friendships. Paper presented at the Annual Meeting of the Eastern Psychological Association, Boston, MA, March. ERIC ED260310.
- Marks, G., N. Miller & G. Maruyama 1981. Effects of target's physical attractiveness on assumptions of similarity. *Journal of Personality and Social Psychology* 41, 198-206.
- Marshall, L.L. 1994. Physical and psychological abuse. Teoksessa W.R. Cupach & B.H. Spitzberg (toim.), *The dark side of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Marshall, L.L. & S.A. Vitanza 1994. Physical abuse in close relationships: Myths and realities. Teoksessa A.L. Weber & J.H. Harvey (toim.), *Perspectives on close relationships*. Boston: Allyn & Bacon. PsycLIT 94-238045-013.
- Marwell, G. & J. Hage 1970. The organization of role relationships: a systematic description. *American Sociological Review* 35, 884-900.
- Marwell, G. & D.R. Schmitt 1967a. Compliance-gaining behavior: A synthesis and model. *Sociological Quarterly* 8, 317-328.
- Marwell, G.S. & D.R. Schmitt 1967b. Dimensions of compliance-gaining behavior: An empirical analysis. *Sociometry* 35, 190-202.
- Matthews, S.H. 1986. *Friendships through the life course*. Beverly Hills: Sage.
- McCall, G.J. 1988. The organizational life cycle of relationships. Teoksessa S.W. Duck (toim.) *Handbook of personal relationships*. Chichester: John Wiley & Sons.
- MacCall, G.J. & J.L. Simmons. 1991. Levels of analysis: The individual, the dyad, and the larger social group. Teoksessa B.M. Montgomery & S. Duck (toim.): *Studying interpersonal interaction*. New York: The Guilford Press.
- Mc Cracken, M. 1988. The long interview. *Qualitative research methods series* 13. Newbury Park: Sage.
- McQuillen, J.S. 1986. The development of listener-adapted compliance-resisting strategies. *Human Communication Research* 12, 359-375.
- McQuillen, J.S., D.C. Higginbotham & M.C. Cummings 1984. Compliance-resisting behaviors: The effects of age, agent, and types of request. Teoksessa R.N. Bostrom (toim.), *Communication Yearbook* 8, 747-762. Beverly Hills, CA: Sage.

- Metts, S. & J.W. Bowers 1994. Emotion in interpersonal communication. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Second edition. Thousand Oaks: Sage.
- Miell, D. & S. Duck. 1986. Strategies in developing friendships. Teoksessa V.J. Derlega & B.A. Winstead (toim.), *Friendship and Social Interaction*. New York: Springer-Verlag.
- Milardo, R.M., M.P. Johnson & T. Huston 1983. Developing close relationships: Changing patterns of interaction between pair members and social networks. *Journal of Personality and Social Psychology* 44, 964-976.
- Millar, F.E. & L.E. Rogers 1976. A relational approach to interpersonal communication. Teoksessa G.R. Miller (toim.), *Explorations in interpersonal communication*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Millar F.E. & L.E. Rogers 1987. Relational dimensions of interpersonal dynamics. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Newbury Park: Sage.
- Miller, G.R. 1980. On being persuaded. Some basic distinctions. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Persuasion: New directions in theory and research*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Miller, G.R. 1988. Persuasion. Teoksessa C.R. Berger & S.H. Chaffee (eds.) *Handbook of communication science* (2nd printing 1989). Newbury Park, CA: Sage.
- Miller, L.C. 1990. Intimacy and liking: Mutual influence and the role of unique relationships. *Journal of Personality and Social Psychology* 59, 50-60.
- Miller, G.R. & F. Boster 1988. Persuasion in personal relationships. Teoksessa S.W. Duck (toim.) *Handbook of personal relationships*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Miller, G.R., F. Boster, M. Roloff & D. Seibold 1977. Compliance-gaining message strategies: A typology and some findings concerning effects of situational differences. *Communication Monographs* 44, 37-51.
- Miller, G.R., F.J. Boster, M.E. Roloff & D.R. Seibold 1987. MBRS rekindled. Some thoughts on compliance gaining in interpersonal settings. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Newbury Park: Sage.
- Miller, L.C., L.L. Cooke, J. Tsang & F. Morgan 1992. Should I brag? Nature and impact of positive and boastful disclosures for women and men. *Human Communication Research* 18, 364-399.
- Miller, G.R., P. Mongeau & C. Sleight 1986. Fudging with friends and lying to lovers: Deceptive communication in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 3, 495-512.
- Miller G.R. & M.R. Parks 1995. *Communication in dissolving relationships*. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company
- Miller, G.R. & M. Steinberg 1975. *Between people: A new analysis of interpersonal communication*. Chicago: Science Research Association.
- Montgomery, B.M. 1993. Relationship maintenance versus relationship change: A dialectical dilemma. *Journal of Social and Personal Relationships* 10, 205-223.

- Morton, T.L., J.F. Alexander & I. Altman 1976. Communication and relationship definition. Teoksessa G.R. Miller (toim.). Explorations in interpersonal communication. Beverly Hills, CA: Sage.
- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa K. Mäkelä (toim.), Kvalitatiivisen aieniston analyysi ja tulkinta. helsinki: Oy Gaudeamus Ab.
- Neimeyer, G.J. & Neimeyer, R.A. 1985. Relationship trajectories: A personal construct contribution. *Journal of Social and Personal Relationships* 2, 325-349.
- Neuliep, J.W. 1986. Self-report vs. actual use of persuasive messages by high and low dogmatics. *Journal of Social Behavior and Personality* 1, 213-222.
- Neuliep, J.W. & Hazelton, V. 1985. A cross cultural comparison of Japanese and American persuasive strategy selection. *International Journal of Intercultural relations* 9, 389-404.
- Newton, D.A. & J.K. Burgoon 1990a. Nonverbal conflict behaviors: Functions, strategies and tactics. Teoksessa D.D. Cahn (ed.): *Intimates in conflict: A Communication perspective*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Newton, D.A. & J.K. Burgoon 1990b. The use and consequences of verbal influence strategies during interpersonal disagreements. *Human Communication Research* 16, 477-518.
- Offerman, L.R. & P.E. Schrier 1985. Social influence strategies: The impact of sex, role, and attitude toward power. *Personality and Social Psychology Bulletin* 11, 286-300.
- O'Hair, H.D. & M.J. Cody 1994. Deception. Teoksessa W.R. Cupach & B.H. Spitzberg (toim.), *The dark side of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- O'Keefe, B.J. 1988. The logic of message design: Individual differences in reasoning about communication. *Communication Monographs* 55, 80-103.
- O'Keefe, D.J. 1990a. *Persuasion: Theory and research*. Newbury Park, CA: Sage.
- O'Keefe, B.J. 1990b. The logic of regulative communication: Understanding the rationality of message designs. Teoksessa J.P. Dillard (toim.), *Seeking compliance: The production of interpersonal influence messages*. Scottsdale, AZ: Gorsuch Scarisbrick.
- O'Keefe, B.J. 1991. Message design logic and the management of multiple goals. Teoksessa Tracy (toim.), *Understanding face-to face interaction: Issues linking goals and discourse*. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates.
- O'Keefe, B.J. & J.G. Delia 1982. Impression formation and message production. Teoksessa M.E. Roloff & C.R. Berger (toim.). *Social cognition and communication*. Beverly Hills, CA: Sage.
- O'Keefe, B.J. & S.A. McCornack 1987. Message design logic and message goal structure: Effects on perception of message quality in regulative communication situations. *Human Communication Research* 14, 68-92.
- O'Keefe, B.J. & G.J. Shepherd 1987. The pursuit of multiple objectives in face-to-face persuasive interaction: Effects of construct differentiation on message organization. *Communication Monographs* 54, 396-419.
- O'Meara, J.D. 1989. Cross-sex friendship: Four basic challenges of an ignored relationship. *Sex Roles* 21, 525-543. ERIC EJ403342.
- Palisi, B.J. & H.E. Ransford 1987. Friendship as a voluntary relationship: Evidence from national surveys. *Journal of Social and Personal Relationships* 4, 243-259.

- Palmer, M.T. 1989. Controlling conversations: Turns, topics and interpersonal control. *Communication Monographs* 56, 1-18.
- Palmer, M.T. & A.M. Lack 1993. Topics, turns, and interpersonal control: Using serial judgment methods. *Southern Communication Journal* 58, 156-168.
- Park, B. & C. Flink 1989. A social relations analysis of agreement in liking judgments. *Journal of Personality and Social Psychology* 56, 506-518.
- Parks, M.R. 1982. Ideology in interpersonal communication: Off the couch and into the world. Teoksessa M. Burgoon (toim.), *Communication Yearbook* 5, 79-107. New Brunswick, NJ: Transaction Books.
- Parks, M.R. 1994. Communicative competence and interpersonal control. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.): *Handbook of interpersonal communication*. Second edition. Thousand Oaks, California: Sage.
- Parks, M.R. 1995. Ideology in interpersonal communication: Beyond the couches, talk shows, and bunkers. Teoksessa B.R. Burleson (toim.). *Communication Yearbook* 18, 480-497. Thousand Oaks: Sage.
- Parks, M.R. & M.B. Adelman 1983. Communication networks and the development of romantic relationships: An expansion of uncertainty reduction theory. *Human Communication Research* 10, 55-79. PsycLIT 71-14968.
- Parks, M.R., C. Stan & L.L. Eggert 1983. Romantic involvement and social network involvement. *Social Psychology Quarterly* 46, 116-130.
- Patterson, M.L. 1985. Social influence and nonverbal exchange. Teoksessa S. Ellyson & J. Dovidio (toim.). *Power, dominance, and nonverbal behavior*. New York: Springer-Verlag.
- Patterson, M.L., J.L. Powell & M.G. Lenihan 1986. Touch, compliance, and interpersonal affect. *Journal of Nonverbal Behavior* 10, 41-50.
- Patton, M.Q. 1990. *Qualitative evaluation and research methods*. Second edition. Newbury Park: Sage.
- Pearce, W.G., S.M. Sharp, P.H. Wright & K.M. Slama 1974. Affection and reciprocity in self-disclosing communication. *Human Communication Research* 1, 5-14.
- Peplau, L.A. 1983. Rules and gender. Teoksessa H.H. Kelley, E. Bercheid, A. Christensen, J.H. Harvey, T.L. Huston, G. Levinger, E. McClintock, L.A. Peplau & D.R. Peterson. *Close Relationships*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Perlman, D. & B. Fehr 1987. The development of intimate relationships. Teoksessa D. Perlman & S.W. Duck (toim.). *Intimate relationships: Development, dynamics and deterioration*. Beverly Hills: Sage.
- Pervin, L.A. 1982. The stasis and flow of behavior: toward a theory of goals. Teoksessa M.E. Page (toim.). *Nebraska symposium on motivation. Personality - current theory and research*. Lincoln and London: University of Nebraska Press.
- Peterson, D.R. 1983. Conflict. Teoksessa H.H. Kelley, E. Bercheid, A. Christensen, J.H. Harvey, T.L. Huston, G. Levinger, E. McClintock, L.A. Peplau & D.R. Peterson. *Close Relationships*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Petronio, S. 1991. Communication boundary management: A theoretical model of managing disclosure of private information between marital couples. *Communication Theory* 1, 311-335.

- Petronio, S., J. Martin & R. Littlefield 1984. Prerequisite conditions for self-disclosure: A gender issue. *Communication Monographs* 51, 268-273.
- Polansky, N.A. 1965. The concept of verbal accessibility. *South College Studies in Social Work* 36, 1-46.
- Prager, K.J. ym. 1987. The function of self-disclosure in social interaction. ERIC, ED288773.
- Pruitt, D.G. & P.J. Carnevale 1993. *Negotiation in social conflict*. Buckingham: Open University Press.
- Putnam, L.L. 1984. Bargaining as task and process: Multiple functions of interaction sequences. Teoksessa R.L. Street & J.N. Cappella (toim.). *Sequences and pattern in communicative behavior*. London: Edward Arnold.
- Putnam, L.L. & M.S. Poole 1987. Conflict and negotiation. Teoksessa F.M. Jablin, L.L. Putnam, K.H. Roberts & L.W. Porter (toim.), *Handbook of organizational communication: An interdisciplinary perspective*. Newbury Park, CA: Sage.
- Putnam, L.L. & C.E. Wilson 1982. Communicative strategies in organizational conflicts: Reliability and validity of a measurement scale. Teoksessa M.Burgoon (toim.), *Communication Yearbook* 6, . Beverly Hills, CA: Sage Publications - International Communication Association.
- Pruitt, D.G. 1981. *Negotiation behavior*. New York: Academic Press.
- Rawlins, W.K. 1982. Cross-sex friendship and the communicative management of sex-role expectations. *Communication Quarterly* 30, 343-352.
- Rawlins, W. 1983a. Negotiating close friendship: The dialectics of conjunctive freedoms. *Human Communication Research* 9, 255-266.
- Rawlins, W.K. 1983b. Openness as problematic in ongoing friendships: Two conversational dilemmas. *Communication Monographs* 50, 1-13.
- Rawlins, W.K. 1989. A dialectical analysis of the tensions, functions, and strategic challenges of communication in young adult friendships. Teoksessa J.A. Anderson (toim.) *Communication Yearbook* 12, 157-189 . Newbury Park, CA: Sage.
- Rawlins, W.K. 1991. On enacting friendship and interrogating discourse. Teoksessa K. Tracy (toim.), *Understanding face-to-face interaction: Issues linking goals and discourse*. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates.
- Rawlins, W.K. 1992. *Friendship Matters: Communication, dialectics, and the life course*. New York: Aldine De Gruyter.
- Rawlins, W.K. & M.R. Holl 1987. The communicative achievement of friendship during adolescence: Predicaments of trust and violation. *Western Journal of Speech Communication* 51, 345-363.
- Rawlins, W.K., K. Leibowitz & A.P. Bochner 1986. Affective and instrumental dimensions of best, equal and unequal friendships. *Central States Speech Journal* 37, 90-101.
- Reardon, K.K. 1981. *Persuasion: Theory and context*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Reis, H.T. & P. Shaver 1988. Intimacy as an interpersonal process. Teoksessa S.W. Duck (toim.), *Handbook of personal relationships*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Reisman, J.M. 1981. Adult friendships. Teoksessa S.W. Duck & R. Gilmour (toim.), *Personal relationships 2: Developing personal relationships*. New York: Academic Press.

- Rempel, J.J., J.G. Holmes & M.P. Zanna 1985. Trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology* 49, 95-112.
- Rickers-Ovsiankina, M.A. 1956. Social accessibility in three age groups. *Psychological reports* 2, 283-294.
- Robertson, E.B. et al. 1991. The costs and benefits of social support in families. *Journal of Marriage and the Family* 53, 403-416. ERIC EJ431008.
- Rogers, L.E. & F.E. Millar 1988. Relational communication. Teoksessa S.W. Duck (toim.) *Handbook of personal relationships*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Roiger, J.F. 1993. Power in friendship and use of influence strategies. Teoksessa P.J. Kalbleisch (toim.), *Interpersonal communication. Evolving interpersonal relationships*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Roloff, M.E. 1981. *Interpersonal communication: The social exchange approach*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Roloff, M.E. 1987a. Communication and reciprocity within intimate relationships. Teoksessa ME Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Sage annual reviews of communication research, volume 14. Newbury Park: Sage.
- Roloff, M.E. 1987b. Communication and conflict. Teoksessa C.R. Berger & S.H. Chaffee (toim.). *Handbook of communication science*. Newbury Park, CA: Sage.
- Roloff, M.E. & D.H. Cloven 1990. The chilling effect in interpersonal relationships: The reluctance to speak one's mind. Teoksessa D.D. Cahn (toim.), *Intimates in conflict*. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates.
- Roloff, M.E. & C.A. Janiszewski 1989. Overcoming obstacles to interpersonal compliance: A principle of message construction. *Human Communication Research* 16, 33-61.
- Rook, K.S. 1984. The negative side of social interaction: Impact on psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology* 45, 37-54.
- Rose, S. & F.C. Serafica 1986. Keeping and ending casual, close and best friendships. *Journal of Social and Personal Relationships* 3, 275-288.
- Rosenfeld, L.B. 1979. Self-disclosure avoidance: why am I afraid to tell you who I am. *Communication Monographs* 46, 63-74.
- Rosenfeld, L.B. & W.L. Kendrick 1984. Choosing to be open: Subjective reasons for self-disclosing. *Western Journal of Speech Communication* 48, 326-343.
- Rossiter, C.M. Jr. 1974. Instruction in metacommunication. *Central States Speech journal* 25, 36-42.
- Rubin, Z. 1973. *Liking and loving* 1973. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Rubin, L. 1990. *Intimate strangers*. Second edition. San Francisco: Harper & Row.
- Rubin, R.B., A.M. Rubin & L.J. Piele 1996. *Communication research: Strategies and sources*. Fourth edition. Belmont, CA: Wadsworth.
- Rule, B.G. & G.L. Bisanz 1987. Goals and strategies of persuasion: A cognitive schema for understanding social events. Teoksessa M.P. Zanna, J.M. Olson & C.P. Herman (toim.), *Social influence: The Ontario Symposium*, vol 5, 185-206. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

- Rule, B.G., G.L. Bisanz & M. Kohn 1985. Anatomy of persuasion schema: Targets, goals and strategies. *Journal of Personality and Social Psychology* 48, 1127-1140.
- Rusbult, C.E. 1987. Responses to dissatisfaction in close relationships: The exit-voice-loyalty-neglect model. Teoksessa D. Perlman & S.W. Duck (toim.), *Intimate relationships: Development, dynamics, and deterioration*. Newbury park, Calif.: Sage.
- Rusbult, C.E. & B. Buunk. 1993. Interdependence and relational maintenance. *Journal of Social and Personal Relationships* 10, 175-204.
- Sanders, J.A., R.L. Wiseman & S.I. Matz 1990. The influence of gender on reported disclosure, interrogation, and nonverbal immediacy in same-sex dyads. *Women's Studies in Communication* 13, 85-108.
- Sapadin, L.A. 1988. Gender and friendships: Hers and his, same-sex and cross-sex. Paper presented at the Annual Meeting of the American Psychological Association, Atlanta, GA, August. ERIC EJ303707.
- Scharf, M. 1987. *Intimate Partners*. New York: Random House.
- Schmidt, T.O. & P.R. Cornelius 1987. Self-disclosure in everyday life. *Journal of Social and Personal Relationships* 4, 365-373.
- Scotton, C.M. 1985. What the heck, sir: Style shifting and lexical colouring as features of powerful language. Teoksessa R.L. Street Jr. & J.N. Cappella (toim.), *Sequence and pattern in communicative behavior. The social psychology of language 3*. London: Edward Arnold.
- Scult, A. 1989. What is friendship? A hermeneutical quibble. Teoksessa J.A. Anderson (toim.), *Communication Yearbook 12*, 203-212. Newbury Park: Sage.
- Seibold, D.R. 1988. A response to "item desirability in compliance-gaining research". *Human Communication Research* 15, 152-161.
- Seibold, D.R., J.G. Cantrill & R.A. Meyers 1985. Communication and interpersonal influence. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Newbury Park: Sage.
- Seibold, D.R., J.G. Cantrill & R.A. Meyers 1994. Communication and interpersonal influence. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Thousand Oaks: Sage.
- Sennett, R. 1977. *The fall of public man*. New York: Vintage.
- Shafer, K. 1990. Metacommunication behaviors used by adult best friends. Paper presented at the Annual Meeting of the Western States Communication Association, Sacramento, CA, February. ERIC EJ333516.
- Shaffer, D.R. & J.K. Ogden 1986. On sex differences in self-disclosure during the acquaintance process: The role of anticipated future interaction. *Journal of Personality and Social Psychology* 51, 92-101.
- Shaffer, D.R. & M.M. Tomarelli 1989. When public and private self-foci clash: Self-consciousness and self-disclosure reciprocity during the acquaintance process. *Journal of Personality and Social Psychology* 56, 765-776.
- Shea, B. C. 1984. Gender and relationship maintenance strategies. Paper presented at the Annual Communication, Language and Gender Conference, Ohio, October. ERIC ED261444.

- Shotter, J. 1992. What is a "personal relationship"? A rhetorical-responsive account of "unfinished business." Teoksessa J.H. Harvey, T.L. Orbuch & A.L. Weber (toim.), *Attributions, accounts and close relationships*. New York: Springer-Verlag.
- Sillars, A.L. 1980. Attributions and communication in roommate conflicts. *Communication Monographs* 47, 180-200
- Sillars, A.L., S.F. Coletti, D. Perry & M.A. Rogers 1982. Coding verbal conflicts: Nonverbal and perceptual correlates of the "avoidance-distributive-integrative" distinction. *Human Communication Research* 9, 83-95.
- Sillars, A.L., G.R. Pike, T.S. Jones & K. Redmon 1983. Communication and conflict in marriage. Teoksessa R.N. Bostrom (toim.), *Communication yearbook* 7, 414-429. Newbury Park, Calif.: Sage.
- Sillars, A.L. & M.D. Scott 1983. Interpersonal perception between intimates: An integrative review. *Human Communication Research* 10, 153-176.
- Sillars, A.L. & J. Weisberg 1987. Conflict as a social skill. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Newbury Park: Sage.
- Sillars, A.L., W.W. Wilmot & J.L. Hocker 1993. Communication strategies in conflict and mediation. Teoksessa J. Wiemann & J. Daly (toim.), *Communicating strategically: Strategies in interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Smith, M.J. 1984. Contingency rules theory, contexts, and compliance behaviors. *Human Communication Research* 10, 489- 512.
- Snell, W.E., R.S. Miller & S.S. Belk 1988. Development of the emotional self-disclosure scale. *Sex Roles* 18, 59-73.
- Snell, W.E., R.S. Miller, S.S. Belk, R. Garcia-Falconi & J.E. Hernandez-Sanchez 1989. Men's and women's emotional disclosures: The impact of disclosure recipient, culture and the masculine role. *Sex Roles* 21, 467-486.
- Snyder, M. 1974. The self-monitoring of expressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology* 30, 526-537.
- Snyder, M. 1979. Self-monitoring processes. Teoksessa L. Berkowitz (toim.), *Advances in experimental social psychology* 12. Orlando, Fla: Academic Press.
- Solano, C.H. 1986. People without friends: loneliness and its alternatives. Teoksessa V.J. Derlega & B.A. Winstead (toim.), *Friendship and Social Interaction*. New York: Springer-Verlag.
- Spitzberg, B.H. 1994. The dark side of (in)competence. Teoksessa W.R. Cupach & B.H. Spitzberg (toim.), *The dark side of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Spitzberg, B.H., D.J. Canary & W.R. Cupach 1994. A competence-based approach to the study of interpersonal conflict. Teoksessa D.D. Cahn (toim.), *Conflict in personal relationships*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Spitzberg, B.H. & W.R. Cupach 1989. *Handbook of interpersonal competence research*. New York: Springer-Verlag.
- Spitzberg, B.H. & M.L. Hecht 1984. A component model of relational competence. *Human Communication Research* 10, 575-599.

- Sprecher, S. 1987. The effects of self-disclosure given and received on affection for an intimate partner and stability of the relationship. *Journal of Social and Personal Relationships* 4, 115-127.
- Sterk-Elifson, C. & K.W. Elifson 1992. Someone to count on: Homeless, male drug users and their friendship relations. *Urban Anthropology* 21, 235-251. ERIC EJ 458643.
- Stewart, J. & G. D'Angelo 1976. *Together: Communicating interpersonally*. Reading: Addison-Wesley.
- Sulkunen, P. 1990. Ryhmähaastattelujen analyysi. Teoksessa K. Mäkelä (toim.), *Kvalitatiivisen aieniston analyysi ja tulkinta*. helsinki: Oy Gaudeamus Ab.
- Sunnafrank, M. 1983. Attitude similarity and interpersonal attraction in communication processes: In pursuit of an ephemeral influence. *Communication Monographs* 50, 273-284.
- Sunnafrank, M. 1984. A communication-based perspective on attitude similarity and interpersonal attraction in early acquaintance. *Communication Monographs* 51, 372-380.
- Sunnafrank, M. 1985. Attitude similarity and interpersonal attraction during early communicative relationships: A research note on the generalizability of findings to opposite-sex relationships. *Western Journal of Speech Communication* 49, 73-80.
- Sunnafrank, M. 1991. Interpersonal attraction and attitude similarity: A communication-based assessment. Teoksessa J.A. Anderson (toim.), *Communication Yearbook* 14, 451-483.
- Sunnafrank, M. 1992. On debunking the attitude similarity myth. *Communication Monographs* 59, 164-179.
- Sunnafrank, M. 1995. A communication-based perspective on attitude similarity and interpersonal attraction in early acquaintance. Teoksessa M.V. Redmond (toim.), *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Sunnafrank, M. & G.R. Miller 1981. The role of initial conversations in determining attraction to similar and dissimilar strangers. *Human Communication Research* 8, 16-25.
- Surra, C.A. 1987. Reasons for changes in commitment: Variations by courtship style. *Journal of Social and Personal Relationships* 4, 17-33.
- Swain, S. 1989. Covert intimacy: Closeness in men's friendships. Teoksessa B. Risman & P. Schwartz (toim.), *Gender in intimate relationships: A microstructural approach*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Tardy, C.H. 1988a. Interpersonal evaluations: Measuring attraction and trust. Teoksessa C.H. Tardy, (toim.) *A handbook for the study of human communication*. Norwood, N.J.: Ablex Publishing Corporation.
- Tardy, C.H. 1988b. Self-disclosure: Objectives and methods of measurement. Teoksessa C.H. Tardy (toim.) *A handbook for the study of human communication*. Norwood, N.J.: Ablex Publishing Corporation.
- Tavris, C. 1992. *The mismeasure of woman*. New York: Simon & Schuster.
- Taylor, D.A. & I. Altman 1987. Communication in interpersonal relationships. Social penetration processes. Teoksessa M.E. Roloff & G.R. Miller (toim.), *Interpersonal processes: New directions in communication research*. Newbury Park: Sage.

- Taylor, D.A. & I. Altman 1995. *Communication in interpersonal relationships: Social penetration processes*. Teoksessa M.V. Redmond (toim.). *Interpersonal communication: Readings in theory and research*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Taylor, D.A. & F.Z. Belgrave 1986. The effects of perceived intimacy and and valence on self-disclosure. *Personality and Social Psychology Bulletin* 12, 247-255.
- Taylor, D.A. & M. Hinds, M. 1985. Disclosure reciprocity and liking as a function of gender and personalism. *Sex Roles* 12, 1137-1153.
- Tolhuizen, J.H. 1986. Perceived communication indicators of evolutionary changes in friendship. *Southern Speech Communication Journal* 52, 69-91. ERIC EJ342356.
- Tolstedt, B.E. & J.P. Stokes 1984. Self-disclosure, intimacy, and the depenetration process. *Journal of Personality and Social Psychology* 46, 84-90.
- Town, J.P. & J.H. Harvey 1981. Self-disclosure, attribution, and social interaction. *Social Psychology Quarterly* 44, 291-300.
- Tracy, K.T. 1984. The effects of multiple goals on conversational relevance and topic coherence. *Communication Monographs* 51, 274-287.
- Tracy, K. 1991. Introduction: Linking communicator goals with discourse. Teoksessa K.Tracy (toim.): *Understanding face-to-face interaction: Issues linking goals and discourse*. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tracy, K. & Coupland, N. 1990. Multiple goals in discourse: An overview of issues. *Journal of Language and Social Psychology* 9, 1-13.
- Tracy, K., R.T. Craig, M. Smith & F. Spisak 1984. The discourse of requests: Assessment of a compliance-gaining approach. *Human Communication Research* 10, 513-538.
- Tubbs, S.L. & Moss, S. 1991. (6th ed.). *Human Communication*. New York: McGraw-Hill.
- Tucker, R.K., R.L. Weaver II & C. Berryman-Fink 1981. *Research in speech communication*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall.
- Tutzauer, F. & M.E. Roloff 1988. Communication processes leading to integrative agreements: three paths to joint benefits. *Communication Research* 15, 360-380.
- Vangelisti, A.L. 1994. *Messages that hurt*. Teoksessa W.R. Cupach & B.H. Spitzberg (toim.), *The dark side of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Van Lear, C.A. 1987. The formation of social relationships: A longitudinal study. *Human Communication Research* 13, 279-322.
- Van Lear, C.A. & N. Turillo 1986. On becoming acquainted: A longitudinal study of social judgment processes. *Journal of Social and Personal Relationships* 3, 375-392.
- Van Yperen, N.W. & B.P. Buunk. 1990. A longitudinal study of equity and satisfaction in intimate relationships. *European Journal of Social Psychology* 20, 287-309.
- Wall, W.D. Jr. & G. Galanes 1986. The SYMLOG dimensions and small group conflict. *Central States Speech Journal* 37, 61-78.
- Waring, E.M., M.P. Tillman, L. Frelick, L. Russell & G. Weisz 1980. Concepts of intimacy in the general population. *Journal of Nervous and Mental Disease* 168, 471-474.
- Warner, R.M. 1991. *Incorporating time*. Teoksessa B.M. Montgomery & S. Duck (toim.), *Studying interpersonal interaction*. New York: Guilford.

- Weiss, L. & M.F. Lowenthal 1975. Life-course perspectives on friendship. Teoksessa M.F. Lowenthal, M. Thurnher & D. Chiriboga (toim.), *Four stages of life*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Werner, C.M. & L.A. Baxter 1994. Temporal qualities of relationships: Organismic, transactional, and dialectic views. Teoksessa M.L. Knapp & G.R. Miller (toim.), *Handbook of interpersonal communication*. Thousand Oaks: Sage.
- Wheeless, L.R., R. Barraclough & R. Stewart 1983. Compliance-gaining and power in persuasion. Teoksessa R.N. Bostrom (toim.), *Communication Yearbook 7*, 105-145. Beverly Hills, CA: Sage.
- Wheeless, L.R. & L. Grotz 1977. The measurement of trust and its relationship to self-disclosure. *Human Communication Research 3*, 250-257.
- Wheeless, V.E., W.R. Zakahi & M.B. Chan 1988. A test of self-disclosure based on perceptions of a target's loneliness and gender orientation. *Communication Quarterly 36*, 109-121.
- Wiemann, J.M. 1985. Interpersonal control and regulation in conversation. Teoksessa R.L. Street Jr. & J.N. Cappella (toim.), *Sequence and pattern in communicative behaviour*. London: Edward Arnold.
- Williams, L. & N. Untermeyer 1988. Compliance-gaining strategies and communicator role: An analysis of strategy choices and persuasive efficacy. *Communication Research Reports 5*, 10-18.
- Willis, F.N. & H.K. Ham 1980. The use of interpersonal touch in securing compliance. *Journal of Nonverbal Behavior 5*, 49-55.
- Wilmot, W.W. 1980. Metacommunication: A re-examination and extension. *Communication Yearbook 4*, 61-69.
- Wilmot, W.W. 1987. *Dyadic communication* (3rd ed.). New York: Random House.
- Wilmot, W., D. Carbaugh & L. Baxter, L. 1985. Communicative strategies used to terminate romantic relationships. *Western Journal of Speech Communication 49*, 204-216.
- Wilson, S.R. & L.L. Putnam 1990. Interaction goals in negotiation. Teoksessa J.A. Anderson (toim.), *Communication Yearbook 13*, 374-406. Newbury Park, CA: Sage.
- Winstead, B. 1986. Sex differences in same-sex friendships. Teoksessa V.J. Derlega & B.A. Winstead (toim.), *Friendship and Social Interaction*. New York: Springer-Verlag.
- Winstead, B. A. et al. 1992. Friendship, social interaction and coping with stress. *Communication Research 19*, 193-211. ERIC EJ444236.
- Witteman, H. 1992. Analyzing interpersonal conflict: Nature of awareness, type of initiating event, situational perceptions, and management styles. *Western Journal of Communication 56*, 248-280.
- Won-Doornik, M.J. 1979. On getting to know you: The association between the stage of a relationship and reciprocity of self-disclosure. *Journal of Experimental Social Psychology 15*, 229-241.
- Won-Doornik, M.J. 1985. Self-disclosure and reciprocity in conversation: A cross-national study. *Social Psychology Quarterly 48*, 97-107.
- Wood, J.T., L.L. Dendy, E. Dordek, M. Germany & S.M. Varallo 1994. Dialectic of difference: A thematic analysis of intimates' meanings for differences. Teoksessa K. Carter &

M. Presnell (toim.), *Interpretive approaches to interpersonal communication*. Albany, N.Y.: State University of New York.

- Wood, J.T. & C.C. Inman 1993. In a different mode: Masculine styles of communicating closeness. *Journal of Applied Communication Research* 21, 279-295.
- Worthy, W., A.L. Gary & G.M. Kahn 1969. Self-disclosure as an exchange process. *Journal of Personality and Social Psychology* 13, 59-63.
- Wright, P.H. 1974. The delineation and measurement of some variables in the study of friendship. *Representative Research in Social Psychology* 5, 93-96.
- Wright, P.H. 1982. Men's friendships, women's friendships and the alleged inferiority of the late. *Sex Roles* 8, 1-20.
- Wright, P.H. 1984. Self-referent motivation and the intrinsic quality of friendship. *Journal of Social and Personal Relationships* 1, 114-130
- Wright, P.H. 1985. The acquaintance description form. Teoksessa S.W. Duck & D. Perlman (toim.), *Understanding personal relationships*, 39-62. London: Sage.
- Zollo, L.J., R.G. Heimberg & R.E. Becker 1985. Evaluations and consequences of assertive behavior. *Journal of Behavioral Therapy and Experimental Psychiatry* 16, 295-301. PsycLIT 00057916.